

T. C.
KALKINMA BAKANLIĞI

ONUNCU 2014
KALKINMA 2018
PLANI

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

2023

T. C.
KALKINMA BAKANLIĞI

ONUNCU 2014
KALKINMA 2014
PLANI 2018

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

ANKARA 2014

ISBN 978-605-4667-64-2

YAYIN NO: KB: 2869 - ÖİK: 719

Bu çalışma Kalkınma Bakanlığının görüşlerini yansıtmaz. Sorumluluğu yazara aittir. Yayın ve referans olarak kullanılması Kalkınma Bakanlığının iznini gerektirmez.

Bu yayın 1000 adet basılmıştır.

ÖNSÖZ

Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018), Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 2 Temmuz 2013 tarihinde kabul edilmiştir.

Plan, küresel düzeyde geleceğe dönük risklerin ve belirsizliklerin sürdüğü, değişim ve dönüşümlerin yaşandığı, yeni dengelerin olduğu bir ortamda Türkiye'nin kalkınma çabalarını bütüncül bir çerçevede ele alan temel bir strateji dokümanıdır.

Ülkemizde kalkınma planlarının hazırlık aşamasında yürütülen Özel İhtisas Komisyonları çalışmaları çerçevesinde 50 yılı aşkın katılımcı ve demokratik bir planlama deneyimi bulunmaktadır. Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kesimi temsilcileri ile akademik çevrelerin bir araya geldiği özel ihtisas komisyonu çalışmaları, 2014-2018 dönemini kapsayan Onuncu Kalkınma Planı hazırlıklarında da çok önemli bir işlevi ifa etmiştir.

5 Haziran 2012 tarihinde 2012/14 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle başlatılan çalışmalar çerçevesinde makroekonomik, sektörel, bölgesel ve tematik konularda 20'si çalışma grubu olmak üzere toplam 66 adet Özel İhtisas Komisyonu oluşturulmuştur. Ülkemizin kalkınma gündemini ilgilendiren temel konularda oluşturulan Komisyonlarda toplam 3.038 katılımcı görev yapmıştır.

Bakanlığımızın resmi görüşünü yansıtmamakla birlikte; Özel İhtisas Komisyonları ve Çalışma Gruplarında farklı bakış açıları ile yapılan tartışmalar ve üretilen fikirler, Onuncu Kalkınma Planının hazırlanmasına perspektif sunmuş ve plan metnine girdi sağlamıştır. Komisyon çalışmaları sonucunda kamuoyuna arz edilen raporlar kurumsal, sektörel ve bölgesel planlar ile çeşitli alt ölçekli planlar, politikalar, akademik çalışmalar ve araştırmalar için kaynak dokümanlar olma niteliğini haizdir.

Plan hazırlık çalışmaları sürecinde oluşturulan katılımcı mekanizmalar yoluyla komisyon üyelerinin toplumumuzun faydasına sundukları tecrübe ve bilgi birikimlerinin ülkemizin kalkınma sürecine ciddi katkılar sağlayacağına olan inancım tamdır.

Bakanlığım adına komisyon çalışmalarında emeği geçen herkese şükranlarımı sunar, Özel İhtisas Komisyonu ve Çalışma Grubu raporları ile bu raporların sunduğu perspektifle hazırlanan Onuncu Kalkınma Planının ülkemiz için hayırlı olmasını temenni ederim.

Cevdet YILMAZ
Kalkınma Bakanı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ.....	ix
GRAFİKLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR.....	xiii
KOMİSYON ÜYELERİ.....	xv
YÖNETİCİ ÖZETİ.....	xvii
1. GİRİŞ.....	1
2. MEVCUT DURUM ANALİZİ.....	5
2.1 Dünyada Genel Durum.....	5
2.1.1 Dünya Çelik Üretimi.....	5
2.1.2 Dünya Çelik Kapasitesi.....	10
2.1.3 Dünya Çelik Tüketimi.....	11
2.1.4 Dünya Çelik Ticareti.....	16
2.1.5 Dünya Hammadde Piyasaları.....	18
2.1.5.1 Koklaşabilir Kömür	21
2.1.5.2 Hurda.....	22
2.2 Türkiye’de Geçmişe Dönük Değerlendirme ve Çıkarılan Dersler	25
2.2.1 Sektörün Bölgesel Yapısı ve Kümelenmeler.....	25
2.2.2 Türk Demir Çelik Sektöründe İstihdam.....	28
2.2.3 Türkiye’nin Ham Çelik Kapasitesi	28
2.2.3.1 Türkiye’nin Kütük ve Slab (uzun ve yassı yarı mamul) Üretim Kapasitesi.....	30
2.2.4 Türkiye’nin Ham Çelik Üretimi.....	32
2.2.4.1 Türkiye’nin Ürünlere Göre Ham Çelik Üretimi	32
2.2.4.2 Türkiye’nin Yöntemlere Göre Ham Çelik Üretimi.....	34
2.2.4.3 Türkiye’nin Dünya Çelik Üretimindeki Yeri	36
2.2.5. Türkiye’nin Nihai Mamûl Üretim ve Tüketimi	37
2.2.5.1. Nihai Mamûl Üretimi.....	37
2.2.5.2. Nihai Mamûl Tüketimi.....	38
2.2.6 Türkiye’nin Demir Çelik İhracatı	40
2.2.6.1. Bölgelere Göre Demir Çelik İhracatı	43
2.2.7 Türkiye’nin Demir Çelik İthalatı	46
2.2.7.1. Bölgelere Göre Demir Çelik İthalatı.....	49

2.2.8 Çelik Ticaret Dengesi.....	50
2.2.9 Türkiye'nin Hurda İthalatı	50
2.2.10 Yerli Hurda Tedariki.....	52
2.2.11 Sektörün Türkiye'nin Dış Ticaretindeki Yeri	53
2.2.12 Sektörün Elektrik Enerjisi Tüketimi	54
2.2.13 Sektörün Enerji ve İşgücü Verimliliği.....	54
2.2.14 Sektörün Çevre Yatırımları ve Performansı	56
2.2.15 Sektörün Yapısal Sorunları ve Çözüm Yolları	57
2.2.16 Sektörün Hammadde Tedariki ve Dış Ticaret Dengesine Katkısı	58
2.3 İlişkili Sektörlerdeki Temel Gelişmelerin Sektöre Yansıması	62
2.3.1 Uzun Vadede Çelik Tüketicisi Sektörlerde Beklentiler	69
2.4 Uluslararası Yükümlülükler ve Taahhütler.....	70
3. DÜNYA VE TÜRKİYE'DEKİ GELİŞME EĞİLİMLERİ.....	73
3.1 Dünyadaki Gelişme Eğilimleri	73
3.1.1 Hammadde Politikaları	73
3.1.2 Hammaddelerde, İhracatı Kısıtlama Uygulamaları	74
3.1.3 Hammadde Stratejileri	75
3.1.4 Uzun Vadede Çelik Tüketicisi Sektörlerde Beklentiler	76
3.2 Türkiye'deki Dinamikler ve Dünyadaki Eğilimlerin Muhtemel Yansımaları ...	78
4. GZFT ANALİZİ VE REKABET GÜCÜ DEĞERLENDİRMESİ	82
4.1 Sektörün Güçlü Yönleri ve Fırsatlar.....	82
4.1.1 Güçlü Yönler.....	82
4.1.2 Zayıf Yönler	83
4.2 Fırsatlar ve Tehditler.....	84
4.2.1 Fırsatlar	84
4.2.2 Tehditler	84
4.3 Sektörün Rekabet Gücü Değerlendirmesi	87
4.4 Sektörün Rekabet Gücünün Artırılması ve Verimlilik.....	90
5. PLAN DÖNEMİ PERSPEKTİFİ	91
5.1. Uzun Vadeli Hedefler.....	91
5.1.1. Demir-Çelik ve Demir Dışı Metaller Sektörü Strateji Belgesinin Türkiye Sanayi Stratejisi ile İlişkisi	93
5.2 Onuncu Plan (2018 Yılı) Hedefleri.....	93
5.3 Hedeflere Dönük Temel Amaç ve Politikalar	95
6. SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME	126
6.1 Temel Amaç, Politika ve Eylemlerin Dönüşüm Alanına Göre Tasnifi	128
6.1.1 Maliyetlerin düşürülmesi ve rekabet gücünün artırılması	128

6.1.2 İç Satışların Arttırılması	130
6.1.3 Girdi Tedarikinin Güçlendirilmesi	131
6.1.4 Yatırım ve Üretim İmkânlarının Kolaylaştırılması ve Desteklenmesi....	132
6.1.5 Dış Ticarete Aksayan Yönlerin Giderilmesi	132
6.1.6 Çevre Alanındaki Olumsuzlukların Giderilmesi.....	133
6.2 Sektörün Ülkemizin Gelişmesine Katkısı	134

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Bölgeler İtibariyle Dünya Ham Çelik Üretimi (bin ton).....	7
Tablo 2: En Fazla Ham Çelik Üreten Ülkeler (bin ton).....	9
Tablo 3: En Büyük Çelik İhracatçısı 10 Ülke (2011).....	17
Tablo 4: En Büyük Çelik İthalatçısı 10 Ülke (2011).....	17
Tablo 5: En Büyük Net Çelik İhracatçısı 10 Ülke (2011).....	18
Tablo 6: En Büyük Net Çelik İthalatçısı 10 Ülke (2011).....	18
Tablo 7: Demir Cevheri Üretimi ve Rezervleri, 2010 (milyon ton).....	21
Tablo 8: Koklaşabilir Kömür Üretimi ve Rezervleri, 2010 (milyon ton).....	21
Tablo 9: Dünya Hurda Üretimi, 2010 (milyon ton).....	23
Tablo 10: En Büyük Hurda İthalatçısı 10 Ülke (2011).....	24
Tablo 11: En Büyük Hurda İhracatçısı 10 Ülke (2011).....	24
Tablo 12: Türkiye'nin Ham Çelik Kapasitesi, Üretimi ve Kapasite Kullanım Oranı.....	27
Tablo 13: Ham Çelik Üreten Kuruluşlarda İstihdam (Kişi).....	28
Tablo 14: Ham Çelik Kapasitesi (bin ton).....	29
Tablo 15: Kütük ve Slab Üretim Kapasitesi (bin ton).....	30
Tablo 16: Ham Çelik Üretimi (bin ton).....	32
Tablo 17: Ürünlere Göre Ham Çelik Üretimi (bin ton).....	33
Tablo 18: Yöntemlere Göre Ham Çelik Üretimi (bin ton).....	34
Tablo 19: Dünya Ham Çelik Üretim Sıralamasında Türkiye'nin Yeri (bin ton).....	36
Tablo 20: Türkiye'nin Nihai Mamul Üretimi (bin ton).....	37
Tablo 21: Türkiye'nin Nihai Mamul Tüketimi (bin ton).....	39
Tablo 22: Türkiye'nin Demir Çelik İhracatı.....	41
Tablo 23: Türkiye'nin Bölgelere Göre Demir Çelik İhracatı.....	44
Tablo 24: Türkiye'nin Demir Çelik İthalatı.....	46
Tablo 25: Türkiye'nin Bölgelere Göre Demir Çelik İthalatı.....	49
Tablo 26: Türkiye'nin Bölgelere Göre Hurda İthalatı.....	51
Tablo 27: Demir Çelik Sektörünün İhracatının Türkiye İhracatındaki Payı.....	53
Tablo 28: Demir Çelik Sektörünün Hammadde İthalatının, Türkiye'nin Toplam İthalatındaki Payı (%).....	54
Tablo 29: Sektörün Elektrik Enerjisi Tüketimi, 2010 ('000 Tep).....	54
Tablo 30: Sektörün Dış Ticaret Dengesine Katkısı (Milyar Dolar).....	60
Tablo 31: Türkiye'de Tüketici Sektörlerin Çelik Tüketimindeki Payı, (%).....	78
Tablo 32: Ekonomi, İnşaat, İmalat Sanayi ve Çelik Sektörü Büyümesi (%).....	79
Tablo 33: Çelik Tüketicisi Sektörlerde Büyüme (%).....	79
Tablo 34: 2018 ve 2023 Yılı Hedefleri.....	94

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Dünya Ham Çelik Üretimi (milyon ton)	5
Grafik 2: Dünya Ham Çelik Üretiminde Bölge Payları, 2006 (%).....	8
Grafik 3: Dünya Ham Çelik Üretiminde Bölge Payları, 2012 (%).....	8
Grafik 4: Dünya Ham Çelik Üretim Kapasitesi (milyon ton).....	10
Grafik 5: Dünya Ham Çelik Kapasitesi, Üretimi (milyon ton) ve Kapasite Kullanım Oranı (%)	11
Grafik 6: Dünya Nihai Çelik Tüketimi (milyon ton)	11
Grafik 7: 2007-2013 Döneminde Dünya Çelik Tüketimi (milyon ton).....	12
Grafik 8: 2007-2013 Döneminde Gelişmiş Ülkelerde Çelik Tüketimi (milyon ton).....	12
Grafik 9: 2007-2013 Döneminde Gelişmekte Olan Ülkelerde Çelik Tüketimi (milyon ton)	13
Grafik 10: 2010-2012 Döneminde, Bazı Bölgelerin Çelik Tüketim Artışı (%).....	14
Grafik 11: Dünya Demir Çelik Sektöründe Yıllar İtibariyle Atıl Kapasite (milyon ton)....	15
Grafik 12: Dünya Çelik Tüketiminin Kapasite İçerisindeki Payı (%).....	15
Grafik 13: Dünya Çelik İhracatı (milyon ton) ve İhracatın Üretim İçerisinde Payı(%)....	16
Grafik 14: Dünya Demir Hurdası Tüketimi ve Ticareti (milyon ton).....	23
Grafik 15: Türk Çelik Sektörünün Bölgesel Dağılımı	26
Grafik 16: Ham Çelik Kapasitesi (bin ton)	30
Grafik 17: Kütük ve Slab Üretim Kapasitesi (bin ton)	31
Grafik 18: Kütük (Uzun Yarı Mamul) Üretimi (bin ton)	33
Grafik 19: Slab (Yassı Yarı Mamul) Üretimi (bin ton)	34
Grafik 20: Elektrik Ocaklarında (EO) Ham Çelik Üretimi (bin ton).....	35
Grafik 21: Entegre Tesislerde (BOF) Ham Çelik Üretimi (bin ton)	35
Grafik 22: Nihai Mamul Üretimi (bin ton)	38
Grafik 23: Nihai Mamul Tüketimi (bin ton)	40
Grafik 24: Ürünlere Göre Miktar Bazında Demir Çelik İhracatı (bin ton; % pay).....	42
Grafik 25: Ürünlere Göre Değer Bazında Demir Çelik İhracatı (milyon \$;% pay).....	43
Grafik 26: Bölgelere Göre Miktar Bazında Demir Çelik İhracatı (bin ton; % pay)	45
Grafik 27: Ürünlere Göre Miktar Bazında Demir Çelik İthalatı (bin ton; % pay)	48
Grafik 28: Ürünlere Göre Değer Bazında Demir Çelik İthalatı (milyon \$; % pay)	48
Grafik 29: Bölgelere Göre Miktar Bazında Demir Çelik İthalatı (bin ton; % pay)	50
Grafik 30: Türkiye'nin İthal Ve Yerli Hurda Tedariki (Milyon Ton).....	52
Grafik 31: Elektrik Ark Ocaklı Çelik Üretim Tesislerinin Spesifik Enerji Tüketimi (Mcal/ton).....	55

Grafik 32: Entegre Tesislerin (BOF) Enerji Verimliliği (Mcal/ton).....	55
Grafik 33: Türk Çelik Sektöründe İşgücü Verimliliği (ton üretim/çalışan).....	56
Grafik 34: Sektörün Dış Ticaret Dengesine Net Katkısı (Milyar Dolar).....	61
Grafik 35: Global Çelik Tüketimin Sektörlere Dağılımı, 2011	63
Grafik 36: Gelişmekte Olan Ülkelerin Çelik Tüketiminin Sektörlere Dağılımı, 2011	64
Grafik 37: Gelişmiş Ülkelerin Çelik Tüketiminin Sektörlere Dağılımı, 2011	64
Grafik 38: Çin’de Sektörler İtibariyle Çelik Tüketim Miktarının Dağılımı, 2012 (%)	65
Grafik 39: AB’de Sektörler İtibariyle Çelik Tüketim Miktarının Dağılımı, 2012 (%)... ..	65
Grafik 40: Japonya’da Sektörler İtibariyle Çelik Tüketim Miktarı Dağılımı, 2012 (%)... ..	66
Grafik 41: Sektörler İtibariyle Global Çelik Tüketim Değerinin Dağılımı, 2010 (%)	67
Grafik 42: Endüstriyel Üretim Yıllık Değişim Oranları, %.....	67
Grafik 43: Global Endüstriyel Üretim ve Çelik Üretiminde Yıllık Değişim Oranları %....	68
Grafik 44: Sanayi Üretimi Endeksi ve Çelik Üretimi İlişkisi.....	80
Grafik 45: Bazı Ülkelerin Ortalama Birim Çelik İhraç Fiyatları, 2005-2011 (\$/ton).....	127

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AKÇT	: Avrupa Kömür Çelik Topluluğu
AR-GE	: Araştırma Geliştirme
BAE	: Birleşik Arap Emirlikleri
BDT	: Bağımsız Devletler Topluluğu
BIR	: Uluslararası Geri Dönüşüm Bürosu
BOF	: Bazik Oksijen Fırını, Entegre Tesis
BTC	: Bakü, Tiflis, Ceyhan
BTV	: Belediye Tüketim Vergisi
CIF	: Maliyet, Sigorta ve Navlun
CISA	: Çin Demir Çelik Üreticileri Derneği
ÇED	: Çevresel Etki Değerlendirmesi
DÇÜD	: Türkiye Demir Çelik Üreticileri Derneği
EAO	: Elektrik Ark Ocağı
EO	: Elektrik Ocağı
DİİB	: Dahilde İşleme İzin Belgesi
DİR	: Dahilde İşleme Rejimi
DRI	: Sünger Demir
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
DV	: Damga Vergisi
EPDK	: Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu
ETV	: Elektrik Tüketim Vergisi
EUROFER	: Avrupa Çelik Derneği
GFB	: Geçici Faaliyet Belgesi
GİTES	: Girdi Tedarik Stratejisi
GTİP	: Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
HBI	: Sıcak Briketlenmiş Demir
IEA	: Uluslararası Enerji Ajansı
İİGÜ	: İkincil İşlem Görmüş Ürünler
JISF	: Japonya Çelik Federasyonu
KDV	: Katma Değer Vergisi
KKDF	: Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu
KKO	: Kapasite Kullanım Oranı

NAFTA	: Kuzey Amerika Ülkeleri Serbest Ticaret Anlaşması
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
OHF	: Siemens Martin Fırını
OICA	: Uluslararası Motorlu Araçlar Üreticileri Birliği
ÖTV	: Özel Tüketim Vergisi
REF	: Sabancı Üniversitesi Rekabet Forumu
SEDEFED	: Sektörel Dernekler Federasyonu
STA	: Serbest Ticaret Anlaşması
TİM	: Türkiye İhracatçılar Meclisi
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
UR-GE	: Ürün Geliştirme
UYYP	: Ulusal Yeniden Yapılandırma Planı
UNCTAD	: Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı
Worldsteel	: Dünya Çelik Derneği
WSD	: World Steel Dynamics

KOMİSYON ÜYELERİ

(Başkan, Raportör ve Koordinatör hariç soyadına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.)

BAŞKAN

Dr. Veysel YAYAN

RAPORTÖR

Şahap ATAMAN

KOORDİNATÖR

Dr. Atila BEDİR

Yasin ÖCAL

Türkiye Demir Çelik Üreticileri Derneği

Türkiye Demir Çelik Üreticileri Derneği

Kalkınma Bakanlığı

Kalkınma Bakanlığı

ÜYELER

Metin ALTAN

Hasan AROL

Şeyma BARLAS

Hakkı ÇAKMAK

Mehmet ÇAKMUR

Fatih ÇEBİ

Uğur DALBELER

Fadıl DEMİREL

Namık EKİNCİ

Erdoğan GÜÇLÜ

Yener GÜREŞ

Ayhan İLERİ

Prof. Dr. Mehmet KARPUZCU

Çetin KAYA

Fatih KESEROĞLU

Metin KURŞUNLU

İsmail Gencay OĞUZ

Suat OKTAR

Berk ONAY

Levent PEKUYSAL

Bülent SAYGILI

Zeynel ŞAHİN

Hüseyin ŞENGEL

Prof. Dr. Kelami ŞEŞEN

Mehmet TANGUT

Kardemir Karabük Demir Çelik San. ve Tic. A.Ş.

Diler Demir Çelik Endüstrisi ve Ticaret A.Ş.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

Habaş Sınai ve Tıbbi Gazlar İstihsal End. A.Ş.

Mmk Metalurji Sanayi ve Liman İşletmeciliği A.Ş.

Çebitaş Demir Çelik Endüstrisi A.Ş.

Çolakoğlu Metalurji A.Ş.

Kardemir Karabük Demir Çelik San. ve Tic. A.Ş.

Çelik İhracatçıları Birliği

Demir Çelik Haddecileri Derneği

Türk Yapısal Çelik Derneği

Kaptan Demir Çelik End. ve Ticaret A.Ş.

Gazikent Üniversitesi

Yolbulan ve Baştuğ Metalurji Sanayi A.Ş.

Ekinciler Demir ve Çelik Sanayi A.Ş.

Özkan Demir Çelik Sanayi A.Ş.

Ekonomi Bakanlığı

Kroman Çelik Sanayi A.Ş.

Erdemir Grubu

İzmir Demir Çelik Sanayi A.Ş.

Tosçelik Profil Ve Sac Endüstrisi A.Ş.

İçdaş Çelik Enerji Tersane ve Ulaşım San. A.Ş.

Ege Çelik Endüstrisi Sanayi ve Ticaret A.Ş.

İstanbul Teknik Üniversitesi

Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı

Başak TAV
Pınar TOKUR
Necdet UTKANLAR
Hikmet YEŞİLYURT
Uğur YILMAZ
Sadullah ZADEOĞLU

Erdemir Grubu
Çelik İhracatçıları Birliği
Diler Holding A.Ş.
Yeşilyurt Demir Çelik End. ve Liman İşl. Ltd. Şti.
Erdemir Grubu
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

YÖNETİCİ ÖZETİ

Dünya ham çelik üretim kapasitesi, kriz dönemlerinde yavaşlamakla birlikte, artış eğilimini sürdürmektedir. 2007 yılının sonunda, 1 milyar 584 milyon ton seviyesinde bulunan dünya ham çelik üretim kapasitesi, 2012 yılında yüzde 29 oranında artışla, 2 milyar 49 milyon ton seviyesine ulaşmıştır. Özellikle 2008 yılındaki global finans krizi sonrasında keskin bir şekilde gerileyen dünya çelik tüketimi, 2012 yılında başta Avrupa Birliği ve Çin olmak üzere, dünya ekonomilerindeki durgunluk nedeniyle, yeniden yavaşlamaya başlamıştır. Kapasite artışının devam etmesine karşın, talebin daralması ve üretimin aynı oranda gerilememiş olması, global piyasalarda büyüyen bir arz fazlalığı sorununu da beraberinde getirmiştir.

Dünya çelik sektöründe, talebin daraldığı kriz dönemlerinde, kapasite fazlalığının artması, bir taraftan fiyatları baskı altında tutarken, diğer taraftan da rekabet koşullarının keskinleşmesine neden olmaktadır. Dünyanın en büyük çelik üreticilerinin bile olumsuz yönde etkilendiği bu dönemlerde, atıl kapasiteler artmakta ve en düşük maliyetle çelik üretimi yapabilen üreticiler daralan talepten azami ölçüde pay alabilmektedir. 2012 yılında, tüketimdeki artış yüzde 1,9 seviyesine kadar gerileyen Çin Halk Cumhuriyeti'nin Türkiye piyasasına ve Türkiye'nin temel ihraç pazarı konumunda bulunan Orta Doğu ve Körfez ülkelerine yönelmesinde de olduğu gibi, söz konusu gelişmeler Türk çelik sektörünü de doğrudan veya dolaylı olarak olumsuz yönde etkilemektedir.

Ayrıca, global düzeyde talebin daraldığı dönemlerde, bazı ülkelerin hammadde ihracatına sınırlama getirerek kendi üreticilerine avantaj sağlamaya yönelik girişimleri, piyasalardaki olumsuz şartları daha da ağırlaştırmaktadır. Doğrudan veya dolaylı devlet destekleri ile üretimlerini sürdüren üreticiler ile rekabetin daha da keskinleşmesine yol açan bu durum, aynı zamanda Türk çelik sektörü gibi, devlet yardımı almadan faaliyet gösteren çelik sektörlerini yıpratıcı sonuçlar doğurmaktadır.

Türk çelik sektörü son yıllarda, temel ihraç pazarlarındaki talep daralması nedeniyle, özellikle uzun ürünlerde alternatif pazarlara yönelenerek, bu süreci başarı ile yönetmiştir. Ancak çelik sektörü, ihraç pazarlarında sıklıkla korunma önlemleri ile karşı karşıya kalmakta, talebin daraldığı dönemlerde, çelik ithalatçısı ülkelerin korunma önlemlerine başvurma eğilimi artmaktadır. Komşu ülkelere yönelik ihracatta da, sektör lojistik yetersizlikler nedeniyle, büyük sıkıntılar yaşamaktadır. Ayrıca, Türkiye piyasasının, ikinci kalite ürünlerin rahatlıkla girdiği, korunmasız bir pazar olduğu görüntüsüne süratle son verilmesine ve devlet desteği ile üretim yapan üreticilerin yarattığı haksız rekabet ortamının giderilmesine veya ilave önlemler ile şartların dengelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Diğer taraftan, sektörümüzü olumsuz yönde etkileyen AKÇT Serbest Ticaret Anlaşmasının, AB ile aleyhimize gelişmekte olan demir çelik ürünleri dış ticaret açığının dengelenebilmesini ve AB'nin STA imzaladığı ülkeler ile Türkiye'nin STA imzalamasının gecikmesine neden olan unsurların giderilmesini mümkün kılacak bir çerçevede, revize edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca, sektörün büyüme eğilimini sürdürebilmesi için, Dahilde İşleme Rejimi (DİR) uygulamalarının da, yerli üretimi destekleyecek ve

azami katma değer yaratılmasına imkân sağlayacak Şekilde, günümüzün değişen koşullarına göre revize edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Türk elik sektörü, 2012 yılında, 35,9 milyon ton ham elik, 34,3 milyon ton nihai mamul üretimi gerçekleştirmiş, dünyanın en büyük sekizinci üreticisi haline gelmiş ve 17 milyar doların üzerinde elik ihraç etmiştir. rn kalitesi, kullanılan teknoloji ve verimlilik bakımından ileri bir seviyede bulunan elik sektörünün üretim ve ihracatını sınırlayan en önemli faktör olarak, girdilerde ithalata bağımlılığından ve üzerindeki rakip ülkelerde bulunmayan ilave yüklerden olumsuz yönde etkilenen ‘‘Rekabet gücü’’ unsuru ön plana çıkmaktadır.

Başta temel imalat sanayi ve inşaat sektörü olmak üzere, tüm sektörlere girdi veren niteliği nedeniyle demir-elik sektörü ekonomik krizlerden doğrudan etkilenmekte ve ekonomideki iniş çıkıŐlara paralel olarak elik piyasaları yüksek dalgalanmalara sahne olmaktadır. Sektörün büyüme eğiliminin devam edebilmesini ve rekabet gücünün arttırılabilmesini teminen üzerindeki rekabet gücünü sınırlandıran her türlü yükün kaldırılmasına, yeni kapasite ve ürün yatırımlarının önündeki bürokratik engellerin hafifletilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Sektör in belirlenmiş bulunan 2018 ve 2023 hedeflerine ulaşabilmesi, büyüme eğilimini sürdürebilmesi ve milyarlarca dolar yatırımla kurulan ve kurulması planlanan kapasitelerin ülkemiz ekonomisine azami ölçüde katkı sağlayacak Şekilde kullanılabilmesi için, üretilen ürünleri i ve dış piyasalarda rekabetçi fiyatlarla kullanıcısına ulaştırması gerekmektedir. elik sektörü, büyümesinin önündeki engellerin kaldırılması halinde, belirlenen hedeflerin de üzerine rahatlıkla çıkabilecek potansiyele sahip bulunmaktadır.

Sektörün belirlenen hedeflere ulaşabilmesi için;

- Maliyetlerin düşürülmesini ve rekabet gücünün arttırılmasını,
- İ satışların arttırılmasını,
- Girdi tedarikinin güçlendirilmesini,
- Yatırım ve üretim imkânlarının kolaylaştırılmasını ve desteklenmesini,
- Dış ticarete aksayan yönlerin giderilmesini,
- evre alanındaki olumsuzlukların giderilmesini,

sağlayacak politikaların süratle uygulamaya aktarılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

1. GİRİŞ

Dünya ham çelik üretim kapasitesi, kriz dönemlerinde yavaşlamakla birlikte, artış eğilimini sürdürmektedir. 2007 yılının sonunda, 1 milyar 584 milyon ton seviyesinde bulunan dünya ham çelik üretim kapasitesi, 2012 yılında yüzde 29 oranında artışla, 2 milyar 49 milyon ton seviyesine ulaşmıştır. Aynı dönemde, dünya çelik tüketiminin yüzde 16 oranında artışla, 1 milyar 413 milyon tona yükseldiği tahmin edilmektedir. Özellikle 2008 yılındaki global finans krizi sonrasında keskin bir şekilde gerileyen dünya çelik tüketimi, 2010 ve 2011 yıllarındaki toparlanmanın ardından, 2012 yılında başta Avrupa Birliği ve Çin olmak üzere, dünya ekonomilerindeki durgunluk nedeniyle, yeniden yavaşlamaya başlamıştır. 2000 yılından sonraki dönemde dünya çelik kapasitesi, üretimi ve tüketiminde itici güç rolü oynayan Çin'in, kapasite artışını devam ettirmesine karşın, üretim ve tüketimindeki büyümenin durma noktasına gelmesi, Avrupa Birliği'nde yaşanan borç krizi sonrasında tüketimin azalması ve bazı Orta Doğu ile Kuzey Afrika ülkelerinde yaşanan sosyal ve politik karışıklıklar, global çelik tüketimindeki toparlanmanın hızlı bir şekilde yavaşlamasına neden olmuştur. Kapasite artışının devam etmesine karşın, talebin daralması ve üretimin aynı oranda gerilememiş olması, global piyasalarda arz fazlalığı sorununu da beraberinde getirmiştir.

Dünya çelik sektöründe, talebin daraldığı kriz dönemlerinde, kapasite fazlalığının artması, bir taraftan fiyatları baskı altında tutarken, diğer taraftan da rekabet koşullarının keskinleşmesine neden olmaktadır. Dünyanın en büyük çelik üreticilerinin bile olumsuz yönde etkilendiği bu dönemlerde, atıl kapasiteler artmakta ve en düşük maliyetle çelik üretimi yapabilen üreticiler daralan talepten azami ölçüde pay alabilmektedir. Özellikle 2007 yılından sonra, tüketimdeki daralmaya rağmen, kapasite artışının devam etmesi sonucunda, atıl kapasite miktarının hızlı bir şekilde artmış ve halen kriz öncesi seviyelere düşürülemediği olması, dünya piyasalarında çelik fiyatlarını baskı altında kalmasına yol açmıştır. 2012 yılında, tüketimindeki artış yüzde 1,9 seviyesine kadar gerileyen Çin Halk Cumhuriyeti'nin Türkiye piyasasına ve Türkiye'nin temel ihrac pazarı konumunda bulunan Orta Doğu ve Körfez ülkelerine yönelmesinde de olduğu gibi, söz konusu gelişmeler Türk çelik sektörünü de doğrudan veya dolaylı olarak olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca, global düzeyde talebin daraldığı dönemlerde, bazı ülkelerin hammadde ihracatına sınırlama getirerek kendi üreticilerine avantaj sağlamaya yönelik girişimleri, piyasalardaki olumsuz şartları daha da ağırlaştırmaktadır. Doğrudan veya dolaylı devlet destekleri ile üretimlerini sürdüren üreticiler ile rekabetin daha da keskinleşmesine yol açan bu durum, aynı zamanda Türk çelik sektörü gibi, devlet yardımı almadan faaliyet gösteren çelik sektörlerini yıpratıcı sonuçlar doğurmaktadır.

Türkiye son yıllarda, temel ihrac pazarlarındaki talep daralması nedeniyle, özellikle uzun ürünlerde, ihracatını Güney Amerika, Uzak Doğu ve Orta Afrika gibi alternatif pazarlara yönlendirerek, bu süreci başarı ile yönetmiştir. Ancak çelik sektörü, ihrac pazarlarında sıklıkla korunma önlemleri ile karşı karşıya kalmakta, talebin daraldığı dönemlerde, çelik ithalatçısı ülkelerin korunma önlemlerine başvurma eğilimi artmaktadır. Bu kapsamda başlatılan soruşturmalar, genel olarak geçici rahatlama sağlamak amacıyla,

temelsiz ve doğru gerekçelere dayanmayan soruşturmalar olmaktadır. Son yıllarda, Türkiye menşeli çelik ürünleri, uzun ürünler ve boru ürünleri başta olmak üzere, soruşturma engelleri ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum, Türkiye'nin çelik ürünleri ihracatını sınırlandırmakta ve alternatif piyasalara yönelmek durumunda bırakmaktadır. Alternatif piyasalara yönelme ve riskli pazarlara giriş konusunda ise, kamunun sektöre destek vermesine ihtiyaç duyulmaktadır. Komşu ülkelere yönelik ihracatta da, sektör lojistik yetersizlikler nedeniyle, büyük sıkıntılar yaşamaktadır. Sektörün büyüme eğilimine devam edebilmesi için, ihracat artışını sürdürebilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Türk çelik sektörü, yıllardır üzerinde konuşulan uzun/yassı üretim dengesizliğini, nihayet 2008 yılından sonra gerçekleştirdiği yoğun yatırımlar ile gidermiştir. 1996 yılında Avrupa Kömür Çelik Topluluğu (AKÇT) ile imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması'nın, çelik sektörüne doğrudan ve dolaylı devlet yardımlarını yasaklaması nedeniyle, sektör söz konusu tarihten sonra gerçekleştirdiği kapasite ve dönüşüm yatırımlarını, kendi kaynaklarından finanse etmiştir. Söz konusu yatırımlarla, 2012 yılı itibariyle, Türkiye'nin üretim kapasitesi, tüketim miktarını karşılayacak düzeye çıkmış bulunmaktadır. Ancak buna rağmen, ithalatı daha cazip kılan şartların devam ediyor olması nedeniyle, milyarlarca dolar yatırımla oluşturulan yassı ürün üretim kapasiteleri, etkin bir şekilde kullanılamamakta ve yurt içi tüketimin yarısı civarındaki kısmı ithalat yolu ile karşılanmaktadır. İthalatın önemli bir kısmının özellikle devlet yardımları ile üretimlerini sürdüren ve hammadde, enerji gibi karşılaştırmalı üstünlükleri bulunan ülkelere yapıyor olmasının yanında, ithal edilen ürünlerin çoğunlukla ikinci kalite ürünlerden oluşması, bir taraftan sektörün yassı çelik üretimini diğer taraftan da çelik tüketicisi sektörleri tahrip etmektedir. Türkiye piyasasının, ikinci kalite ürünlerin rahatlıkla girdiği, korunmasız bir pazar olduğu görüntüsüne süratle son verilmesine ve devlet desteği ile üretim yapan üreticilerin yarattığı haksız rekabet ortamının giderilmesine veya ilave önlemler ile şartların dengelemesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Diğer taraftan, AKÇT ile yapılmış bulunan Serbest Ticaret Anlaşması, ilk etapta Türkiye ile AB arasındaki demir çelik dış ticaret açığının kapatılmasına katkıda bulunmuş, ancak sonraki yıllarda dış ticaret açığının yeniden artmasına sebebiyet vermiştir. Ayrıca, 1996 yılında imzalanan anlaşma, sektörün büyüme hızını da sınırlandırıcı bir fonksiyon icra etmeye başlamıştır. Anlaşmanın imzalandığı tarihten bu yana, Türk çelik sektörünün gösterdiği değişim ve büyüme dikkate alınarak, AKÇT ile Türkiye arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması'nın, AB ile aleyhimize gelişmekte olan demir çelik ürünleri dış ticaret açığının dengelenebilmesini, sektörün katma değeri yüksek ürünlere geçişini mümkün kılacak şekilde büyümesini sürdürebilmesini ve AB'nin STA imzaladığı ülkeler ile Türkiye'nin STA imzalamasının gecikmesine neden olan unsurların giderilmesini mümkün kılacak bir çerçevede, revize edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Diğer taraftan, Dahilde İşleme Rejiminin, yurtiçi üretim kapasitesinin yeterli seviyeye gelmiş olduğu yassı ürünlerde halen, ithalatın teşvik ediliyor olması, sektörün tamamen kendi kaynakları ile milyarlarca dolar tutarındaki yatırımlarla oluşturduğu kapasitelerin atıl durumda kalmasına neden olmakta ve büyümesini sınırlandırmaktadır. Bu

çerçeve, sektörün büyüme eğilimini sürdürebilmesi için, Dahilde İşleme Rejimi uygulamalarının da, yerli üretimi destekleyecek ve azami katma değer yaratılmasına imkân sağlayacak şekilde, günümüzün değişen koşullarına göre revize edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Türk çelik sektörü, hammaddede ithalata bağımlılık, enerji fiyatlarının yüksekliği ve üzerindeki ilave fon ve vergiler, yatırımın önündeki engeller ve ihrac pazarlarında karşılaşılan zorluklar gibi rekabet gücünü zayıflatan pek çok olumsuz unsura rağmen, 2012 yılında, 35,9 milyon ton ham çelik, 34,3 milyon ton nihai mamul üretimi gerçekleştirmiş ve 17 milyar doların üzerinde çelik ihrac etmiştir. Çelik sektörü her yıl 180 civarında ülkeye ve kalite beklentisi en yüksek pazarlara kolaylıkla çelik ihrac edebilmesine rağmen, “rekabet gücü” çelik sektörünün üretim ve ihracatını sınırlayan en önemli faktör olarak ön plana çıkmaktadır. 2008 yılındaki kriz öncesinde yüzde 85 seviyesinde bulunan demir çelik sektörünün kapasite kullanım oranı, kriz etkilerinin derinden hissedildiği 2009 yılında yüzde 68 seviyesine kadar geriledikten sonra, 2012 yılı itibarıyla, ancak yüzde 75 seviyesine kadar yükselebilmiştir. Dünya genelinde kapasite artışları devam ederken, talebin gerilemesi, kapasite fazlalığının artmasına, rekabet ortamının keskinleşmesine ve sonuç olarak bazı üreticilerin pazarlarını kaybetmesine neden olmaktadır.

Türk çelik sektörü, rekabet gücünü arttırmak için yoğun bir gayret göstermekte, üretim teknolojisi, üretim yöntemleri, satış ve lojistik konularında sahip olduğu altyapıyı sürekli bir şekilde yatırım yaparak iyileştirmektedir. Ancak sektörün rekabet gücünü ve üretimini arttırmaya yönelik gayretlerinin kamu kesimi tarafından da desteklenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Çelik sektörünün, gelişme eğilimini sürdürebilmesi için, katma değeri yüksek ürünlere yatırım yapması, daha fazla üretim ve daha fazla ihracat yapabilmesi ile mümkün olabilecektir. Bu nedenle, sektörün yatırımlarının desteklenmesine ve rekabet gücünü düşüren yüklerin kaldırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Çelik sektörünün üretim ve ihracatının, 2018 ve 2023 yıllarında hedeflenen seviyelere ulaşabilmesini teminen:

- Sektörün üzerindeki ilave yüklerin kaldırılarak, rekabet gücünü arttıracak tedbirlerin alınması,
- Sektörün karşı karşıya kaldığı haksız rekabetin ve kalitesiz ürün ithalatının engellenerek, yurtiçindeki yüksek tüketim potansiyelinin daha iyi değerlendirilmesi ve bu yönüyle Dahilde İşleme Rejimi mevzuatının, yassı ürünlerdeki kapasite artışını ve yerli ara mamul kullanımını teşvik edecek şekilde, günümüz koşullarına göre revize edilmesi,
- Otomotiv, beyaz eşya ve makine gibi çeliğin girdi olarak kullanıldığı tüketici sektörlerinin ihracat hedeflerine ulaşabilmeleri için gereken büyümenin yerli girdiler ile desteklenebilmesini teminen, ürün çeşitliliğine ve katma değeri yüksek ürünlere yönelik yatırımların desteklenmesi ve bu çerçevede, AKÇT'nin yatırımlara devlet desteğini sınırlayıcı hükümlerinin revize edilmesi,
- Sektörün ihracatını ve ihrac pazarlarını genişletmesine destek verilmesi,

- AB'nin STA imzaladığı ülkeler ile vakit kaybetmeden anlaşma yapılarak, sektörün dezavantajlı konumda bırakılmasının önüne geçilmesi,

- Riskli ülkelere çelik ihracatında devlet garantisi verilmesi

• Sektörün katma değeri yüksek ürünlere geçmesine ve buna yönelik çalışmalara kamu tarafından destek sağlanması,

• Sektörün yerli girdi tedarikine yatırımlarının desteklenmesi ve girdi tedarikinin garanti altına alınması

• Sektörün, yeni ürün, teknoloji, çevre gibi yatırımlarının kolaylaştırılması ve desteklenmesi,

• Lojistik altyapısının geliştirilmesi,

büyük önem arz etmektedir.

2. MEVCUT DURUM ANALİZİ

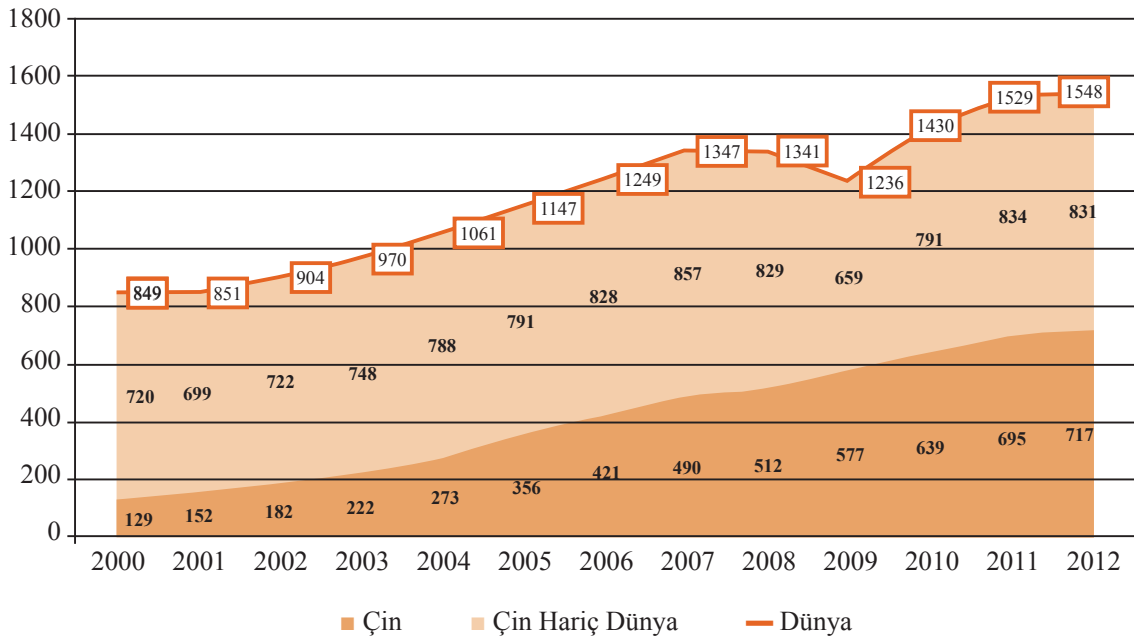
2.1 Dünyada Genel Durum

2.1.1 Dünya Çelik Üretimi

Dünya çelik üretimi, 1998-2008 yılları arasındaki 10 yıllık dönemde, istikrarlı bir şekilde artış göstermiştir. Özellikle 2000’li yıllardan itibaren, dünya çelik üretimindeki artışın Çin Halk Cumhuriyeti kaynaklı olarak şekillendiği görülmektedir. 2000-2007 döneminde, dünya çelik üretimi yüzde 58,8 oranında artışla, 848 milyon tondan, 1 milyar 347 milyon tona ulaşmıştır. Aynı dönemde, Çin’in çelik üretiminin, yüzde 280 oranında artışla, 129 milyon tondan 490 milyon tona ulaşması, dünya çelik üretiminde gerçekleşen 499 milyon tonluk artışın 361 milyon tonuna tekabül eden yüzde 72’sinin Çin’den kaynaklandığını ortaya koymaktadır. Çin hariç tutulduğunda, dünya çelik üretimindeki artış yalnızca yüzde 19 seviyesinde kalmıştır.

2007 yılında 1 milyar 347 milyon ton seviyesinde gerçekleşen dünya ham çelik üretimi, 2008 yılının ikinci yarısında ortaya çıkan global finans krizinin de etkisiyle, 2008 yılında yüzde 1,3 oranında düşüşle, 1 milyar 329 milyon tona, 2009 yılında ise, yüzde 7,3 oranında düşüşle, 1 milyar 232 milyon tona gerilemiştir. Dünya çelik üretimindeki global finans krizi kaynaklı gerilemeye rağmen, Çin’in üretimi artış eğilimini sürdürmüş ve 2007 yılındaki 490 milyon ton seviyesinden, 2008 yılında 512 milyon, 2009 yılında ise, 577 milyon tona yükselmiştir.

Grafik 1: Dünya Ham Çelik Üretimi (milyon ton)

Kaynak: Worldsteel (2013)

2010 ve 2011 yıllarında, özellikle Kuzey Amerika ve AB başta olmak üzere, gelişmiş ülkelerin kriz sonrasındaki hızlı toparlanmalarının da etkisi ile dünya çelik üretimi yeniden hızlı bir büyüme sürecine girmiştir. 2000-2007 döneminde, üretimini her yıl yüzde 20'ler civarında arttıran Çin Halk Cumhuriyeti'nin üretimi ise, sonraki yıllarda yavaşlamaya başlamış ve 2011 ile 2012 yıllarında tek haneli artış oranlarında kalmıştır. Ancak son yıllardaki yavaşlamaya rağmen, Çin'in dünya çelik üretimi içerisindeki payı, 2000 yılındaki yüzde 15 seviyesinden, 2012 yılında yüzde 46 seviyesine kadar yükselmiştir.

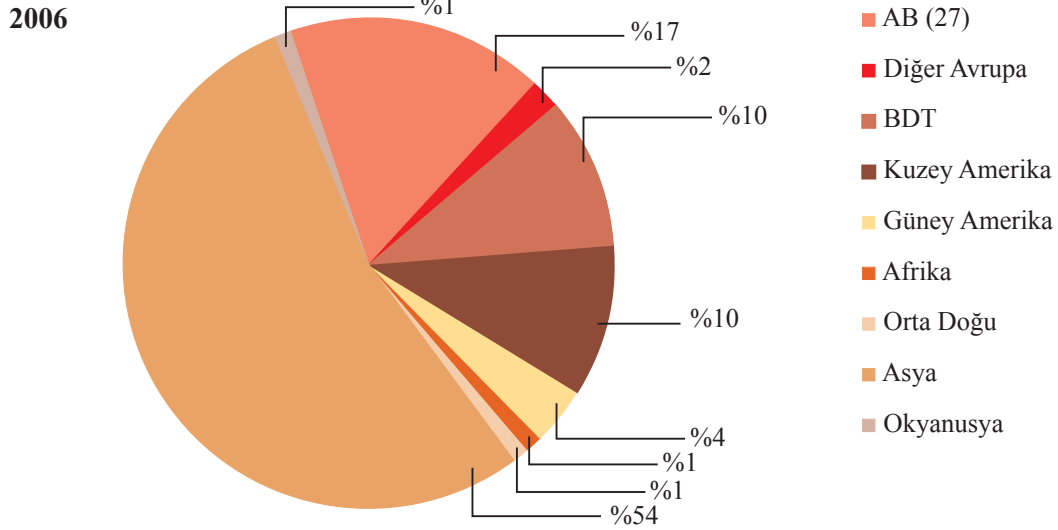
2000-2007 yılları arasında, 190-210 milyon ton aralığında dalgalanan AB'nin ham çelik üretimi ise, 2008 ve 2009 yıllarında toplam yüzde 34 oranında gerilemiştir. 2010 yılından itibaren toparlanma eğilimine girmiş olmasına ve 2011 yılı itibariyle üretimini 177 milyon tona çıkartabilmesine rağmen, 2011 yılının sonlarında Euro bölgesinde ortaya çıkan borç krizinin etkisiyle, 2012 yılında AB'nin çelik üretimi 169 milyon ton seviyesine gerilemiştir. 2012 yılında AB, BDT ve Güney Amerika'daki düşüşün de etkisiyle, dünya çelik üretimindeki artış oranı yüzde 1,2 gibi oldukça düşük bir seviyede gerçekleşmiştir. Dünya çelik üretimindeki güçlü artışa karşılık, AB'nin çelik üretimindeki düşüş nedeniyle, 2000 yılında yüzde 22,8 seviyesinde bulunan AB bölgesinin toplam dünya ham çelik üretimi içerisindeki payı, 2012 yılı itibariyle yüzde 10,9 seviyesine gerilemiştir.

Tablo 1: Bölgeler İtibariyle Dünya Ham Çelik Üretimi (bin ton)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	% değişim 12/11	%pay 2011
AB (27)	206.903	210.179	198.195	139.366	172.630	177.376	169.367	-4,5	10,9
Diğer Avrupa	28.205	30.608	31.710	29.076	33.585	38.966	37.862	-2,8	2,4
BDT	119.906	124.169	114.345	97.645	108.200	112.554	111.179	-1,2	7,2
Kuzey Amerika	131.789	132.618	124.494	82.578	111.565	119.434	121.872	2,0	7,9
Güney Amerika	45.298	48.232	47.354	37.776	43.873	48.312	46.929	-2,9	3,0
Afrika	18.695	18.675	16.997	15.326	16.621	14.326	15.700	9,6	1,0
Orta Doğu	15.376	16.452	16.646	17.656	19.590	20.935	24.200	15,6	1,6
Asya	674.126	757.285	783.040	810.405	915.839	988.170	1.012.700	2,5	65,4
Okyanusya	8.691	8.783	8.424	6.014	8.149	7.248	5.805	-19,9	0,4
Dünya	1.248.991	1.347.002	1.341.205	1.235.841	1.430.052	1.529.200	1.547.800	1,2	100,0

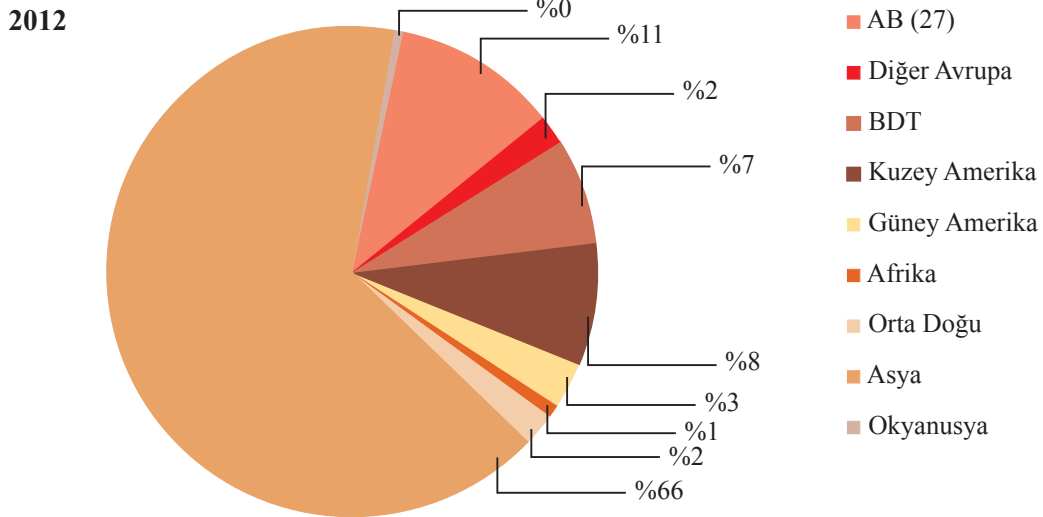
Kaynak: Worldsteel (2013)

Grafik 2: Dünya Ham Çelik Üretiminde Bölge Payları, 2006 (%)

Kaynak: Worldsteel (2013)

Grafik 3: Dünya Ham Çelik Üretiminde Bölge Payları, 2012 (%)

Kaynak: Worldsteel (2013)

2011 yılında, toplam dünya ham çelik üretiminin yüzde 69,5 oranındaki kısmı Bazık Oksijen Fırını (BOF) tabanlı entegre tesislerde, yüzde 29,2 oranındaki kısmı Elektrik Ark Ocaklı (EAO) tesislerde ve yüzde 1,3 oranındaki kısmı Siemens Martin Fırını (OHF) ve diğer tesislerde gerçekleştirilmiştir.

2012 yılı itibariyle, dünyada en fazla ham çelik üretimi gerçekleştiren ülkeler sıralamasında, dünya üretimi içerisindeki yüzde 46,3 oranındaki payı ile Çin Halk Cumhuriyeti ilk sırada yer alırken, Çin'i yüzde 6,9 oranındaki payı ile Japonya, yüzde 5,7 oranındaki payı ile ABD, yüzde 5,0 oranındaki payı ile Hindistan ve yüzde 4,6 oranındaki payı ile Rusya takip etmiştir. 2000 yılında dünyanın 17. Avrupa'nın ise, 5. en büyük çelik üreticisi konumunda bulunan Türkiye, 2011 yılı itibariyle dünyanın 10. Avrupa'nın ise, 2. en büyük çelik üreticisi konumuna ulaşmıştır. 2012 yılında üretimini en hızlı arttıran ülke konumunu koruyan Türkiye, Brezilya ve Ukrayna'yı da geride bırakarak, 8. sıraya yükselmiştir.

Tablo 2: En Fazla Ham Çelik Üreten Ülkeler (bin ton)

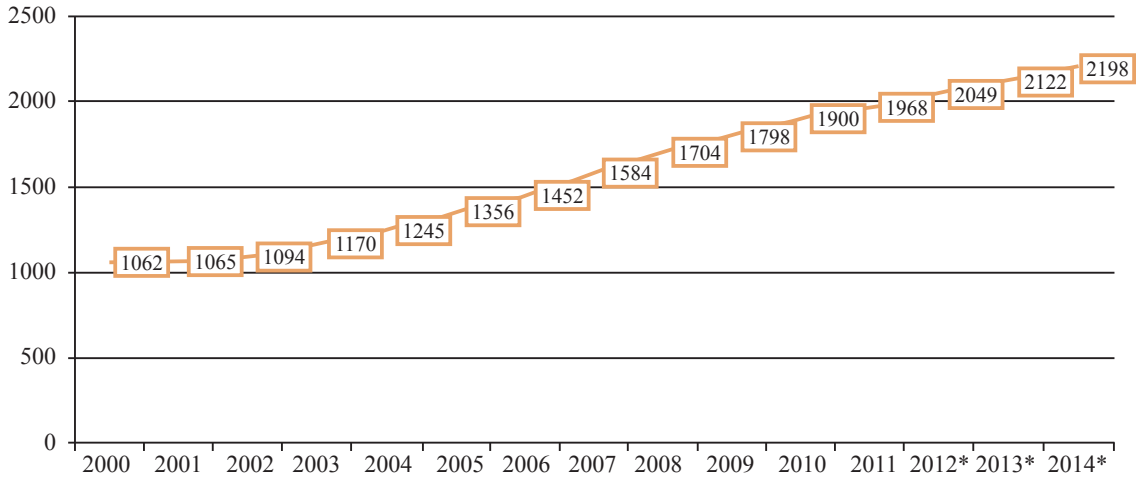
		2011	2012	% değişim 12/11	% pay 2012
1	Çin	695.000	716.540	3,1	46,3
2	Japonya	107.601	107.460	-0,1	6,9
3	ABD	86.398	88.598	2,5	5,7
4	Hindistan	73.590	76.720	4,3	5,0
5	Rusya	68.852	70.608	2,5	4,6
6	G. Kore	68.519	69.345	1,2	4,5
7	Almanya	44.284	42.661	-3,7	2,8
8	Türkiye	34.107	35.885	5,2	2,3
9	Brezilya	35.221	34.682	-1,5	2,2
10	Ukrayna	35.332	32.911	-6,9	2,1
11	İtalya	28.735	27.310	-5,0	1,8
12	Tayvan	20.178	20.660	2,4	1,3
13	Meksika	18.101	18.180	0,4	1,2
14	Fransa	15.784	15.607	-1,1	1,0
15	İran	13.197	14.463	9,6	0,9
16	Kanada	12.967	13.730	5,9	0,9
17	İspanya	15.504	13.628	-12,1	0,9
18	İngiltere	9.478	9.756	2,9	0,6
19	Polonya	8.779	8.366	-4,7	0,5
20	Avusturya	7.474	7.421	-0,7	0,5
	Dünya	1.529.200	1.547.800	1,2	

Kaynak: Worldsteel (2013)

2.1.2 Dünya Çelik Kapasitesi

Dünya Çelik Derneği (Worldsteel) verilerine göre, 2000-2012 döneminde, dünya ham çelik üretim kapasitesi yüzde 95 oranında artışla, 1 milyar 62 milyon tondan, 2 milyar 68 milyon tona yükselmiştir. Global kriz şartlarında üretimde düşüş yaşanırken, kapasitedeki büyüme eğilimi istikrarlı bir şekilde devam etmiştir. 2000-2012 döneminde, dünya ham çelik üretim kapasitesinde meydana gelen 1 milyar 6 milyon tonluk artışın yüzde 76,6'sı (771 milyon ton) Çin Halk Cumhuriyeti'nde olmak üzere, yüzde 87,2'si (887 milyon ton) Asya'da gerçekleşmiştir. Üretimde olduğu gibi, kapasite artışında da Çin Halk Cumhuriyeti belirleyici bir rol oynamıştır. Aynı dönemde, AB ve Kuzey Amerika gibi bölgelerin kapasitelerindeki artış ise, yalnızca yüzde 6-8 civarlarında kalmıştır.

Grafik 4: Dünya Ham Çelik Üretim Kapasitesi (milyon ton)

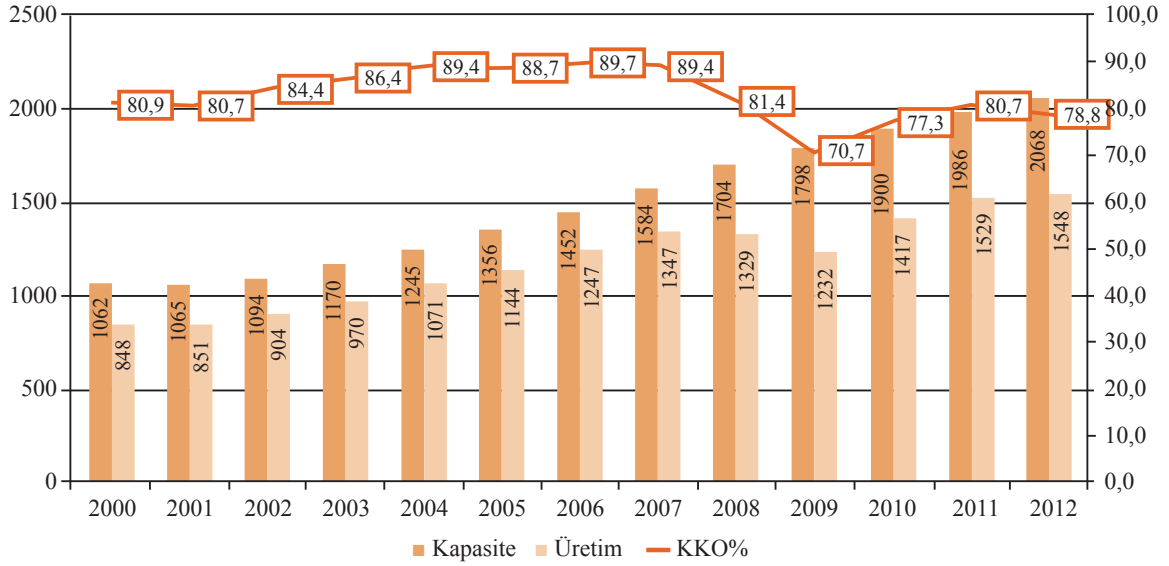

Kaynak: Worldsteel (2013), * tahmini miktarlardır

2000-2012 döneminde, Çin'in dünya ham çelik üretim kapasitesi içerisindeki payı yüzde 14,1'den yüzde 44,5'e, Asya'nın payı, yüzde 41,1'den yüzde 63,5'e yükselirken, AB'nin payı yüzde 22,6'dan yüzde 11,6'ya ve Kuzey Amerika'nın payı yüzde 14,3'ten yüzde 7,8'e gerilemiştir.

Dünya çelik sektöründe kapasite kullanım oranları, 2007 yılındaki yüzde 89,4 seviyesinden, global finans krizi nedeniyle talebin hızla daralması ile birlikte gerilemeye başlamış ve 2009 yılında yüzde 70,7 ile dip noktasına ulaşmıştır. Sonraki yıllarda kısmen toparlanma eğilimi gösteren kapasite kullanım oranı, 2011 yılı itibarıyla yüzde 80,7 seviyesine kadar yükseldikten sonra, 2012 yılında kapasite büyümeye devam ederken, üretimdeki artışın yüzde 1,2 seviyesinde kalmasının da etkisi ile yüzde 78,8 seviyesine gerilemiştir. Kapasite kullanım oranlarının, global ekonomideki durgunluğun aşılmasına paralel olarak, önümüzdeki yıllarda kademeli bir şekilde artmaya devam etmesi beklenmektedir.

Grafik 5: Dünya Ham Çelik Kapasitesi, Üretimi (milyon ton) ve Kapasite Kullanım Oranı (%)

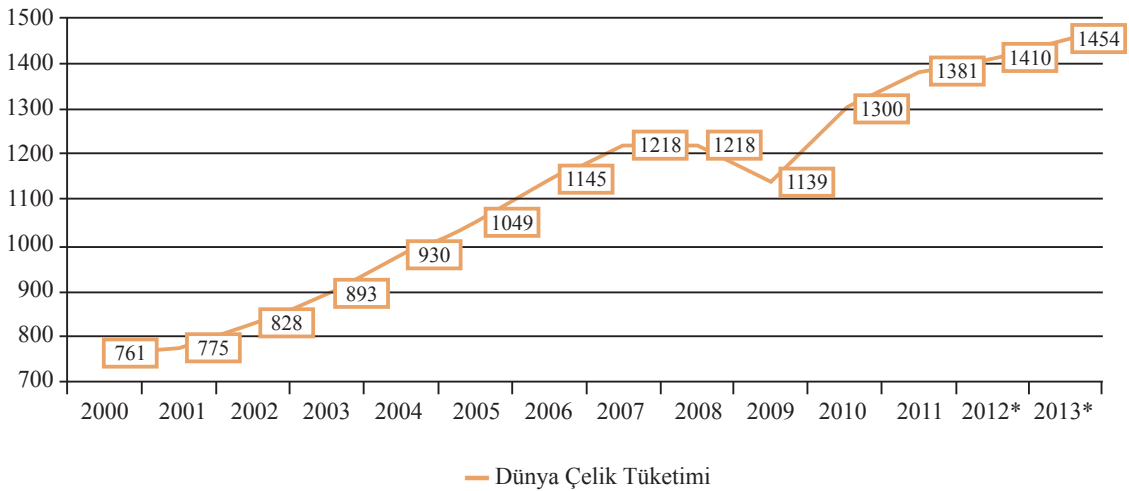

Kaynak: Worldsteel (2013)

2.1.3 Dünya Çelik Tüketimi

2000 yılından itibaren 2007 yılına kadar kesintisiz bir şekilde artış gösteren dünya nihai çelik ürünleri tüketimi, 2008 yılında sabit kalmış ve 2009 yılında global finans krizinin olumsuz etkileri nedeniyle gerileme göstermiştir. Sonraki yıllarda ise, büyüme eğilimini sürdürmüştür.

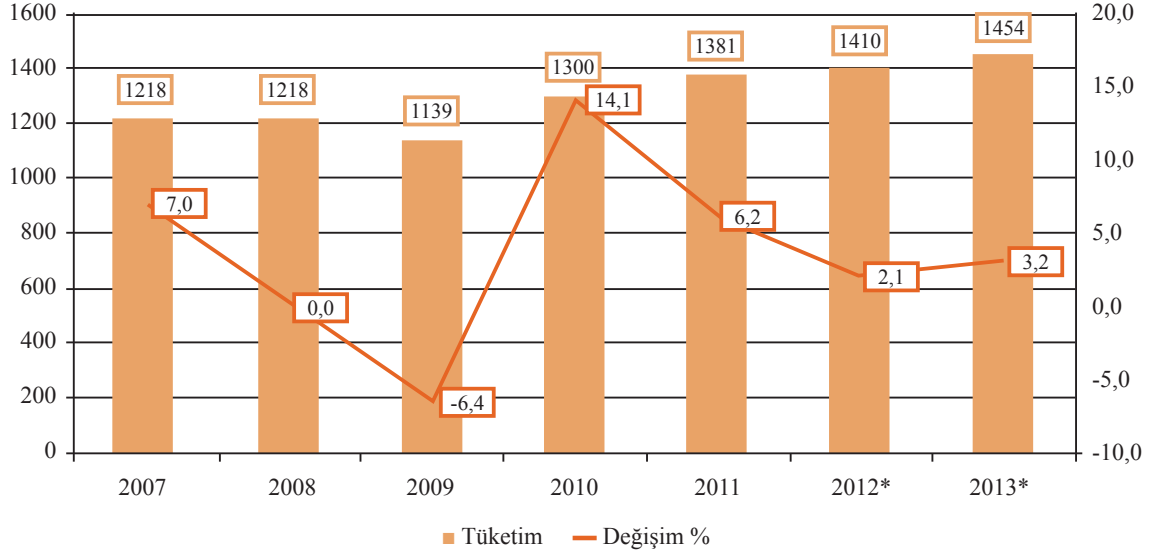
Grafik 6: Dünya Nihai Çelik Tüketimi (milyon ton)

Kaynak: Worldsteel (2013), * tahmini miktarlardır

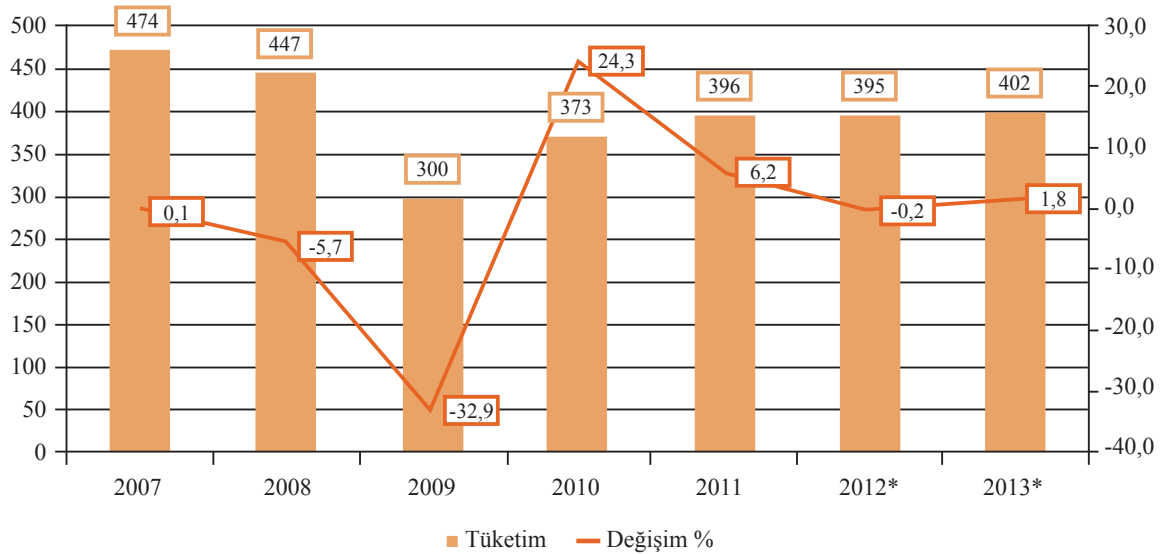
Global krizin etkilerinin en yoğun hissedildiği 2009 yılında, gelişmiş ülkelerin çelik tüketimi, dünya çelik tüketimine göre 5 misli daha yüksek bir oranda gösterirken, sonraki 2 yılda yaşanan güçlü toparlanmaya rağmen, kriz kayıplarını telafi edememiştir. AB'nin 2014 yılından önce kriz öncesi tüketim seviyesine ulaşamayacağı tahmin edilmektedir.

Grafik 7: 2007-2013 Döneminde Dünya Çelik Tüketimi (milyon ton)

Kaynak: Worldsteel (2013)

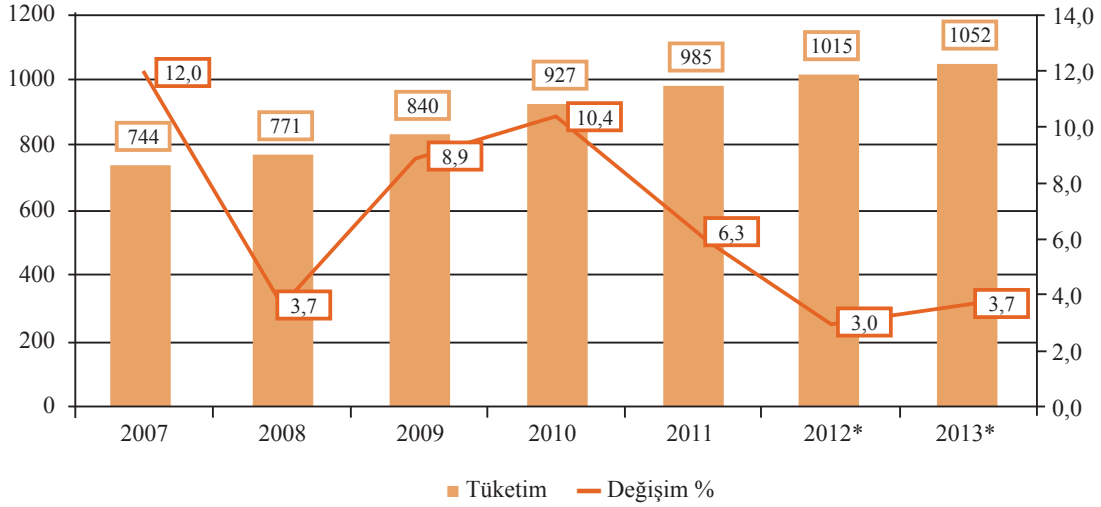
Grafik 8: 2007-2013 Döneminde Gelişmiş Ülkelerde Çelik Tüketimi (milyon ton)

Kaynak: Worldsteel (2013)

Gelişmekte olan ülkeler ise, 2009 yılındaki kriz döneminde dahi istikrarlı bir şekilde tüketim artışını sürdürmüştür. Gelişmekte olan ülkelerin tüketimlerindeki artış, dünya çelik tüketimindeki düşüşün sınırlı seviyede kalmasına imkân sağlamıştır.

Grafik 9: 2007-2013 Döneminde Gelişmekte Olan Ülkelerde Çelik Tüketimi (milyon ton)

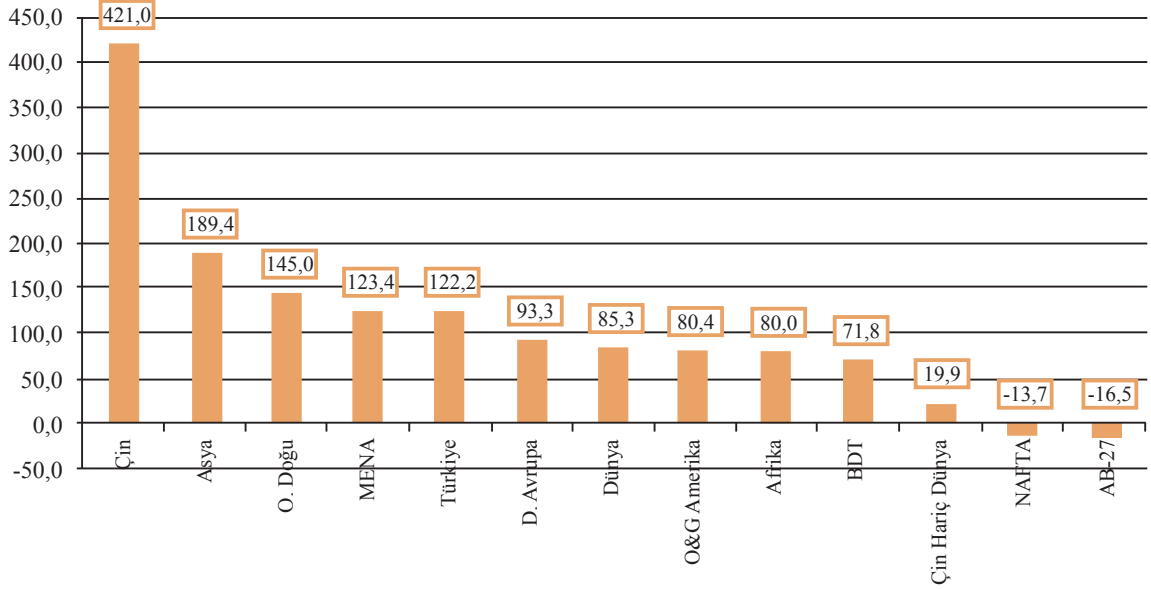

Kaynak: Worldsteel (2013)

2000 yılındaki seviyesine kıyasla, dünya çelik ürünleri tüketimi, 2012 yılında yüzde 85 oranında artışla, 1 milyar 410 milyon ton seviyesine ulaşmıştır. Söz konusu 12 yıllık dönemde, dünya çelik tüketimindeki 649 milyon tonluk artışın yüzde 80 civarındaki kısmı tek başına Çin Halk Cumhuriyeti'nden; yüzde 94 oranındaki kısmı ise, Çin'in de içerisinde yer aldığı Asya bölgesinden kaynaklanmıştır. Bu durum, Çin'in de içerisinde yer aldığı Asya'nın, dünya çelik üretiminde olduğu gibi tüketiminde de ağırlıklı paya sahip bulunduğunu ortaya koymaktadır.

2000-2012 döneminde, Çin'in çelik tüketimindeki artış yüzde 421, dünya çelik tüketimindeki artış ise, Çin'in yüksek performansının da desteği ile yüzde 85 seviyesinde gerçekleşmiştir. Çin hariç tutulduğunda, dünya çelik üretimindeki artış yüzde 20 seviyesinde kalmaktadır. Söz konusu dönemde, en büyük tüketim artışları, Çin, Asya, Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Türkiye'de gerçekleşmiştir. Tüm bölgelerin tüketimlerinde artış yaşanırken, yalnızca AB-27 ve NAFTA bölgesinin çelik tüketimi, 2012 yılı itibariyle, 2000 yılındaki seviyesinin gerisinde seyretmektedir.

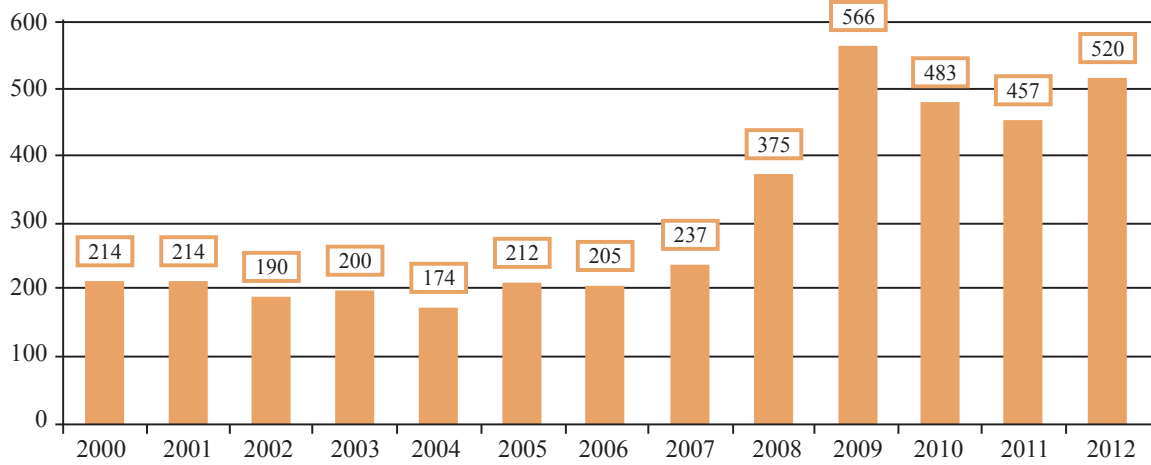
Grafik 10: 2010-2012 Döneminde, Bazı Bölgelerin Çelik Tüketim Artışı (%)

Kaynak: Worldsteel (2013)

2000-2007 döneminde 200 milyon ton civarında seyreden dünya genelindeki atıl kapasite, 2008 yılında ortaya çıkan global finans krizinin, çelik tüketim ve üretimi üzerindeki olumsuz etkileri sebebiyle, 2008 yılında 375 milyon tona; kriz etkilerinin derinleştiği 2009 yılında ise, 566 milyon tona yükselmiştir. Sonraki yıllarda tüketimde beklenen ölçüde toparlanmanın yaşanmadığı ve atıl kapasite, bir miktar azalsa da, kriz öncesi seviyelerine gerileyemediği gözlenmektedir. Özellikle 2011 yılında 457 milyon tona kadar gerileyen atıl kapasite, 2012 yılında kapasitenin, üretim ve tüketimden daha hızlı bir şekilde artması nedeniyle, 2011 yılındaki seviyesine kıyasla yüzde 14 oranında artışla, 520 milyon tona yükselmiştir. Söz konusu atıl kapasite miktarının, 2012 yılında gerçekleştirilen dünya ham çelik üretiminin yüzde 33,5'ine tekabül etmesi endişe yaratmaktadır.

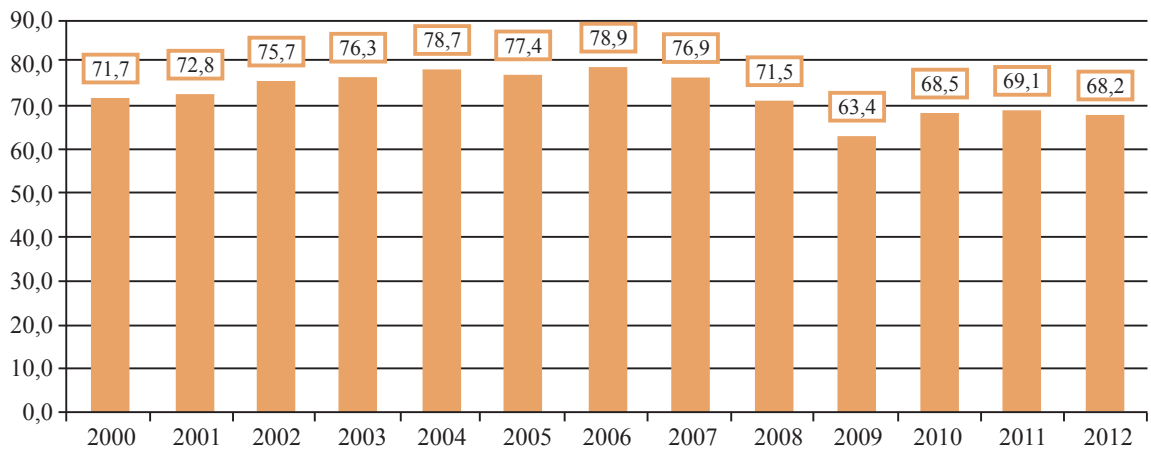
Grafik 11: Dünya Demir Çelik Sektöründe Yıllar İtibariyle Atıl Kapasite (milyon ton)

Kaynak: Worldsteel (2013)

Kriz öncesinde, yüzde 80 civarında bulunan dünya çelik tüketiminin üretim kapasitesine oranının, 2008 yılında yüzde 71,5 ve 2009 yılında yüzde 63,4 seviyesine geriledikten sonra, 2011 yılı itibariyle ancak yüzde 69 seviyesine kadar toparlanabilmiş olması da bu durumu teyit etmektedir. 2012 yılında ise, üretim artışındaki yavaşlamaya paralel olarak, çelik tüketiminin kapasiteye oranı 1 puan düşüşle, yüzde 68'e gerilemiştir.

Grafik 12: Dünya Çelik Tüketiminin Kapasite İçerisindeki Payı (%)

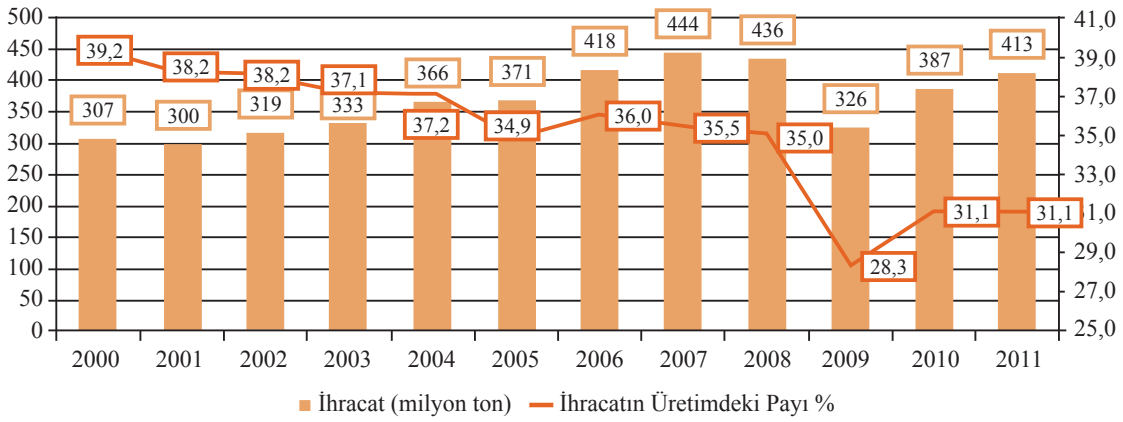

Kaynak: Worldsteel (2013)

2.1.4 Dünya Çelik Ticareti

Son yıllarda, dünya çelik üretimi ve ticaretinde, global piyasalardaki belirsizliklerden ve kriz etkilerinden kaynaklanan dalgalanmalar artış göstermiştir. Örneğin, 2001-2008 döneminde, dünya çelik ihracatı yüzde 45'in üzerinde artış gösterirken, 2008-2009 döneminde yüzde 25 oranında gerileme yaşanmıştır. Piyasa 2008-2009 yıllarında düştüğü dip noktadan toparlanmaya çalışırken, çelik ticaretini sınırlandırmaya yönelik önlemler, hükümetler tarafından kullanılmaya devam edilmektedir.

Grafik 13: Dünya Çelik İhracatı (milyon ton) ve İhracatın Üretim İçerisinde Payı(%)

Kaynak: Worldsteel (2013)

2011 yılında 413 milyon ton seviyesinde gerçekleşen dünya çelik ticareti, halen kriz öncesi olan 2007 yılındaki 444 milyon tonluk seviyenin yüzde 7 altında bulunmaktadır. Global finans krizinin etkilerinin derinden hissedildiği 2009 yılında, dünya çelik ihracatının yüzde 25 oranında düşüşle, 326 milyon tona gerilemiş olması, kriz dönemlerinde talep düşüşünün de etkisiyle, sınır ötesi ticaretin yavaşladığını ve ihtiyaçların yerel piyasalardan karşılanması eğiliminin ağırlık kazandığını göstermektedir. 2009 yılında yüzde 28,3 seviyesine kadar gerilemiş bulunan dünya nihai mamul ihracatının üretime oranı, 2011 yılı itibariyle yüzde 31,1 seviyesine kadar yükselmekle birlikte, kriz öncesi seviyelerin altında seyretmeye devam etmektedir.

Dünya çelik tüketimindeki dalgalanmalar ve bölgesel talep koşulları, zaman zaman Çin'in dünyanın büyük çelik ihracatçıları sıralamasında ilk sıraya yükselmesine neden olmaktadır. Dünya çelik üretim ve tüketiminin yarısına yakınına gerçekleştiren Çin, iç piyasasında meydana gelen daralmalarda, ihraç pazarlara yönelmektedir. 2011 yılında uzun yıllar sonra Çin'in yeniden en büyük çelik ihracatçısı olması, iç talebindeki artışın, üretimdeki artıştan daha hızlı bir şekilde yavaşlamış olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 3: En Büyük Çelik İhracatçısı 10 Ülke (2011)

Sıralama	Ülke	Milyon ton
1	Çin	47,9
2	Japonya	40,7
3	Güney Kore	28,9
4	Almanya	26,4
5	Ukrayna	26
6	Rusya	24,7
7	İtalya	17,2
8	TÜRKİYE	17
9	Belçika	16,4
10	Fransa	14,2

Kaynak: Worldsteel (2013)

Tablo 4: En Büyük Çelik İthalatçısı 10 Ülke (2011)

Sıralama	Ülke	Milyon ton
1	ABD	26,9
2	Almanya	24,9
3	Güney Kore	22,8
4	İtalya	17,5
5	Çin	16,3
6	Fransa	14,7
7	Belçika	13,3
8	Tayland	12,5
9	TÜRKİYE	10,3
10	Vietnam	9,3

Kaynak: Worldsteel (2013)

Tablo 5: En Büyük Net Çelik İhracatçısı 10 Ülke (2011)

Sıralama	Ülke	Milyon ton
1	Japonya	35,1
2	Çin	31,6
3	Ukrayna	24
4	Rusya	17,5
5	Brezilya	7
6	Türkiye	6,7
7	Güney Kore	6
8	Avusturya	3,2
9	Belçika	3,1
10	Tayvan	2,9

Kaynak: Worldsteel (2013)

Tablo 6: En Büyük Net Çelik İthalatçısı 10 Ülke (2011)

Sıralama	Ülke	Milyon ton
1	ABD	13,6
2	Tayland	10,9
3	Vietnam	8,3
4	İran	8,2
5	Endonezya	7,3
6	BAE	6,6
7	Suudi Arabistan	5,5
8	Cezayir	3,9
9	Filipinler	3,8
10	Singapur	3,1

Kaynak: Worldsteel (2013)

2.1.5 Dünya Hammadde Piyasaları

Çelik üretim prosesi çok sayıda hammadde kullanımını gerektirmektedir. Entegre çelik üretim prosesinde kullanılan en önemli iki hammadde demir cevheri ve koklaşabilir kömürdür. Demir cevheri, üretilen çeliğin demir içeriğini sağlamakta ve dünya üzerinde üretimi yapılan demir cevherinin tamamına yakını, çelik endüstrisi tarafından tüketilmektedir. Koklaşabilir kömür, demir cevherinin indirgenmesi (demir cevherinden oksijenin uzaklaştırılması) ve sistem için gerekli ısı ve karbonu sağlayan önemli bir

girdi konumundadır. Elektrik ark ocaklı tesislerin temel hammaddesi konumunda bulunan hurda ise, ergitilerek yeni çelik ürünlerine dönüştürülmektedir. Ayrıca, entegre çelik tesislerinde de, fırındaki sıcaklığın düşürülmesi amacıyla, demir cevheri ile birlikte belirli oranlarda hurda kullanılmaktadır.

Hurda ve demir cevherine kıyasla daha düşük miktarlarda da olsa, çelik üretim prosesinde başka metaller ve alaşım elementleri de kullanılmaktadır. Bu girdilerin kullanılmasındaki amaç, üretilen çeliğin kimyasal özelliklerinin güçlendirilmesi veya ürünler üzerindeki empüritelere giderilmesidir. Örneğin sıvı çelik üretiminin son aşamasında kullanılan manganez ve silikon ile çeliğin özelliklerini bozan çözülmüş oksijenin giderilmesi sağlanır. Pek çok çelik türünde kullanılan manganez ayrıca, sülfürün olumsuz etkisini ve dolayısıyla çeliğin kırılabilirliğini azaltır. Nikel, krom, vanadyum, titanyum gibi metaller ise, daha çok, üretilen çeliğin özelliklerinin geliştirilmesi için kullanılan alaşım elementleridir.

2011 yılı dünya ham çelik üretim rakamları dikkate alındığında, entegre tesisler tarafından tüketilen 1,5 milyar ton civarındaki demir cevheri de dahil olmak üzere, toplam 2,5 milyar ton demir cevheri, koklaşabilir kömür ve hurda tüketilmiştir. Elektrik ark ocaklı tesislerin hammadde tüketimlerinin ise, 500 milyon ton civarında gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

Son 10 yılda, global çelik üretimindeki artışın hızlanması, demir cevheri, kömür, hurda ve alaşım elementleri gibi hammaddelere olan talebin de keskin bir şekilde artmasına neden olmuştur. Bu sebeple, hammadde üreticileri, artan talep doğrultusunda kapasitelerini arttırmaya yönelik yatırımlar yapmıştır. Hammadde üreticilerinin, 2000’li yıllardan itibaren dünya çelik üretiminin bu kadar hızlı bir şekilde artacağını tahmin etmemiş olmalarından dolayı, talebi karşılamaya yönelik hammadde yatırımları, gecikmeli olarak gerçekleşmiş ve bu durum, hammadde maliyetlerinde zaman zaman keskin iniş çıkışların yaşanmasına neden olmuştur. Ancak genel olarak bakıldığında, girdi fiyatları, yükselen çelik üretimi ile birlikte artan talebe bağlı olarak, yükseliş eğilimi göstermektedir. Girdi fiyatlarındaki yükselişler, madencilik sektöründe üretim ve yatırımları tetiklemiş; ekonomik olmayan madenlere yatırımı cazip hale getirmiştir.

Arz miktarında yaşanan sıkıntılar yanında, emtia fiyatlarının yüksek olduğu dönemlerde, ihracat kısıtlamalarına sıkça başvurulmasında, hammadde piyasalarına ilişkin endişeleri tırmandırmıştır. Söz konusu ihracat kısıtlamaları, hammadde ithalatçılarının maliyetlerini yükseltmiş ve ticareti bozucu etkiler yaratmıştır. Dünya genelinde endüstriyel hammadde ihracatına uygulanan sınırlamaların yüzde 40 oranındaki bölümü, çelik endüstrisi tarafından kullanılan hammaddeleri hedef aldığından, çelik sektörü bu uygulamalardan en fazla zarar gören sektör konumunda bulunmaktadır.

Pek çok ülke, çelik üretiminde kullanılan hammaddelerin tamamında kendi kendine yeterli durumda bulunmamaktadır. Bazı hammaddelerde büyük üretici konumunda bulunan ülkeler dahi, ilgili hammaddenin farklı kalitelerini ithalat yolu ile tedarik etmektedir. Bazı Asya ülkeleri, demir cevheri ve koklaşabilir kömürde tamamen ithalata bağımlı du-

rumdayken, büyük miktarlarda hurda üretilip satabilmektedir. Bu kadar yüksek derecede uluslararası ticarete bağımlı halde bulunması, çelik üretiminin tabii olduğu karmaşık ve çok aşamalı süreci yansıtmaktadır. Bu nedenle, bugün dünya çelik endüstrisinin karşısındaki en büyük zorluklar arasında, hammadde tedarik edilebilirliği ve çelik endüstrisinin, hammadde piyasaları ile hammadde üreticisi ülkelerin politikalarındaki gelişmeler karşısındaki korunmasız yapısı, üst sıralarda yer almaktadır. Ülkelerin çoğunluğu, hammadde-lerin tamamında, kendi kendine yeter durumda olmadığından, dünya çelik endüstrisinin sürdürülebilirliği, söz konusu hammaddelerin serbest bir şekilde ticaretinin yapılabilmesine bağlı bulunmaktadır.

Bugün çelik sektörü tarafından tüketilmekte olan hammaddelerin bir kısmı diğer sektörler tarafından da tüketilmektedir. Dünya üzerinde üretilen;

- Demir cevherinin %98'i,
- Koklaşabilir kömürün % 80'in üzerindeki kısmı,
- Hurdanın % 100'ü
- Manganezin % 90'ı,
- Silikonun % 60'ı,
- Nikelin % 60'ı
- Kromun % 75'i
- Çinkonun % 60'ı
- Molibdenyumun % 60'ı
- Vanadyumun % 85'i
- Kalay'ın % 20'si
- Tungstenin % 20'si

çelik sektörü tarafından tüketilmektedir. (Kaynak: OECD)

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) verilerine göre, 2010 yılında dünya demir cevheri üretimi, 2009 yılındaki seviyesine kıyasla, yüzde 17,6 oranında artışla, 1 milyar 827 milyon tona yükselmiştir. 2011 yılında ise, global demir cevheri üretimi, tüm zamanların en yüksek seviyesi olan 1 milyar 920 milyon tona ulaşmıştır. UNCTAD verilerine göre, 2011 yılında dünyanın en büyük demir cevheri üreticileri olan Brezilya'da yerleşik Vale ile Avustralya'da yerleşik Rio Tinto ve BHP Billiton, global demir cevheri üretiminin yüzde 34,7; global deniz aşırı demir cevheri ticaretinin ise, yüzde 57,3 oranındaki kısmını gerçekleştirmiştir.

2002-2011 yılları arasında yüzde 104 oranında artış gösteren ve kesintisiz her yıl yükselen global demir cevheri ticareti, 2011 yılında 1 milyar 115 milyon ton seviyesine ulaşmıştır. 2011 yılında, toplam dünya demir cevheri ihracatının yüzde 49,5 oranındaki bölümü gelişmekte olan ülkeler tarafından gerçekleştirilmiştir. 2011 yılında, en büyük 3 üretici kuruluşun, toplam dünya deniz aşırı demir cevheri ticaretindeki payının yüzde 57,3 seviyesinde gerçekleşmiş olması, demir cevheri piyasasındaki konsolide yapıyı ortaya koymaktadır. En büyük demir cevheri üreticileri arasında yer alan Avustralya, Brezilya, Çin ve Hindistan'ın toplam dünya üretimi içerisindeki payı yüzde 73 seviyesinde gerçekleşmiştir. Diğer büyük demir cevheri üreticileri arasında, Rusya, Ukrayna, Güney Afrika, ABD, Kanada ve İran yer almaktadır. Dünya demir cevheri rezervlerinin yüzde 73'ü Avustralya, Brezilya, Rusya, Çin ve Hindistan'da bulunmaktadır.

2010 yılında gerçekleştirdiği 315 milyon ton ile dünyanın en büyük üçüncü demir cevheri üreticisi konumunda bulunan Çin Halk Cumhuriyeti, dünya demir cevheri tüketiminin yüzde 51,6'sını tek başına gerçekleştirmiştir.

Tablo 7: Demir Cevheri Üretimi ve Rezervleri, 2010 (milyon ton)

Ülke	Üretim	Rezerv
Avustralya	433	17.000
Brezilya	375	16.000
Çin	315	7.200
Hindistan	212	4.500
Rusya	101	14.000
Diğer Dünya	291	21.300
TOPLAM	1.827	80.000

Kaynak: OECD (2012)

2.1.5.1 Koklaşabilir Kömür

Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) verilerine göre, 2010 yılında dünya koklaşabilir kömür üretimi yüzde 14 oranında artışla, 782 milyon tondan, 891 milyon tona yükselmiştir. 2010 yılında, global koklaşabilir kömür üretiminin yüzde 51 oranındaki kısmı Çin Halk Cumhuriyeti tarafından gerçekleştirilmiştir. 2010 yılında, dünya koklaşabilir kömür üretiminin yüzde 88'ini gerçekleştiren Çin, Avustralya, ABD, Rusya ve Hindistan, dünya koklaşabilir kömür rezervlerinin yüzde 77'sine sahip bulunmaktadır.

Tablo 8: Koklaşabilir Kömür Üretimi ve Rezervleri, 2010 (milyon ton)

Ülke	Üretim	Rezerv
Çin	455	62.200
Avustralya	152	37.100
Rusya	71	49.088
ABD	69	108.501
Hindistan	35	56.100
Diğerleri	109	91.776
TOPLAM	891	405.000

Kaynak: OECD (2012)

2.1.5.2 Hurda

Dünya hurda tüketimi ve ticareti ham çelik üretimine paralel bir seyir izlemektedir.

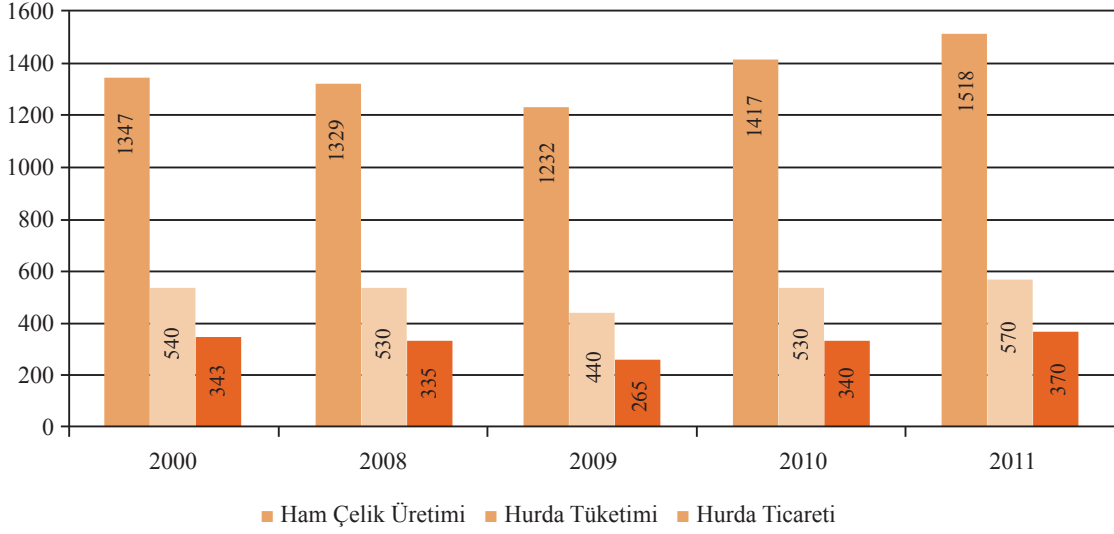
Hurda;

- Çelik üretimi sırasında oluşan hurdalar,
- Çelik tüketen sanayilerin üretimleri esnasında oluşan hurdalar ve
- Kullanım ömrünü tamamlayarak yıkılan binalardan, hurdaya ayrılan otomobil, makine, gemi veya diğer çelik ihtiva eden ürünlerden elde edilen hurdalar

olmak üzere, 3 temel kategori altında toplanmaktadır. Yıllık 100 milyon tona yakın hurda üretimleri ile AB ve Çin en büyük hurda üreticileri arasında yer almaktadır. Avrupa Birliği önemli bir hurda ihracatçısı iken, Çin Halk Cumhuriyeti ürettiği hurdanın tamamını tüketmekte ve buna ilave olarak 6-7 milyon ton civarında ithalat yapmaktadır. AB ve Çin'e ilave olarak büyük hurda üreticileri arasında, ABD, Japonya ve Güney Kore üst sıralarda yer almaktadır.

Bir ülkenin hurda üretme potansiyeli, o ülkenin çelik üretimi ve tüketimi yanında, yaklaşık 20-25 yıl önce tükettiği çelik miktarı ile doğrudan ilişkilidir. Bu durum, hurda üretiminin genellikle geçmişte yüksek miktarlarda çelik tüketmiş bulunan gelişmiş ülkelerde yoğunlaşmasına neden olmaktadır. World Steel Dynamics (WSD) tahminlerine göre, 2012 yılı itibariyle 6 milyar tonun üzerindeki bölümü gelişmiş ülkelerde ve 6 milyar ton civarındaki bölümü de geliştirmekte olan ülkelere olmak üzere, dünya üzerinde toplam 12 milyar tonun üzerinde hurda rezervi bulunmaktadır. Geliştirmekte olan ülkelerdeki 6 milyar tonluk hurda rezervinin 2 milyar ton civarındaki bölümünün, Çin Halk Cumhuriyeti'nde olduğu öngörülmektedir. Gelişmiş ülkelerin hurda üretim potansiyelinin yüksek olması ve geliştirmekte olan ülkelerin de hızla çelik üretimlerini arttırmaya devam etmeleri, geliştirmekte olan ülkelerin çelik üretimi için ihtiyaç duyulan hurda girdisinde gelişmiş ülkelere bağımlı olmalarına neden olmaktadır. Bu nedenle, dünya hurda ticaretinin yüzde 80 civarındaki kısmı, gelişmiş ülkelere geliştirmekte olan ülkelere doğru yönelmektedir. Gelişmiş ülkelerde, daha gelişmiş hurda üretim ve toplama altyapısının bulunması da, arz miktarının global talepteki değişimlere paralel olarak hareket edebilmesine imkân sağlamaktadır. Örneğin, ABD'de 294 adet hurda parçalayan firma faaliyet gösterirken, bu sayı Çin'de yalnızca 30 seviyesindedir.

Grafik 14: Dünya Demir Hurdası Tüketimi ve Ticareti (milyon ton)

Kaynak: Worldsteel, BIR (2012)

Tablo 9: Dünya Hurda Üretimi, 2010 (milyon ton)

Ülke	2009	2010
Çin	65	93
AB27	90	93
ABD	62	75
Japonya	39	44
Kore	18	21
Rusya	23	-
Diğerleri	78	-
TOPLAM	375	-

Kaynak: BIR (2012)

2011 yılında 104,7 milyon ton seviyesinde gerçekleşen dünya hurda ticareti içerisinde, 21,46 milyon tonluk ithalatı ile Türkiye ilk sırada yer almaktadır. Ham çelik üretiminde hurda tüketimine dayalı elektrik ark ocaklı kapasitelerin artmaya devam etmesi ve iç piyasadan tedarik edilen hurda miktarının sınırlı seviyelerde kalması nedeniyle, Türkiye uzun yıllardan bu yana, dünyanın en büyük hurda ithalatçısı konumunda bulunmaktadır. Hurda ithalat miktarı açısından Türkiye'yi, Güney Kore, Çin, Almanya ve İtalya takip etmektedir.

Tablo 10: En Büyük Hurda İthalatçısı 10 Ülke (2011)

Sıralama	Ülke	Milyon ton	% Pay
1	Türkiye	21,46	20,5
2	G. Kore	8,6	8,2
3	Çin	6,8	6,5
4	Almanya	6,2	5,9
5	İtalya	5,7	5,4
6	Tayvan	5,3	5,1
7	İspanya	4,6	4,4
8	Belçika	4,6	4,4
9	ABD	4	3,8
10	Fransa	2,7	2,6
	DÜNYA	104,7	

Kaynak: BIR, Worldsteel (2012)

2011 yılında, dünyanın en büyük hurda ihracatçısı ülkeleri arasında, 24,4 milyon ton ile ABD ilk sırada yer almıştır. ABD'yi sırasıyla Almanya, İngiltere, Fransa ve Japonya takip etmiştir. Dünyanın en büyük hurda ithalatçısı konumunda bulunan Türkiye de, toplam ithalatının yüzde 73 oranındaki kısmını AB ve ABD'den gerçekleştirmektedir.

Tablo 11: En Büyük Hurda İhracatçısı 10 Ülke (2011)

Sıralama	Ülke	Milyon ton	% Pay
1	ABD	24,4	23,3
2	Almanya	9	8,6
3	İngiltere	7,8	7,5
4	Fransa	6,2	5,9
5	Japonya	5,5	5,3
6	Kanada	4,8	4,6
7	Hollanda	4,5	4,3
8	Rusya	4	3,8
9	Belçika	3,5	3,3
10	Çek Cumhuriyeti	2	1,9
	DÜNYA	104,5	

Kaynak: BIR, Worldsteel (2012)

Dünya genelinde, demir çelik üretiminde kullanılan hammaddelerin ticaretinde, tamamen iç içe geçmiş bir yapı bulunmaktadır. Bütün ülkeler, ihtiyacından fazla üretim gerçekleştirdiği hammaddelerde dahi, diğer ülkelerden ithalat yapmaktadır. Örneğin, dünyanın en büyük demir cevheri ve kok üreticisi olan Çin Halk Cumhuriyeti, aynı zamanda dünyanın en büyük demir cevheri ithalatçısı konumunda bulunmaktadır. Demir cevheri ithalatını Avustralya, Brezilya ve Hindistan'dan gerçekleştiren Çin, koklaşabilir kömür ithalatını Avustralya'dan ve hurda ithalatını ABD'den yapmaktadır. Brezilya ve Hindistan, demir cevherinde önemli bir ihracatçı olmalarına rağmen, koklaşabilir kömürde oldukça sınırlı rezervlere sahip bulunmaktadır. Net hurda ihracatçısı konumunda bulunan AB ve Japonya, demir cevheri ve koklaşabilir kömürde ithalata bağımlıdır. Kanada ve ABD, demir cevherinde önemli miktarda ihracata karşılık, yüksek miktarlarda ithalat da yapmaktadır. Bu açıdan, diğer girdiler de dikkate alındığında, demir çelik üretiminde kullanılan girdilerde, dünya üzerinde tamamen kendi kendine yetebilen bir ülke yoktur.

Fiziksel anlamda, dünyada hammadde yetersizliği bulunmamaktadır. Çelik üretiminde kullanılan pek çok hammaddede mevcut rezervler, mevcut üretim seviyesi ile, sektörün ihtiyacını onlarca yıl karşılayabilecek düzeydedir. Hammadde arzının talep seviyesinin altında kalması durumlarında, yükselen fiyatlar üretim artışını teşvik ederek, arz dengesinin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. Diğer taraftan, giderek ağırlaştırılan çevre standartları ve koşulları, madencilik faaliyetlerini de zorlamaktadır. Ancak kısa vadede, piyasaya yapılan müdahaleler ile ticareti kısıtlayıcı önlemlerin, çelik üreticileri üzerinde daha fazla zarar oluşturma potansiyeline sahip olduğu değerlendirilmektedir.

2.2 Türkiye'de Geçmiş Dönük Değerlendirme ve Çıkarılan Dersler

2.2.1 Sektörün Bölgesel Yapısı ve Kümellemeler

Sektörde, ham çelikten üretim yapan kuruluşların, Akdeniz, Ege, Marmara ve Karadeniz olmak üzere, temel olarak 4 bölgede kümelendiği gözlenmektedir. 2012 yılı itibarıyla sektörde kurulu olan 30 tesisin, 10'u Akdeniz bölgesinde, 8'i Marmara bölgesinde, 7'si Ege bölgesinde, 3'ü Karadeniz bölgesinde, 2'si de İç Anadolu bölgesinde yerleşiktir.

Grafik 15: Türk Çelik Sektörünün Bölgesel Dağılımı

Kaynak: DÇÜD (2013)

2012 yılı itibariyle, söz konusu tesislerden 10 tanesinin ham çelik kapasitesi 2 milyon ton ve üzerinde, 8 tanesinin kapasitesi 1 - 2 milyon ton arasında, 6 tanesinin kapasitesi 500 bin - 1 milyon ton arasında ve 6 tanesinin kapasitesi de 50 bin – 500 bin ton arasındadır.

Tablo 12: Türkiye'nin Ham Çelik Kapasitesi, Üretimi ve Kapasite Kullanım Oranı

Demir-Çelik Sektörü Firmaları	2011			2012		
	Kapasite (Bin Ton)	Üretim (Bin Ton)	KKO, %	Kapasite (Bin Ton)	Üretim (Bin Ton)	KKO, %
Asil Çelik Sanayi ve Ticaret A. Ş.	485	400	82	485	322	66
Çebitaş Demir Çelik Endüstrisi A.Ş.	750	357	48	750	296	39
Çemtaş Çelik Makina Sanayi ve Ticaret A.Ş.	172	134	78	172	114	66
Çolakoğlu Metalurji A.Ş.	3.000	2.350	78	3.000	2.605	87
Diler Demir Çelik Endüstrisi ve Ticaret A.Ş.	1.500	1.314	88	1.500	1.394	93
Ede Demir Çelik Paz. San. ve Tic. Ltd. Şti	780	260	33	780	260	33
Ege Çelik Endüstrisi Sanayi ve Ticaret A.Ş.	2.000	862	43	2.000	995	50
Ekinciler Demir ve Çelik Sanayi A.Ş.	1.000	825	83	1.150	941	82
İçdaş Çelik Enerji Tersane ve Ulaşım San. A.Ş.	5.268	4.223	80	5.268	4.083	78
İzmir Demir Çelik Sanayi A.Ş.	1.500	1.273	85	1.500	1.432	95
Kaptan Demir Çelik End. ve Ticaret A.Ş.	1.350	1.258	93	1.350	1.274	94
Kroman Çelik Sanayi A.Ş.	1.500	1.331	89	2.500	1.376	55
Mmk Metalurji Sanayi ve Liman İşletmeciliği A.Ş.*	2.400	460	19	2.400	789	33
Nursan Metalurji Endüstrisi A.Ş.	1.200	1.057	88	1.200	1.103	92
Özkan Demir Çelik Sanayi A.Ş.*	700	466	67	700	527	75
Platinum Demir Çelik San. ve Tic.A.Ş.*	200	65	33	200	122	61
Sider Dış Ticaret A.Ş.	720	510	71	720	538	75
Sidemir Demir Çelik İşl. A.Ş.	550	392	71	550	335	61
Tosçelik Profil ve Sac Endüstrisi A.Ş.	2.000	1.570	79	2.000	1.563	78
Yazıcı Demir-Çelik San.ve Turizm Tic.A.Ş.	1.000	1.060	106	1.100	1.062	97
Yeşilyurt Demir Çelik End. ve Liman İşl. Ltd. Şti.	1.000	659	66	1.000	625	63
Yolbulan ve Baştuğ Metalurji Sanayi A. Ş*	2.000	1.433	72	2.000	1.514	76
Diğer EO*	5.360	3.016	56	6.060	3.290	54
EO Kapasitesi**	36.435	25.275	74	38.385	26.560	71
Ereğli Demir ve Çelik Fab. T.A.Ş.	3.850	3.373	88	3.850	3.236	84
İskenderun Demir ve Çelik A.Ş.	5.300	4.092	77	5.300	4.631	87
Kardemir Karabük Demir Çelik San. ve Tic. A.Ş.	1.500	1.367	91	1.500	1.458	97
BOF	10.650	8.832	83	10.650	9.325	88
Toplam	47.085	34.107	76	49.035	35.885	75

*Denem üretimi yapan kuruluşlarla, diğer EAO grubu içinde yer almalarına rağmen, KKO hesaplarına dahil edilmemiştir.

**EO: EAO ve İO'yu kapsamaktadır.

Kaynak: DÇÜD (2013)

2.2.2 Türk Demir Çelik Sektöründe İstihdam

Ham çelikten mamül üreten kuruluşlarda, 2012 yılı itibariyle 38,4 bin kişiye doğrudan istihdam sağlanmıştır. Diğer çelik kuruluşları ve dolaylı istihdam ile birlikte, sektörün toplam istihdamının 200 bin kişinin üzerinde olduğu tahmin edilmektedir.

Tablo 13: Ham Çelik Üreten Kuruluşlarda İstihdam (Kişi)

	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	% pay 2012
EO	10.525	9.239	13.153	14.505	16.187	16.205	14.834	17.216	18.218	20.914	54,5
BOF	33.145	17.459	17.293	16.264	17.328	16.831	15.313	16.528	17.119	17.483	45,5
Toplam	43.670	26.698	30.446	30.769	33.515	33.036	30.147	33.744	35.337	38.397	100,0

Kaynak: DÇÜD (2013)

Tablonun incelenmesinden de anlaşılacağı üzere, EO'lu tesislerdeki istihdam yıllar itibariyle kapasitedeki ve yeni tesis sayındaki artışa bağlı olarak yükselirken, BOF'lardaki istihdam azalmıştır. BOF'lardaki istihdam azalışı, özelleştirme sonrasında atıl işgücünün tasfiyesi ve gerçekleştirilen modernizasyon yatırımları sayesinde, işgücü verimliliğinin artırılması sonucu ortaya çıkmıştır.

2012 yılı itibariyle 38,4 bin kişilik istihdamın yüzde 54,5'ine karşılık gelen 20,9 bini EO'lu tesislerde, yüzde 45,5'ine karşılık gelen 17,5 bini ise, BOF'lu tesislerde bulunmaktadır.

2.2.3 Türkiye'nin Ham Çelik Kapasitesi

1980 yılında 4,2 milyon ton olan Türkiye'nin ham çelik üretim kapasitesi, 1990 yılında 11,3 milyon ton, 2000 yılında 19,8 milyon ton seviyelerine ulaşmıştır. Özellikle 2006 yılından sonra artan yassı ve yapısal çelik üretimine yönelik yatırımlar sayesinde, Türkiye'nin ham çelik kapasitesi, 2006 yılındaki 27,7 milyon ton seviyesinden, 49 milyon ton seviyesine yükselmiştir.

2000-2012 döneminde, ham çelik kapasitesinde meydana gelen 29,2 milyon tonluk artışın 24,75 milyon tonluk kısmı elektrik ark ocaklı tesislerde, 4,45 milyon tonluk kısmı ise, entegre tesislerde gerçekleşmiştir.

Tablo 14: Ham Çelik Kapasitesi (bin ton)

	1980	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	% Değişim (12/11)	% Pay (2012)
EO	1.200	6.500	13.632	18.844	21.216	25.409	26.056	29.795	33.385	36.435	38.385	5,4	78,3
BOF	3.000	4.800	6.200	6.300	6.500	6.600	8.035	8.500	9.350	10.650	10.650	0,0	21,7
Toplam	4.200	11.300	19.832	25.144	27.716	32.009	34.091	38.295	42.735	47.085	49.035	4,1	100,0

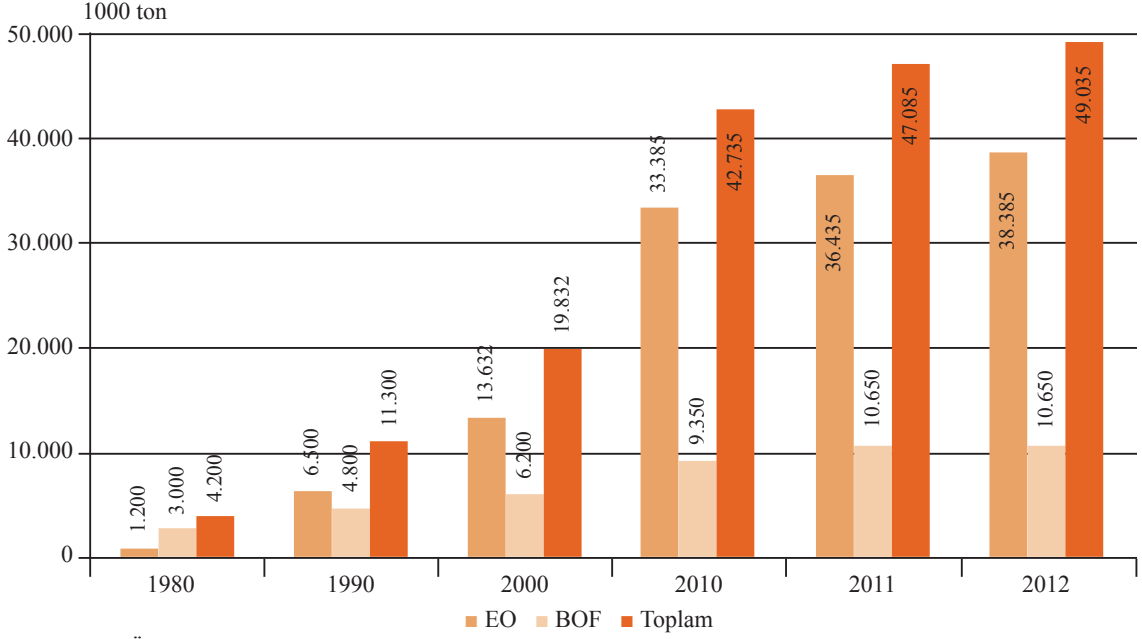
Kaynak: DÇÜD (2013)

2012 yılı itibarıyla, 49 milyon tonluk ham çelik kapasitesinin yüzde 78,3 oranındaki, 38,4 milyon tonu elektrik ocaklı (EO) tesislere, yüzde 21,7 oranındaki, 10,6 milyon tonu ise entegre tesislere (BOF) aittir. Ham çelik kapasitesinin, 2015 yılına kadar 55 milyon ton seviyesine ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Global ekonomik kriz öncesi yıllarda yüzde 80 seviyelerinde bulunan kapasite kullanım oranı (KKO), gerek krizin etkisiyle, gerekse yeni kurulan tesislerin deneme üretimleri yapmaları sebebiyle, son yıllarda düşüş kaydetmiş ve 2010 yılında yüzde 71 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2011 yılında, üretimdeki yüzde 17 oranındaki artışın da etkisi ile, yüzde 76 seviyesine yükselen kapasite kullanım oranı, 2012 yılında üretimdeki sınırlı artışın da etkisiyle, yüzde 75 seviyesine gerilemiştir.

2013 yılında, özellikle yassı ürünlerde sağlanacak kısmi ithal ikamesi sayesinde, ithalatın bir miktar azalması beklenmektedir. Dahilde İşleme Rejimi'nin ithalatı teşvik eden uygulamalarının, yerli girdi kullanımını teşvik edecek şekilde revize edilmesi halinde, ithalatta çok daha yüksek oranlı düşüşler yaşanabileceği ve yassı çelik sektöründe 2012 yılında yüzde 55-56 seviyesinde gerçekleşen kapasite kullanım oranlarının, yüzde 60'lar seviyesine çıkabileceği tahmin edilmektedir.

Grafik 16: Ham Çelik Kapasitesi (bin ton)

Kaynak: DÇÜD (2013)

2.2.3.1 Türkiye'nin Kütük ve Slab (uzun ve yassı yarı mamul) Üretim Kapasitesi

Demir çelik sektörü, başta yassı ve yapısal çelik ürünlerine yönelik yatırımlar olmak üzere, özellikle 2001 yılından sonra, hızlı bir büyüme ivmesi kazanmıştır. Ülke-mizin, yassı çelik ürünlerinde ithalata bağımlılığının sona erdirilmesi ve sanayinin ihtiyaç duyduğu mamullerin iç piyasadan karşılanması amacıyla, son yıllarda yassı mamul üretimine yönelik yatırımlar artış göstermiş, böylece 2012 yılındaki slab üretim kapasitesi, 2000 yılına göre yüzde 425 oranında artışla, 3 milyon tondan, 15,75 milyon tona yükselmiştir. Slab üretim kapasitesindeki hızlı artışta, özellikle 2006-2012 döneminde 12,5 milyon ton/yıl yeni üretim kapasitesinin devreye girmesini sağlayan yatırımlar etkili olmuştur. Üretimin yetersiz kaldığı yassı ürünlere yönelik yatırımlar hızla artarken, 2000 yılına kıyasla, kütük üretim kapasitesi de yüzde 126 oranında artışla, 16,8 milyon tondan, 38 milyon tona yükselmiştir.

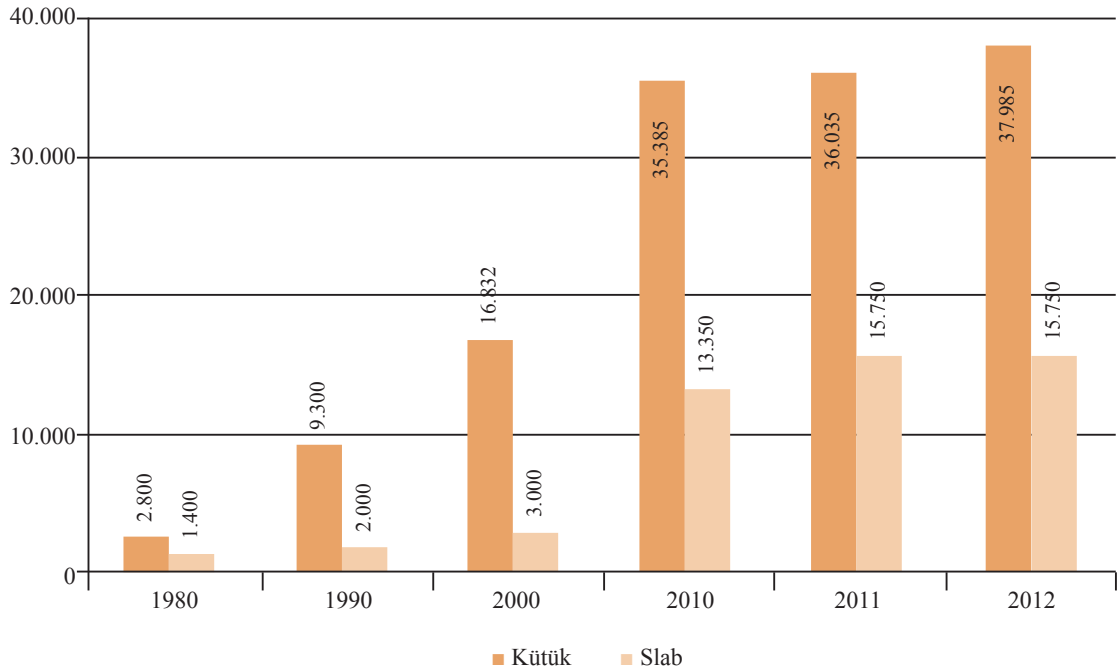
Tablo 15: Kütük ve Slab Üretim Kapasitesi (bin ton)

	1980	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	% Değişim (12/11)
Kütük	2.800	9.300	16.832	22.144	24.516	27.309	29.120	32.595	35.385	36.035	37.985	5,4
Slab	1.400	2.000	3.000	3.000	3.200	4.700	11.300	12.200	13.350	15.750	15.750	0,0

Kaynak: DÇÜD (2013)

Son yıllarda, Türkiye'nin ham çelik üretim kapasitesi yeni yatırımlarla hızlı bir şekilde artmıştır. Özellikle 2007 yılından sonra gerçekleştirilen yoğun yatırımlar sayesinde, sektör uzun ürünlerden sonra, yassı ürünlerde de yurtiçi tüketimin üzerinde üretim yapabilecek seviyeye ulaşmıştır. 2006-2012 döneminde, Türkiye'nin ham çelik üretim kapasitesi 28,4 milyon ton artışla, 50 milyon ton seviyesine ulaşmıştır. Sözkonusu artış, 66 yılda ulaşılan kapasiteden yüzde 130 daha büyük bir kapasitenin, son 6 yılda devreye alındığını göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Global kriz döneminde elde edilen bu performans, Türk çelik sektörünün sık sık ifade edilen "krizi fırsata dönüştürme becerisi"nin bir göstergesidir. Son 6 yılda gerçekleştirilen 28,4 milyon tonluk kapasite artışının yüzde 55 oranındaki kısmı uzun ürünlere, yüzde 45 oranındaki kısmı ise yassı ürünlere yönelik olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin toplam ham çelik üretim kapasitesindeki artışta, mevcut tesislerin modernizasyonu ve ilave yatırımlar ile kapasitelerinin artırılmasının yanında, yeni tesis yatırımlarının da önemli bir etkisi bulunmaktadır.

Grafik 17: Kütük ve Slab Üretim Kapasitesi (bin ton)

Kaynak: DÇÜD (2013)

2015 yılına kadar kütük üretim kapasitesinin 40 milyon ton, slab üretim kapasitesinin ise, 20 milyon ton seviyelerine ulaşacağı tahmin edilmektedir. Bazı üreticilerin hem slab hem de kütük üretim kapasitesine sahip olmaları nedeniyle, toplam kütük ve slab üretim kapasitesi, ham çelik üretim kapasitesinin üzerinde seyretmektedir.

2.2.4 Türkiye'nin Ham Çelik Üretimi

Türkiye, 2012 yılında gerçekleştirdiği 35,9 milyon tonluk ham çelik üretimi ile, 2011 yılına kıyasla, 2 sıra birden yükselerek, yılı dünyanın en fazla ham çelik üreten 8'inci ülkesi olarak tamamlamıştır. Türk çelik sektörü, 2011 yılında elde ettiği yüzde 17 oranındaki üretim artışının ardından, ciddi bir yavaşlama gözlenmiş olmasına rağmen, 2012 yılında da yüzde 5,2 oranındaki üretim artışı ile en büyük 10 çelik üreticisi arasında, üretimini en hızlı arttıran ülke konumunu muhafaza etmiştir. 2012 yılı üretim artışındaki keskin yavaşlamaya rağmen, Türkiye'nin performansı, yüzde 1,2 seviyesinde gerçekleşen dünya üretim artışından 4,5 misli daha yüksek bir seviyeyi ifade etmektedir. 2012 yılının geneline bakıldığında, üretim artışındaki yavaşlama eğilimi net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. 2012 yılının ilk çeyreğinde yüzde 13,7 seviyesinde bulunan üretim artışının, sonraki aylarda kademeli bir şekilde yavaşlayarak, yılın ilk yarısında yüzde 9,3 ve yılsonunda yüzde 5,2 seviyesinde kaldığı gözlenmektedir. 2012 yılı verilerine göre, Türkiye ham çelik üretimini kriz öncesi olan 2007 yılındaki seviyesinin yüzde 39 oranında üzerine taşımıştır. Bu yönüyle Türkiye, dünyanın en büyük 10 çelik üreticisi arasında, üretimini kriz öncesi seviyesinin üzerine çıkartan 5 ülke arasında yer almıştır.

Tablo 16: Ham Çelik Üretimi (bin ton)

	1980	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	% değişim (12/11)
Toplam	2.400	9.322	14.325	20.964	23.437	25.754	26.806	25.303	29.143	34.107	35.885	5,2

Kaynak: DÇÜD (2013)

Global krizin etkilerinin giderek azalmasının ve yurt içinde çelik kullanan sektörlerdeki iyileşmenin de etkileriyle, 2011 yılında üretimini en hızlı arttıran ülke olan Türkiye, 2012 yılında da bu konumunu sürdürmüştür. 2012 yılı itibariyle, Türk demir çelik sektörü, kriz öncesi olan 2007 yılındaki, 25,8 milyon tonluk üretim seviyesine kıyasla da, üretimini yüzde 39 oranında arttırmıştır. Bu yönüyle Türkiye, Çin, Hindistan ve Güney Kore'nin ardından, kriz öncesi üretim seviyesinin üzerine çıkan dördüncü ülke olurken, İspanya, Fransa, Ukrayna, ABD, Japonya, Almanya, İtalya ve Rusya gibi büyük üreticilerin üretimlerinin, 2012 yılında da kriz öncesi seviyesine ulaşamadıkları gözlenmiştir.

2.2.4.1 Türkiye'nin Ürünlere Göre Ham Çelik Üretimi

Uzun ve yassı çelik ürünleri kapasitesindeki uzundan yana olan dengesizliğin giderilmesi ve yassı mamül ihtiyacının ithalat yerine, yurt içinden temin edilebilmesi amacıyla, yassı mamül üretimine yönelik olarak artan yatırımlar sonucunda, yassının yarı mamül olan slab üretiminin toplam ham çelik üretimi içerisindeki payı, son yıllarda artış göstermiştir.

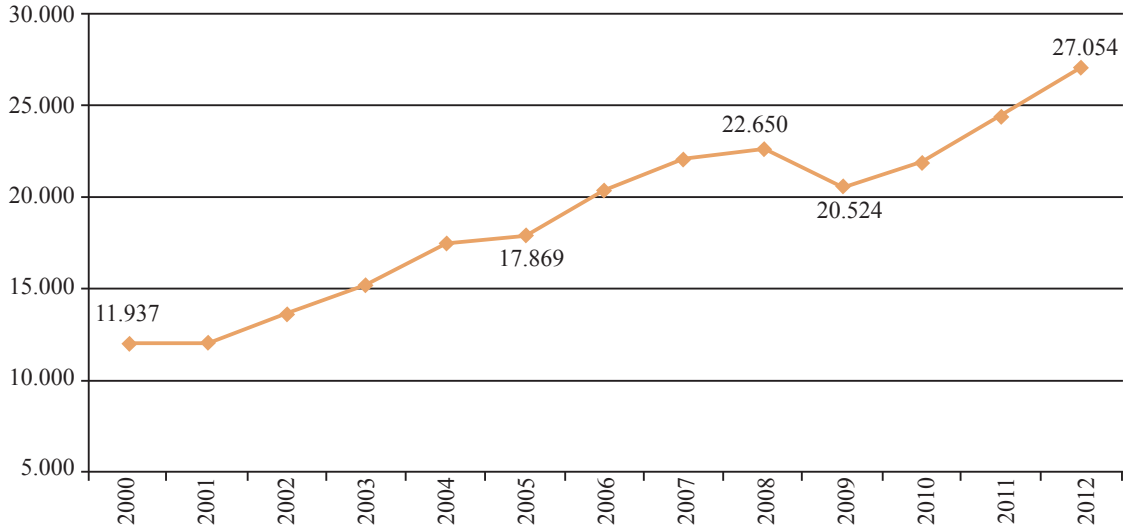
2012 yılında, Türkiye'nin ham çelik üretimindeki artışta, kütük üretimi sürükleyici rol oynamış ve kütük üretimi yüzde 10,9 oranında artışla, 27,05 milyon tona yükselmiştir. Son yıllarda yapılan yeni kapasite yatırımlarının da etkisiyle, 2010 yılında yüzde 53 ve 2011 yılında yüzde 33 oranında artışla 9,7 milyon tona ulaşan slab üretimi, yassı çelik piyasalarındaki olumsuz gelişmeler ve keskinleşen rekabet koşulları nedeniyle, 2012 yılında yüzde 9 oranında düşüşle 8,83 milyon tona gerilemiştir.

Tablo 17: Ürünlere Göre Ham Çelik Üretimi (bin ton)

	1980	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	% Değişim (12/11)	% Pay (2012)
Kütük	1.600	7.381	11.937	17.869	20.302	22.028	22.650	20.524	21.827	24.400	27.054	10,9	75,4
Slab	800	1.941	2.388	3.095	3.135	3.726	4.156	4.779	7.316	9.707	8.831	-9,0	24,6
Toplam	2.400	9.322	14.325	20.964	23.437	25.754	26.806	25.303	29.143	34.107	35.885	5,2	100,0

Kaynak: DÇÜD (2013)

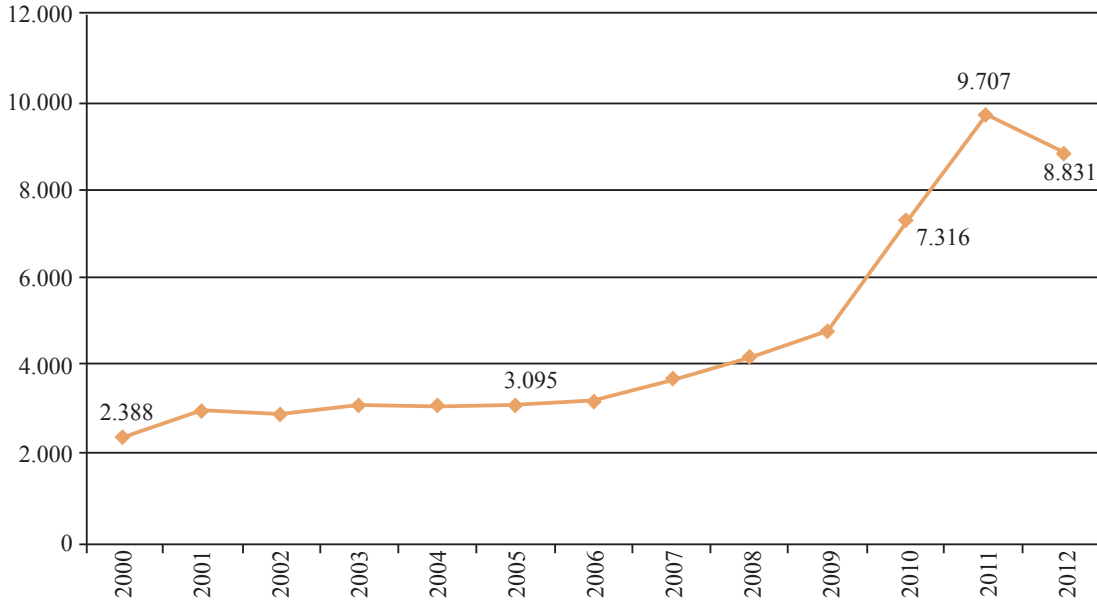
Grafik 18: Kütük (Uzun Yarı Mamul) Üretimi (bin ton)

Kaynak: DÇÜD (2013)

Son yıllarda slab üretim kapasitesindeki artışa rağmen, yassı ürün ithalat baskısının artması ve ihraç piyasalarının zayıf konumu sebebiyle, slab üretim miktarındaki artış kapasite artışının gerisinde kalmıştır. Böylece, 2011 yılında yüzde 28,5 seviyesinde bulunan slab üretiminin toplam üretim içerisindeki payı, 2012 yılında yüzde 24,6 seviyesine gerilemiştir.

Grafik 19: Slab (Yassı Yarı Mamul) Üretimi (bin ton)

Kaynak: DÇÜD (2013)

2.2.4.2 Türkiye'nin Yöntemlere Göre Ham Çelik Üretimi

2012 yılında elektrik ocaklı (EO) tesislerin ham çelik üretimi yüzde 5,1 oranında artışla 26,56 milyon tona, BOF yöntemiyle üretim yapan tesislerin üretimleri ise, yüzde 5,6 oranında artışla 9,33 milyon tona çıkmıştır.

Yeni yatırımların elektrik ocaklı (EO) tesis ağırlıklı gelişmesi nedeniyle, 2012 yılında üretimde yaşanan toplam 1,8 milyon tonluk artışın, yüzde 72'si EO'lu tesislerde gerçekleşmiştir. Elektrik ark ocaklı tesislerin üretimleri yüzde 5,1 oranında artışla, 26,6 milyon tona yükselirken, BOF yöntemiyle üretim yapan tesislerin üretimleri yüzde 5,6 oranında artışla, 9,3 milyon ton seviyesine ulaşmıştır.

Tablo 18: Yöntemlere Göre Ham Çelik Üretimi (bin ton)

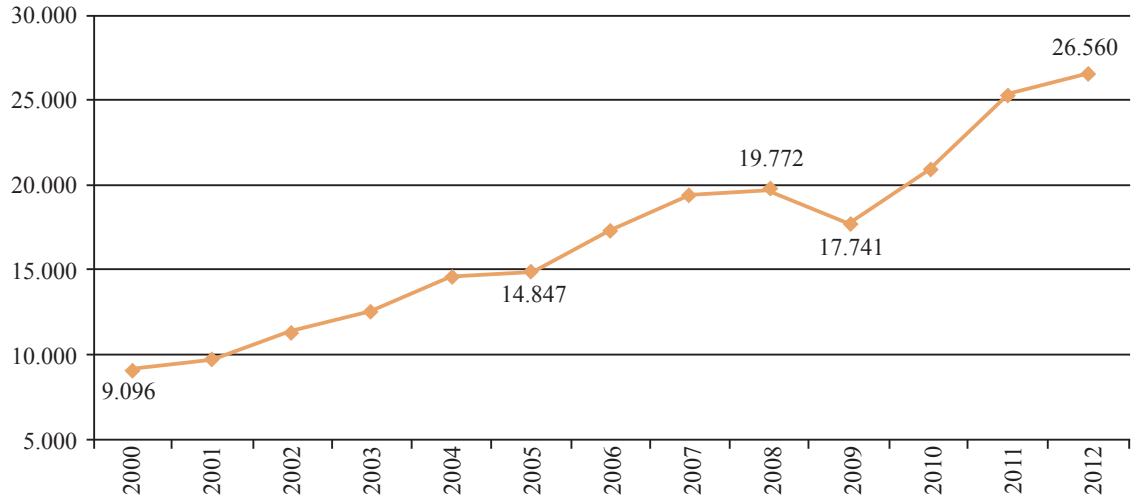
	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	% değişim (12/11)	% pay (2012)
EO*	4.955	9.096	14.847	17.252	19.362	19.772	17.741	20.905	25.275	26.560	5,1	74,0
BOF	3.762	5.229	6.117	6.185	6.392	7.034	7.562	8.238	8.832	9.325	5,6	74,0
Toplam	8.717	14.325	20.964	23.437	25.754	26.806	25.303	29.143	34.107	35.885	5,2	74,0

* EO: EAO ve İO üretimini kapsamaktadır.

Kaynak: DÇÜD (2013)

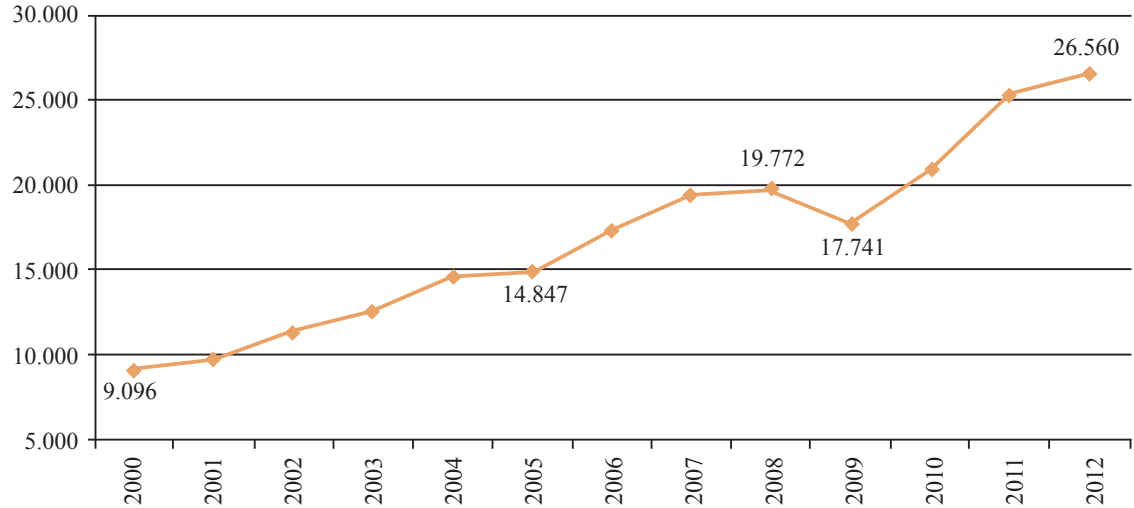
2012 yılında, toplam ham çelik üretimi içerisinde, EO'ların payı yüzde 74 oranında, BOF'ların payı ise, yüzde 26 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2000-2012 yılları arasındaki dönemde, EO'lardaki üretim artışı yüzde 192, BOF'lardaki üretim artışı yüzde 78, toplam üretim artışı ise, yüzde 151 oranında gerçekleşmiştir. Böylece, 2000 yılında, yüzde 63,5 olan EO'ların çelik üretimindeki payı, 2012 yılında, yüzde 74'e yükselirken, 2000 yılında yüzde 36,5 olan BOF'ların üretim içindeki payı, 2011 yılında yüzde 26'ya gerilemiştir.

Grafik 20: Elektrik Ocaklarında (EO) Ham Çelik Üretimi (bin ton)

Kaynak: DÇÜD (2013)

Grafik 21: Entegre Tesislerde (BOF) Ham Çelik Üretimi (bin ton)

Kaynak: DÇÜD (2013)

2.2.4.3 Türkiye'nin Dünya Çelik Üretimindeki Yeri

Tablo 19: Dünya Ham Çelik Üretim Sıralamasında Türkiye'nin Yeri (bin ton)

ÜLKELER		2000		2005		ÜLKELER		2010		ÜLKELER		2012	
1.	Çin	127.236	1.	Çin	355.790	1.	Çin	638.743	1.	Çin	716.540		
2.	Japonya	106.444	2.	Japonya	112.471	2.	Japonya	109.599	2.	Japonya	107.460		
3.	ABD	101.803	3.	ABD	93.285	3.	ABD	80.495	3.	ABD	88.598		
4.	Rusya	59.136	4.	Rusya	66.146	4.	Hindistan	68.321	4.	Hindistan	76.720		
5.	Almanya	46.376	5.	Güney Kore	47.820	5.	Rusya	66.942	5.	Rusya	70.608		
6.	Güney Kore	43.107	6.	Almanya	44.524	6.	Güney Kore	58.912	6.	Güney Kore	69.345		
7.	Ukrayna	31.767	7.	Hindistan	40.862	7.	Almanya	43.830	7.	Almanya	42.661		
8.	Brezilya	27.865	8.	Ukrayna	38.610	8.	Ukrayna	33.432	8.	Türkiye	35.885		
9.	Hindistan	26.924	9.	Brezilya	31.610	9.	Brezilya	32.928	9.	Ukrayna	34.682		
10.	İtalya	26.759	10.	İtalya	29.350	10.	Türkiye	29.143	10.	Brezilya	32.911		
11.	Fransa	20.954	11.	Türkiye	20.965	11.	İtalya	25.750	11.	İtalya	27.310		
12.	Tayvan	16.896	12.	Fransa	19.481	12.	Tayvan	19.755	12.	Tayvan	20.660		
13.	Kanada	10.594	13.	Tayvan	18.942	13.	Meksika	16.870	13.	Meksika	18.180		
14.	İspanya	15.874	14.	İspanya	17.904	14.	Fransa	16.343	14.	Fransa	15.607		
15.	Meksika	15.586	15.	Meksika	16.195	15.	İspanya	15.414	15.	İran	14.463		
16.	İngiltere	15.155	16.	Kanada	15.327	16.	İran	13.013	16.	Kanada	13.730		
17.	Türkiye	14.325	17.	İngiltere	13.248	17.	Kanada	11.995	17.	İspanya	13.628		
18.	Belçika	11.636	18.	Belçika	10.421	18.	İngiltere	9.709	18.	İngiltere	9.756		
19.	Polonya	10.498	19.	Polonya	8.444	19.	Polonya	7.993	19.	Polonya	8.366		
20.	G.Afrika	8.481	20.	İran	9.404	20.	Avusturya	7.973	20.	Avusturya	7.421		
	Dünya	847.622		Dünya	1.141.892		Dünya	1.430.052		Dünya	1.547.800		

Kaynak: Worldsteel (2013)

2000 yılında 848 milyon tonluk dünya ham çelik üretimi içerisinde, 14,3 milyon tonluk üretimi ve yüzde 1,7 oranındaki üretim payı ile 17. sırada yer almış olan ülkemiz, 2012 yılına kadar, üretimini istikrarlı bir şekilde arttırarak, 9 basamak birden yükselmiş, 1,55 milyar tonluk dünya ham çelik üretimi içerisinde, 35,9 milyon tonluk üretimi ile 8.sırada, AB ülkeleri arasında ise 2. sırada yer almıştır. 35,9 milyon tonluk üretimi ile, toplam dünya ham çelik üretiminde yüzde 2,3 oranında paya sahip olan ülkemiz, 2011 yılından sonra, 2012 yılında da büyük çelik üreticileri arasında üretimini en hızlı arttıran ülke konumunu elde etmiştir.

2.2.5. Türkiye'nin Nihai Mamûl Üretim ve Tüketimi

2.2.5.1. Nihai Mamûl Üretimi

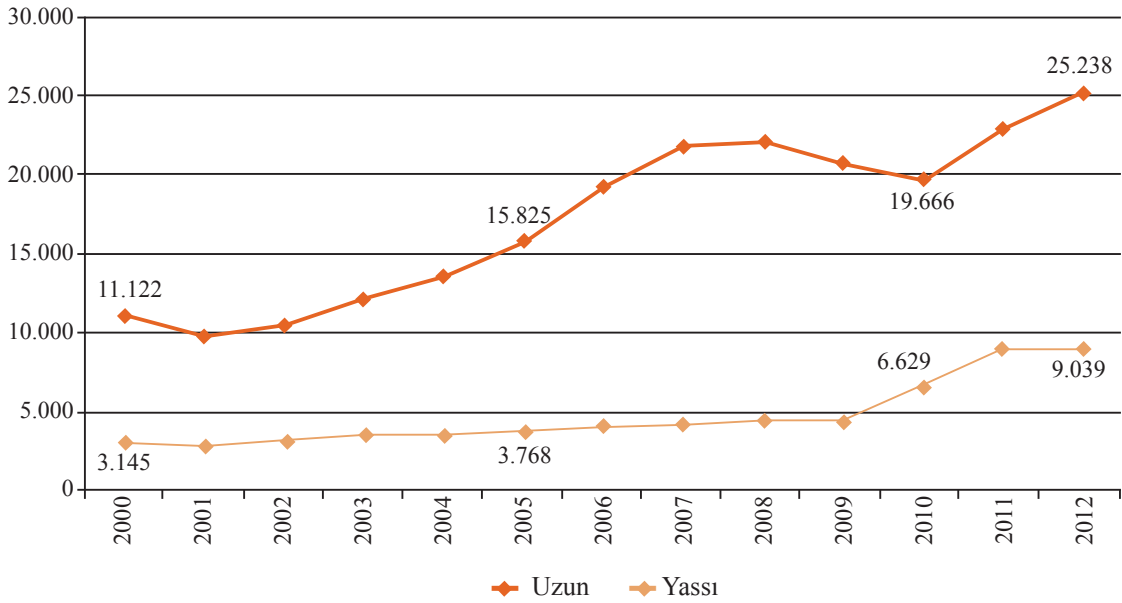
Tablo 20: Türkiye'nin Nihai Mamul Üretimi (bin ton)

	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	% değişim (12/11)	% pay (2012)
Uzun	6.294	11.122	15.825	19.237	21.810	22.141	20.712	19.671	22.868	25.238	10,4	73,6
Yassı	2.294	3.145	3.768	4.122	4.257	4.543	4.421	6.629	9.075	9.039	-0,4	26,4
Toplam	8.588	14.267	19.593	23.359	26.067	26.684	25.133	26.300	31.943	34.277	7,3	100,0

Kaynak: DÇÜD (2013)

2000-2012 yılları arasındaki dönemde Türkiye'nin nihai mamûl üretimi, yüzde 140 oranında artışla, 14,27 milyon tondan, 34,28 milyon tona ulaşmıştır. Uzun ürünler yüzde 127 oranında artışla, 11,12 milyon tondan, 25,24 milyon tona, yassı ürünler ise yüzde 187 oranında artışla, 3,15 milyon tondan, 9,04 milyon tona yükselmiştir

Grafik 22: Nihai Mamul Üretimi (bin ton)

Kaynak: DÇÜD (2013)

2012 yılında, kütük ve slab ithalatındaki yükseliş nedeniyle, Türkiye'nin nihai mamul üretimindeki artış, ham çelik üretimindeki artışın üzerinde gerçekleşmiştir. Türkiye'nin nihai mamul üretimi, 2011 yılındaki 31,94 milyon tondan, yüzde 7,3 oranında artışla, 34,28 milyon tona yükselmiştir. Uzun ürün üretimi yüzde 10,4 oranında artışla, 25,2 milyon tona ulaşırken, slab üretimindeki yavaşlamanın etkileri yassı çelik üretimine de yansımıştır. Slab ithalatındaki olağanüstü artışın da etkisiyle, 2012 yılında Türkiye'nin yassı mamul üretimindeki düşüş yüzde 0,4 seviyesinde kalmıştır. 2012 yılında 34,28 milyon tonluk toplam nihai mamul üretiminin yüzde 73,6'sı uzun ürünlerden, yüzde 26,4'ü yassı ürünlerden oluşmuştur. 2012 yılında toplam nihai mamul üretimindeki 2,3 milyon tonluk artışın tamamı uzun ürünlerden kaynaklanmıştır. Son yıllarda yassı ürünlerin üretim miktarındaki hızlı toparlanmanın da etkisi ile, uzun ürünlerin toplam nihai mamul üretimi içerisindeki payı, 2000 yılındaki yüzde 78 seviyesinden, 2012 yılında yüzde 73,6 seviyesine gerilemiştir.

2.2.5.2. Nihai Mamûl Tüketimi

2000-2012 yılları arasındaki dönemde, Türkiye'nin nihai mamûl tüketimi, yüzde 118 oranında artışla, 13,1 milyon tondan, 28,5 milyon tona yükselmiştir. Aynı dönemde, uzun ürünlerin tüketimi yüzde 119 oranında artışla, 6,8 milyon tondan, 14,8 milyon tona, yassı ürünlerin tüketimi, yüzde 117 oranında artışla, 6,3 milyon tondan, 13,6 milyon tona yükselmiştir.

2011 yılında yüzde 14,2 seviyesinde bulunan Türkiye'nin çelik tüketimindeki artış oranı, 2012 yılında yüzde 5,6 seviyesine kadar gerilemiştir. Tüketim artışındaki yavaşlamada, ekonomik büyümedeki ve özellikle inşaat sektörünün büyümesindeki hızlı düşüş yanında, yassı ürünlerin tüketimindeki artışın yüzde 3,1 seviyesinde kalmasının da önemli bir etkisi bulunmaktadır.

Tablo 21: Türkiye'nin Nihai Mamul Tüketimi (bin ton)

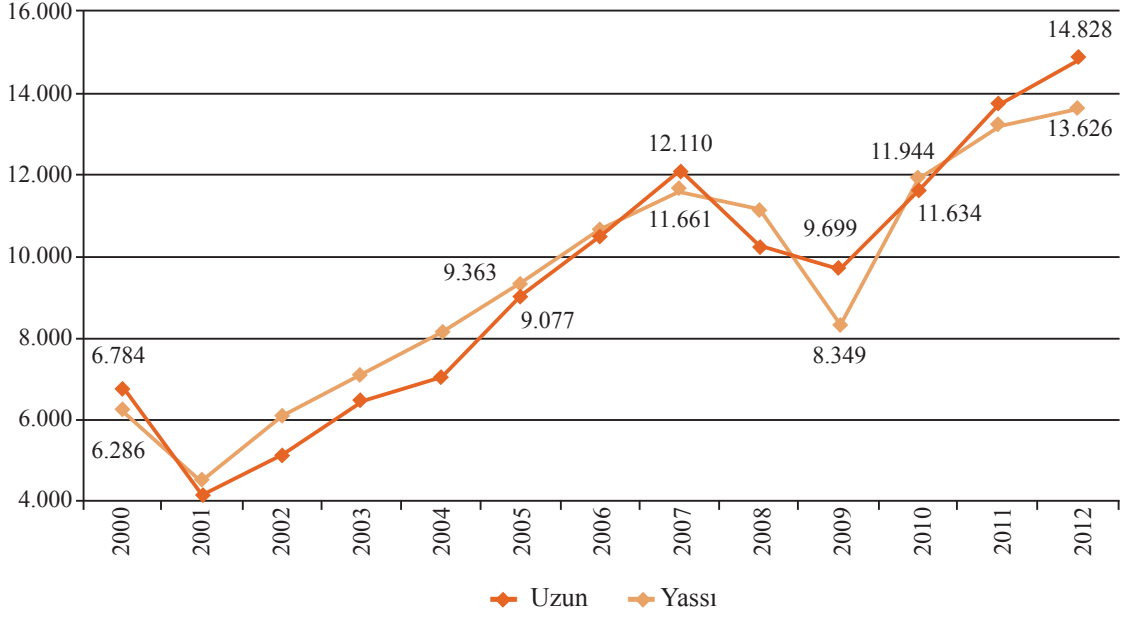
	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	% değişim (12/11)	% pay (2012)
Uzun	4.161	6.784	9.077	10.536	12.110	10.272	9.699	11.660	13.738	14.828	7,9	52,1
Yassı	3.116	6.286	9.363	10.686	11.661	11.182	8.349	11.944	13.210	13.626	3,1	47,9
Toplam	7.277	13.070	18.440	21.222	23.771	21.454	18.048	23.604	26.948	28.454	5,6	100,0

Kaynak: DÇÜD (2013)

Türkiye'nin nihai mamul tüketimi yüzde 5,6 oranında artışla, 28,5 milyon tona yükselmiştir. 2009 yılındaki gerilemenin ardından, 2010 ve 2011 yıllarında çift haneli büyüme oranlarına ulaşan Türkiye'nin çelik tüketimindeki artış hızı, 2012 yılında ekonomideki durgunluğa paralel olarak keskin bir şekilde yavaşlamıştır. 2012 yılında genellikle inşaat sektörü tarafından kullanılmakta olan uzun ürünlerin tüketimi yüzde 7,9 oranında artışla, 14,83 milyon tona yükselirken, yassı ürünlerin tüketimi yüzde 3,1 oranında artışla, 13,63 milyon tona ulaşmıştır. Yassı mamul tüketimindeki artış hızının düşük seviyede kalması, imalat sanayindeki yavaşlamanın bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Diğer taraftan, 2005 yılında yüzde 40 seviyesinde bulunan Türkiye'nin yassı ürün üretiminin tüketimini karşılama oranı, 2011 yılında yüzde 69 seviyesine yükseldikten sonra, 2012 yılında yüzde 66'ya gerilemiştir. 2005 yılında yüzde 174 seviyesinde bulunan uzun ürünlerin üretiminin tüketimi karşılama oranı ise, 2008 yılında yüzde 215 ile zirvesine ulaştıktan sonra, 2012 yılında yüzde 170 seviyesine düşmüştür.

Grafik 23: Nihai Mamul Tüketimi (bin ton)

Kaynak: DÇÜD (2013)

2.2.6 Türkiye'nin Demir Çelik İhracatı

Global finans krizinin etkilerinden dolayı, 2009 ve 2010 yıllarında gerileyen Türkiye'nin toplam demir çelik ürünleri ihracatı, 2011 ve 2012 yıllarında büyüme eğilimini sürdürerek, kriz öncesi seviyesinin üzerine çıkmıştır. Türkiye'nin çelik ürünleri ihracatı, fiyatların olağanüstü arttığı 2008 yılındaki seviyesine kıyasla, miktar açısından yüzde 1,6 oranında yükselmiş olmasına rağmen, değer açısından henüz 2008 yılındaki seviyesinin yüzde 16 oranında gerisinde kalmış olması, ortalama birim fiyatlarındaki gerilemeden kaynaklanmaktadır.

2012 yılında, demir çelikten eşya ve boru ürünleri de dahil olmak üzere, Türkiye'nin toplam demir çelik ihracatı miktar açısından yüzde 9,6 oranında artışla, 18,5 milyon tondan, 20,3 milyon tona; değer açısından ise, yüzde 3,3 oranında artışla, 16,6 milyar dolardan, 17,2 milyar dolara yükselmiştir. 2012 yılında kütük ihracatı yüzde 24 oranında artışla, 3 milyon ton civarına yükselirken, yassı mamul ihracatı, özellikle Avrupa Birliği ülkelerindeki keskin talep daralması nedeniyle yüzde 19 oranında azalarak, 1,86 milyon tona gerilemiştir. Türkiye'nin en fazla ihraç ettiği ürün grubu olan uzun ürünlerde ise ihracat yüzde 11,8 oranında artışla, 11,73 milyon tona yükselmiştir. 2012 yılında Türkiye'nin toplam çelik ürünleri ihracatının yüzde 58'i uzun ürünlerden, yüzde 15'i yarı üründen, yüzde 9,3'ü boru ürünlerinden ve yüzde 9,2'si yassı ürünlerden oluşmuştur.

Böylece, 2011 yılına kıyasla, Türkiye'nin toplam çelik ihracatı içerisinde, yassı ürünlerin payı yüzde 12,4'den yüzde 9,2'ye gerilerken, uzun ürünlerin payı, yüzde 56,7'den yüzde 57,8'e ve yarı ürünlerin payı yüzde 13,2'den yüzde 14,7'ye yükselmiştir.

Tablo 22: Türkiye'nin Demir Çelik İhracatı

	2007		2008		2009		2010	
	Bin Ton	Milyon \$	Bin Ton	Milyon \$	Bin Ton	Milyon \$	Bin Ton	Milyon \$
Kütük	1.626	865	2.407	1.993	2.206	910	3.523	1.867
Slab	35	18	94	70	218	89	212	114
Yarı Ürün	1.661	“	2.501	2.063	2.424	999	3.735	1.981
Yassı Ürün	1.244	984	1.368	1.406	1.651	948	1.520	1.176
Uzun Ürün	10.890	6.247	12.937	11.253	11.786	5.522	9.211	5.317
Ürünler	13.795	7.231	16.806	14.722	15.861	7.469	14.466	8.474
Borular	1.548	1.304	1.675	1.911	1.522	1.428	1.648	1.472
Diğerleri	1.353	2.821	1.475	3.823	1.353	3.110	1.492	3.340
Toplam	16.696	11.356	19.956	20.456	18.736	12.007	17.606	13.286
	2011		2012		% Değişim- 12/11		% Pay 2012	
	Bin Ton	Milyon \$	Bin Ton	Milyon \$	Miktar	Değer	Miktar	Değer
Kütük	2.393	1.584	2.957	1.834	23,6	15,8	14,6	10,7
Slab	59	40	21	14	-64,4	-65,0	0,1	0,1
Yarı Ürün	2.452	1.624	2.978	1.848	21,5	13,8	14,7	10,8
Yassı Ürün	2.298	1.944	1.859	1.513	-19,1	-22,2	9,2	8,8
Uzun Ürün	10.489	7.346	11.726	7.719	11,8	5,1	57,8	45,0
Ürünler	15.239	10.914	16.563	11.080	8,7	1,5	81,6	64,6
Borular	1.617	1.634	1.878	1.749	16,1	7,0	9,3	10,2
Diğerleri	1.657	4.062	1.853	4.323	11,8	6,4	9,1	25,2
Toplam	18.513	16.610	20.294	17.152	9,6	3,3	100,0	100,0

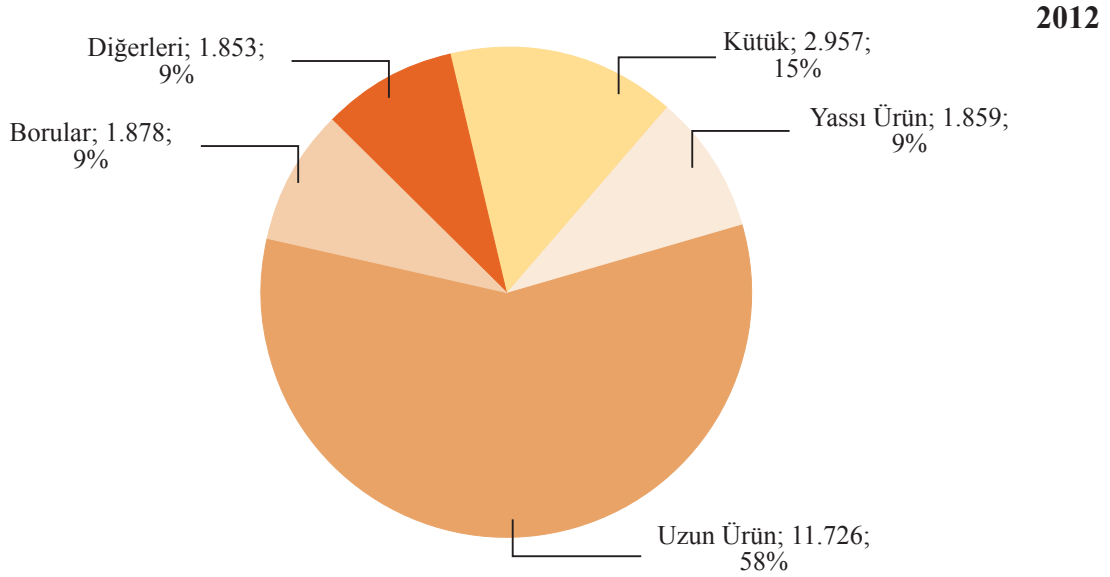
Kaynak: TÜİK (2013)

2010 ve 2011 yıllarında devreye giren yeni kapasiteler sayesinde, Türkiye'nin 2015 yılından itibaren, yassı ve yapısal çelik ürünlerinde de net ihracatçı konumuna gelmesi ve çelik sektörünün, gerek ithal ikamesinde, gerekse ihracatta sağlanacak artışla, Türkiye'nin dış ticaret açığının kapatılmasına olan katkısının, önemli ölçüde arttırılması hedeflenmektedir.

2009 yılındaki yüzde 151 seviyesinden 2010 yılında yüzde 133 seviyesine gerileyen toplam demir çelik ürünleri ihracatının ithalatı karşılama oranı, 2011 yılında yüzde 141 ve 2012 yılında yüzde 153 seviyesine yükselmiştir.

Son yıllarda başlattığı yassı çelik ürünlerine yönelik yatırım atağı sonrasında, ihracat hedefini büyüten ve 2012 yılında, otomotiv sektöründen sonra Türkiye'nin en fazla ihracat yapan ikinci sektör konumunda bulunan demir çelik sektörü, Türkiye'nin toplam ihracatının, yüzde 11,2 oranındaki kısmını gerçekleştirmiştir.

Grafik 24: Ürünlere Göre Miktar Bazında Demir Çelik İhracatı (bin ton; % pay)

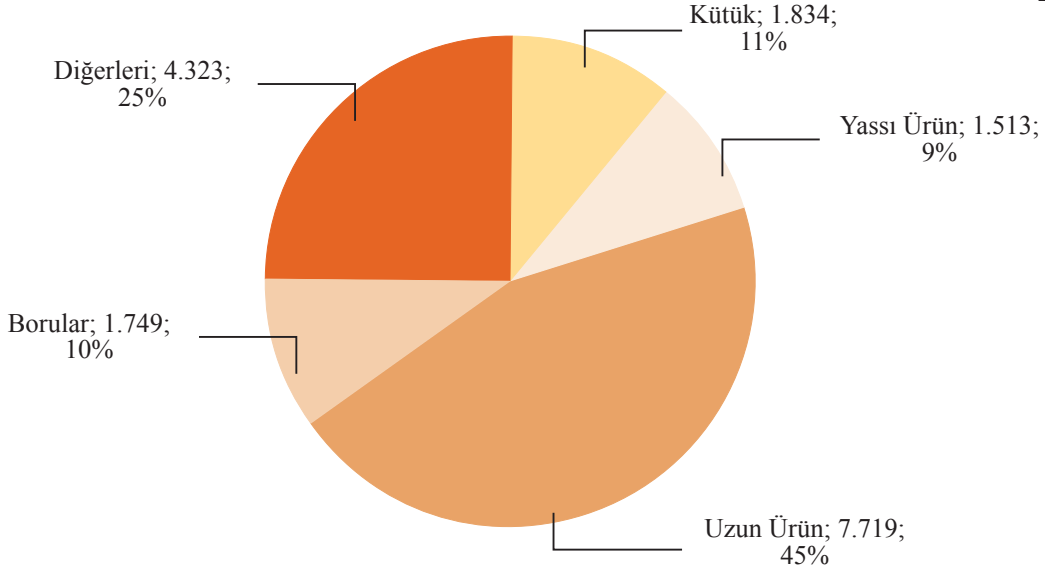

Kaynak: DÇÜD (2013)

Üretim kapasitesindeki artış eğiliminin devam ettiği hususu da dikkate alındığında, dünya piyasalarında talebin iyileşmesine paralel olarak, 2012 yılından itibaren, ihracatın yıllık yüzde 7-8 oranında artışla, 2015 yılına kadar 25 milyon ton seviyesine ulaşabileceği tahmin edilmektedir.

Grafik 25: Ürünlere Göre Değer Bazında Demir Çelik İhracatı (milyon \$;% pay)

2012

Kaynak: DÇÜD (2013)

2.2.6.1. Bölgelere Göre Demir Çelik İhracatı

Global ekonomik kriz sonrasında, ihrac pazarlarındaki talep daralması nedeniyle, Türkiye'nin çelik ihracatında geleneksel pazarlardan, komşu ülkeler ile alternatif pazarlara yönelme eğilimi gözlenmiştir.

2012 yılında, Orta Doğu ve Körfez ülkeleri yanında, Kuzey Afrika'ya yönelik çelik ürünleri ihracatı, bölge ülkelerinde yaşanan sosyal ve politik istikrarın sağlanmasına paralel olarak yükseliş göstermiştir. 2012 yılında Türkiye'nin Orta Doğu ve Körfez bölgesine yönelik ihracatı yüzde 27 oranında artışla, 9 milyon tona, Kuzey Afrika'ya yönelik ihracatı ise, yüzde 16 oranında artışla, 2,1 milyon tona ulaşmıştır. İki bölgenin Türkiye'nin toplam ihracatındaki payı, 2011 yılındaki yüzde 48'den yüzde 55 seviyesine yükselmiştir. Avrupa Birliği'ne yönelik ihracat ise, yüzde 31,5 oranında düşüşle, 2,52 milyon tona gerilerken, AB'nin toplam çelik ihracatı içerisindeki payı, yüzde 19,9'dan yüzde 12,4'e düşmüştür.

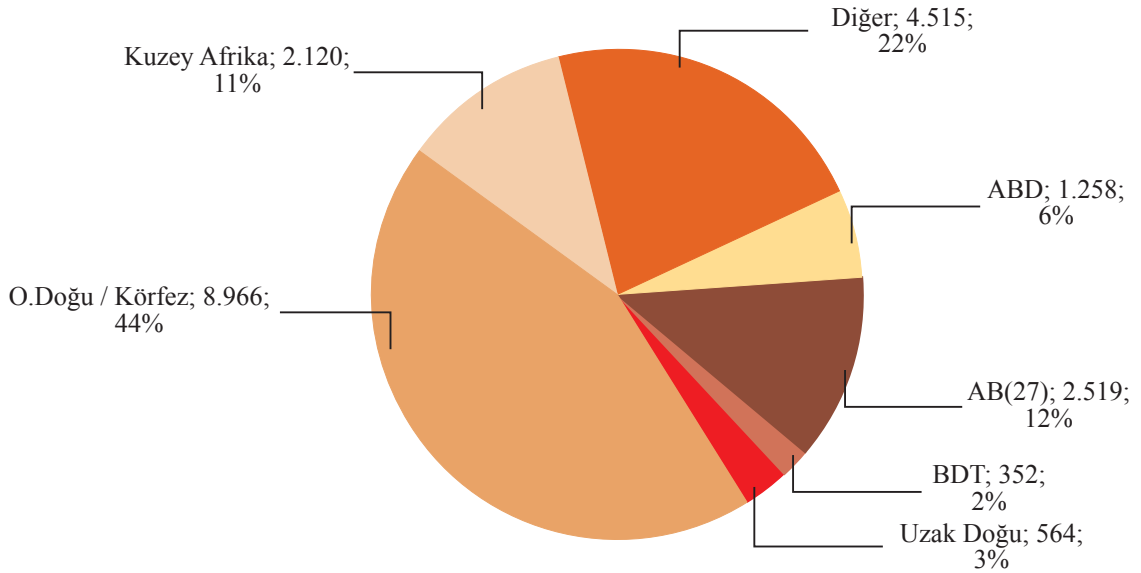
Tablo 23: Türkiye'nin Bölgelere Göre Demir Çelik İhracatı

	2007		2008		2009		2010	
	Bin ton	Milyon \$	Bin ton	Milyon \$	Bin ton	Milyon \$	Bin ton	Milyon \$
ABD	532	322	820	784	347	250	616	415
AB 27	6.297	5.051	4.354	5.178	2.715	2.597	2.640	2.891
BDT	449	498	199	450	97	191	125	219
Uzak Doğu	270	196	662	486	1.724	779	1.026	571
O. Doğu/Körfez	6.401	3.847	10.196	9.505	6.844	3.714	8.107	5.225
K. Afrika	1.378	1.043	1.739	1.750	4.866	2.775	2.646	1.886
Diğer	1.369	1.283	1.986	2.302	2.143	1.701	2.446	2.079
İhracat Toplam	16.696	12.240	19.956	20.455	18.736	12.007	17.606	13.286
	2011		2012		% Değişim- 12/11		% Pay 2012	
	Bin ton	Milyon \$	Bin ton	Milyon \$	Miktar	Değer	Miktar	Değer
ABD	885	716	1.258	961	42,1	34,2	6,2	5,6
AB 27	3.680	4.313	2.519	3.089	-31,5	-28,4	12,4	18,0
BDT	173	318	352	492	103,5	54,7	1,7	2,9
Uzak Doğu	1.129	830	564	451	-50,0	-45,7	2,8	2,6
O. Doğu/Körfez	7.065	5.472	8.966	6.520	26,9	19,2	44,2	38,0
K. Afrika	1.828	1.517	2.120	1.738	16,0	14,6	10,4	10,1
Diğer	3.753	3.444	4.515	3.901	20,3	13,3	22,2	22,7
İhracat Toplam	18.513	16.610	20.294	17.152	9,6	3,3	100,0	100,0

Kaynak: TÜİK (2013)

2012 yılında, demir çelik ürünleri ihracatında en yüksek oranlı artış, Orta Doğu ve Körfez bölgesinde yaşanmıştır. Özellikle Arap Baharı sonrasında istikrarın sağlandığı ülkelere yönelik ihracat hızla artarken, Suriye gibi halen bu süreç içerisinde yer alan ülkelere yönelik ihracatta keskin düşüşler gözlenmiştir. 2012 yılında 1,9 milyon ton civarında daha fazla ihracat yapılan Orta Doğu ve Körfez Bölgesi'nin ardından, 400.000 ton civarında artışla ABD ikinci sırada ve 300.000 ton civarında artışla, Kuzey Afrika bölgesi üçüncü sırada yer almaktadır. Buna karşılık, AB ülkelerine yönelik ihracatımız, bölgedeki talep daralmasının da etkisiyle, 1,2 milyon ton civarında gerilemiştir. 2013 yılında, Çelik İhracatçıları Birliği'nin Afrika ve Uzak Doğu'da belirlediği hedef ülkelere ve Rusya'ya yönelik ihracatımızda artış olacağı düşünülmekte, ayrıca, Orta Doğu ve Körfez ülkelerine yönelik ihracattaki artış eğiliminin devam edeceği tahmin edilmektedir.

Grafik 26: Bölgelere Göre Miktar Bazında Demir Çelik İhracatı (bin ton; % pay)

Kaynak: DÇÜD (2013)

Kaliteli üretimi sayesinde, dünyanın kalite beklentisi yüksek ülkelerine, büyük miktarlarda ihracat yapan demir çelik sektörümüz, esnek bir ihracat stratejisi izlemektedir. Sektör, ihracatını talebin daraldığı bölgelerden, hızla, talebin canlı olduğu bölgelere yöneltebilmekte ve bu yönüyle oldukça da başarı sağlamaktadır. En büyük ihraç pazarlarımız, Orta Doğu/Körfez, Kuzey Afrika ve Avrupa Birliği olmasına rağmen, talep-fiyat-maliyet koşulları çerçevesinde, son yıllarda Uzak Doğu ve Güney Amerika bölgelerine de ağırlık verilmeye başlanmıştır.

Çelik sektörünün, ihraç piyasalarında sürdürülebilir bir büyüme performansı yakalayabilmesini ve uzun ürünler üzerindeki ihracat baskısının azaltılabilmesini teminen, ürün çeşitlendirmesine gidilmektedir. Son yıllarda artan yassı, vasıflı ve yapısal çelik ürünlerine yönelik yeni kapasite yatırımları, bu yönde atılmış önemli bir adım niteliğindedir. Paslanmaz çelik yatırımlarının da önümüzdeki yıllarda devreye girmesi sayesinde, sektörün ihracat performansının artması ve ithalatın azalması beklenmektedir. Böylece sektörün, Türkiye'nin ödemeler dengesi açığının kapatılmasına olan katkısının, önemli ölçüde artacağı değerlendirilmektedir.

Üretiminin yarısına yakın bir bölümünü ihraç eden çelik sektörünün, 2013 yılında ihracatını yüzde 9 civarında artışla 22 milyon ton seviyesine yükselteceği tahmin edilmektedir. 2013 yılında AB piyasasındaki durgunluğun kademeli bir şekilde kaybolmaya başlayacağı, Orta Doğu'da kısmi istikrarın sağlanacağı ve Çin başta olmak üzere, Uzak Doğu bölgesinin yeniden hızlı büyüme trendine girerek, sözkonusu bölge ekonomilerindeki dalgalanmaların global piyasalardaki dengeleri bozucu etkilerinin azalacağı öngörülmektedir.

2012 yılında, Mısır, Fas ve BAE'nin Türkiye'den yapılan demir çelik ürünleri ithalatını sınırlandırmaya yönelik olarak atmış oldukları adımlar ve artan korumacılık eğiliminin, sektörün ihracatı üzerinde sınırlandırıcı etki yaratabileceği değerlendirilmektedir.

2.2.7 Türkiye'nin Demir Çelik İthalatı

2012 yılında, Türkiye'nin toplam çelik ithalatı miktar açısından yüzde 10,8 oranında artışla 11,84 milyon tona yükselirken, fiyatlardaki düşüşün ve yarı mamul ithalatının toplam ithalat içerisindeki payında gözlenen artışın da etkisiyle, değer açısından yüzde 5 oranında düşüşle, 11,23 milyar dolara gerilemiştir.

Tablo 24: Türkiye'nin Demir Çelik İthalatı

ÜRÜNLER	2007		2008		2009		2010	
	Bin Ton	Milyon Dolar	Bin Ton	Milyon Dolar	Bin Ton	Milyon Dolar	Bin Ton	Milyon Dolar
Kütük	2.497	1.304	3.005	2.584	3.430	1.351	2.350	1.245
Slab	907	491	845	636	214	134	56	35
Yarı ürün	3.405	1.795	3.849	3.220	3.643	1.485	2.406	1.280
Yassı ürün	8.647	6.628	8.007	8.248	5.580	4.248	6.834	5.690
Uzun ürün	1.184	1.245	1.057	1.386	769	768	1.189	1.122
Ürünler	13.235	9.668	12.913	12.853	9.993	6.501	10.429	8.092
Borular	401	671	343	715	239	473	317	590
Diğerleri	310	1.141	331	1.446	229	977	304	1.290
Toplam	13.946	11.481	13.587	15.013	10.460	7.952	11.051	9.972
ÜRÜNLER	2011		2012		% Değişim-12/11		% Pay 2012	
	Bin Ton	Milyon Dolar	Bin Ton	Milyon Dolar	Miktar	Değer	Miktar	Değer
Kütük	2.004	1.373	2.403	1.486	19,9	8,2	20,3	13,2
Slab	153	103	953	510	521,8	395,8	8,0	4,5
Yarı ürün	2.157	1.476	3.356	1.996	55,6	35,2	28,3	17,8
Yassı ürün	6.433	6.364	6.446	5.562	0,2	-12,6	54,4	49,5
Uzun ürün	1.359	1.554	1.316	1.390	-3,2	-10,6	11,1	12,4
Ürünler	9.949	9.394	11.118	8.948	11,7	-4,7	93,9	79,7
Borular	366	655	365	634	-0,3	-3,2	3,1	5,6
Diğerleri	369	1.772	360	1.650	-2,4	-6,9	3,0	14,7
Toplam	10.684	11.821	11.843	11.232	10,8	-5,0	100,0	100,0

Kaynak: TÜİK (2013)

2012 yılında yarı mamul ithalatı yüzde 56 oranında artış gösterirken, yassı çelik kapasitesinin ihtiyacın üzerine çıkmış bulunmasına rağmen, yassı çelik ithalatında yeterince düşüş sağlanamamıştır. Yassı çelik ithalatının yüksek seviyesini sürdürmesi ve başta AB olmak üzere, temel yassı çelik ihraç pazarlarının durgun seyretmesi, üretimi de baskı altında tutmuştur. Benzer şekilde, yurtiçi tüketimin iki misline yakın kapasitenin bulunduğu uzun ürünlerde de, 1,3 milyon ton ithalat gerçekleştirilmiştir.

2012 yılında, 6,9 milyon tonluk yassı ürün kapasitesi kullanılmadığı ve kapasite kullanım oranı yüzde 56 seviyesinde kaldığı halde, kolaylıkla 6,4 milyon ton yassı ürün ithalatı yapılmış olması, sektördeki yatırımların geleceği konusunda endişe yaratmıştır. 2012 yılında, Türkiye'nin 6,4 milyon tonluk yassı ürün ithalatının yüzde 30 oranındaki kısmı (1,9 milyon ton) Dahilde İşleme Rejimi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Dahilde İşleme Rejimi kapsamında yapılan yassı ürün ithalatının değerinin, toplam yassı ürün ithalatı içerisindeki payı ise, yüzde 24 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Kapasitemizin yurtiçi ihtiyacı karşılayabilecek düzeye gelmiş olmasına rağmen, yassı ürün ithalatında henüz önemli bir düşüş sağlanamamış olması, kısmen Dahilde İşleme Rejimi (DİR) uygulamalarının, ithal girdiyi teşvik etmesinden ve yerli girdi karşısında daha avantajlı bir konuma getirmesinden, kısmen de yurtiçindeki çelik tüketicilerinin eski alışkanlıklarını bir kenara bırakıp yerli üreticilere yönelememelerinden kaynaklanmıştır. Ayrıca, 2012 yılının özellikle ilk yarısında, iç taleplerindeki daralma nedeniyle Japonya ve Çin gibi Uzak Doğulu üreticilerin, maliyetlerle açıklanamayan ve haksız rekabete neden olan fiyat seviyelerinden Türkiye ve Türkiye'nin pazarlarına yönelmeleri ve bazı komşu ülkelerden standartlara uygun olmayan kalitesiz ürün girişlerinin engellenmemesi de ithalatın yüksek seyrini sürdürmesinde etkili olmuştur. Artan ithalat baskısı, yassı ürünlerde kurulu kapasitenin önemli bir kısmının kullanılmaması sonucunu doğurmaktadır. Bunların yanında, AB piyasasındaki olumsuz koşulları yassı ürün ihracatını olumsuz yönde etkilemesinin de etkisiyle, 2012 yılında yassı ürün üretimi gerilerken ve kapasite kullanım oranı yüzde 60'ın altında seyrederken, yassı ürün ithalatı, 2011 yılı ile aynı seviyede kalmıştır.

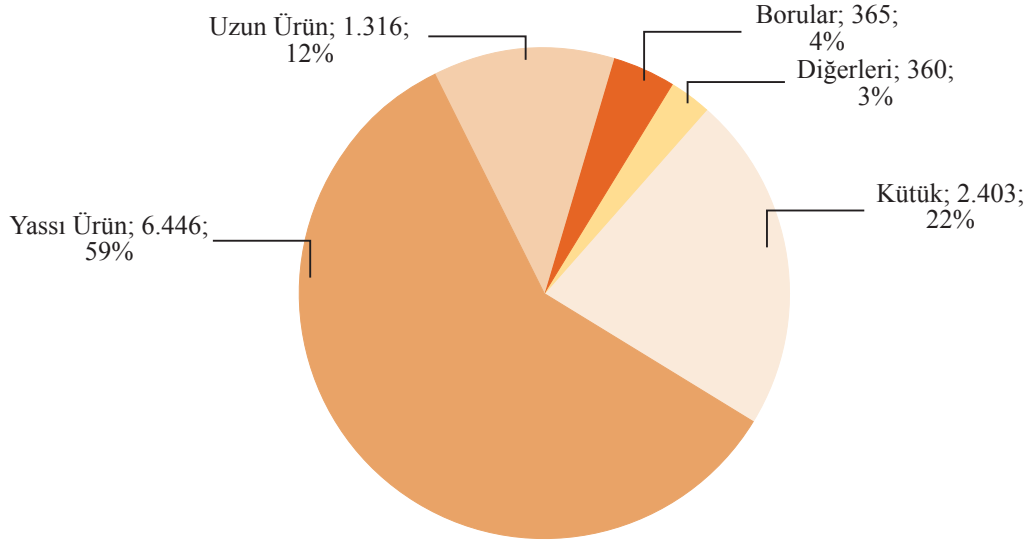
Yassı ürünlerde, iç talebi rahatlıkla karşılayabilecek kapasiteye ulaşılmış bulunmasına rağmen, ihraç pazarlarda gözlenen talep daralması yanında, yassı ürün ithalatının sınırlandırılmamış olması, üretimin baskı altında kalmasına ve kapasite kullanım oranlarının düşük seviyelerde seyretmesine neden olmaktadır. Önümüzdeki yıllarda, özellikle haksız rekabete neden olan ithalatın sınırlandırılması ve ülkemize ikinci kalite ürünlerin girişinin engellenmesi ile, halen yüzde 60'ın altında seyreden yassı ürünlerdeki kapasite kullanım oranının, yeniden yüzde 70 seviyelerine çıkabileceği değerlendirilmektedir.

Kapasitemizin yurtiçi ihtiyacı karşılayabilecek düzeye gelmiş olmasına rağmen, yassı ürün ithalatında henüz önemli bir düşüş sağlanamamış olması, kısmen yurtiçindeki yassı çelik tüketicilerinin Dahilde İşleme Rejimi uygulamalarını, amacı dışında kullanabilmelerini mümkün kılan mevzuat eksikliğinden, kısmen de yurtdışındaki bağlantılarını bir anda kopartarak, yerli üreticilere yönelememelerinden kaynaklanmıştır. Haksız rekabete neden olan ithalatın sınırlandırılmamış olması ve ikinci kalite ürünlerin ülkemize girişinin engellenmemesi nedeniyle, yassı ürünlerdeki kapasite kullanım oranı, 2012 yılında yüzde 56 seviyesinde kalmıştır. İthalat baskısının devam etmesi, milyarlarca dolar

yatırımla kurulan yeni kapasitelerin önemli bir kısmının atıl durumda kalmasına ve 2012 yılında iç piyasada gerçekleştirilen yassı ürün tüketiminin yüzde 50 civarındaki kısmının ithalat yolu ile karşılanmasına yol açmıştır.

Grafik 27: Ürünlere Göre Miktar Bazında Demir Çelik İthalatı (bin ton; % pay)

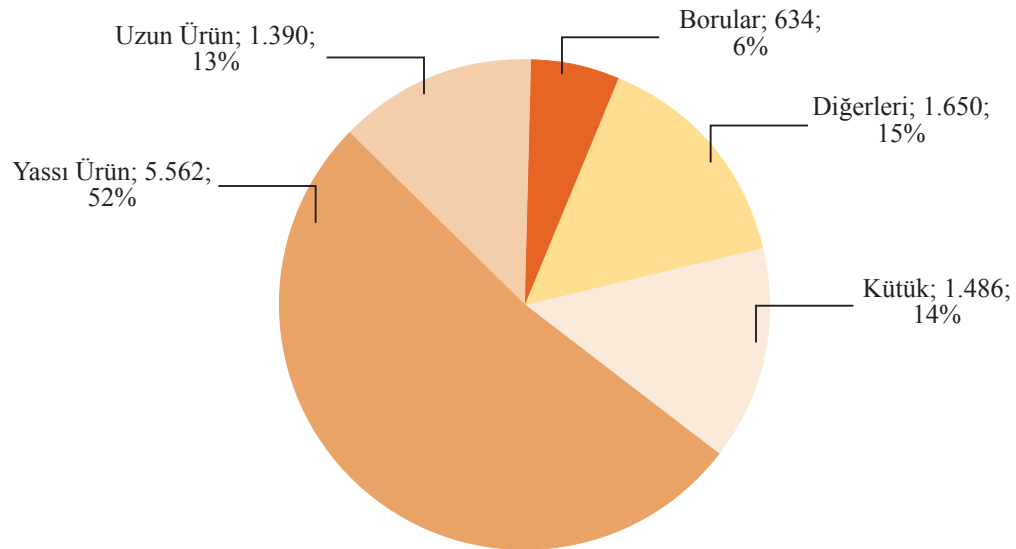
2012

Kaynak: DÇÜD (2013)

Grafik 28: Ürünlere Göre Değer Bazında Demir Çelik İthalatı (milyon \$; % pay)

2012

Kaynak: DÇÜD (2013)

2.2.7.1. Bölgelere Göre Demir Çelik İthalatı

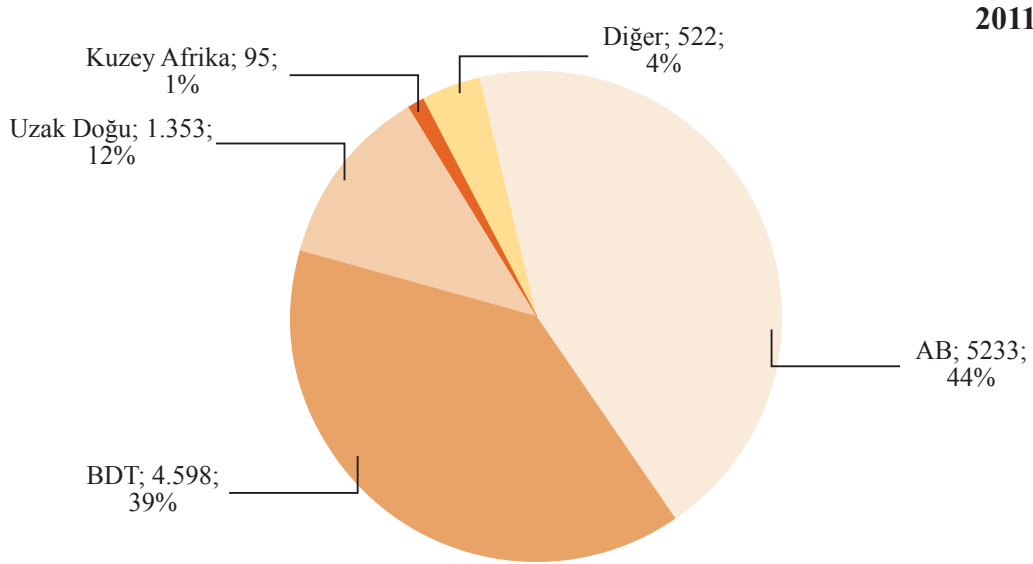
Bölgeler itibariyle bakıldığında, tüketimlerindeki yavaşlama nedeniyle Türkiye’den ithalatı azalan AB ülkelerinin, Türkiye’ye yönelik ihracatını yüzde 16,7 oranında arttırdığı ve miktar açısından 5,2 milyon ton, değer açısından ise, 5,5 milyar dolar ihracat gerçekleştirdiği görülmektedir. 2012 yılında, Türkiye’nin BDT ülkelerinden yaptığı çelik ithalatı yüzde 9,5 oranında artışla, 4,6 milyon ton, Uzak Doğu’dan yapılan ithalat ise, yüzde 4,7 oranında artışla, 1,4 milyon tona ulaşmıştır. 2012 yılında Türkiye toplam çelik ithalatının yüzde 83’ünü AB ve BDT’den; yüzde 94’ünü AB, BDT ve Uzak Doğu’dan gerçekleştirmiştir.

Tablo 25: Türkiye’nin Bölgelere Göre Demir Çelik İthalatı

Bölgeler	2007		2008		2009		2010	
	Bin ton	Milyon \$	Bin ton	Milyon \$	Bin ton	Milyon \$	Bin ton	Milyon \$
ABD	14	68	31	101	49	117	29	129
AB 27	5.080	5.326	4.380	5.864	3.939	3.777	4.842	4.940
BDT	7.492	4.327	7.330	6.305	5.313	2.525	4.598	2.727
Uzak Doğu	902	1.369	1.274	2.117	737	1.190	1.056	1.728
O. Doğu/Körfez	10	13	18	26	11	13	7	12
K. Afrika	109	82	263	238	164	106	118	89
Diğer	339	296	291	363	247	224	401	347
İthalat Toplam	13.946	11.481	13.587	15.014	10.460	7.952	11.051	9.972
Bölgeler	2011		2012		% Değişim- 12/11		% Pay 2012	
	Bin ton	Milyon \$	Bin ton	Milyon \$	Miktar	Değer	Miktar	Değer
ABD	39	160	24	113	-38,5	-29,4	0,2	1,0
AB 27	4.486	5.700	5.233	5.494	16,7	-3,6	44,2	48,9
BDT	4.199	3.061	4.598	2.945	9,5	-3,8	38,8	26,2
Uzak Doğu	1.292	2.246	1.353	2.156	4,7	-4,0	11,4	19,2
O. Doğu/Körfez	61	56	17	26	-72,1	-53,6	0,1	0,2
K. Afrika	172	146	95	73	-44,8	-50,0	0,8	0,6
Diğer	435	451	522	425	20,0	-5,8	4,4	3,8
İthalat Toplam	10.684	11.820	11.842	11.232	10,8	-5,0	100,0	100,0

Kaynak: TÜİK (2013)

Grafik 29: Bölgelere Göre Miktar Bazında Demir Çelik İthalatı (bin ton; % pay)

Kaynak: DÇÜD (2013)

2.2.8 Çelik Ticaret Dengesi

2012 yılında 17,15 milyar dolar ile, Türkiye'nin toplam ihracatının yüzde 11,3 oranındaki kısmını oluşturan çelik ürünlerinin ihracatının, ithalatı karşılama oranı, yüzde 141'den yüzde 153 seviyesine yükselmiştir. Yassı ürün ithalatının yüksek seviyesini koruduğu ve ihracatının yüzde 19 oranında daraldığı 2012 yılında, toplam çelik ürünlerinde ihracatın ithalatı karşılama oranının, 12 puan yükselmesinde diğer ürünlerde elde edilen başarılı performans önemli bir rol oynamıştır. 2012 yılında Türkiye'nin net ihracat değeri, miktar bazında 7,8 milyon tondan, 8,5 milyon tona, değer açısından ise yüzde 4,8 milyar dolardan, 5,9 milyar dolara yükselmiştir.

Diğer tüm bölgelere yönelik demir çelik ürünleri dış ticaretinde fazla veren Türkiye, AB ve BDT ülkeleri ile demir çelik ürünleri dış ticaretinde açık vermeye devam etmektedir. 2012 yılında, AB'den yapılan net demir çelik ürünleri ithalatı 1,4 milyar dolardan, 2,4 milyar dolara yükselmiştir, BDT'den yapılan net ithalat ise, 2,5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. 2012 yılında Türkiye, yalnızca AB ve BDT ülkelerinden 5 milyar dolar net çelik ithalatı yapmıştır.

2.2.9 Türkiye'nin Hurda İthalatı

Dünya Çelik Derneği (Worldsteel) ve Uluslararası Geri Dönüşüm Bürosu (BIR) verilerine göre, 2011 yılında dünya genelinde 104,7 milyon ton hurda ticareti gerçekleştirilmiş, bunun yüzde 20,5'e tekabül eden 21,4 milyon tonunu, 1. sırada yer alan Türkiye ithal etmiştir. İkinci sıradaki Güney Kore 10,5 milyon ton, üçüncü sıradaki Çin ise, 6,8 milyon ton hurda ithalatı gerçekleştirmiştir.

Ham çelik üretiminin yüzde 5,2 ve elektrik ark ocaklı tesislerin üretiminin yüzde 5,1 oranında arttığı 2012 yılında, toplam hurda tüketimi yüzde 5,1 oranında artışla, 32,4 milyon tona yükselmiştir. Söz konusu tüketimin yüzde 4,4 oranında artışla, 22,4 milyon tonu ithalat yolu ile karşılanırken, iç piyasadan tedarik edilen hurda miktarı yüzde 6,6 oranında artışla 10 milyon tona ulaşmıştır. Bu sayede, yerli hurdanın toplam hurda tüketimi içerisindeki payı 1 puanlık artışla, yüzde 31'e yükselmiştir. 2012 yılında, Türkiye hurda ithalatının yüzde 51,3'ünü AB'den, yüzde 28,5'ini ABD'den ve yüzde 10,4'ünü Rusya'dan olmak üzere, yüzde 90'ını 3 bölgeden gerçekleştirmiştir.

2012 yılında en büyük hammadde ithalat kalemi olan 9,4 milyar dolar tutarındaki hurdanın yanında, 1,1 milyar dolar tutarında 7,8 milyon ton demir cevheri, 624 milyon dolar tutarında 1,4 milyon ton pik demir, 607 milyon dolar tutarında 428.000 ton ferro alümin ve 991 milyon dolar tutarında 4,6 milyon ton koklaşabilir kömür olmak üzere, toplam 13 milyar dolar tutarında girdi ithalatı yapılmıştır.

Tablo 26: Türkiye'nin Bölgelere Göre Hurda İthalatı

Bölgeler	2007		2008		2009		2010	
	Bin ton	Milyon \$	Bin ton	Milyon \$	Bin ton	Milyon \$	Bin ton	Milyon \$
AB 27	7.319	2.409	7.561	3.629	7.766	2.120	10.581	3.902
ABD	3.950	1.280	5.045	2.719	3.849	1.035	4.266	1.618
Rusya	3.444	1.132	2.206	1.227	1.347	367	1.541	577
Ukrayna	503	161	423	234	584	160	542	208
Gürcistan	529	170	403	227	363	95	358	133
Diğer	1.396	440	1.777	925	1.756	463	1.904	684
Toplam	17.141	5.592	17.415	8.961	15.665	4.240	19.192	7.122
Bölgeler	2011		2012		% Değişim- 12/11		% Pay 2012	
	Bin ton	Milyon \$	Bin ton	Milyon \$	Miktar	Değer	Miktar	Değer
AB 27	9.903	4.483	11.489	4.819	16,0	7,5	51,3	51,2
ABD	5.818	2.692	6.297	2.685	8,2	-0,3	28,1	28,5
Rusya	2.329	1.058	2.325	966	-0,2	-8,7	10,4	10,3
Ukrayna	692	317	424	182	-38,7	-42,6	1,9	1,9
Gürcistan	312	142	124	53	-60,3	-62,7	0,6	0,6
Diğer	2.406	1.075	1.756	714	-27,0	-33,6	7,8	7,6
Toplam	21.460	9.767	22.415	9.419	4,5	-3,6	100,0	100,0

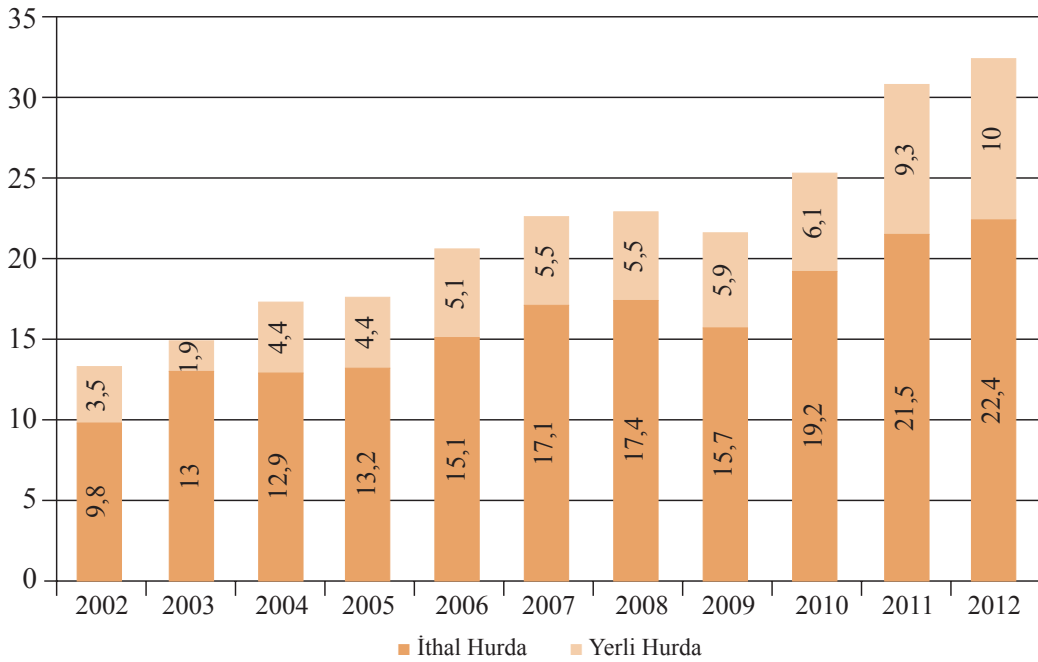
Kaynak: TÜİK (2013)

2.2.10 Yerli Hurda Tedariki

2012 yılında, ham çelik üretiminde sağlanan 1,78 milyon tonluk artış, hurda tüketiminin de, 2011 yılındaki 30,79 milyon ton seviyesinden, yüzde 5,1'e tekabül eden 1,57 milyon ton civarında artışla, 32,37 milyon ton seviyesine yükselmesine sebep olmuştur. 2012 yılında, Türkiye'nin toplam ham çelik üretimindeki artış yüzde 5,2 oranında gerçekleşmiştir. Diğer taraftan, temel girdi olarak hurda tüketen EO'lu tesislerin ham çelik üretimi yüzde 5,1 oranında artış gösterirken, hurda ithalatındaki artış, yüzde 4,4 seviyesinde kalmıştır. Bu durum, 2011 yılından sonra, 2012 yılında da çelik sektörünün yerli hurda kullanımının ithalattan daha hızlı bir şekilde arttığını göstermektedir.

Türkiye'nin ham çelik üretiminin 35,89 milyon tona yükseldiği 2012 yılında, toplam hurda tüketimi yüzde 5,1 oranında artışla, 32,37 milyon tona yükselmiştir. Sektör toplam hurda tüketiminin 22,45 milyon tonluk kısmını ithalat yolu ile, 9,95 milyon tonluk kısmını ise, iç piyasadan karşılamıştır. 2005 yılından itibaren yüzde 25'ler seviyesinde seyreden sektörün yerli hurda tedarikinin toplam tüketimi içerisindeki payı, 2011 ve 2012 yıllarında yüzde 30'un üzerinde seyretmektedir.

Grafik 30: Türkiye'nin İthal ve Yerli Hurda Tedariki (Milyon Ton)

Kaynak: DÇÜD (2013)

2011 yılında, 9,8 milyar dolar tutarında 21,5 milyon ton hurda ithal eden Türk çelik üreticileri, 2012 yılında 9,4 milyar dolar karşılığında, 22,42 milyon ton hurda ithalatı yapmıştır. 2011 yılına kıyasla, hurda ithalatının miktar açısından yüzde 4,5 oranında artış

göstermesine karşılık, değer açısından artışın yüzde 3,6 oranında gerilemesi, ortalama birim hurda fiyatlarının 2011 yılındaki 455 \$/ton seviyesinden, 2012 yılında 420 \$/ton seviyesine gerilemesinden kaynaklanmıştır.

Diğer taraftan, 2011 yılında hızlanan yerli hurda tedarikindeki artış 2012 yılında da devam etmiş ve demir çelik sektörü, 2012 yılı ortalama birim hurda ithalat fiyatları ile yapılan hesaplama göre, 4,2 milyar dolar değerinde hurdayı, iç piyasasından karşılayarak, döviz tasarrufu sağlamıştır. 2005 yılından 2011 yılına kadar yüzde 25 seviyesinde seyreden toplam hurda tüketimi içerisinde yerli hurdanın oranı, 2011 yılında Ekonomi Bakanlığı koordinasyonunda sürdürülmekte olan Girdi Tedarik Stratejisi (GİTES) çalışmalarının da katkısı ile yüzde 30,3 ve 2012 yılında yüzde 30,7 seviyesine yükselmiştir. Ancak Türkiye'nin hurda talebinin her geçen yıl artmakta olduğu hususu da dikkate alındığında, iç piyasadaki tedarik edilen hurda miktarının daha da arttırılmasına ve hurdaya alternatif girdilerin üretilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Türkiye'de kurulmakta olan yeni kapasitelerin, elektrik ocaklı üretim teknolojisi kullandığı hususu dikkate alındığında, önümüzdeki yıllarda da hurda tüketiminin hızla artmaya devam edeceği tahmin edilmektedir.

2.2.11 Sektörün Türkiye'nin Dış Ticaretindeki Yeri

Demir çelik sektörü, Türkiye'nin toplam ihracatının yüzde 10'undan fazla bir kısmını gerçekleştirmektedir. 2008 yılında dünya piyasalarındaki talep canlılığından kaynaklanan fiyat artışları nedeniyle, bir önceki yıla kıyasla yüzde 67 oranında artışla, 20,5 milyar dolara ulaşan sektörün ihracat değeri, toplam ülke ihracatındaki payını yüzde 15,5 seviyesine kadar yükseltmiştir. Ancak 2009 yılında, krizle birlikte uluslararası piyasalarda talebin daralması ve buna paralel olarak fiyatların düşmesi nedeniyle, yüzde 41 oranında gerileyen sektörün ihracatı, kademeli bir şekilde yükselme eğilimi göstermektedir. 2012 yılında, Türkiye'nin toplam ihracatındaki keskin artış nedeniyle, çelik ürünleri ihracatındaki artışa rağmen, sektörün toplam ihracat içerisindeki payı yüzde 11,2 seviyesine gerilemiştir.

Tablo 27: Demir Çelik Sektörünün İhracatının Türkiye İhracatındaki Payı

Milyon Dolar	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Demir Çelik Sektörü İhracatı	7.600	9.406	12.239	20.456	12.007	13.286	16.632	17.152
Türkiye Toplam İhracatı	73.476	85.535	107.272	132.027	102.143	113.883	134.915	152.537
Demir Çelik Sektörü Payı (%)	10,3	11,0	11,4	15,5	11,8	11,7	12,3	11,2

Kaynak: DÇÜD (2013)

Temel hammaddelerden hurdada yüzde 70, demir cevherinde ise, yüzde 50 civarında ithalata bağımlı olan demir çelik sektörü, diğer girdilerden ferro alyaj ve koklaşabilir kömürde yüzde 100'e yakın oranlarda ithalat zorunluluğu içerisinde bulunmaktadır. 2012 yılında, 12,9 milyar dolar düzeyinde gerçekleşen çelik sektörünün hammadde ithalatı, Türkiye'nin toplam ithalatının yüzde 5,5 oranındaki kısmını oluşturmuştur.

Tablo 28: Demir Çelik Sektörünün Hammadde İthalatının, Türkiye'nin Toplam İthalatındaki Payı (%)

Milyon Dolar	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
DÇ Sektörü Hammadde İthalatı	4.390	5.496	7.826	12.237	6.908	10.058	13.416	12.930
Türkiye İthalatı	116.774	139.576	170.063	201.964	140.928	185.544	240.839	236.544
Hammadde İthalatının Payı (%)	3,8	3,9	4,6	6,1	4,9	5,4	5,6	5,5

Kaynak: DÇÜD (2013)

2.2.12 Sektörün Elektrik Enerjisi Tüketimi

2012 yılında ülkemizde toplam olarak 241.947 GWh elektrik üretimi gerçekleştirilmiştir. Enerjiyi yoğun olarak kullanan demir çelik sektörü, 2012 yılında gerçekleştirdiği toplam 8290 bin TEP seviyesindeki enerji tüketiminin, yüzde 23,2 oranındaki kısmına tekabül eden 1925 bin TEP civarındaki kısmını elektrik enerjisinden karşılamıştır. Demir-çelik sektöründe; ark ocaklı tesislerde, enerji tüketiminin yüzde 65'i elektrik, yüzde 30'u doğalgaz ve yüzde 5'i motorin, entegre tesislerde ise, enerji tüketiminin yüzde 75'i kömür, yüzde 5'i elektrik, yüzde 5'i petrol ve yüzde 15'i doğal gazdan oluşmaktadır.

Tablo 29: Sektörün Elektrik Enerjisi Tüketimi, 2010 ('000 Tep)

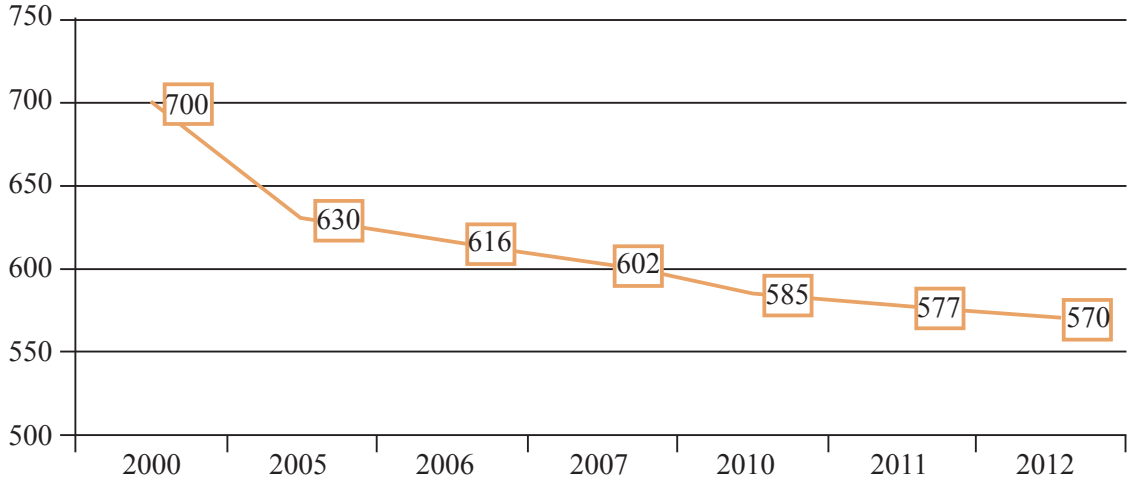
	2010	Pay (%)
Demir Çelik Sektörü	1925	22
Tüm Sektörler	8690	100

Kaynak: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Verileri 1 Tep=11630KWh (2012)

2.2.13 Sektörün Enerji ve İşgücü Verimliliği

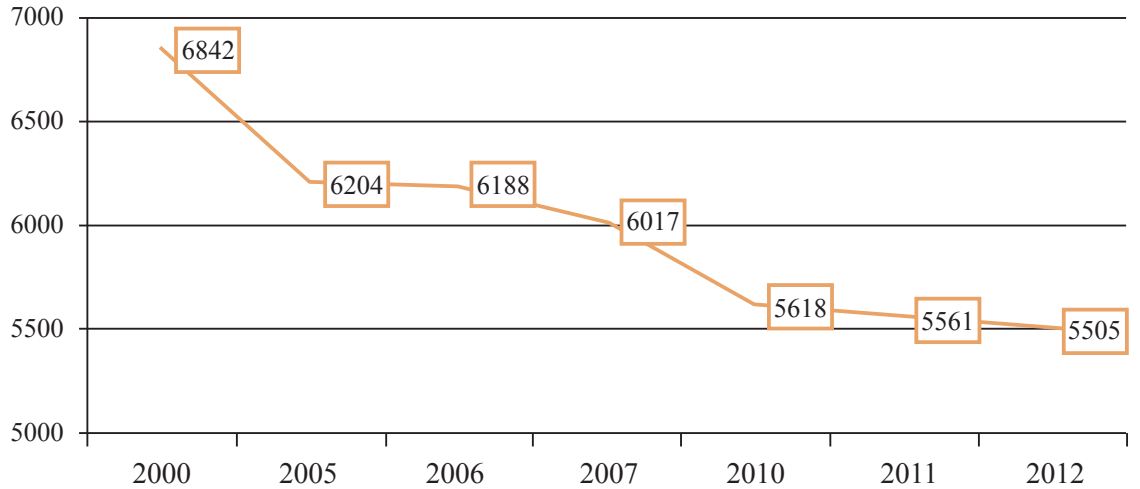
Enerjiyi yoğun olarak kullanan demir çelik sektöründe, 2000-2012 yılları arasında gerçekleştirilen yoğun enerji tasarrufu çalışmaları neticesinde, ton ham çelik başına enerji tüketiminde, yaklaşık yüzde 22 oranında bir düşüş sağlanmıştır.

Grafik 31: Elektrik Ark Ocaklı Çelik Üretim Tesislerinin Spesifik Enerji Tüketimi (Mcal/ton)

Kaynak: DÇÜD (2013)

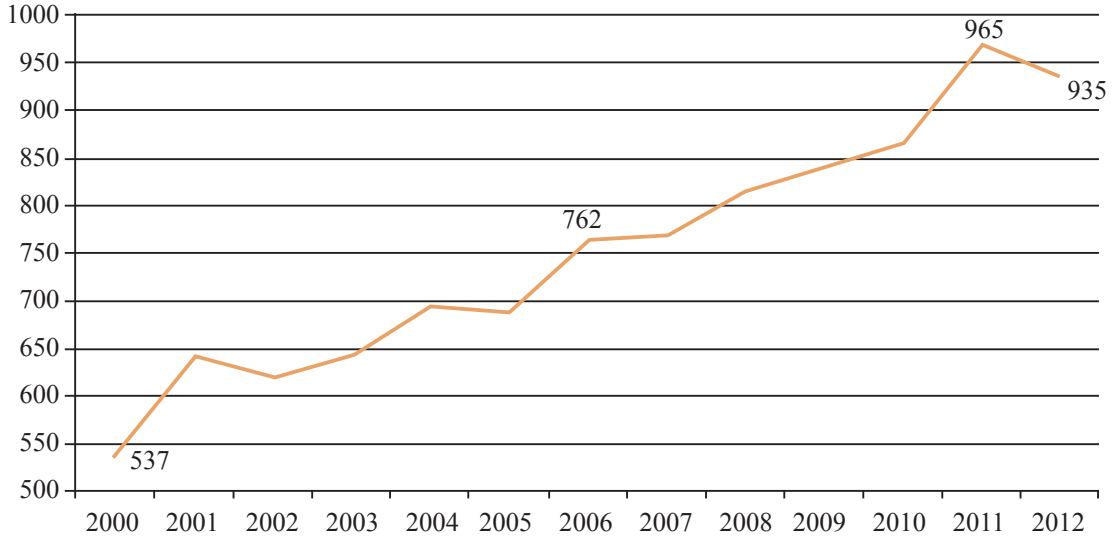
Grafik 32: Entegre Tesislerin (BOF) Enerji Verimliliği (Mcal/ton)

Kaynak: DÇÜD (2013)

Son yıllarda, teknolojideki ilerlemelere bağlı olarak, sektörün işgücü verimliliği de hızlı bir şekilde artış göstermiştir. 2000 yılında 537 ton/çalışan olan çalışan başına ham çelik üretim miktarı, 2012 yılında yüzde 74 oranında artışla, 935 ton/çalışan seviyesine ulaşmıştır. Ancak, 2012 yılında sektörün işgücü verimliliğinin, 2011 yılındaki 965 kg'dan 935 kg seviyesine gerilemiş olması dikkat çekmektedir. İç ve dış piyasalardaki rekabet gücünü arttırmayı hedefleyen sektör, girdi ve enerji maliyetlerini azaltmaya yönelik projelerin yanında, işgücü verimliliğini de istikrarlı bir şekilde iyileştirmeyi amaçlamaktadır.

Grafik 33: Türk Çelik Sektöründe İşgücü Verimliliği (ton üretim/çalışan)

Kaynak: DÇÜD (2013)

2.2.14 Sektörün Çevre Yatırımları ve Performansı

Dünya genelinde 1 ton ham çelik üretimi için, ortalama karbondioksit emisyonu 1,7 ton seviyesinde bulunmaktadır. Ülkemizde ise, 1 ton ham çelik üretimi için, CO2 emisyonu, BOF teknolojisi ile üretim yapan tesislerde 1.700 kg, elektrik ark ocaklı tesislerde ise, 150 kg seviyesindedir. 2012 yılında, üretiminin yüzde 74,1'ini elektrik ark ocaklı tesislerde gerçekleştiren Türkiye'de, 1 ton çelik üretimi için, 0,54 kg CO2 emisyonu gerçekleşmektedir. Üretiminin yüzde 93 civarındaki kısmını BOF teknolojisi ile gerçekleştiren dünyanın en büyük çelik üreticisi konumunda bulunan Çin'de ise, 1 ton çelik üretimi için, 1870 kg CO2 emisyonu açığa çıkmaktadır. Bu durum, Türkiye'nin Çin'e kıyasla, 1 ton ham çelik üretimi için, 1/3 oranında daha az CO2 emisyonu açığa çıkardığını, Çin Halk Cumhuriyeti'nin demir çelik üretiminden kaynaklanan CO2 emisyonu 1,27 milyar ton seviyesinde iken, Türkiye'de bu miktarın, Çin'in yalnızca yüzde 1,7'sine karşılık gelen 21 milyon ton seviyesinde olduğunu göstermektedir.

Elektrik ark ocaklı işletmelerde en önemli emisyon kaynağı, çelikhane hurda şarjı, ergitme ve döküm alma sırasında çıkan toz emisyonu ve yakıttan kaynaklanmaktadır. Çıkan tozlar, kurulan torbalı toz tutma sistemleri ile tutulmaktadır. Sektör kuruluşlarının tamamında değişik kapasitelerde kurulu bulunan toz tutma sistemleri, zamanla değişen kapasite ihtiyacını karşılamak üzere büyütülmekte veya yenisi ile değiştirilmektedir. Bacalarda tutulan tozlar ise, peletlenerek veya toz halinde, lisanslı geri kazanım firmalarına, içinde bulunan çinkoyu geri kazanmak üzere verilmektedir.

Diğer taraftan, çelikhane ark ocağı, pota ısıtma, tandış ısıtma ve haddehane tav fırınlarında yakıt olarak doğal gazın kullanımıyla, fueloil ve motorin kullanımından kay-

naklanan çevresel etkiler giderilmiştir. Ayrıca baca gazı ısısından faydalanarak işletmenin ısıtma ve sıcak su ihtiyacı karşılanmaktadır. Böylece yakıttan tasarruf sağlanmaktadır.

Ayrıca, fabrika içi yolların asfaltlanarak betonla kaplanması çalışmaları da, hemen hemen bütün tesislerde yerine getirilmiştir. Böylece yollardan ve açık sahalardan yayılan tozların önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Hurda sahalarının, üstü kapatılarak, tozla büyük bir mücadele verilmektedir. Fabrika çevresinde yapılan ağaçlandırma çalışmaları da, çıkan tozların çevreye yayılmasını önlemeye katkı sağlamaktadır.

Entegre tesislerde baca gazı emisyonlarının çevreye yayılmasını önlemek amacıyla, birçok ıslak ve kuru tip toz tutma sistemleri kurulmuştur. Kok fabrikası, yüksek fırın, sinter fabrikası, kireç fabrikası ve çelikhanede baca gazı temizlenirken, gaz içinde bulunan empüriteler yan ürün olarak kullanılmak üzere geri kazanılmaktadır.

Bu tesislerde tutulan baca tozlarının bir kısmı, sinter prosesinde tekrar hammadde olarak kullanılmaktadır. Diğer yan ürünler, örneğin kok fabrikasından çıkan katran, toluol, ksilol vs ürünler hammadde olarak satılmaktadır. Yine proses sonucu çıkan cürüflar, klinker hammadde olarak çimento fabrikalarına satılmaktadır. Yıkama suları ise, arıtma işlemine tabi tutulduktan sonra, prosese geri döndürülmektedir. Bazı tesislerde kullanılan proses suyunun yaklaşık yüzde 90'ı proseste tekrar kullanılmaktadır. Ayrıca, ihtiyaç duyulan çelik üreticisi kuruluşlarda, arıtma tesisleri modernize edilerek, kapasiteleri arttırılmakta veya yeni tesis kurulmaktadır.

Entegre tesislerde yakıt olarak büyük oranda doğal gaza geçiş yapılmıştır. Ayrıca kok gazı, yüksek fırın ve çelikhane gazı gibi yan ürün gazlarının da kullanımıyla, hem enerji tasarrufu yapılmakta, hem de bu gazların yaratacağı çevre kirliliği önlenmiştir.

Bacalardaki toz ve gaz emisyonlarının sürekli olarak izlenmesi için bacalara sürekli toz ve gaz ölçüm cihazları taktırılmış veya taktırılmaya devam edilmektedir. Ayrıca tesis çevresindeki hava kirliliğinin sürekli ölçümü için, hava kalitesi ölçüm cihazları satın alınarak hava kirliliği seviyeleri izlenmektedir.

Türk çelik sektörü, çevrenin korunması, enerji verimliliğinin arttırılması ve emisyonların azaltılmasına yönelik projeler için, son 5 yıl içerisinde toplam 1,5 milyar dolar civarında yatırım yapmıştır. Elde edilen sonuçlar, sektörün bu alanlarda yapmış olduğu yatırımların başarıya ulaştığını ortaya koymaktadır. Mevcut durum itibariyle, pek çok AB ülkesinden çevre konusunda daha iyi konumda bulunan Türk çelik sektörü, çevreye hassasiyet konusunda azami özeni göstermeye devam etmektedir.

2.2.15 Sektörün Yapısal Sorunları ve Çözüm Yolları

Dünya piyasalarındaki talep daralmasının ve sektörün rekabet gücündeki gerilemenin de etkisi ile son yıllarda milyarlarca dolar yatırımla oluşturulan kapasitelerin, tam olarak kullanılmadığı görülmektedir. Sektörün uluslararası piyasadaki rekabet gücünün korunması ve üretim faaliyetlerinin geliştirilmesi açısından;

- Hurda ve kömür ithalatına yönelik olarak uygulanan çevre katkı payı tahsilatına son verilmesi,
 - Sanayi kesimine, üretimin tüketimden fazla olduğu hafta sonları ve bayram tatillerinde, gece tarifesi uygulanması,
 - TRT payı, belediye payı ve enerji fonu gibi kesintilerin ve entegre tesislerde kok gazından alınan hava gazı vergisinin kaldırılması,
 - Kesinti ve vergilerin KDV matrahı dışında tutulması,
 - Elektrik enerjisi fiyatlarında, tüketim miktarını esas alan ve tüketim arttıkça fiyatlarda düşüş sağlayan, AB ülkelerindeki sanayi tarife gruplarına benzer bir düzenlemeye gidilmesi,
 - Dahilde İşleme Rejimi (DİR) uygulamasının, piyasayı çarpıtıcı sonuçlar doğuran esnekliklerinin kaldırılarak, ithal edilen ürünlerin, birebir ihraç edilecek üründe kullanılmasını zorunlu kılacak bir çerçeveye oturtulması,
 - Özellikle yassı ve vasıflı ürünlerde, yerli mamûllerin tüketimini teşvik edecek mekanizmaların geliştirilmesi,
 - Başlatılan yatırımların hızlandırılmasını teminen, çevre ile ilgili olanlar başta olmak üzere, yatırımların önündeki bürokratik engellerin kaldırılması,
- büyük önem taşımaktadır.

2.2.16 Sektörün Hammadde Tedariki ve Dış Ticaret Dengesine Katkısı

2007 yılında 540 milyon ton seviyesinde bulunan dünya çelik sektörünün hurda tüketimi, 2009 yılında global krizin etkisiyle, 440 milyon tona geriledikten sonra, 2011 yılı itibariyle 570 milyon tona yükselerek, kriz öncesi seviyesinin üzerine ulaşmıştır. Dünya genelinde tüketilen 570 milyon tonluk hurdanın, 105 milyon ton civarındaki kısmı uluslararası ticarete konu olmuştur. Uluslararası ticarete konu olan hurdanın yüzde 20 civarındaki kısmını ithal eden Türkiye, dünyanın en büyük hurda ithalatçısı konumunu sürdürmektedir.

Son zamanlarda ABD ve AB ülkelerindeki üreticiler tarafından da gündeme getirilmeye başlanan, ‘hurda ihracatı üzerinde herhangi bir sınırlama bulunmamasının, yerel üreticilerin girdi tedarikini olumsuz yönde etkilediği ve dolayısıyla hurda ihracatına sınırlama getirilmesi gerektiği’ yönündeki değerlendirmeler, bu ülkelerin savundukları serbest piyasa anlayışı ile bağdaşmamaktadır.

Hurda veya diğer girdilerin ihracatına sınırlama getirilmesi yönündeki yaklaşımlar, nihai ürünlerin piyasalarda serbestçe dolaşmasını savunmayı da anlamsız kılmaktadır. Dolayısıyla, bu tür eğilimler, objektif ve kalıcı ekonomik yaklaşımlar olmaktan ziyade,

sübjektif çıkarılara dayalı günübürlük değerlendirmeler olarak ortaya çıkmakta ve pratikte uygulama imkânı bulunmamaktadır.

Buna rağmen, Türkiye'nin, bir taraftan hurda üretiminin arttırılmasına, diğer taraftan da hurdaya alternatif girdiler üretilmesine yönelik çalışmalara hız kazandırması gerekmektedir. Esasen sektör kuruluşları da, yurtiçinden tedarik edilen girdi miktarının arttırılmasına yönelik olarak yoğun bir çaba göstermektedir. Bu açıdan, 19 Haziran 2012 tarihinde yürürlüğe giren yeni teşvik mevzuatı, çok yönlü imkânlar sunmaktadır. Yeni teşvik paketi ile, Türkiye'deki, düşük tenörlü cevherlerin, yerli ve yabancı yatırımcılar tarafından değerlendirilmesi, imkân dahiline girmiş bulunmaktadır. Bunun yanında, Ekonomi Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanarak, Ekonomi Koordinasyon Kurulu'nca onaylanan Girdi Tedarik Stratejisi'nde öngörülen eylemlerin hayata geçirilmesi de, büyük önem taşımaktadır.

Dünya genelinde çelik üretimine yönelik yatırımlar, ülkenin coğrafi konumu, yatırım maliyetleri ve maden rezervleri dikkate alınarak gerçekleştirilmektedir. Ülkemizde de, mevcut demir cevheri rezervlerinin yetersiz miktarda ve düşük kalitede bulunması, ayrıca entegre tesislerin yatırım maliyetlerinin çok daha yüksek olması nedeniyle, temel olarak hurda tüketen elektrik ark ocaklı tesis yatırımlarına ağırlık verilmiştir. Esasen ülkemizde çıkartılan demir cevheri miktar ve kalite yönünden yeterli olmadığından, toplam ham çelik üretimi içerisinde yalnızca yüzde 26 oranında paya sahip olan entegre tesislerin ihtiyaçlarını dahi karşılayamamaktadır. Türkiye'de çıkartılan demir cevherinin düşük tenörlü oluşu ve ülke içerisindeki taşıma maliyetlerinin yüksek seviyelerde bulunması, yerli demir cevheri kullanımını fizibl olmaktan çıkarmaktadır. Bu nedenle, mevcut 3 entegre tesis, yerli cevher kullanımını arttırmaya yönelik çalışmalar yürütse de, demir cevheri ihtiyaçlarının önemli bir bölümünü ithalat yolu ile karşılamaya devam etmektedir.

2012 yılında Türkiye, 32,4 milyon ton civarındaki hurda tüketiminin yalnızca 10 milyon ton civarındaki kısmını iç piyasadan karşılayabilmiştir. Bu durum, Türkiye'de hurda toplama ve geri dönüşüm faaliyetlerinin yeterince oturtulamamış olmasından kaynaklanmaktadır. Buna rağmen, hurda, cevher ve kömür gibi hammaddeler konusunda yurtiçi imkânlar azami ölçüde değerlendirilmektedir. Yalnızca yurtiçinden tedarik sonrasında, eksik kalan girdi ihtiyacı ithalat yolu ile karşılanmaktadır. Böylece, bir taraftan ihracat yapılmasını mümkün kılacak şekilde demir çelik üretimi yapılırken, diğer taraftan da ithal ikamesi yoluyla, 2012 yılında 28,5 milyon ton olarak gerçekleşen ve 2013 yılında ise 30,6 milyon tona ulaşması beklenen nihai çelik tüketimi, ağırlıklı olarak yurtiçi üretimle karşılanmaktadır. Demir çelik sektörü, hurdayı ekonomiye kazandırarak, çevrenin korunmasına sağladığı katkı yanında, doğal kaynakların israfının önüne geçmektedir. 2012 yılında çelik sektörümüz, iç piyasadan 4,2 milyar dolar tutarında hurda ve 0,8 milyar dolar tutarında demir cevheri olmak üzere, 5 milyar dolar civarında yerli girdi tedarik ederek, ekonomiye katkıda bulunmuştur.

Demir çelik sektörü, yurtiçi hurda toplama faaliyetlerinin yaygınlaştırılmasını, bu sektörde faaliyet gösteren kuruluşlara ilişkin mevzuatın kolaylaştırılmasını ve Türkiye'deki hurdaların maksimum seviyede ekonomiye kazandırılmasını desteklemektedir.

Sektör, yurtdışında toplanan hurdaya erişimi zorlaştıran hurda firmalarına ve faaliyetlerine ilişkin getirilen çevre sınırlamalarının kaldırılması veya en azından hafifletilmesi yönünde yoğun bir çaba sarf etmektedir.

Türkiye'nin hurda ithalatının azaltılabilmesi için, Ekonomi Bakanlığı önderliğinde yürütülmekte olan Girdi Tedarik Stratejisi'ne de uyumlu olarak, iç piyasadan tedarik edilen hurda miktarının artırılması hedeflenmektedir. 2012 yılı Haziran ayında açıklanan yeni teşvik paketi de, hurda, demir cevheri ve bazı ferro alyajlarda teşvik imkanlarını ortaya koymaktadır. Yeni teşvik mevzuatının, önümüzdeki yıllarda sözkonusu hammaddelerin yurtdışından teminine yönelik yatırımların ve dolayısıyla yerli girdi tedarikinin artmasına imkân sağlayacağı değerlendirilmektedir.

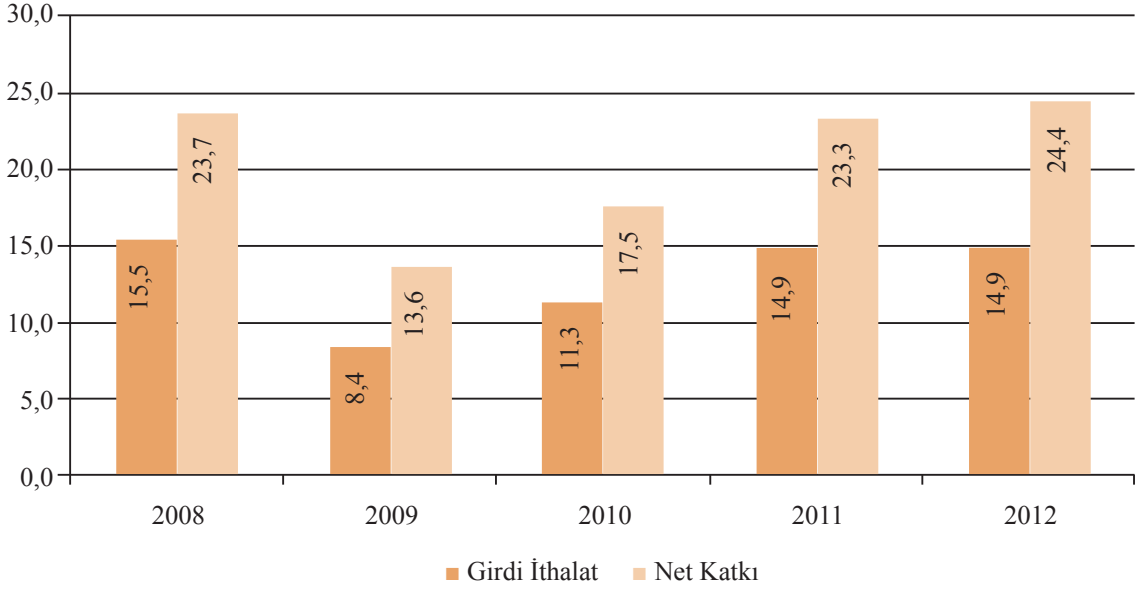
Türk çelik sektörü, 2012 yılında, hurda, demir cevheri, koklaşabilir kömür, ferro alyaj, pik demir ve sünger demir de dahil olmak üzere, 12,9 milyar dolar tutarında toplam hammadde ithalatı ve 2,0 milyar dolar tutarındaki yarı mamul ithalatı ile gerçekleştirdiği üretimle, 17,2 milyar dolar civarında çelik ihracatı yapmış ve yine 18,0 milyar dolar tutarındaki çelik ürünü ile iç piyasanın çelik ihtiyacını karşılamıştır. Başka bir deyişle, çelik sektörü 15 milyar dolarlık hammadde ve yarı mamul ithalatı ile, 35 milyar dolar civarında değer yaratmıştır. Otomotiv, beyaz eşya, makine gibi diğer sanayi ürünleri içerisinde ihraç edilen çelikler de dahil edilerek yapılan hesaplama göre, sektörün Türkiye ekonomisine net katkısı, 2010 yılındaki 17,5 milyar dolardan, 2011 yılında 23,3 milyar dolara ve 2012 yılında 24,4 milyar dolara yükselmiştir. 2013 yılında, sektörün ekonomiye net katkısının 25 milyar doları aşması beklenmektedir.

Tablo 30: Sektörün Dış Ticaret Dengesine Katkısı (Milyar Dolar)

	2008	2009	2010	2011	2012	12/11
Hammadde İthalatı	12,2	6,9	10,1	13,4	12,9	-3,6
Yarı Mamul İthalatı	3,2	1,5	1,3	1,5	2,0	35,2
GİRDİ İTHALAT	15,5	8,4	11,3	14,9	14,9	0,2
Çelik İhracatı	20,5	12,0	13,3	16,6	17,2	3,3
NET İHRACAT	5,0	3,6	1,9	1,7	2,2	29,6
İthal İkamesi	12,0	7,2	11,3	16,5	18,0	8,9
NET İHRACAT+İTH.İKAMESİ	17,0	10,8	13,2	18,2	20,2	10,9
Dolaylı İhracat	6,7	2,8	4,3	5,1	4,2	-17,2
NET KATKI	23,7	13,6	17,5	23,3	24,4	4,8

Kaynak: DÇÜD (2013)

Grafik 34: Sektörün Dış Ticaret Dengesine Net Katkısı (Milyar Dolar)

Kaynak: DÇÜD (2013)

Bu yönüyle, yurt içinden hammadde tedarikinde sağlanacak artışlar, sektörün Ülkemizin dış ticaret dengesine olan katkısını daha da arttıracaktır. Ayrıca, çelik sektörünün hammaddesini ağırlıklı bir şekilde ithal ederek de olsa üretimini sürdürmesi, çelik kullanıcıları sektörler için sağlıklı bir yatırım ortamı sunarak, inşaat, makine, otomotiv ve beyaz eşya gibi çelik tüketicisi sektörlerin büyümesine, istihdamın ülkemizde yaratılmasına ve katma değerlerin ülkemizde kalmasına katkı sağlamaktadır.

Diğer taraftan çelik ürünleri, otomotiv, metal ürünler, elektrikli ekipmanlar, ev aletleri gibi sektörlerin üretimi içerisinde de ihraç edilmektedir. Dünya Çelik Derneği'nin 2011 yılı verilerine göre, Türkiye'nin dolaylı çelik ihracatı, 2,27 milyon tonu otomotiv, 1,62 milyon tonu metal eşya sektörü, 1,31 milyon tonu makine, 0,83 milyon tonu ev aletleri, 0,30 milyon tonu ulaşım sektörü ve 0,18 milyon tonu elektrikli ekipmanlar olmak üzere, toplam 5,18 milyon ton seviyesinde gerçekleşmiştir. Çelik tüketicisi sektörler tarafından üretimlerinde kullanılarak ihraç edilen ürünler, çelik sektörünün net ihracatçı pozisyonunu daha da güçlendirmektedir.

Çelik sektörünün artan ürün çeşitliliği, daha önce ithal girdiye dayalı üretimi riskli gören yatırımcıların, ihtiyaç duyulan çelik girdilerinin yurtiçinde üretilmesinin sağladığı güven ortamı sayesinde, yeni yatırım yapmalarına imkân sağlamaktadır. Bu durum aynı zamanda, mevcut çelik tüketicisi sektörlerin yurtiçinde üretilen çelik girdisi ile daha sağlıklı bir şekilde desteklenmesini kolaylaştırarak, çelik kullanıcıları sektörlerin büyümelerine ve ihracatlarını arttırmalarına da katkıda bulunacaktır. Dünya Çelik Derneği verilerine göre, doğrudan çelik ihracatından daha fazla dolaylı çelik ihracatı yapan ülkeler arasında

ilk sırada ABD gelmektedir. 2011 yılında 11,8 milyon ton doğrudan çelik ihracatı yapan ABD'nin, dolaylı çelik ihracatı 22,9 milyon ton seviyesinde gerçekleşmiştir. Doğrudan çelik ihracatından yüzde 95 oranında daha fazla bir miktarı dolaylı olarak ihraç eden ABD'yi, 47,9 milyon tonluk doğrudan çelik ihracatından yüzde 49 oranında daha fazla dolaylı ihracat ile Çin Halk Cumhuriyeti (71,4 milyon ton) ve yüzde 15 oranında daha fazla dolaylı ihracat ile Almanya takip etmektedir. Türkiye'de ise, dolaylı çelik ihracatı, doğrudan çelik ihracatından yüzde 74 oranında daha düşük bir seviyede bulunmaktadır. Bu durum, Türkiye'nin dolaylı çelik ihracatının yüksek bir büyüme potansiyeline sahip olduğunu ve çelik sektöründeki yeni ürün ve kapasite yatırımlarının, sanayi sektörünün üretim ve ihracatını da olumlu yönde etkileyeceğini ortaya koymaktadır.

2.3 İlişkili Sektörlerdeki Temel Gelişmelerin Sektöre Yansımaları

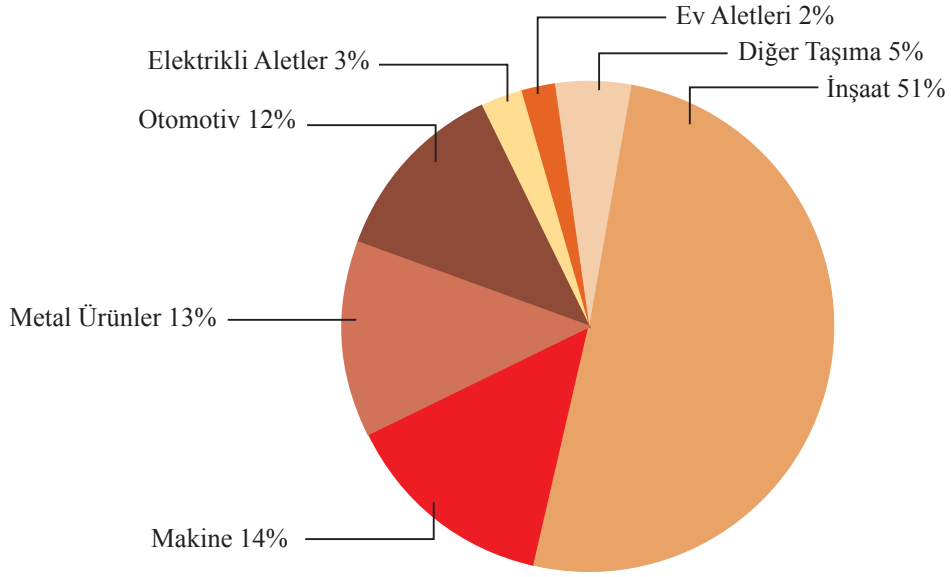
Çelik, aralarında inşaat, otomotiv ve makine gibi sektörlerin yer aldığı, pek çok endüstride kullanılan bir ara mamuldür. Çelik tüketicisi sektörlerde meydana gelen gelişmeler, makroekonomik ortam ve uzun vadeli yapısal değişiklikler ile doğrudan ilişkilidir. Ayrıca, tüketici sektörlerdeki eğilimler ve gelişmeler, çelik talebinde ve beklentilerinde belirleyici olmaktadır.

Sektörel bazda çelik tüketimi, iki yöntemle tahmin edilebilmektedir. İlk yöntemde, dünya çelik tüketiminin yarısının inşaat, diğer yarısının da imalat endüstrisi tarafından tüketildiği varsayılmaktadır. Bu yaklaşımda, çelik tüketimi tonaj olarak ölçülmektedir. İmalat endüstrisi içerisinde, taşımacılık sektörü yüzde 16 ile en fazla çelik tüketen sektör konumundadır. Bu yöntemde, makine ve metal eşya üretiminin ise, toplam tüketimde yüzde 14'er paya sahip oldukları hesaplanmaktadır. Çelik tüketiminin değer olarak tahmin edildiği ikinci yaklaşımda ise, en büyük iki çelik tüketicisi sektör olan inşaat ve makine sektörlerinin, tüketimde yüzde 24'er oranında paya sahip oldukları varsayılmaktadır.

Çelik tüketicisi sektörlerin her birinin çelik tüketim miktarlarının hesaplanmasında kullanılan ilk yöntemde "tüketilen çelik miktarının tonaj karşılığı" esas alınmaktadır. Dünya Çelik Derneği verilerine göre, 2007 yılında inşaat ve imalat sanayi dünya çelik tüketiminin yüzde 50'ser oranda kısmını gerçekleştirmiştir. 2007-2012 döneminde, gelişmekte olan ekonomilerin, toplam dünya çelik tüketimi içerisindeki payı yüzde 61'den yüzde 73'e yükselmiştir. İnşaat sektörünün tüketimdeki payının, gelişmekte olan ülkelerde yüzde 50'nin üzerinde ve gelişmiş ülkelerde yüzde 50'nin altında olduğu hususu dikkate alındığında, 2007 yılından bu yana inşaat sektörünün dünya çelik tüketimindeki payının arttığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Ancak son tahminler, gelişmekte olan ülkelerin global çelik tüketimindeki paylarının artmasının, global düzeyde çelik tüketiminde inşaat ve imalat sanayinin paylarında, yüzde 1'in altında kalan son derece sınırlı bir değişime neden olduğunu ortaya koymaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin imalat sanayilerindeki ilerlemeyi de yansıtan bu durum neticesinde, 2007-2012 yılları arasındaki dönemde global çelik tüketiminde, tüketici sektörlerin paylarında önemli bir değişiklik yaşanmadığı anlaşılmaktadır.

Grafik 35: Global Çelik Tüketiminin Sektörlere Dağılımı, 2011

2011

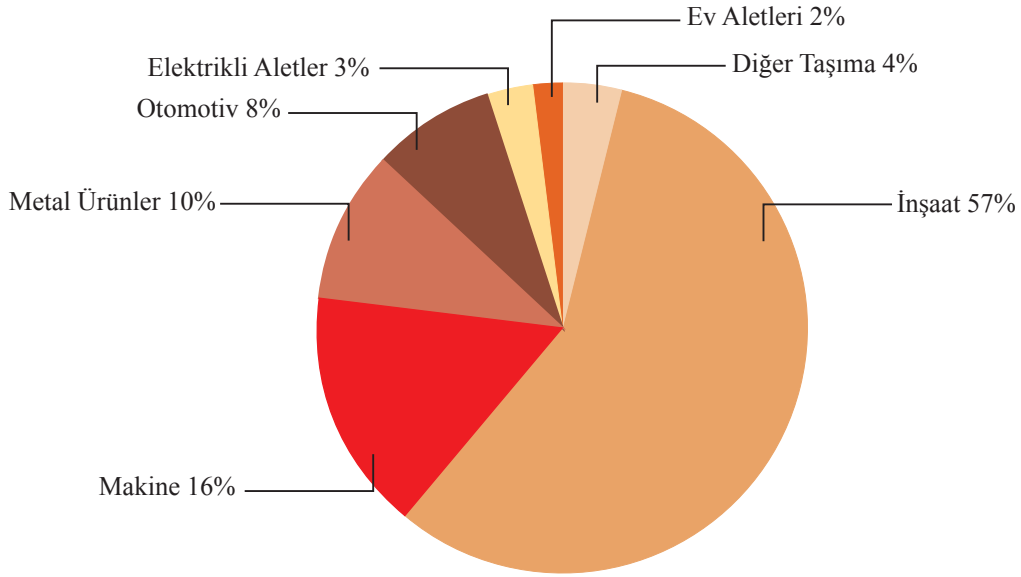

Kaynak: Worldsteel (2012)

Dünya Çelik Derneği verileri, gelişmekte olan ülkelerde inşaat sektörünün, toplam çelik tüketiminin ortalama yüzde 57'sini gerçekleştirirken, makine, otomotiv ve metal ürünler gibi sanayi kollarının yeterince gelişmediğini göstermektedir. Gelişmiş ülkelerin tüketimlerinin dağılımına ilişkin istatistikler ise, inşaat sektörünün tüketim içerisindeki payının yüzde 36 seviyesinde kaldığını, buna karşılık otomotiv ve metal ürünleri gibi sanayi kollarının geliştiğini ortaya koymaktadır.

Grafik 36: Gelişmekte Olan Ülkelerin Çelik Tüketiminin Sektörlere Dağılımı, 2011

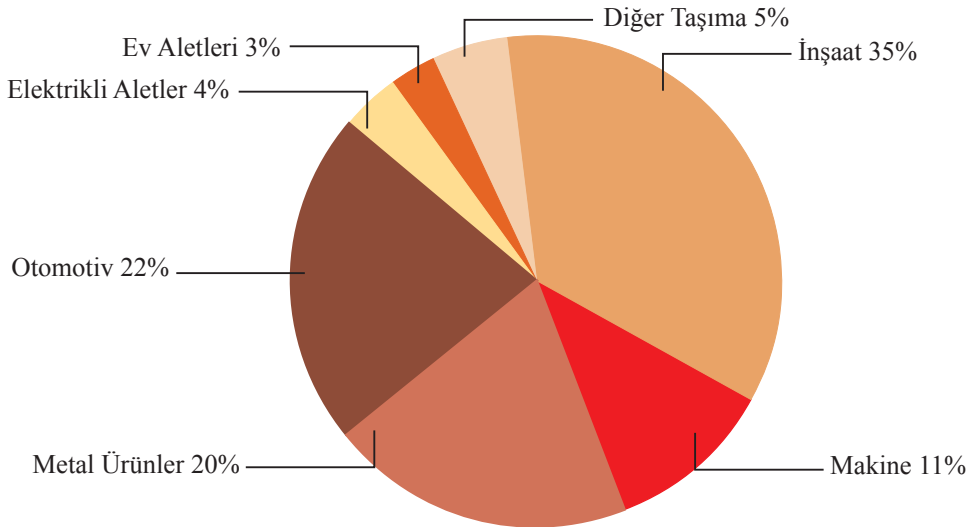
2011

Kaynak: Worldsteel (2012)

Grafik 37: Gelişmiş Ülkelerin Çelik Tüketiminin Sektörlere Dağılımı, 2011

2011

Kaynak: Worldsteel (2012)

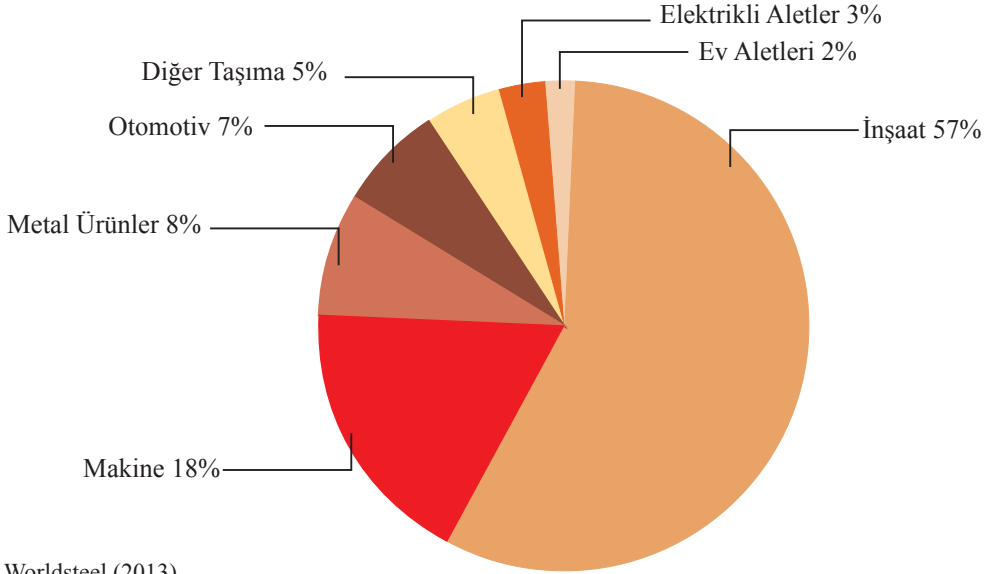
İnşaat, otomotiv, makine ve metal eşya sektörlerinin, toplam dünya çelik tüketiminin yüzde 94'ünü gerçekleştirdikleri tahmin edilmektedir. OECD ülkelerinde imalat sanayi, inşaat sektörüne kıyasla, daha fazla çelik tüketmektedir. Avrupa Çelik Derneği (EUROFER) ve Japonya Demir Çelik Federasyonu (JISF) verilerine göre, inşaat ve alt-

yapı sektörleri, toplam çelik tüketiminin yüzde 35 civarındaki bölümünü; imalat sanayi ise, yüzde 65 civarındaki kısmını gerçekleştirmektedir. Buna karşılık, Çin Demir Çelik Üreticileri Derneği (CISA) verilerine göre, Çin'in toplam çelik tüketiminin yüzde 57'sini inşaat, yüzde 43'ünü imalat sanayi gerçekleştirmektedir.

Grafik 38: Çin'de Sektörler İtibariyle Çelik Tüketim Miktarının Dağılımı, 2012 (%)

ÇİN

2011

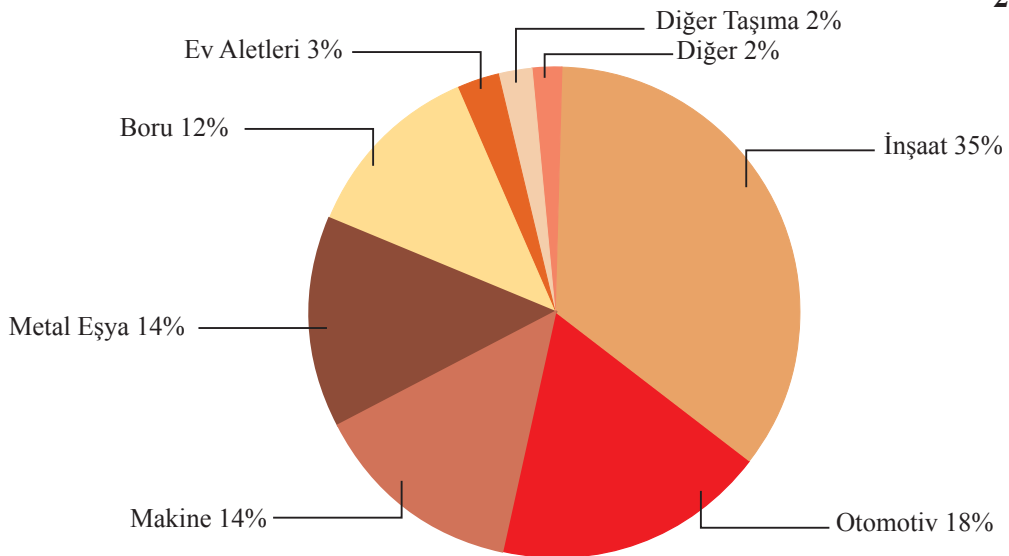

Kaynak: Worldsteel (2013)

Grafik 39: AB'de Sektörler İtibariyle Çelik Tüketim Miktarının Dağılımı, 2012 (%)

AB

2012

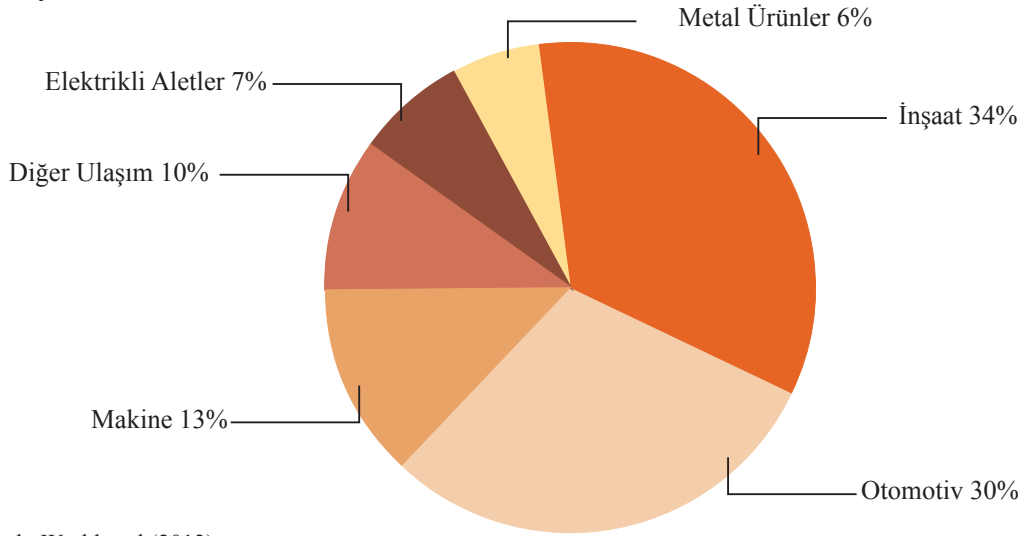

Kaynak: EUROFER (2013)

Grafik 40: Japonya’da Sektörler İtibariyle Çelik Tüketim Miktarı Dağılımı, 2012 (%)

Japonya

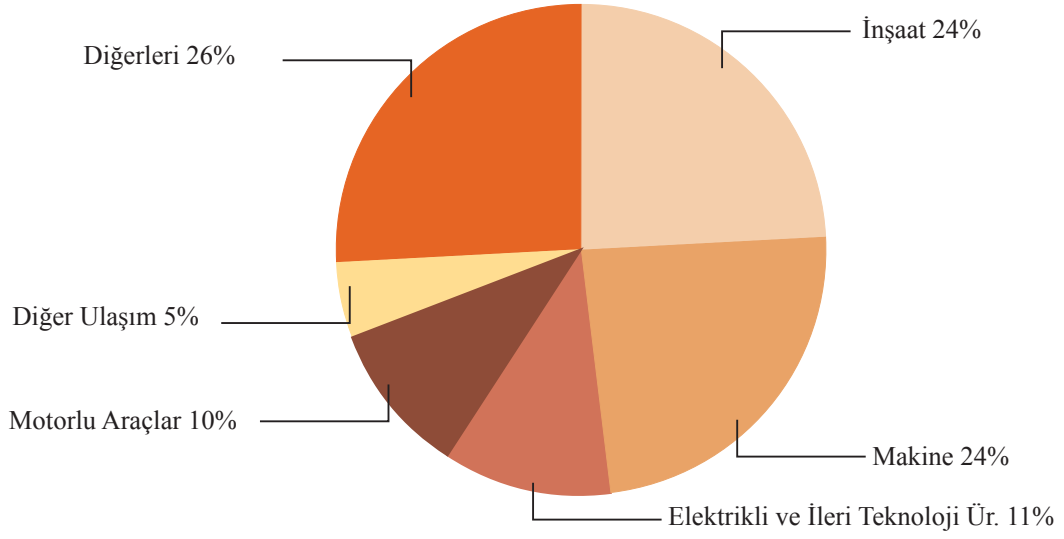
2012

Kaynak: Worldsteel (2013)

Çelik tüketicisi sektörlerin, çelik tüketimindeki ağırlıklarının hesaplanmasında kullanılan ikinci yöntem ise, girdi-çıktı tablolarından yararlanılarak, tüketici sektörler tarafından kullanılan çeliğin değerinin karşılaştırılması yöntemidir. Bu yöntemde, global düzeyde tüketilen çeliğin değeri bakımından, inşaat, motorlu araçlar, elektrikli ve yüksek teknoloji ürünler ve diğer taşıma ve ulaşım araçları, en önemli 5 sektör olarak sıralanmaktadır. Söz konusu 5 sektör, toplam çelik tüketiminin yüzde 75 civarındaki kısmını gerçekleştirmektedir. Bu yöntemde, dünya üzerinde tüketilen toplam çeliğin değeri içerisinde yüzde 24,1 oranındaki payı ile inşaat sektörü, en büyük tüketici olarak ilk sırada yer almaktadır. İnşaat sektörünü yüzde 23,6 oranındaki payı ile makine, yüzde 10,9 oranındaki payı ile elektrikli ve yüksek teknoloji ürünler, yüzde 10,1 ile motorlu araçlar ve yüzde 5,2 ile diğer ulaşım araçları takip etmektedir. Motorlu araçlar, gelişmiş ülkelerde toplam çelik tüketiminin yüzde 15’ini gerçekleştirirken, gelişmekte olan ülkelerin çelik tüketiminde yalnızca yüzde 9 oranında paya sahip bulunmaktadır.

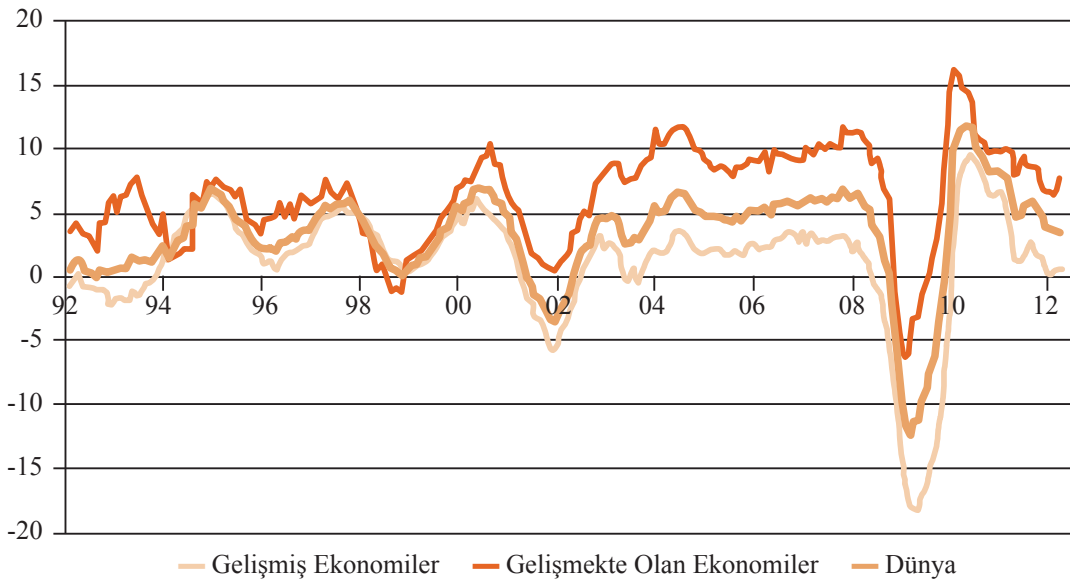
Grafik 41: Sektörler İtibariyle Global Çelik Tüketim Değerinin Dağılımı, 2010 (%)

Kaynak: Oxford Economics

Endüstriyel üretimdeki dalgalanmalar, çelik üretim ve tüketimini de etkilemektedir. 2009 yılında global finans krizi nedeniyle meydana gelen endüstriyel üretimdeki daralmada, çelik üretiminde olduğu gibi gelişmiş ülkeler üst sıralarda yer almış; krizin gelişmekte olan ülkeler üzerindeki etkisi nispeten daha sınırlı düzeyde kalmıştır.

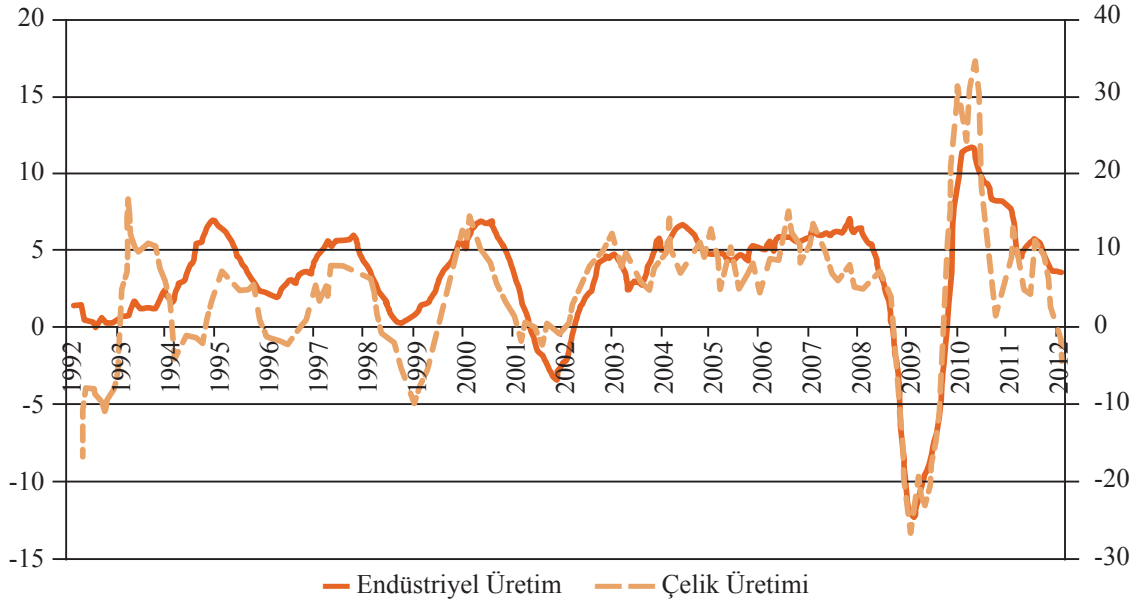
Grafik 42: Endüstriyel Üretim Yıllık Değişim Oranları, %

Kaynak: OECD (2013)

Aşağıdaki grafik ise, global endüstriyel üretim ile çelik üretiminin doğrudan bir ilişki içerisinde olduğunu net bir şekilde ortaya koymaktadır. 2000-2009 döneminde, global çelik üretimindeki artış oranı, global endüstriyel üretimdeki büyümenin iki misli civarında gerçekleşmiştir. Ancak, 2011 yılının ikinci yarısından itibaren, endüstriyel üretimdeki yükseliş dikkate alındığında, çelik üretimindeki artış beklentilerin altında kalmış ve endüstriyel üretimden daha düşük bir performans göstermiştir.

Grafik 43: Global Endüstriyel Üretim ve Çelik Üretiminde Yıllık Değişim Oranları %

Kaynak: OECD (2013)

Oxford Economics verilerine göre, ABD'deki toparlanma ve Japonya'daki yeniden inşaat çalışmalarının desteği ile 2012 yılında gelişmiş ülkelerin inşaat sektörlerinin yüzde 2 oranında büyüdüğü tahmin edilmektedir. 2010 yılına kıyasla yavaşlayarak, 2011 yılında yüzde 6 oranında büyüyen gelişmekte olan ekonomilerin inşaat sektörlerinin, 2012 yılında da yavaşlama eğilimini sürdürmeleri beklenmektedir.

2010 yılının Mayıs ayında, yüzde 12 ile büyümede zirveye ulaşan global endüstriyel üretim, sonraki aylarda yavaşlama eğilimi göstermiştir. 2012 yılının Ocak ayında ise, endüstriyel üretim artışı, gelişmiş ülkelerde yüzde 0,6 ve gelişmekte olan ülkelerde yüzde 6,3 seviyesinde gerçekleşmiştir.

2.3.1 Uzun Vadede Çelik Tüketicisi Sektörlerde Beklentiler

Önümüzdeki 10 yıllık dönemde ve uzun vadede, çelik tüketiminin seviyesini ve bölgesini etkileyecek bazı unsurlar bulunmaktadır. Bu etkenler arasında, ikame malzemelerin kullanım maliyetleri, iklim değişikliği politikaları, üretim ve tüketim şekillerinin değişmesi yer almaktadır.

Kriz döneminde yaşanan gerilemeyi telafi etme yönünde çalışan gelişmekte olan ekonomilerin inşaat sektörlerinin, 2015 yılına kadar, dünya ortalamasının üzerinde bir hızla büyümeye devam edecekleri tahmin edilmektedir. 2015 sonrasında ise, gelişmiş ülkelerin inşaat sektörlerindeki büyümenin, global ortalamalar seviyesine gerilemesi beklenmektedir.

Çin inşaat sektöründe gerçekleşme ihtimali bulunan hızlı yavaşlama, global çelik talebinin 1/4 oranındaki kısmını tüketen bir ekonominin ağırlığı nedeniyle, çelik sektörü açısından önemli bir risk oluşturmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerde, otomotiv piyasası, kriz sonrası dönemdeki kayıplarını, henüz telafi edememiştir. ABD ve AB’de yeni otomobil satışları, halen kriz öncesi seviyesinin oldukça altında seyretmektedir.

Metal Bulletin Research’e göre, 2025 yılına kadar global çelik talebinin yıllık ortalama yüzde 3,7 oranında artışla, 2 milyar 347 milyon tona ulaşması beklenmektedir. Sözkonusu yıllık ortalama büyüme oranı, 2002-2011 yılları arasındaki yüzde 5,6 ve 2002-2007 yılları arasındaki yüzde 7,7 oranındaki yıllık ortalama büyümenin gerisinde kalmaktadır. Önümüzdeki 10-15 yıllık dönemde, dünya çelik talebinde beklenen yavaşlama 3 kilit unsur ile açıklanabilmektedir.

- Çin ekonomisindeki büyümenin yavaşlamasına ve ekonominin yapısının çelik yoğun yatırımlardan hizmet sektörüne doğru kaymaya başlamasına paralel olarak, Çin’in dünya çelik tüketimindeki artışa katkısı da azalacaktır. Sözkonusu iki unsur, son 10 yılda Çin’in tüketimindeki artışın temel itici gücü olan endüstriyel üretim artışının yavaşlamasına neden olacaktır.

- Öngörülebilir gelecekte, gelişmiş ülkelerin tüketimlerinin makul seviyelerde seyretmeye devam etmesi beklenmektedir.

- Otomotiv sektörü başta olmak üzere, pek çok imalat sanayinin, üretilen her birimde kullanılan çelik miktarını azaltacaktır. Bu da, sözkonusu sektörlerde çelik tüketiminin, üretim artışından daha yavaş bir şekilde yükseleceğine işaret etmektedir.

2011-2025 yılları arasında, dünya çelik tüketiminde beklenen 934 milyon tonluk artışın, yüzde 90 oranındaki kısmının, inşaat (yüzde 68), makine (yüzde 13) ve boru endüstrisi (yüzde 9) tarafından gerçekleştirilmesi beklenmektedir. 2011 yılında dünya çelik tüketiminin yüzde 60’ını gerçekleştiren inşaat sektörünün, yıllık ortalama yüzde 4,2 oranında büyüyerek, 2025 yılında payını yüzde 64 seviyesine yükselteceği; aynı dönemde,

ulaşım sektörünün payının yüzde 19'dan yüzde 17'ye, makine sektörünün payının yüzde 16,6'dan yüzde 15,1'e gerileyeceği tahmin edilmektedir.

2.4 Uluslararası Yükümlülükler ve Taahhütler

Türkiye ile Avrupa Birliği arasında gümrük birliğini kuran 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın ardından "Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa kömür ve çelik topluluğu arasında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu kuran antlaşmanın yetki alanına giren ürünlerin ticareti ile ilgili anlaşma" 25 Temmuz 1996 tarihinde imzalanmış ve 1 Ağustos 1996 tarihinde Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

1996 yılında, AB ile imzalanan demir çelik ürünleri ticaretinde gümrük vergilerinin kademeli olarak kaldırıldığı Avrupa Kömür Çelik Topluluğu Anlaşması (AKÇT) gereğince, kapasite artırımına yönelik devlet yardımları yasaklanmış, istisnai olarak, ürün dönüşümü, modernizasyon, AR-GE ve çevre yatırımları konularındaki devlet yardımlarına, belirli şartlarla 5 yıl süre ile izin verilmiştir.

AKÇT ürünlerinin serbest ticaretini hedefleyen anlaşma, Türkiye ve AB arasında söz konusu ürünlerde uygulanan gümrük vergileri ve eş etkili vergilerin kaldırılmasını, miktar kısıtlamalarına son verilmesini, rekabet, birleşmeler ve devlet yardımları konusunda gümrük birliği ile benimsenen kuralların uygulanmasını öngörmekte; anti-damping ve korunma işlemlerinde izlenecek kuralları belirlemektedir.

Anlaşma, Türkiye'nin AKÇT ürünlerine ilişkin olarak AB'nin ortak ticaret politikasını benimsemesini gerektirmemektedir. 13 üncü maddede belirtildiği üzere Türkiye, üçüncü ülkelere karşı anti-damping tedbirleri de dahil olmak üzere, korunma önlemlerini kendi mevzuatına uygun olarak yürürlüğe koyma konusunda serbesttir.

AKÇT ile imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması, demir çelik sektörünün, Avrupa Birliği ile entegre olmasına imkân sağlamıştır. Sektör, 1996 yılından bu yana, Avrupa Birliği'nde yerleşik çelik üreticileri ile, maliyetler açısından son derece büyük dezavantajlarına rağmen, başa baş rekabet etme becerisini göstermiş ve AB piyasasında ciddi bir pazar payına sahip olmuştur. Sektör aynı zamanda, AKÇT Anlaşmasının gereği olarak, devletten herhangi bir şekilde yardım almadan, hızlı büyüme başarısını da göstermiştir.

Anlaşma çerçevesinde, AB'ye aday ülkelerden istenen Ulusal Yeniden Yapılandırma Planı (UYYP) hazırlama koşulu Türkiye'ye de getirilmiş ve bu kapsamda gerekli çalışmalar Türkiye tarafından gerçekleştirilmiştir. AB'ye aday ülkeler tarafından hazırlanan benzer planlar incelendiğinde, atıl kapasitelerin kapatıldığı, devlet elinde olan kuruluşların özelleştirildiği, fazla istihdamın önüne geçilmesi çalışmalarının yapıldığı ve bu çalışmaların AB yada taraf ülkelerce fonlandığı görülmektedir.

Türkiye'de, UYYP çalışmalarının başladığı 2001 yılında, Erdemir ve İsdemir'in kamu kuruluşu olduğu görülmektedir. Sektörün özelleştirilmesi, UYYP çalışmalarının tamamlanması beklenmeksizin gerçekleştirilmiş ve 2002 yılında İsdemir ve 2006 yılında ise, Erdemir özelleştirilmiş ve bu yönüyle, çelik sektörü tamamen özel sektör hüviye-

ti kazanmıştır. Ulusal Yeniden Yapılandırma Plânı tamamlanarak, 2006 yılında AB Komisyonu'na intikal ettirilmiş, bilahare Komisyon'dan gelen talepler istikametinde, revize edilerek 29 Mayıs 2009 tarihinde, yeniden AB Konseyi'ne iletilmek üzere, AB Komisyonu'na gönderilmiştir. Ancak henüz UYYP'nin AB Komisyonu tarafından onaylanmadığı dikkate alındığında, hazırlanmış bulunan plânın AB tarafınca da kabul görmesinin sağlanmasına ve UYYP çalışmalarının sonlandırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Türk demir çelik sektörü, AB ile uyum çalışmalarını en erken başlatan sektörlerden biri olarak, gerek kalite, gerek çevre ve gerekse AB standartlarına uyum konusunda, önemli gelişme kaydetmiştir. AB ile uyum sürecinde, Çevre, Kalite, Enerji, İşçi Sağlığı ve Güvenliği gibi konularda, ilgili sektör kuruluşlarının görüş ve değişiklik önerileri yeterince dikkate alınmadan ve ülke koşulları göz önünde tutulmadan, gerekli alt yapı oluşturulmaksızın, AB direktifleri birebir tercüme edilerek mevzuatın yürürlüğe konulmuş olması, büyük sorunlar yaratmaktadır. Bu şekilde hazırlanmış bulunan tebliğ ve yönetmelikler, gereksiz bürokrasiye sebebiyet vererek, maliyetleri olağanüstü derecede arttırmakta, sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamadığı gibi, üretim faaliyetlerini de aksatmaktadır.

İlk etapta AB ile demir çelik ürünleri dış ticaret açığının azalmasına imkân sağlayan AKÇT ile aramızdaki Serbest Ticaret Anlaşması, sonraki dönemde, çelik ticaretinin yeniden Türkiye'nin aleyhine açık vermesine ve zaman zaman açığın büyümesine neden olmuştur. 2006-2008 döneminde 1 milyar doların altına gerileyen, boru da dahil olmak üzere, Türkiye'nin AB ile toplam demir çelik ürünleri dış ticaret açığı, 2009 yılında 1,18; 2010 yılında 2,05 ve 2011 yılında 1,39 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiş, 2012 yılında ise, AB'deki keskin talep daralması nedeniyle AB'ye ihracatımızın yüzde 35 oranında azalması ve AB'den ithalatımızın yüzde 17 oranında artması sonucunda, 2,4 milyar dolara çıkmıştır.

AKÇT anlaşmasının imzalandığı tarihte taraflar, AB ile Türkiye'nin çelik ürünleri ticaretinde karşılıklı olarak vergilerini sıfırlaması çerçevesinde avantaj sağlar iken, süreç içerisinde AB'nin bu vergileri diğer pek çok ülke için de sıfırlaması, Türkiye'nin ise üçüncü ülkelere karşı bu vergileri koruması, AB'yi diğer ülkelere kıyasla Türkiye piyasasında avantajlı duruma getirmiş, buna karşılık, Türkiye'nin AB karşısında diğer ülkelere kıyasla elde etmiş olduğu avantajlı konumun, ortadan kalkmasına sebep olmuştur.

Diğer taraftan, Avrupa Birliği, 2006 yılında ikincil mevzuata dayanarak, anlaşma hükümlerini tek taraflı olarak değiştirmiş ve kendi pazarı açısından avantaj sağlayacağını düşündüğü çeşitli hammadde girdilerini anlaşma kapsamı dışına çıkarır iken, demir çelik boru gibi bazı ürünleri kendi inisiyatifi ile anlaşma kapsamına almıştır.

AB Komisyonu'nun tek taraflı inisiyatif kullanarak anlaşmayı değiştirmesi, AB Çelik Sektörünün esasen var olan avantajlarını daha da güçlendirir iken, Türk çelik sektörünün gelişimini sürdürmesi açısından önem arz eden yarı mamuller ve yurtiçinde yeterli miktarda üretimi olmayan paslanmaz, yapısal çelik ve diğer yüksek kaliteli uç ürünler konusunda yapılmak istenen yatırımların; AB ile yapılan bu anlaşma nedeniyle hiçbir surette devlet teşviklerinden faydalandırılmaması, hem çelik sektörünü rakip ülkeler kar-

şısında dezavantajlı bir konuma sokmakta, hem de sektörün ve dolayısıyla ülke ekonomisinin gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Tüm bunların yanı sıra, teknoloji yoğun bir sektör olması sebebiyle Ar-Ge konusunda, ağır sanayi olması sebebiyle ise çevre konusunda yapılması gereken yatırımlar, sektöre ciddi ek yükler getirmektedir. Bu konuda verilecek destekler sektör açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak çelik sektörüne verilecek çevre teşviklerinin, AB çelik üreticilerinin geçmişte bu teşviklerden sınırsız bir şekilde yararlanıp, belirli standartlara ulaştıkları hususu da göz önünde bulundurularak, mevcut standartların ötesine geçen yatırımlarla sınırlı tutulmaması ve her seferinde AB Komisyonu'nun onayını almak yerine, Türk makamlarına genel yetki veren bir mekanizma çerçevesinde uygulanması gerekli görülmektedir.

AKÇT Anlaşmasının imzalandığı tarihten bu yana, Türk çelik sektörünün ciddi bir değişim ve büyüme gösterdiği dikkate alınarak, sektörün ihtiyaç ve öncelikleri doğrultusunda Anlaşma'nın günümüz koşullarına göre, ülkemizde üretilmeyen ya da yetersiz miktarda üretilen ürünlerin üretimine yönelik yatırımlara teşvik sağlanmasına imkân verecek şekilde revize edilmesine, AKÇT'nin sektörün hareket kabiliyetini sınırlandıran uygulamalarının sektörün büyümesinin önünü açacak şekilde yeniden düzenlenmesine ve başta Cezayir olmak üzere, AB'nin üçüncü ülkeler ile imzalamış olduğu Serbest Ticaret Anlaşmalarının, Türkiye ile de imzalanmasının önündeki engellerin kaldırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, söz konusu alanlarda uluslararası yükümlülüklerimiz ve AB müktesebatıyla uyumlu şekilde gerekli teşvik mekanizmalarının oluşturulması imkânlarının araştırılmasında ve STA kapsamına, ülkemizde üretilen dar bant gibi ürünlerin de dahil edilmesinde fayda görülmektedir.

Özetle ifade etmek gerekirse, istihdama ve ihracata sağladığı doğrudan ve dolaylı katkı ile, ekonominin lokomotif sektörleri arasında yer alan demir çelik sektörünün stratejik önemi ve mevcut şartlarda, Türkiye ve AKÇT arasındaki serbest ticaret anlaşmasının, AB çelik sektörüne büyük avantajlar sağlar iken, Türk çelik sektörüne önemli bir avantaj sağlamadığı, tersine, gelişmesini engellediği hususları da göz önünde bulundurularak, yeni ürünlere ve gelişmiş teknolojilere devlet yardımlarının önünün açılması yanında, çevre ve AR-GE konularında sektöre geniş kapsamlı destek sağlanabilmesini teminen, anlaşmanın süratle revize edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

3. DÜNYA VE TÜRKİYE'DEKİ GELİŞME EĞİLİMLERİ

3.1 Dünyadaki Gelişme Eğilimleri

Son yıllarda, talepteki artışa paralel olarak, hammaddelerin üretiminde hızlı bir yükseliş yaşanmıştır. Ancak buna rağmen, hammadde üreticileri çelik üretimindeki hızlı artışın getirdiği talepteki büyümeyi karşılamada zorlanmıştır. 2000'li yıllardan bu yana, bazı hammaddelerin üretimi neredeyse iki misline ulaşmıştır. 2008 yılındaki finans krizi, çelik ürünlerinin tüketiminde keskin bir düşüşe neden olmuş, global düzeyde oluşan arz fazlalığı, fiyatların hızla gerilemesine sebebiyet vermiştir. Çelik talebindeki daralma sonrasında, çelik üretiminin de hızla düşüş göstermesi, çelik üretiminde kullanılan temel girdilerden olan hurda, demir cevheri ve kömür piyasalarını da olumsuz yönde etkilemiştir. Satışlarını uzun vadeli kontratlarla yapan demir cevheri endüstrisi, bu dönemi kısmen daha rahat atlattır.

UNCTAD verileri, 2012-2014 döneminde, 796 milyon ton yeni demir cevheri kapasitesinin açılacağını ortaya koymaktadır. Yeni demir cevheri kapasitelerinin büyük bir kısmının, Okyanusya, Latin Amerika ve Afrika'da açılması planlanmaktadır. Yeni kömür projelerinin ise, mevcut durumda üretimin yoğunlaştığı bölgeler olan Kuzey Amerika ve Avustralya'da gerçekleştirilmesi beklenmektedir.

Ancak, madencilik ve arama faaliyetleri her geçen gün zorlaşmakta ve karmaşık bir hal almaktadır. Madenler, talebin yüksek olduğu bölgelere uzak noktalarda, genellikle altyapının yetersiz olduğu ve politik istikrarsızlığın bulunduğu bölgelerde bulunmakta ve geliştirilmektedir. Madenlerin yeryüzünün daha derin noktalarında bulunmaya başlanması da, arama ve çıkartma maliyetlerini arttırmaktadır. Bunların yanında, çevresel kaygılardan ve sosyoekonomik etkenlerden dolayı, madencilik faaliyetleri için gereken izinlerin alınması süreci, her geçen gün daha fazla uzamakta ve bu durum da, madenlerin üretime başlamasını geciktirmektedir. Tüm bu etkenlerin, önümüzdeki dönemde madencilik faaliyetlerinde maliyetlerin artmasına neden olabileceği değerlendirilmektedir.

Hammaddelerin üretiminin 1900'lü yılların başlarından itibaren hızla artmaya devam etmesine rağmen, mevcut durum itibarıyla işletilen rezervler, 1950 yılındakinden daha fazla bir seviyede bulunmaktadır. Talebin artmasıyla, maden fiyatlarının yükselmesi, madenciler için, çıkartma maliyetleri yüksek olan madenlerin işletilmesini fizibl hale getirmektedir.

3.1.1 Hammadde Politikaları

Fiziksel anlamda, hammadde kıtlığı bulunmamasına rağmen, piyasa etkenleri ve kısıtlayıcı politika önlemlerinin, kısa ve orta vadede çelik üreticileri için ciddi tedarik sıkıntılarına neden olabileceği değerlendirilmektedir. Son yıllarda global hammadde talebindeki hızlı artış, bazı gelişmekte olan ülkeler deniz aşırı ülkelerde hammadde yatırımları yaparak, buradaki rezervleri güvence altına alma yoluna sevk etmiş bulunmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerdeki düşük maliyetli hammaddelere bağımlı olan pek çok gelişmiş ülke, son yıllarda hammadde politikalarını yeniden değerlendirme ihtiyacı hissetmeye

başlamıştır. Hammadde piyasalarında artan rekabet ve tedarik güvenliğinin azalmasının, ABD, Avrupa Birliği, Japonya ve Çin gibi ülkeleri yeni durumda izlenecek politikalar üretmeye ve çalışmalar yapmaya yönelttiği gözlenmektedir.

ABD’de, hammadde politikaları, ticari engelleri kaldırarak, serbest ticaretin önünü açmayı, ülke içerisindeki doğal kaynakların geliştirilmesini, doğal kaynaklar ve rezervler ile ilgili olarak ulusal bilimsel bilgilerde şeffaflığın artırılmasını, geri dönüşümün desteklenmesini ve madenlerin verimli kullanılmasını hedeflemektedir. Ulusal planlarının tamamlayıcısı konumunda bulunan AB’nin hammadde stratejisi, kaynak verimliliğinin artırılmasına odaklanırken, AB içerisindeki kaynaklardan sürdürülebilir arzın sağlanmasını ve global piyasalarda, adil ve sürdürülebilir arz yapısının oluşturulmasını amaçlamaktadır. Ancak 2012 yılının ikinci yarısından itibaren, Avrupa Birliği’nin hurda ihracatını, çevre ve sağlık gibi bir takım koşullar öne sürerek, dolaylı olarak sınırlama eğilimi içerisine girdiği bilinmektedir. AB’nin hurda ihracatının sınırlandırılmasını ve hurdanın yerli çelik üreticileri tarafından daha uygun koşullarda kullanılmasını amaçlayan bu yöndeki çalışmalar, serbest piyasa mekanizmasını tahrip edici ve haksız rekabete yol açıcı potansiyel etkileri yüzünden endişe ile takip edilmektedir. Japonya Hükümeti, DTÖ kuralları çerçevesinde, hammaddeler üzerindeki ihracat sınırlamalarının kaldırılmasına destek verirken, maden rezervlerinin yüksek olduğu, ancak üretim ve ihracat açısından yeterli altyapıya sahip olmayan bölgelerdeki üretimin artırılmasını sağlayacak politikaların uygulanmasını teşvik etmektedir. Önceleri, yerel kaynakların kullanımı odaklı oluşturulan Çin’in hammadde stratejisi ise, son zamanlarda ‘uzun vadede uluslararası piyasalardan hammadde tedarikinin garanti altına alınması’ şeklinde revize edilmiş bulunmaktadır. Buna rağmen, mevcut durum itibarıyla, Çin’in üçüncü ülkelerde gerçekleştirdiği madencilik yatırımlarının, diğer ülkelere kıyasla, halen oldukça düşük seviyede kaldığı gözlenmektedir.

3.1.2 Hammaddelerde, İhracatı Kısıtlama Uygulamaları

Pek çok ülkede, yerel çelik endüstrilerine arz güvenliği sağlayabilmek için, çelik üretiminde kullanılan hammaddelerin ihracatına sınırlama getirilmektedir. Bu tür kısıtlamalar, verimlilik ve dağıtım etkileri başta olmak üzere, pek çok endişeyi beraberinde getirmektedir. Örneğin, ihracatçı ülke, yüksek tonajlarda ihracat yapan bir ülke ise, getirilen ihracat vergileri veya miktar kısıtlamaları, sınırlama uygulayan ülkenin iç piyasasında hammadde fiyatlarının düşmesi ve dünya piyasalarında yükselmesi şeklinde, pazarlar arasında farklı fiyatların oluşmasına neden olabilmektedir. Bu durum, ihracatı sınırlandırılan ülkedeki hammadde tüketicilerinin lehine, ithalatçı ülkelerdeki tüketicilerin aleyhine bir durum oluşturmaktadır. Ayrıca, bu durum, ihracat kısıtlaması uygulayan ülkede, madencilik alanında yatırımların da azalmasına sebebiyet vermektedir.

Mevcut durum itibarıyla, dünya üzerinde 5 ülke demir cevheri, 3 ülke koklaşabilir kömür, 16 ülke hurda ihracatına vergi uygulamak suretiyle, ihracatını sınırlandırmaktadır. Bunların yanında, ihracata miktar sınırlaması getiren ülkelerin sayısı ise, demir cevherinde 5, koklaşabilir kömürde 1 ve hurdada 17’dir.

3.1.3 Hammadde Stratejileri

Dünya genelinde çelik üretimindeki artışa bağlı olarak, hammadde tedarik güvenliğinin öneminin artması nedeniyle, büyük üreticiler hammadde tedarikini garanti altına alacak tedbir ve stratejiler geliştirmektedir.

Dünya demir çelik hammaddelerinde önemli bir üretici, tüketici, ihracatçı ve ithalatçı konumunda bulunan ABD, hammaddelerde açık yatırım ve ticari politikaları desteklemekte ve hammadde piyasalarının daha etkin bir şekilde işlenmesini amaçlamaktadır. Bu amaçla, ABD'nin hammadde politikaları, ihracat vergilerinin, ayrımcı KDV iade rejimlerinin, kısıtlayıcı ihracat lisanslarının, minimum ihracat fiyatı uygulamalarının, kısıtlayıcı ithalat lisanslarının ve ihracatçı sınırlandırmalarının kaldırılmasını hedeflemektedir.

Çelik üretiminde kullanılan hammaddeler ile ilgili karşı karşıya kalınan en önemli problemler arasında, artan global taleple birlikte, ülkelerin hammaddelerde birbirlerine bağımlılığını gösteren Avrupa Birliği'nde, ulusal planların tamamlayıcısı niteliğinde geliştirilen hammadde stratejisi, (1) kaynak verimliliğinin artırılması ve geri dönüşümün yaygınlaştırılması (2) AB kaynaklarından sürdürülebilir tedarik altyapısının oluşturulması ve (3) global piyasalardan adil ve sürdürülebilir bir tedarik yapısının oluşturulması, temelleri üzerine şekillendirilmiştir.

Tedarik güvenliği, çevre güvenliği ve maliyet etkinliği üzerine kurulu bulunan Almanya hammadde politikası çerçevesinde oluşturulan hammadde stratejisi, hammaddelerde şeffaflığın artırılmasını, dış ticaret politikasında hammaddeler ile ilgili alanların güçlendirilmesini, Almanya'da faaliyet gösteren hammadde yoğun endüstrilerin hammadde tedarikçileri ile bütünleşmelerinin teşvik edilmesini ve ticareti ve rekabeti kısıtlayıcı uygulamalar ile mücadele edilmesini amaçlamaktadır.

Çin'in hammadde alanında uyguladığı politika ve tedbirler, '(1) çelik üretiminin çevre etkisi yüksek hammadde yoğun bir sektör olduğu ve (2) yetersiz yerel kaynakları nedeniyle, Çin'in hammadde ithalatına bağımlılığının devam edeceği' hususları esas alınarak oluşturulmuştur. Bu konuda, Çin'in politik yaklaşımı, 'arz miktarının artırılması ve ülkenin hammadde tüketiminin azaltılması' temelinde iki yönde gelişmektedir. Arz miktarının artırılması ile ilgili olarak, Çin Hükümeti yerel madencilik faaliyetlerini desteklemekte, bunun yanında, Çinli kuruluşların yurtdışında maden satın almalarını teşvik etmektedir. Hammadde tüketiminin düşürülmesine yönelik olarak ise, kullanılan çelik ürünlerinin standartlarının revize edilmesi suretiyle, çelik yoğunluğunu azaltmak için, dayanımı yüksek ve uzun ömürlü çelik ürünlerinin kullanımını, geri dönüşümünün sağlanmasını, daha az enerji ve hammadde tüketen ileri teknolojilerin kullanımını ve eski teknoloji ile üretim yapan verimsiz tesislerin kapatılmasını hedeflemektedir.

Rusya bol miktarda demir cevheri ve koklaşabilir kömür rezervlerine sahip bir ülke konumundadır. Ülkede yerleşik büyük çelik üreticisi kuruluşların tamamı kendi demir cevheri madenlerine sahiptir. Bazı kuruluşların, koklaşabilir kömür maden yatakları da bulunmaktadır. Demir cevheri, koklaşabilir kömür ve kok ürünlerinde kendi kendine yetebilir konumda bulunan Rusya, bu hammaddelerde net ihracatçı durumundadır. Rusya

hammadde sektörünün karşı karşıya bulunduğu en önemli problemler arasında, hammadde kaynaklarının ülkenin iç kısımlarında bulunmasından kaynaklanan nakliye lojistiği ve altyapı yetersizliğini saymak mümkündür. Rusya, demir cevheri, koklaşabilir kömür ve kokta herhangi bir ihracat/ithalat kısıtlaması uygulamamaktadır. Ancak hurda ihracatına yüzde 15 veya minimum 15 €/ton vergi uygulamakta olan Rusya, ayrıca 2012 yılında Magadan limanı dışındaki Uzak Doğu limanlarından ihracat yapılmasını yasaklamıştır.

Dünya genelinde hurda temininin her geçen yıl daha da zorlaşmaya başladığı gerçeğinden hareketle, DTÖ kuralları çerçevesinde hammadde ticaretinin serbestleştirilerek, ticareti sınırlandırıcı her türlü uygulamanın kaldırılmasına destek verilmelidir. İhracatta sürdürülebilir rekabet gücünün temin edilebilmesi için, yurtiçi kaynakların daha verimli ve etkin kullanılarak, yurtiçinde yaratılan katma değer artırılmasına ve cari dengede açığı arttıran ara malı ve hammadde ithalatının azaltılmasına yönelik tedbirler süratle alınmalıdır.

3.1.4 Uzun Vadede Çelik Tüketicisi Sektörlerde Beklentiler

Önümüzdeki 10 yıllık dönemde ve uzun vadede, çelik tüketiminin seviyesini ve bölgesini etkileyecek bazı unsurlar bulunmaktadır. Bu etkenler arasında, ikame malzemelerin kullanım maliyetleri, iklim değişikliği politikaları, üretim ve tüketim şekillerinin değişmesi yer almaktadır.

Kriz döneminde yaşanan gerilemeyi telafi etme yönünde çalışan gelişmekte olan ekonomilerin inşaat sektörlerinin, 2015 yılına kadar, dünya ortalamasının üzerinde hızla büyümeye devam edecekleri tahmin edilmektedir. 2015 sonrasında ise, gelişmekte olan ülkelerin inşaat sektörlerindeki büyümenin, global ortalamalar seviyesine gerilemesi beklenmektedir.

2023 yılına kadar nüfus ve gelir artışına bağlı olarak, 7,5 milyon yeni konut ihtiyacının ortaya çıkacağı tahmin edilmektedir. Gayrimenkul sektörünün her yıl yüzde 10-12 aralığında büyümesi beklenirken, Türkiye'nin ekonomik büyümesine de her yıl yüzde 1-2 aralığında katkı sağlayacağı öngörülmektedir. 2012 yılının Ekim ayı itibarıyla başlatılan kentsel dönüşüm kapsamında, 6,5 milyon konutun yenilenecek olmasının da, inşaat sektöründeki büyüme ivmesini hızlandırması beklenmektedir. Diğer taraftan, deprem kuşağında bulunan ülkemizde, önümüzdeki yıllarda inşaatlarda yapısal çelik kullanımının artacağı değerlendirilmektedir.

Otomotiv sektörü, 20 milyar dolar düzeyinde bulunan ihracatını, 2023 yılında 75 milyar dolar seviyesine yükseltmeyi hedeflemektedir. Söz konusu hedefe ulaşılabilmesi için, otomotiv sektörünün her yıl istikrarlı bir şekilde yüzde 10 ihracat artışı elde etmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye'de ve dünya genelinde de otomobil üretimi, nüfusa ve refah düzeyine paralel olarak hızla artış göstermektedir. 2011 yılında, 81 milyon seviyesinde gerçekleşen dünya otomobil üretimi içerisinde, 1,2 milyon adetlik üretimi ile Türkiye 17. sırada yer almaktadır.

Otomotiv sektörünün önümüzdeki yıllarda, çevre konusundaki endişelerin hafifletilebilmesini teminen, yakıt tüketiminin azaltılması ve otomobil ağırlıklarının hafifletilmesine odaklanması beklenmektedir. Fosil yakıtların tüketiminin azaltılmasına yönelik olarak, elektrikli araçların geliştirilmesinin yanında, araç ağırlıklarının azaltılması ve dolayısıyla daha az yakıt tüketilebilmesi için, çeliğe alternatif materyallerin kullanımına yönelik araştırmalar devam etmektedir. Bir aracın yakıt tüketiminin azaltılması ve dolayısıyla çevreye salınan karbondioksit miktarının düşürülmesinde, aracın hafifletilmesini sağlayacak alternatif materyallerin kullanımı öne çıkmaktadır. Otomotiv endüstrisinde, çeliğe alternatif olarak, alüminyum, magnezyum ve alaşımları yanında, titanyum, çinko ve sert plastik gibi metal olmayan materyaller kullanılmaktadır.

Otomotiv endüstrisi, üretiminde kullanılacak girdilerin seçiminde, güvenlik, üretimde kullanılabilirlik, performans ve fiyat kriterlerini göz önünde bulundurmaktadır. Bu nedenle çelik endüstrisi, mukavemetten ve güvenlikten ödün vermeden, daha hafif ve daha ince otomotiv çeliği üretimine yoğunlaşmaktadır. World Auto Steel tarafından yapılan çalışmalar sonucunda, yedinci nesil Volkswagen Golf'te kullanılan ultra yüksek mukavemetli çelik gövde sayesinde, aracın ağırlığı önceki kasasına göre 100 kg'a kadar azaltılmıştır. Araçta kullanılan yüksek mukavemetli çelikler daha fazla güvenlik ve performans vaat etmektedir. Dünya çelik sektörü, çelik ürünlerinin otomobil üretimindeki yerini koruyabilmek için, sektörün değişen ihtiyaçlarına uygun çelik üretmek amacıyla yoğun bir şekilde çalışmaktadır. Ancak buna rağmen, Uluslararası Motorlu Araçlar Üreticileri Birliği (OICA), 2011 yılında yüzde 60 civarında bulunan bir otomobilin toplam ağırlığı içerisinde çeliğin payının, 2020 yılında yüzde 40 seviyesine kadar düşeceğini, çeliğin payı gerilerken, alüminyum ve plastiğin payının artacağını tahmin etmektedir. Önümüzdeki yıllarda, otomotiv sektöründe çeliğe alternatif girdilerin kullanımının yaygınlaşması, çelik sektörünün performansını olumsuz etkileyeceğinden çelik sektörünün ihtiyaçlara uygun çelik ürünlerinin üretimine yönelik araştırmalara yoğunlaşmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Makine ve Aksamları sektörünün ihracatının ise, 2023 yılı için belirlenen 100 milyar dolar seviyesine ulaşabilmesi için, her yıl yüzde 20'nin üzerinde büyümesi gerekmektedir. Makine sektörünün ihracatının belirlenen hedeflere ulaşabilmesi için, üretimde ihtiyaç duyulacak girdilerin de iç piyasadan sorunsuz bir şekilde temin edilebileceği bir ortamın bulunması ve bu yönüyle çelik sektörünün makine sektörünün büyüyen ihtiyaçlarına paralel olarak üretim miktarını ve ürün çeşitliliğini arttırması gerekmektedir. Sektörün mevcut üretim hacminin ve ürün çeşitliliğinin, makine sektörünün 2023 hedefine ulaşmasında yerli girdi desteği sağlama konusunda yetersiz kalacağı hususundan hareketle, makine sektöründeki büyümenin yerli çelik girdisi ile de desteklenebilmesi için, sektörün başta vasıflı ve paslanmaz çelikler olmak üzere, yeni yatırımlar yapmasına ve ürün çeşitliliğini arttırmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Tüketici sektörlerin yüksek ihracat hedefleri dikkate alınarak, çelik sektörünün üretim miktarı ve ürün kalitelerini çeşitlendirmenin yanında, tüketici sektörlerin değişen ve gelişen ihtiyaçları çerçevesinde, yeni ürünlerin geliştirilmesine yönelik AR-GE ve UR-GE çalışmalarının da desteklenmesi gerekmektedir.

3.2 Türkiye'deki Dinamikler ve Dünyadaki Eğilimlerin Muhtemel Yansımaları

Dünya genelinde çelik tüketen endüstrilerin tüketimlerinde yaşanan düşüş veya artışlar, ihracatçı bir sektör konumunda bulunan Türk çelik sektörünün üretim performansına da yansımaktadır. Örneğin, Avrupa Birliği'ndeki borç krizinin derinleşmesi ve buna paralel olarak pek çok AB ülkesinde yatırımların ve çelik tüketiminin hızla azalması nedeniyle, 2012 yılında AB'ye yönelik toplam çelik ürünleri ihracatımız yüzde 31 oranında azalırken, AB'den yapılan ithalat yüzde 17 oranında artış göstermiş ve AB ile demir çelik ürünleri dış ticaret açığımız yüzde 74 oranında artışla, 2,4 milyar dolar seviyesine çıkmıştır. Temel ihraç pazarlarındaki bu gelişmeler, demir çelik sektörünün ihracatını ve dolaylı olarak üretimini etkilemektedir.

Türkiye'nin toplam çelik tüketiminin, yüzde 42 oranındaki önemli bir bölümü, inşaat sektörü tarafından gerçekleştirilmektedir. İnşaat sektörünün çelik tüketimindeki payı açısından bakıldığında, Türkiye, gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasında bir noktada yer almaktadır. İnşaat sektörünü, yüzde 24,6 oranındaki tüketimi ile makine, yüzde 14,2 ile metal ürünler ve yüzde 8,4 ile otomotiv sektörü takip etmektedir. İnşaat sektörü Türkiye'nin toplam çelik tüketiminde belirleyici sektör konumunda bulunmaktadır.

Tablo 31: Türkiye'de Tüketici Sektörlerin Çelik Tüketimindeki Payı, (%)

İnşaat	42,0
Ev Aletleri	3,3
Elektrikli Aletler	4,3
Makine	24,6
Metal Ürünler	14,2
Otomotiv	8,4
Diğer Taşıma	3,2

Kaynak: OECD (2013)

Çelik sektöründeki büyüme, ihracat miktarında belirleyici olan uluslararası piyasalardaki talep gelişimi yanında, ülke ekonomisindeki gelişmeler, büyük çelik tüketicisi sektörlerdeki büyüme eğilimlerinden etkilenmektedir. Son yıllarda yaşanan gelişmeler, çelik üretimindeki büyümenin, genel ekonomideki büyümenin iki misli civarında daha yüksek bir seviyede gerçekleştiğini, ekonominin daraldığı dönemlerde ise, üretimdeki yavaşlamanın daha sınırlı seviyelerde kaldığını göstermektedir.

Tablo 32: Ekonomi, İnşaat, İmalat Sanayi ve Çelik Sektörü Büyümesi (%)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
GSYH	8,4	6,9	4,7	0,7	-4,7	9,0	8,5	2,2
İnşaat	21,5	19,4	5,7	-8,1	-16,1	18,0	11,2	0,6
İmalat	8,2	8,4	5,6	-0,1	-7	13,3	9,4	1,9
Çelik Sektörü	2,4	11,8	9,9	4,1	-5,6	15,2	17,0	5,2

Kaynak: DÇÜD (2013)

Çelik sektörünün göstereceği üretim performansında, iç piyasaya ve dış piyasalara yapılan satışlar belirleyici rol oynamaktadır. Bu nedenle, iç pazarın daraldığı dönemlerde, sektörün üretimini sürdürebilmesi için ihraç piyasalara; ihraç pazarların daraldığı dönemlerde ise, iç piyasaya yönelme eğiliminde olduğu gözlenmektedir. Bu nedenle, iç piyasaya yönelik çelik satışları ile çelik tüketicisi sektörlerin üretimleri veya büyüme performansları arasında doğrudan bağlantı bulunmaktadır.

Tablo 33: Çelik Tüketicisi Sektörlerde Büyüme (%)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012*	2013*
İnşaat	5,7	-8,1	-16,1	18,0	11,2	0,6	8,0
Ev Aletleri	3,1	-6,2	-0,7	23,4	11,2	6,0	8,0
Elektrikli Aletler	4,6	-5,0	-10,6	28,5	17,7	4,0	7,0
Makine	8,3	-3,9	-16,5	25,0	22,1	4,0	7,0
Metal Ürünler	8,6	-6,8	-19,1	21,9	15,1	0,1	9,0
Otomotiv	9,5	6,0	-24,0	19,6	16,0	2,0	4,0
Diğer Taşıma	14,1	4,5	-24,0	-11,0	30,3	5,0	6,0

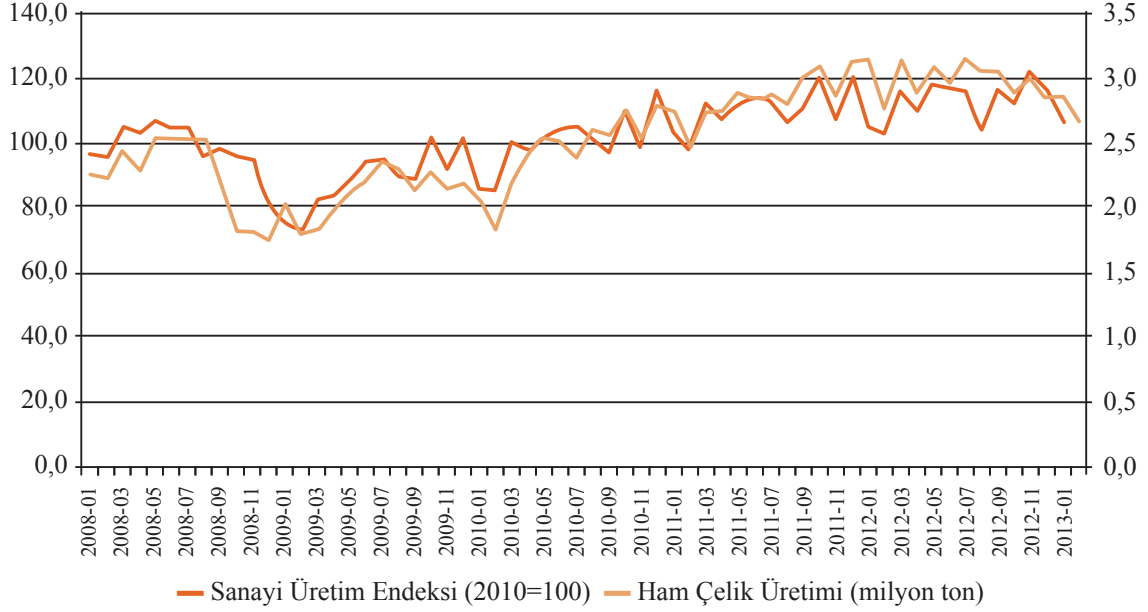
Kaynak: OECD (2013), *tahmini

Çelik ürünlerini en fazla tüketen sektör, inşaat sektörü olmakla birlikte, otomotiv, makine, beyaz eşya, elektrikli ev aletleri, metal ürünler vs. gibi ürünlerin üretimini kapsayan sanayi üretim endeksi ile çelik üretimi arasında da doğrudan ilişki bulunmaktadır.

Rusya, 22 Ağustos 2012 itibariyle, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyeliğine resmen girmiş bulunmaktadır. Rusya'nın üyeliği ile birlikte, DTÖ küresel ekonominin yüzde 97'sini kapsar hale gelmiştir. Rusya'nın DTÖ üyeliği ile birlikte, Türkiye'nin de en önemli ihraç pazarları arasında yer alan Avrupa Birliği'ne yönelik demir çelik ürünleri

ihracat kotası da yürürlükten kaldırılmıştır. Rusya'nın üyeliğe girişinin Ülkemiz açısından en önemli ve yararlı sonuçlarından birisi, ihracat vergilerinin indirilmesinin ve DTÖ taahhütlerinin üzerine yükseltmeyeceğinin kabul edilmesi olmuştur. Bu durum, demir çelik hurdasında halen yüzde 15 seviyesinde olan ihraç vergisinin, 5 yıl sonunda yüzde 5 seviyesine düşürülmesine imkân sağlayacaktır.

Grafik 44: Sanayi Üretimi Endeksi ve Çelik Üretimi İlişkisi

Kaynak: DÇÜD (2013)

DTÖ üyeliği, hammadde ve enerji gibi alanlarda karşılaştırmalı üstünlükleri bulunan Rus çelik üreticilerinin dünya pazarlarına girişini kolaylaştırırken ve anti-damping soruşturmalarında daha fazla hak sahibi olmalarına imkân sağlarken, ithal ürünlerin de Rusya piyasasına daha kolay bir şekilde girmesine katkıda bulunacaktır. Bu nedenle, Rusya çelik sektörünün önümüzdeki dönemde keskinleşecek rekabet ortamına hazırlanabilmesi için, eski teknoloji ile üretim yapan tesislerini modernize etmesine ve üretilen ürünlerin kalitelerini iyileştirmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Rus çelik üreticileri, kısmen nakliye ve enerji maliyetlerinin düşük olmasının da katkısı ile dünya çelik endüstrisinin en kârlı şirketleri arasında yer almaktadır. Ancak DTÖ'ye katılım sürecinde verilen tavizler sonucunda, bu oranların Avrupa'dakine yakın seviyelere yükseleceği ve Rus çelik endüstrisinin maliyet avantajının kademeli bir şekilde kaybedeceği tahmin edilmektedir. Rusya'nın ayrıca, DTÖ katılım anlaşmasının bir koşulu olarak, doğalgaz için de piyasa tabanlı bir fiyatlandırma mekanizmasını uygulamaya aktarmayı kabul etmesinin, Rus çelik sektörünün enerji girdi maliyetlerinin yükselmesine neden olacağı öngörülmektedir. DTÖ üyeliği ile birlikte, Rusya'nın girdi maliyetlerinin

yükselmesi ve daha şeffaf bir piyasa mekanizması oluşturması, Türk çelik üreticilerinin Rusya'da yerleşik üreticiler ile rekabet etmelerini kolaylaştırması beklenmektedir. Ancak buna rağmen, Türkiye'ye en fazla çelik ihracatı yapan ve demir çelik ürünlerinde Türkiye'nin ihraç pazarlarında en fazla rekabet ettiği ülke konumunda bulunan Rusya'nın maliyet avantajının tamamen kaybolmayacağı tahmin edilmektedir.

4. GZFT ANALİZİ VE REKABET GÜCÜ DEĞERLENDİRMESİ

4.1 Sektörün Güçlü Yönleri ve Fırsatlar

4.1.1 Güçlü Yönler

- Sektörün yüzde 100 özel sektör hüviyetinde olmasının, esnek ve dinamik karar mekanizmaları oluşturulmasına imkân sağlaması
- Karar mekanizmasının sağladığı dinamizme bağlı olarak, girdi tedariki, üretim ve ihracatta esneklik gösterilebilmesi,
- Teknolojik donanım ve tecrübe itibarıyla uluslararası rekabet gücü,
- Uluslararası standartlarda kaliteli ürün üretimine odaklılık,
- Değişim ve dönüşüm programları çerçevesinde kapasitedeki iyileştirmeler,
- Yüksek çevre bilinci ve çevre koruma faaliyetlerinin sürdürülmesi,
- Talebi fazla ve yatırımları düşük ürünlerin kapasitesinin arttırılmasına yönelik gelişmeler,
- Otomotiv, beyaz eşya, gemi inşa, altyapı ve inşaat sektörlerinin güçlü yapısı,
- Yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik girişimlerde bulunulması,
- Dünya standartlarında üretim yapabilen, markalaşmış üretim,
- Ülkenin coğrafi konumunun getirdiği lojistik ve stratejik avantajlar,
- Avrupalı üreticilere kıyasla düşük imalat maliyetleri,
- Tesislerin lojistik açıdan avantaj sağlayan deniz kenarında bulunması,
- Kalite sertifikasyonu olan tesis sayısının yaygınlığı,
- Sektörün rekabet gücü yüksek ve sürdürülebilir bir yapıya sahip olması,
- Yönetim kabiliyeti yüksek, deneyim ve bilgi birikimine sahip insan gücünün olması,
- Üretim ve ihracatta başarılı bir imalat sanayii sektörünün varlığı,
- Sektörün erişmiş olduğu yüksek kalite düzeyi ve buna dayalı ihracat potansiyeli ve bilgisi,
- Uluslar arası piyasada, kalite ve güvenilirlik açısından olumlu bir imaja sahip olunması,
- Bilgi teknolojilerinin etkin kullanımı ve yeni teknolojilere dayalı üretim tesisleri,
- Hedef pazarlara yönelik yoğun faaliyetler

4.1.2 Zayıf Yönler

- Başta enerji olmak üzere, girdi maliyetlerinin rakip ülkelere göre yüksek seviyede olması,
- Yüksek maliyetli çevre yatırımlarının olması,
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından alınan çevre katkı payının, maliyetleri arttırarak, rekabet gücünü olumsuz yönde etkilemesi,
- Sektörün, hammaddelerde dışa bağımlılık oranının yüksek olması,
- Dahilde İşleme Rejiminin yurtiçi girdi tedarikini sınırlayıcı yönde sonuçlar doğurması,
- 2008 yılından bu yana yassı çelik üretim kapasitesinde sağlanan yüksek oranlı artışların, yassı çelik ithalatına ilişkin mevzuata yansıtılmamış olması,
- Sektörün ihracat ve ithalat yapma zorunluluğu ve navlun maliyetlerinin yüksekliği,
- Kalitesiz ve ucuz ürün ithalatını engelleyici mekanizmaların yetersizliği,
- Komşu ülkelerdeki rakip üreticilerin, temel girdiler açısından karşılaştırmalı üstünlüklerinin, büyük maliyet avantajı sağlaması,
- Dünya çelik sektöründe devam etmekte olan devlet yardımlarının, devlet yardımlarından yararlanamayan sektörün rekabet gücünü olumsuz yönde etkilemesi,
- Piyasadaki üretici sayısının fazla olması,
- Kurumsallaşmada eksikliklerin bulunması,
- Yatırımlara AB mevzuatı dışında devlet yardımı sağlanmasının sona ermesi,
- AR-GE bilincinin yeterince gelişmemiş olması,
- Deniz kıyısında bulunmayan tesisler için lojistik maliyetlerin yüksekliği,
- İşçilik maliyetlerinin bazı rakip ülkelere kıyasla yüksek seviyede bulunması,
- Doğal gaz ve elektrikte, tekel konumundaki tedarikçilere bağımlılık,
- Demiryolu altyapısının yetersizliği,
- Katma değeri yüksek ürünlerin üretiminin yetersizliği,
- Firmalar arasında, üniversite-devlet ve sanayi üçgeninde ve uluslararası kuruluşlarla olan ticari, bilimsel ve teknolojik ilişkilerin yetersizliği,
- Yurt içi hammadde üretiminin yetersiz olması,
- Sermaye yetersizliği ve finansman maliyetlerinin yüksekliği,

- Yurt içi tesis, ekipman ve servis üretiminin yetersizliği ve yatırım mallarında dışa bağımlılık,
- Rekabetçi şartlarda yatırım ve işletme kredisinin temin zorluğu,
- Sektörde ve yurtiçi pazarda ölçek ekonomisi eksikliği ve finansal yapıdaki yetersizlikler,
- Üretim teknolojileri ve ürün kaliteleri düşük, küçük çaplı üreticilerin, kalitesiz girdi veya ara mamul ithalatı ile standartlara uygun olmayan üretim yaparak, kayıt dışı ticari faaliyetlerin artmasına yol açması,
- Kayıt dışı faaliyetlerin, haksız rekabete neden olması,
- Dış pazarda hammadde temininde rekabet öncesi işbirliğinin eksik olması,
- Kullanılan girdilerde ve üretimde, sektörün rekabet gücünü zayıflatan ek vergi ve fonların bulunması

4.2 Fırsatlar ve Tehditler

4.2.1 Fırsatlar

- Sektör ürünlerine karşı yurtiçi ve yurtdışı talebin ve tüketimin güçlü olması,
- Orta Doğu, Doğu Avrupa ve Kuzey Afrika gibi büyüyen pazarlara coğrafi yakınlık,
- Teknik bilginin yüksek seviyede bulunması ve teknolojik gelişmelerin yakından takip edilmesi,
- Avrupa Birliği'ne üyelik müzakerelerinin ve uyum çalışmalarının devam etmesi,
- Çelik sektörünün tümüyle özel sektör hüviyeti kazanması,
- Otomotiv, dayanıklı tüketim ve gemi inşa sanayi gibi metal tüketiminin fazla olduğu sektörlerde büyüme potansiyelinin olması,
- Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde gelişme potansiyeli yüksek otomotiv endüstrileri,
- Coğrafi yönden, mevcut tesislerin yurt içi müşteri kitlesine yakın olması,
- Bazı ürünlerde yeterli kapasitenin bulunmaması ve ilave kapasiteye ihtiyaç olması,
- Türkiye'nin, bölgenin otomotiv ana ve yan sanayii üretim üssü haline gelme yönünde gelişmesi,
- Türkiye'nin çelik tüketiminin gelişme potansiyeli taşıması,
- Bugüne kadar ertelenen altyapı ihtiyacının karşılanmaya başlanacak olması,
- Türkiye'de çelik yapıların ve yapısal çelik kullanımının hızla yaygınlaşıyor olması,

- Deprem bilinci ile inşaatlarda çelik yoğunluğunun artış eğilimi göstermesi,
- Türkiye'nin sanayi ürünü ihracatçısı durumuna gelmesi,
- Birikmiş konut, altyapı projeleri ve kentsel dönüşüm çalışmaları sebebiyle, inşaat sektörünün büyüme potansiyelinin yüksek oluşu,
- Komşu ülkelerin hızla büyüyen altyapı ihtiyacı ve Türkiye'nin avantajlı konumu,
- Arap Baharı'nın yaşandığı bazı Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde yeniden inşa ihtiyacının ortaya çıkması,
- İşçilik maliyetlerinin yüksek olduğu pazarlarda üreticilerin, kademeli bir şekilde imalattan çıkma eğiliminde bulunması,
- Enflasyonun düşme eğilimine girmesi ve durağan hale geleceği beklentisinin olması,
- Kişi başına milli gelirin artması,
- Siyasi ve ekonomik istikrar ile yabancı yatırımcıların Türkiye'ye ilgisinin artması,
- Gelişmiş bilgi teknolojileri altyapısı,
- Üretime hemen dönüştürülebilecek mevcut kapasite yapısı ve yetişmiş insan gücü fazlası,
- Yakın ve orta vadede Afrika, Güney Amerika ve Orta Doğu ülkelerinde beklenen talep artışı,
- Enerji sektöründeki hızlı gelişme beklentisi,
- Orta Doğu ve Rusya'da hammadde kaynaklarının büyüme potansiyelinin olması,
- Avrupa'nın bazı ürünlerin üretiminde rekabetçiliğinin azalması sonucu, üretimini diğer bölgelere kaydırmaya başlaması,
- Petrol fiyatlarındaki yükselişin, Orta Doğu ülkelerinde altyapı yatırımlarını hızlandırması,

4.2.2 Tehditler

- Rakip ülkelerin üreticilerine çok yönlü devlet yardımı sağlaması,
- AB'nin 3. ülkelerle imzaladığı Serbest Ticaret Anlaşmalarının Türkiye'yi kapsamaması,
- Çevre şartlarının hassaslaşması ve Kyoto Protokolü'ne uyum maliyetlerinin yüksek olması,
- Global metal sektöründeki yatay ve dikey bütünleşmeler,

- Rusya ve Ukrayna gibi rakip ülkelere göre temel girdi ve işçilik maliyetlerinin yüksek olması,
- Bazı Orta Doğu ve Kuzey Afrika Ülkelerindeki devam eden siyasi istikrarsızlıkların ihracatımızı daraltıcı etkisi,
- Kontrolsüz ithalatın giderek artması,
- Global çelik sektöründeki konsolidasyon nedeniyle güçlü rakiplerin olması,
- Orta Doğu ve Doğu Avrupalı çelik üreticilerinin katma değeri yüksek ürünlere yönelik yatırımları,
- Çin, Hindistan ve Japonya gibi ülkelerin Türkiye'ye ihracatındaki hızlı artış eğilimi,
- Hammadde fiyatlarında, yüksek oranlı dalgalanmalar ve belirsizliğin yaşanması,
- Çelik ve diğer metallere ikame malzemelerdeki gelişmeler,
- Dünyada yaşanan ekonomik ve politik gelişmelerin iç ve dış piyasalardaki olumsuz etkileri,
- Bölgesinde, devlet yardımları ile faaliyetlerini sürdüren ve bu yönüyle haksız rekabet yaratan üreticilerin olması,
- Yurt içi pazara giriş kolaylığı, üretici sayısının fazla olması ve artma beklentisi
- Kapalı ekonomi üreticileri ile rekabette zorluk yaşanması,
- Yükselen lojistik maliyetleri,
- İhracat pazarlarında korumacı önlemlerin artması,
- Satış imkânı olan büyük projelerin karar alma mekanizmasında hükümetlerin yer alması,
- Bazı sektörlerde yeni yatırımların düşük maliyetlerle kolaylıkla yapılabilmesi,
- Türk Lirası'nın değerindeki ani iniş ve çıkışlar,
- Avrupa Birliği'ndeki ekonomik krizin AB'ye ihracatımızı daraltıcı, buna karşılık AB ile aramızdaki Serbest Ticaret Anlaşması'nın da desteği ile bölgeden ithalatımızı artırıcı yönde sonuçlar doğurması,
- Katı çalışma ve çevre mevzuatının, yüksek tutarlarda ilave maliyetlere yol açması,
- Türkiye'de maden arama ve işletilmesinin yeterince yapılamaması,
- Dünyadaki tekelleşme nedeniyle sınırlı sayıda hammadde üreticisine bağımlı olunması,
- İthalatta gümrüklerde kalite kontrolünün yeterli bir şekilde yapılamaması,

- Enerji fiyatlarının yüksekliği ve hammadde tedarikinde ithalat zorunluluğunun olması,
- Hammadde, yarı mamul ve mamul ürünlerde iç pazarlarını koruyan ve ihracata destek veren ülkelerin olması
- AKÇT anlaşması nedeniyle çelik sektörüne devlet yardımı verilememesi,
- Yarı ve nihai ürünlere uygulanmakta olan gümrük vergilerinin, DİR ve STA'lar vb. nedenlerden dolayı beklenen etkiyi yaratmaması

4.3 Sektörün Rekabet Gücü Değerlendirmesi

Küresel rekabette;

- Teknolojik altyapı,
- Eğitim sistemi,
- Kamu-özel sektör ilişkileri,
- Ekonomi politikaları

iç içe geçmektedir.

Bu nedenle gittikçe daha dinamik hale gelen ve zaman faktörünün giderek önem kazandığı pazarlarda, rekabet üstünlüğü elde ederek başarılı olmak isteyen işletmelerin başarısı; çevrelerinde yaşanan değişimi kısa vadede algılayıp, bunu kendi bünyelerine uyarlayabilme yeteneğine bağlı bulunmaktadır.

Yoğun rekabet ortamında başarılı olmak, işletmelerin

- Üretim maliyetlerini düşürmelerine,
- Kaliteyi yükseltmelerine ve
- Müşterilerinin beklentilerinin üzerine çıkma becerisi göstermelerine

bağlı olarak şekillenmektedir.

Ancak klasik rekabet küresel rekabete dönüştüğünde, işletmelerin kendi başlarına rekabet ortamını iyileştirmek için aldıkları önlemler yetersiz hale gelmektedir. Bu nedenle küresel rekabet ortamında, sadece firma gelişmişliği değil, ülkenin gelişmişlik seviyesi de giderek önemli bir rol oynamaya başlamıştır.

Bir ülkede uluslararası düzeyde rekabet gücü sağlayacak bir ortam oluşturulmamış ise, sektörel rekabet gücü sınırlı kalmakta ve bu rekabet gücünün korunmasında ve sürdürülmesinde engeller ortaya çıkmaktadır.

Rekabetin bu denli önemli olduğu günümüzde Türkiye, küresel krize bağlı olarak, emek yoğun sektörlerde ucuz işgücüne dayalı yükselen Asya ekonomilerine, sermaye yoğun sektörlerde ise, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Romanya ve Macaristan gibi AB'ye yeni üye olan ülkelere (AB-12 ülkeleri), pazar kayıpları yaşamıştır. Tüm sektörlerde bu kayıpların nedenlerinin araştırılması ve buna göre tasarlanmış uzun dönemli sanayi ve ihracat stratejilerinin uygulamaya aktarılması gerekmektedir.

Bu fırsatın değerlendirilebilmesi için vakit kaybedilmeden etkili ve doğru politikalar geliştirilmelidir.

Türk demir çelik sektörü, rekabet gücü açısından teknolojinin sahip olduğu önemin bilinci içerisinde, dünyadaki son teknolojik gelişmeleri yakından takip etmektedir. Sektör tarafından yeni ürünlerin geliştirilmesine ve katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesine giderek daha fazla kaynak tahsis edilmektedir.

Demir çelik sektöründe hâlâ ağırlıklı olarak uzun inşaat demiri üretiliyor olmasına rağmen, son yıllarda yassı mamûle yönelik yatırımların artırılması ile yassı mamûl üretim kapasitesindeki açığımızın kapatılması yönünde ciddi başarılar elde edilmiştir. Yassı mamûlün yanı sıra, vasıflı çelik ve yapısal çelik ürünlerindeki kapasite artışına yönelik AR-GE ve proje çalışmaları da devam etmektedir. Ayrıca, paslanmaz çelik konusundaki yeni yatırımlar da, sektörün Türkiye'nin dış ticaret açığının kapatılmasına yönelik katkılarını artırma yönünde sonuçlar doğurması beklenmektedir.

Çin'in son yıllarda dünya çelik üretimindeki payını olağanüstü ölçüde arttıran yeni yatırımları ve dünya genelinde yaşanan yatay-dikey konsolidasyonlar, Ülkemiz demir-çelik sektörünün bugünkü konumunu koruyabilmesi için, özel tedbirler alınmasını şart kılmaktadır. Bu cümleden olarak;

- Üretim maliyetlerinin, Rusya, Ukrayna ve Çin gibi rakiplerimizle aynı seviyelere düşürülmesi,

- Devletin sektör üzerinde ek maliyetler yaratmaması,

- Girdi maliyetlerinin düşürülmesi,

- Sektördeki yeniden yapılanmayı ve katma değeri yüksek ürünlerin üretimini amaçlayan ürün dönüştürme çalışmaları ile, AR-GE ve çevre yatırımları projelerinin önündeki bürokratik engellerin kaldırılması,

- Katma değeri daha yüksek ürünlerin yanı sıra, daha sofistike ürünlerin üretilmesi ve verimliliğin artırılması maksadıyla, AR-GE faaliyetlerinin desteklenmesi,

çelik üreticilerinin rekabet güçlerinin arttırılmasına yönelik olarak aldıkları önlemlerin desteklenebilmesi açısından hayati önem taşımaktadır.

Önümüzdeki yıllarda, yassı ve vasıflı çelik ürünleri gibi katma değeri yüksek ürünlere yönelik olarak, demir çelik sektörünün üretim kapasitesinde gerçekleştireceği artış-

lar, arz-talep ve ihracat-ithalat dengelerinin daha sağlıklı bir zemine oturtulmasına katkıda bulunacaktır.

TÜSİAD Sabancı Üniversitesi Rekabet Forumu (REF) ve Sektörel Dernekler Federasyonu (SEDEFED) tarafından Kasım 2011’de yayımlanan Sektörel Rekabet Gücü Raporları Dizisi: Demir Çelik Sektörü Rekabet Gücü Raporu 2011 çalışmasında aşağıdaki tespit ve ifadelere yer verilmiştir:

“Yapılan Bayes analizi sonuçlarının desteklediği gibi, Türkiye’nin demir-çelik sektöründe gerek TİM 2011 raporunda hedeflenen ihracat seviyelerine ulaşabilmek, gerekse de iç pazar büyüklüğünü istenilen seviyelere çıkarabilmek için, ürün farklılaştırmasına gidilmesi, katma değeri yüksek, üstün kalitede yeni ürünler üretilmesi ve tedarikçi kalitesinin artırılması gerekmektedir. Sektörün Türkiye ile AKÇT arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması hükmünce doğrudan ve dolaylı devlet yardımlarından yararlanamadığı hususu da dikkate alınarak, iç ve dış pazarlardaki varlığının artırılabilmesi için, dünyadaki rakipleri ile benzer şartlarda faaliyet göstermesine imkân sağlayacak ortamın hazırlanması önem taşımaktadır. Sektörün rekabet gücünün artırılmasını, yeni ürünler ve kapasitelerle büyüme eğilimini sürdürebilmesini teminen, rakip üreticiler üzerinde bulunmayan yüklerin kaldırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Mevcut durum itibariyle, her yıl dünyanın 160’dan fazla ülkesine ihracat yapan ve dünyanın en büyük inşaat demiri ihracatçısı olan Türk demir çelik sektörü, iç ve dış piyasalarda keskin bir rekabet ortamında faaliyet göstermekte ve piyasadan ciddi bir pay almaktadır. Ancak sektörün rekabet gücünün geliştirilebilmesi ve kurulu bulunan kapasitenin daha etkin bir şekilde kullanılabilmesi için, üreticilerin tamamen kendi imkânları ile yeni teknoloji kullanımı, verimliliğin artırılması, yenilikçi ürünlere yatırım gibi aldıkları önlemlerin, ülke ekonomisi ve politikaları tarafından da desteklenmesi ve ayrıca,

- Sektörün kullandığı enerji girdi maliyetlerinin düşürülmesi,
- Rakip üreticilerin üzerinde bulunmayan girdi maliyetlerini arttırıcı nitelikteki yüklerin kaldırılması,
- Katma değeri yüksek ürünlere yönelik AR-GE desteği sağlanması

gerekli görülmektedir.

Girdi maliyetlerinin önemli unsurlarından olan enerji, hurda, kok kömürü ve cevher fiyatlarında yaşanan artışlar, sektörü zor durumda bırakmaktadır. Rusya ve Ukrayna gibi kendi hammadde kaynaklarına sahip olan ülkelerdeki üreticiler, maliyet açısından avantajlı konuma gelmişlerdir. Söz konusu ülkeler hurda ihracatına getirdikleri vergi ve tarife dışı engellerle de, çelik sektörlerini desteklemektedir. Ayrıca, işgücü maliyetlerinin, sektörün en önemli rakiplerinden olan BDT ülkelerindeki çelik üreticilerine göre yüksek olmasından, sektör ciddi bir şekilde etkilenmektedir.

Çin’in son yıllarda dünya çelik üretimindeki payını olağanüstü ölçüde arttıran yeni yatırımları ve dünya genelinde yaşanan yatay-dikey konsolidasyonlar, ülkemiz demir

çelik sektörünün bugünkü konumunu koruyabilmesi için, özel tedbirler alınmasını şart kılmaktadır.

Demir çelik sektöründeki, rekabet üstünlüğü sağlayabilecek faktörleri saptayıp, kayıpların nedenlerini araştırarak bir model aracılığı ile uzun dönemli rekabet stratejileri uygulanması gerekmektedir.”

4.4 Sektörün Rekabet Gücünün Artırılması ve Verimlilik

Türk demir çelik sektörü, girdilerini teşkil eden hurda ve cevherde büyük oranda ithalata bağımlı olması sebebiyle, dış etkenlere açık bir konumda bulunmakta ve Çin, Avrupa ve Amerika'daki gelişmelerden etkilenmektedir. Bu nedenle, girdi maliyetleri açısından, avantajlı bir konumda olmadığı görülmektedir. Girdi maliyetlerinin önemli unsurlarından olan enerji, hurda, kok kömürü ve cevher fiyatlarında yaşanan artışlar, sektörü zor durumda bırakmaktadır. Rusya ve Ukrayna gibi kendi hammadde kaynaklarına sahip olan ülkelerdeki üreticiler ise, maliyet açısından avantajlı konuma gelmişlerdir. Söz konusu ülkeler hurda ihracatına getirdikleri vergi ve tarife dışı engellerle de, çelik sektörlerini desteklemektedir. Ayrıca, işgücü maliyetlerinin, sektörün en önemli rakiplerinden olan BDT ülkelerindeki çelik üreticilerine göre yüksek olması, sektörünü olumsuz yönde etkilemektedir.

Çin'in çelik üretiminde, kendine yetebilir konuma gelmesi sonrasında, zaman içerisinde arz fazlalığı sebebiyle ihracatçı konumuna geçmesi, piyasadaki rekabetin daha da artmasına sebep olmuştur.

Sektör kuruluşları, üretim maliyetlerini düşürebilmek ve uluslararası piyasadaki rekabet avantajını arttırabilmek için, enerji verimliliği çalışmalarına ağırlık vermekte ve teknolojilerini sürekli bir şekilde güncel tutarak, rekabet güçlerini korumaya çalışmaktadır.

Ekonomi Bakanlığı tarafından 2010 yılının Eylül ayında başlatılmış bulunan 'Yerli Girdi Tedarik Stratejisi' çalışmaları kapsamında;

- Dış ticarete ihtiyaç duyulan girdilere en uygun şartlarda, uygun fiyatlarla, engelsiz olarak erişim imkânının sağlanması,

- Girdi tedarikinde, mümkün olduğunca, atıl kalan iç kaynaklara yönelmesi ve ithalat bağımlılığının azaltılması,

- Girdi tedariki ve kullanımında kaynak verimliliğini sağlayacak çözümler üretilmesi,

hedeflenmektedir. Söz konusu çalışmada belirlenen hedeflere ulaşılması halinde; demir çelik sektöründe, girdi tedarikinde etkinliğin ve verimliliğin artırılması, rekabet gücünün iyileştirilmesi, yerli tedarik imkânlarının geliştirilmesi ve buna yönelik politika önerilerinin ortaya konulması mümkün olabilecektir.

5. PLAN DÖNEMİ PERSPEKTİFİ

5.1. Uzun Vadeli Hedefler

2011 yılı itibariyle, dünyanın 10'uncu, Avrupa'nın ise, Almanya'dan sonra 2'inci en büyük çelik üreticisi konumunda bulunan Türkiye'nin çelik üretim kapasitesi, son yıllarda dünya ortalamasının üzerinde bir hızla artış göstermiş ve 2000 yılındaki 19,8 milyon tondan, global kriz döneminde de sürdürülmüş bulunan yatırımlar sayesinde, 2012 yılında 49 milyon ton seviyesine yükselmiştir. Demir çelik sektörüne yönelik yatırımlardaki artış devam etmektedir. Son 10 yılda Çin ve Hindistan'dan sonra ham çelik üretimini en hızlı arttıran ülke konumunda bulunan Türkiye, 2011 yılından sonra, 2012 yılında da en büyük 15 çelik üreticisi arasında üretimini en hızlı arttıran ülke konumunu elde etmiştir.

Özellikle yeterli çelik üretimleri bulunmayan, buna karşılık, yüksek miktarlarda çelik tüketen Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgelerine ihracat açısından elverişli bir coğrafyada yer alması, sektördeki kamu kuruluşlarının tümüyle özelleştirilmiş olması, teknik bilgi birikiminin üst seviyede bulunması, teknolojik gelişmelerin yakından takip edilmesi, çelik sektöründeki yatırımların hızlandırılmasında etkili olmakta ve Ülkemizi, bölgenin çelik üretim merkezi haline getirmektedir. Dünya çelik sektöründe önemli bir güç olan Türkiye lehine esen bu rüzgarın, iyi değerlendirilmesine ve bu cümleden olarak, yeni çelik kapasitelerine yönelik yatırımların, ülkemizdeki ve ihraç pazarlarındaki yatırım planları ve bölge kapasitesindeki gelişmeler doğrultusunda şekillendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

2012 yılı itibarıyla, 49 milyon ton seviyesinde bulunan çelik sektörünün üretim kapasitesinin, 2015 yılında 55; 2023 yılında 85 milyon tona, üretiminin ise, sırasıyla 44 ve 70 milyon tona ulaşması hedeflenmektedir. Mevcut durum itibariyle, dünyanın en büyük 8'inci çelik üreticisi olan Türkiye'nin, 2023 yılında 6. sıraya yükselmesi ve Almanya ile Güney Kore gibi ülkelerdeki ürün yelpazesine yakın üretim çeşitliliğine ulaşılması hedeflenmektedir. Çelik sektörünün, 2023 yılında, ihracat değerini, 13,75 milyar dolarlık bölümü yassı ürünler olmak üzere, 55 milyar dolara, dünya çelik ticaretindeki payını ise yüzde 4,37 seviyesine yükseltmesi amaçlanmaktadır. Ancak söz konusu hedefe ulaşılabilmesi için, sektörü üretim miktarını arttırmanın yanında, daha fazla işlem görmüş ürünlere yönelmesi ve başta paslanmaz çelik olmak üzere, vasıflı çelik, yapısal çelik ve dikişsiz boru gibi katma değeri yüksek ürünlerin üretiminde ciddi bir mesafe kaydetmesi gerekmektedir.

1990'lı yıllardan bu yana devam eden ve dış ticaret açığımızı arttıran yassı ürün ithalatına son verilebilmesini teminen, son 5 yıl içerisinde gerçekleştirilen yassı ürün ağırlıklı yatırımlar sonucunda, yıllardır yüzde 15 seviyesinde bulunan yassı ürünlerin toplam ham çelik üretimi içerisindeki payı, 2011 yılı itibariyle yüzde 28,5 seviyesine ulaşmıştır. 2023 yılına kadar, katma değeri yüksek yassı, paslanmaz ve yapısal çelik ürünlerine yönelik yatırımlar sürdürülerek, yassı ürünlerin toplam kapasite içerisindeki payının, arttırılmasına devam edilmesi ve 2015 yılından itibaren uzun ürünlerde olduğu gibi, yassı ürünlerde de net ihracatçı konumuna ulaşılması hedeflenmektedir.

Vasıflı ve paslanmaz çelik üretimimizin, 2023 yılı için 55 milyar dolar olarak belirlenmiş bulunan ihracat hedefimize ulaşmada, önemli bir katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Sektörün uluslararası piyasadaki rekabet gücünü sınırlandıran, dünya çapındaki talep daralması ve yüksek girdi maliyetleri sebebiyle, milyarlarca dolar tutarında kaynak tahsisi ile oluşturulan kapasitelerin etkin bir şekilde kullanılmaması sonucu, çelik sektörü 2010 yılında sadece yüzde 71 kapasite kullanım oranı (KKO) ile faaliyet göstermiştir. Piyasaların toparlanmaya başlaması ile 2011 yılında, KKO yüzde 76 seviyesine yükselmiş ise de, 2012 yılında Avrupa ve Uzak Doğu’da oluşan talep daralması nedeniyle, kapasite kullanım oranlarında hedeflenen iyileşme yakalanamamış ve sektörün kapasite kullanım oranı yüzde 75 seviyesinde kalmıştır

Demir çelik sektörünün, 2023 yılı için belirlenen 500 milyar dolarlık ülke ihracatına azami katkı sağlayabilmesi ve belirlenen hedeflerin de üzerine çıkabilmesi için, uluslararası piyasalarda rakipleri ile eşit koşullarda rekabet edebilmesini mümkün kılacak şartların oluşturulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Demir çelik sektörü, diğer sektörlerden farklı olarak, AKÇT (Avrupa Kömür Çelik Topluluğu) ile Türkiye arasında 1996 yılında imzalanmış bulunan Serbest Ticaret Anlaşması gereğince, devlet yardımlarından yararlanamamakta, ancak ihraç pazarlarında doğrudan devlet teşvikleri ile ayakta tutulan firmalar ile rekabet etmektedir. Bu yönüyle, “Sanayi Stratejisi Belgesi”nde yer alan, başta enerji ve çevre katkı payı olmak üzere, sektörün girdi maliyetlerinin düşürülmesine yönelik tespit ve tekliflerin, daha fazla gecikmeksizin süratle hayata geçirilmesi, sektörün uluslararası piyasadaki rekabet gücünün artırılması ve Türkiye’nin hızla büyüyen dış ticaret ve ödemeler dengesi açığının azaltılması açısından hayati önem taşımaktadır.

Diğer taraftan, demir çelik sektörünün, 2023 yılı için belirlenmiş bulunan 55 milyar dolar tutarındaki ihracat hedefine ulaşmasının, yalnızca mevcut ürünlerde kapasite artışları yapılması ile mümkün olmayacağı ve katma değeri yüksek ürünlerin üretim içerisindeki payının da artırılması gerektiği hususundan hareketle, AKÇT’nin devlet yardımlarını yasaklayan hükümlerinin gözden geçirilerek, katma değeri yüksek ürünlerin üretimine yönelik yatırımlara devlet yardımları verilebilmesini mümkün kılacak ve söz konusu yatırımların önünü açacak şekilde revize edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

2012 yılı itibariyle 17 milyar dolar seviyesinde bulunan çelik ürünleri ihracatını, 2018 yılında 32 milyar dolara ve 2023 yılında 55 milyar dolara yükseltmeyi hedefleyen demir çelik sektörünün, iç piyasadaki tüketimin hızla artması nedeniyle, üretiminin yarısı civarındaki bölümünün iç piyasaya sunulduğu hususları da dikkate alındığında, üretim miktarını arttırmanın yanında, ‘katma değeri yüksek ürünlerin üretimine geçme’ vizyonunun hayata geçirilmesi önem taşımaktadır. Ayrıca, “sektörün rekabet gücünü arttırmak ve sürdürülebilirliğini sağlamak” genel amacı çerçevesinde, yassı ürün üretiminin artırılmasına, daha fazla işlem görmüş ürünlere yönlenmesine, paslanmaz çelik üretimine geçilmesine, vasıflı ve yapısal çelik üretiminin artırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

5.1.1. Demir-Çelik ve Demir Dışı Metaller Sektörü Strateji Belgesinin Türkiye Sanayi Stratejisi ile İlişkisi

Türkiye'nin sanayi vizyonunu belirlemek amacıyla Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı öncülüğünde yürütülen çalışmalar neticesinde, Türkiye için uygulanacak stratejinin uzun dönemli vizyonu “Orta ve yüksek teknoloji ürünlerde Avrasya'nın üretim üssü olmak” olarak belirlenmiştir. Bu uzun dönemli vizyon kapsamında 2011-2014 yıllarını kapsayan Türkiye Sanayi Stratejisi'nin genel amacı, “Türk Sanayisinin rekabet edebilirliğinin ve verimliliğinin yükseltilerek, dünya ihracatından daha fazla pay alan, ağırlıklı olarak yüksek katma değerli ve ileri teknoloji ürünlerin üretildiği, nitelikli işgücüne sahip ve aynı zamanda çevreye ve topluma duyarlı bir sanayi yapısına dönüşümü hızlandırmak” olarak belirlenmiştir.

Bu amaç çerçevesinde, firmaların rekabet gücünü artıracak, kurumlar arasında koordinasyonu sağlayacak, işgücünün niteliğini yükseltecek, işletmelerin finansmana erişimini kolaylaştıracak, yenilikçilik kapasitelerini geliştirecek, girdi maliyetlerini düşürecek, çevreye duyarlılığını artıracak yatay politikalar uygulanmasına yönelik sektörel stratejilerin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Yüksek Planlama Kurulu kararı ile kabul edilen Demir-Çelik ve Demir Dışı Metaller Sektörü Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2012-2016)'nın uygulamaya aktarılması, Demir-Çelik sektörünün rekabet gücünün artırılmasına önemli katkılar sağlayacaktır.

Türkiye Sanayi Stratejisi ve Demir-Çelik ve Demir Dışı Metaller Sektörü Strateji Belgesi ve Eylem Planları paralelinde, Onuncu Kalkınma Planı Demir Çelik Çalışma Grubu Raporu, ‘katma değeri yüksek ürünlerin üretimine geçme’ vizyonu ve “rekabet gücünü artırmak ve sürdürülebilirliğini sağlamak” genel amacı çerçevesinde hazırlanmıştır.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinatörlüğünde katılımcı kurum ve kuruluşların görüşleri alınmak sureti ile hazırlanan Demir-Çelik ve Demir Dışı Metaller Sektörü Strateji Belgesi ve Eylem Planının uygulanması sürecindeki başarıda, demir çelik sektörünün söz konusu stratejiyi sahiplenmesi ve eylemlerin takibinde aktif katılımcı rol üstlenmesi önemli bir etken olacaktır.

5.2 Onuncu Plan (2018 Yılı) Hedefleri

Onuncu plan dönemi olan 2018 yılı sonunda, 2012 yılındaki seviyesine kıyasla, ham çelik üretim kapasitesini yüzde 37 oranında artışla, 67 milyon ton, üretimini yüzde 48 oranında artışla, 53 milyon ton ve ihracatını yüzde 98 civarında artışla, 34 milyar dolar seviyesine yükseltmeyi hedeflemektedir.

Tablo 34: 2018 ve 2023 Yılı Hedefleri

	2012	2018	12/18, %	2023	11/23 %
Kapasite (milyon ton)	49,0	67	36,6	85	73,3
Üretim (milyon ton)	35,9	53	47,7	70	95,1
İhracat (milyar dolar)	17,2	34	98,2	55	220,7
Dünya Çelik İhracatında Türkiye'nin Payı, (%,\$)	3,06	3,7	20,9	4,4	43,8
Dünya Çelik İhracatında Türkiye'nin Payı, (% , ton)	4,5	4,9	8,9	5,3	17,8
Çelik Sektörünün Toplam Türkiye İhracatındaki Payı, %	11,3	11,2	-0,9	11	-2,7
Hedef Pazarlardaki Pazar Payı, İlk 20 Ülke (%,\$)	1,3	3,1	138,5	4	207,7
Hedef Pazarlar ile Yapılan STA Sayısı*	2	9		14	

Kaynak: TİM & DÇÜD (2013)

Türk çelik sektörü, 2018 yılında, Almanya'yı da geride bırakarak, Avrupa'nın 1. dünyanın 7. en büyük çelik üreticisi olmayı, yassı ürünlerde net ihracatçı konumuna geçmiş ve daha fazla alışımlı çelik üretimi yanında, paslanmaz çelik üretimine başlamış bulunmayı hedeflemektedir. Bu çerçevede, sektörün katma değeri yüksek ürünlere geçişinin hızlandırılmasını teminen, AKÇT anlaşması kapsamında devlet desteği verilebilmesi imkânlarının oluşturulmasına, kurulu bulunan kapasitelerin faaliyetlerini sürdürme ve geliştirme konusunda karşı karşıya kaldığı mevzuat kaynaklı engellerin kaldırılmasına ve yeni yatırımların önündeki yatırım sürecini uzatan bürokratik uygulamaların hafifletilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Söz konusu hedeflere ulaşırken, enerji maliyetleri üzerindeki her türlü fon ve kesintilerin kaldırılması, sektörün yurtiçinden girdi tedarikinin arttırılması, rekabetçi koşullarda tedarik imkânlarının oluşturulması, iç piyasaya haksız ticareti yapılan devlet teşvikli ürünlerin girişinin zorlaştırılması, sektörün ihraç piyasalarda diğer ülkelerdeki rakip üreticiler ile eşit koşullarla rekabet etmesine imkân sağlayacak ortamın oluşturulması gibi bir dizi önlemlerin alınması önem taşımaktadır.

Çelik sektörü, önümüzdeki dönemde, Brezilya, Kolombiya, Peru, Şili, Ekvator, Nijerya, Gana, Angola, Sudan, Kenya, Tanzanya, İran, Ürdün, Hindistan, Pakistan, Bangladeş, Endonezya ve Rusya'yı hedef pazarlar olarak belirlemiştir. Sektörde ihracat artışının sürdürülebilmesi için, bir taraftan mevcut temel ihraç pazarlarındaki pay korunurken, diğer taraftan da hedef pazarlardaki payın arttırılmasına ihtiyaç duyulmakta ve bu yönüyle, sektörün hedef pazarlardaki payının 2012 yılındaki yüzde 1,3 seviyesinden, 2018 yılında yüzde 3,1'e yükseltilmesi amaçlanmaktadır.

Söz konusu hedefler, dünya ekonomisinde veya dünya çelik endüstrisinde ciddi bir kriz yaşanmayacağı varsayımı ile belirlenmiştir. Ancak, sektörün ihracatçı yapısı ve hedeflenen ihracat hacmi açısından bakıldığında, üretim kapasitesi ve miktarı yanında,

ürün çeşitliliğinin artırılmasının ve yüksek katma değerli ürünlere geçilmesinin gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

5.3 Hedeflere Dönük Temel Amaç ve Politikalar

Demir çelik sektörü 2012 yılında, 35,9 milyon ton ham çelik, 34,3 milyon ton nihai mamul üretimi gerçekleştirmiş ve 17 milyar dolar tutarında çelik ihraç etmiştir. Çelik sektörü aralarında kalite beklentisi en yüksek pazarların da bulunduğu 180 civarında ülkeye çelik ihraç etmesine rağmen, sektörün üretim ve ihracatını sınırlayan en önemli faktörler içerisinde “rekabet gücü” üst sıralarda yer almaktadır. 2008 yılındaki kriz öncesinde yüzde 80’lerde seyreden demir çelik sektörünün kapasite kullanım oranı, kriz etkilerinin derinden hissedildiği 2009 yılında yüzde 68 seviyesine kadar geriledikten sonra, 2012 yılı itibarıyla, ancak yüzde 75 seviyesine kadar yükselebilmiştir. Dünya genelinde kapasite artışları devam ederken, talebin gerilemesi, kapasite fazlalığının artmasına, rekabet ortamının keskinleşmesine ve sonuç olarak bazı üreticilerin pazarlarını kaybetmesine neden olmaktadır.

Türk çelik sektörü, rekabet gücünü arttırmak için yoğun gayret göstermekte, üretim teknolojisi, üretim yöntemleri, satış ve lojistik konularına sürekli bir şekilde ve yüksek miktarlarda yatırım yapmaktadır. Ancak sektörün rekabet gücünü ve üretimini arttırmaya yönelik gayretlerinin kamu kesimi tarafından da desteklenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Çelik sektörünün üretim ve ihracatının, 2018 ve 2023 yıllarında hedeflenen seviyelere ulaşabilmesini teminen:

- Sektörün üzerindeki ilave yüklerin kaldırılarak, rekabet gücünü arttıracak tedbirlerin alınması, bu kapsamda;

- Enerji maliyetlerinin azaltılması,

- Enerji maliyetleri üzerindeki sektörle hiçbir ilgisi olmayan yüklerin kaldırılması,

- Enerji verimliliğinin artırılması,

- Hammadde tedarikinin kolaylaştırılması ve ithalat üzerindeki çevre katkı payının kaldırılması,

- Sektörün karşı karşıya kaldığı haksız rekabetin ve kalitesiz ürün ithalatının engellenerek, yurtiçindeki yüksek tüketim potansiyelinin daha iyi değerlendirilmesi,

- Bu çerçevede, Dahilde İşleme Rejimi mevzuatının, başta yassı ürünler olmak üzere, yerli ara mamul kullanımını teşvik edecek şekilde revize edilmesi,

- Büyük ölçüde ithalat yolu ile karşılanmakta olan paslanmaz çelik, vasıflı çelik, yapısal çelik, dikişsiz boru gibi katma değeri yüksek ürünlere ve daha fazla işlem görmüş ürünlere yönelimin desteklenerek, ürün çeşitliliğinin artırılması,

• Sektörün büyümesine imkân sağlayacak olan yeni yatırımlar ile ilgili olarak, yatırım ortamının iyileştirilmesi ve yatırım sürecini yavaşlatan unsurların ortadan kaldırılarak, yatırımların özendirilmesi ve teşvik edilmesi,

• Sektörün ihracatını ve ihraç pazarlarını genişletmesine destek verilmesi,

- AB'nin STA imzaladığı ülkeler ile vakit kaybetmeden anlaşma yapılarak, sektörün dezavantajlı konumda bırakılmasının önüne geçilmesi,

- Riskli ülkelere çelik ihracatında devlet garantisi verilmesi,

- İhraç pazarlarında sıklıkla karşı karşıya kaldığı korunma önlemlerinin sektör üzerinde yarattığı tahribatın engellenmesi,

- Türk çelik ürünlerinin dünya genelinde bilinirliğinin arttırılarak, mevcut olumlu imajının daha da iyileştirilmesi,

- Yurtdışında iş yapan Türk müteahhitlik firmalarının, Türk çeliği kullanmalarını özendirici tedbirlerin alınması,

- Potansiyel pazarların tespiti ve mevcut pazarların yakinen takibi için ticaret müşavirlikleri bünyesinde sektör uzmanlarının istihdam edilerek, firmalara düzenli bilgi akışının sağlanması,

• Sektörün yüksek katma değerli ürünlere geçmesine yönelik çalışmalara kamu tarafından destek sağlanması,

• Sektörün yurtiçi ve yurtdışında girdi tedarikine ilişkin yatırımlarının desteklenmesi ve girdi tedarikinin garanti altına alınması,

• Yeni teknoloji ve ürünlere yönelik çalışmalarının özendirilerek, AR-GE ve çevre yatırımlarına kapsamlı destek sağlanması,

• İç piyasada ve komşu ülkelere yönelik lojistik altyapının, karayolu, demiryolu ve denizyolu ağının genişletilmesi,

- Belirlenecek hedef pazarlara yönelik devamlı hatların sağlanabilmesi için lojistik firmalarına teşvik sağlanması,

- Türk çelik ürünlerinin daha hızlı ve etkin bir şekilde pazarlanabilmesini teminen, hedef pazarlardaki tüketici veya tüccarlar ile ortak depo/antrepo vb. açılabilmesi için gerekli fizibilite çalışmalarının yapılması, konuya ilişkin devlet tarafından gerekli teşviklerin sağlanması,

• Sektörün nitelikli çalışan, teknik eleman ve mühendis istihdamını arttırabilmesi için, üniversitelerde ilgili programların açılması,

büyük önem arz etmektedir.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI

TEMEL AMAÇ VE POLİTİKALARA DÖNÜK EYLEMLER VE UYGULAMA STRATEJİLERİ		
1. MEVZUAT DÜZENLEMELERİ	SORUMLU/ İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA
EYLEM		
1.1 Sanayide yüksek elektrik enerjisi maliyetleri ve maliyetler üzerindeki ilave fon ve kesintilerin, demir çelik sektörünün uluslararası piyasada rekabet gücü üzerindeki olumsuz etkisinin giderilmesi	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı Maliye Bakanlığı EPDK	Demir çelik sektörü enerjinin en yoğun kullandığı sektörler arasındadır. Girdi maliyetleri açısından bakıldığında, genel maliyetler içerisinde, enerji maliyetinin 2'nci sırada yer aldığı bilinmektedir. Yüksek elektrik enerjisi maliyetleri ve maliyetler üzerindeki ilave fon ve kesintiler, Rusya, Ukrayna ve Çin Halk Cumhuriyeti gibi ülke üreticileri başta olmak üzere, ihracatımızın uluslararası piyasada rekabet gücünü olumsuz yönde etkilemektedir. Sektörün rekabet gücünün artırılmasını ve üretim faaliyetlerinin yeniden canlandırılabilmesini teminen; • Elektrik enerjisi üzerindeki yüzde 2 TRT, yüzde 1 BTV ve yüzde 1 ETV vergileri gibi her türlü fon ve kesintiler kaldırılmalıdır. Söz konusu kesintiler, kaldırılmaya kadar oransal kesintiler, sabit-makru kesintilere dönüştürülmelidir.• Enerji tüketiminin düşmesi nedeniyle, hafta sonu ve bayram tatilleri, eskiden olduğu gibi gece tarifesi uygulamasına tabi tutulmalıdır.• Yaz aylarında havanın geç karamasından dolayı, puant saati uygulaması, 20:00-22:00 saatleri arasında indirilerek, 2 saate düşürülmelidir.• Son 1 yılda yüzde 100 civarında artış gösteren “kontrol edilemeyen giderler ve fatura, sayaç okuma ve hizmet bedeli” adı altında, kuruluş bazında aylık yüzbünlerce liraya varan tahsilat yapılması, söz konusu haksız tahsilatın KDV matrahına dahil edilmesi, sektörün rekabet gücünü olumsuz yönde etkilemektedir. Elektrik enerjisi fiyatları üzerindeki her türlü fon ve kesintinin kaldırılması, bu kesintilerin KDV matrahına dahil edilmemesi ve sanayiye tarife seçme serbestliğinin sağlanması, sorunu çözecektir.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

			• Bireysel tüketici ile sanayiye uygulanan elektrik enerjisi fiyat farkı, AB ülkeleri ile aynı seviyeye çıkartılmaya kadar, sanayinin kullandığı elektrik enerjisi fiyatlarına zam yapılmamalıdır.• AB ülkelerindeki kullanıcılara uygulanmakta olan fiyat tarifeleri ve fiyat tasnifi göz önünde bulundurularak, tarifeler enerji tüketim miktarlarına göre fiyatların kademeli bir şekilde düşmesine imkân sağlayacak şekilde küçük, orta, büyük ve ekstra büyük tüketici grubu olarak sınıflandırılmalıdır.• Enerjinin veya enerji üretiminde kullanılmak üzere ithal edilecek olan doğalgaz ve kömürün DİR kapsamına alınması sağlanmalıdır.• Elektrik enerjisi fiyatları üzerindeki 'Elektrik Kalite Hizmetleri Bedeli' iptal edilmelidir.• Elektrik enerjisini kendisi üreten ve kendi içinde kullanan tesislerden alınan sanayii için yüzde1, aydınlatma için yüzde5 olan üretim vergileri kaldırılmalıdır.• Doğal gaz maliyet yükünün azaltılması amacıyla KDV ve ÖTV oranlarında indirim yapılmalıdır.• Entegre tesislerde kok üretiminin yan ürünü olarak çıkan ve tesislerin kendi ihtiyaçlarında kullanılan kok gazından alınan vergi kaldırılmalıdır.
1.2	5491 sayılı Çevre Kanunu'nun 13. maddesine göre, "İthaline izin verilen kontrole tabi yakıt ve atıkların CIF bedelinin yüzde biri ile hurdaların CIF bedelinin binde beşi oranındaki fiyatlardaki artışa paralel olarak önemli ölçüde artış gösteren tutarın çevre katkı payı olarak tahsil edilmesi" uygulamasına son verilmesi,	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Başta AKÇT olmak üzere, Türkiye'nin uluslararası taahhütlerine de aykırılık taşıyan ve sektörün uluslararası piyasalardaki rekabet gücünü düşüren 'Çevre Katkı Payı' uygulamasına tümüyle son verilmesini teminen, ilgili Kanun ve Yönetmelik hükümleri değiştirilmelidir.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.3 İthal edilen ürünlerin yurtiçinde üretilmesine yönelik yatırımların, cari açığa olumlu etkisi de dikkate alınarak teşvik edilmesi, teşvik edilecek yeni yatırımlarda, ithal ikamesinin aranması, arz fazlalığının bulunduğu ürünlerde yeni yatırımlara destek verilmemesi Katma değeri yüksek ileri teknoloji ürünlerin üretilmesini ve yerli girdi tedarik imkânlarının artırılabilmesini teminen, AB ile aramızdaki STA'nın devlet yardımlarını kısıtlayan hükümlerinin daha esnek bir çerçeveye oturtulması ve STA kapsamına, ülkemizde üretilen dar bant gibi diğer ürünlerin de dahil edilmesi yönünde girişimlerde bulunulması,	Ekonomi Bakanlığı AB Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı Hazine Müsteşarlığı Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Halihazırda, AKÇT Anlaşması ek listesinde yer alan GTİP'lere konu ürünlerin üretimini yapacak firmalar için yatırımlarda devlet yardımı verilememektedir. Özellikle katma değeri yüksek olan bu ürün gruplarının Türkiye'de üretilmesinin desteklenmesi, cari açığın azaltılmasına sağlayacağı katkının yanı sıra, stratejik yönden de önem arz etmektedir. Katma değeri yüksek ve büyük ölçüde ithalat yolu ile tedarik edilen ürün gruplarının tespit ve tanımlarının yapılmasının ardından, bu grup ürünlerin üretilmesine yönelik yatırım ve/veya mevcut tesislerde gerçekleştirilecek iyileştirmelerin desteklenmesini sağlayacak yöntemlerin oluşturulmasına ve gerekli düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. İhtiyaçlar doğrultusunda, ülkemizde üretimi bulunmayan ya da sınırlı miktarda üretilen katma değeri yüksek ürünlere ve yeni teknolojilere yönelik yatırımların, sektörün rekabet gücüne katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca, sektörün ihtiyacının büyük bir bölümünü ithalat yolu ile karşıladığı kömür, demir cevheri ve hurda gibi temel girdilerde, yerli girdi tedarik imkânlarının artırılabilmesi önem taşımaktadır. AKÇT Anlaşmasının imzalandığı tarihten bu yana, Türk çelik sektörünün ciddi bir değişim ve büyüme gösterdiği, sektörün ihtiyaç ve önceliklerinin de, aynı dönem içerisinde değiştiği dikkate alınarak, AKÇT Anlaşması'nın günümüz koşullarına göre, ülkemizde üretilmeyen ya da yetersiz miktarda üretilen ürünlerin üretimine yönelik yatırımlara teşvik sağlanmasına imkan verecek şekilde revize edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, söz konusu alanlarda uluslararası yükümlülüklerimiz ve AB müktesebatıyla uyumlu şekilde gerekli teşvik mekanizmalarının oluşturulması imkânlarının oluşturulabilmesini teminen girişimlerde bulunulmasında ve STA kapsamına, ülkemizde üretilen ürünlerin de dahil edilmesinde fayda görülmektedir.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.4	Sektörün ihracat hedeflerine ulaşabilmesi ve dış ticaret açığının kapatılmasına olan katkısının artırılabilmesi için katma değeri yüksek ürünlerin üretimine yönelmesi gerektiği hususundan hareketle, paslanmaz çelik, vasıflı çelik ve dikişsiz boru gibi katma değeri yüksek ürünlerin üretimine geçişine imkân sağlayacak AR-GE, inovasyon ve ürün geliştirme çalışmalarının desteklenmesi,	Ekonomi Bakanlığı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı TÜBİTAK	Çelik sektörü için belirlenen ihracat hedeflerine ulaşılabilmesi, istihdam ve kapasitenin artırılması, kapasite artışı yanında, katma değeri yüksek ürünlere geçişle mümkün olabilecektir. Mevcut durum itibarıyla, sektörünün üretiminin yetersiz kaldığı, paslanmaz ve vasıflı çelik ürünleri yanında, yassı ürünlerde daha fazla işlem görmüş ürünlerin üretimine yönelik yatırımlara destek verilmeli veya kolaylık sağlanmalıdır. Türkiye paslanmaz çelik üretiminin temel yapı taşı olan krom metale ev sahipliği yapması açısından coğrafi avantaja sahiptir. Ülkemizde yüksek tenörütü kromit cevherleri bulunmakta ve bu cevherlerin metalürjik olarak kullanılmasına olanak veren ferrokrom tesisleri yüksek ve düşük karbonlu ferrokrom üretimi yapmaktadır. Türkiye’de paslanmaz çelik üretiminin gerçekleştirilmesi, 2012 yılında ithal edilen 1,05 milyar dolar tutarında 391.000 tonluk yurtiçi tüketimin, yerli üretimle karşılanması yanında, ilave ihracat imkanları da yaratılabilecektir.
1.5	Dahilde İşleme Rejimi mevzuatının, başta yassı ürünler olmak üzere, kapasitedeki artış da dikkate alınarak, yerli ara mamul kullanımını teşvik edecek şekilde revize edilmesi,	Ekonomi Bakanlığı	Yassı ürün kapasitesinin yurtiçi tüketimin altında olduğu dönemlerde oluşturulan Dahilde İşleme Rejiminin, yassı ürün üretim kapasitesinin yurtiçi ihtiyacın üzerine çıktığı hususları da dikkate alınarak, sektörün büyüme eğilimini sürdürülebilirliğini teminen, yeniden düzenlenmesine ve ithal ürünleri teşvik edici uygulamalara son verilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu cümleden olarak, • Alaşımız yassı çelik ürünleri için, Dahilde İşleme Rejiminde, belge sürelerinin önceden ihracata izin vermeyecek şekilde kısaltılması,• İstisnaları önlemek amacıyla, ihrac edilen ürünün ithal edilen girdiler ile üretildiğine dair ayniyat tespiti yapılması, önem taşımaktadır.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.6	Son 4 yıl içerisinde, yassı çelik üretim kapasitesinin tüketim seviyesinin üzerine çıktığı hususu da dikkate alınarak, sektörün kapasite fazlalığına sahip olduğu uzun ve yassı ürünlerde ithal ürünler ile karşılaştığı haksız rekabet unsurlarının önlenmesine yönelik tedbirlerin alınması,	Ekonomi Bakanlığı Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Özellikle yassı ürünlerde, Ülke ihtiyaçlarına paralel olarak, ithalat zorunluluğunun giderilmesini ve bu yönüyle, dış ticaret açığının kapatılmasına katkıda bulunulmasını teminen, milyarlarca dolar yatırımla oluşturulan yassı ürün kapasiteleri, etkin bir şekilde kullanılamamaktadır. Devlet desteğinin yaygın bir şekilde uygulandığı ülkelerden yapılan ithalatın yol açtığı haksız rekabetin önlenmesi ve yurtiçi kapasite kullanım oranlarının artırılabilmesi amacıyla, İthalatı teşvik edici uygulamalara son verilmesine,İç piyasada yassı ürün tüketiminin desteklenmesine,İhraç pazarlarının çeşitlendirilmesinin desteklenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.
1.7	Dahilde İşleme Rejiminin (DIR) suni bir şekilde büyümesine yol açan, sektörün kredi ve ithalat uygulamalarını olumsuz yönde etkileyen ve sektöre ekstra yük getiren KKDF'nin, hurda, demir cevheri ve kömür gibi Türkiye'de yeterli miktarda bulunmayan hammaddelerin ithalatında kaldırılması,	Maliye Bakanlığı Ekonomi Bakanlığı	KKDF'nin getirdiği yükler, çelik üreticilerini, Dahilde İşleme Rejiminden yararlanmaya yöneltmekte ve bu durum DIR kapsamında yapılan ithalatın suni bir şekilde artmasına yol açmaktadır. Bu yönüyle, Devlete gelir sağlamayan, ancak yol açtığı suni yönlendirme ile maliyetleri arttırarak, rekabet gücünü olumsuz yönde etkileyen KKDF'nin kaldırılması, reel anlamda DIR'in nasıl çalışığının görülmesi ve sektöre ciddi maliyetler getiren bürokrasinin azaltılması açısından önem taşımaktadır.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.8	DİİB kapsamında İkincil İşlem Görmüş Ürünlerle ilişkin uygulamaların bürokrasiyi asgariye indiren bir çerçeveye oturtulması,	Ekonomi Bakanlığı Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	İkincil ürün konusunu esas üretimin önüne geçirecek derecede bürokratik işleyişi ağırlaştırıcı ve sistemi uygulanamaz hale getirerek, kurumsal yapısı oturmuş üretici kuruluşları ciddi ölçüde rahatsız eden şartların, ikincil işlem görmüş ürünler için belirlenecek maktu oranlar çerçevesinde revize edilmesi gerekmektedir.
1.9	Bölgesel enerji boru hatlarının projelendirilme ve uygulama aşamalarında, yurtiçi katma değeri azamiye çıkaracak şekilde yerli sac kullanılarak üretilen boruların ve yerli girdi ile üretilen diğer yerli malzemelerin kullanımına öncelik verilmesi,	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı BOTAŞ Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Türkiye'nin enerji kaynaklarının bulunduğu Orta Asya ve Orta Doğu ile enerji ihtiyacının giderek arttığı Avrupa arasında bir köprü konumunda bulunması Türkiye çelik boru üreticileri adına önemli bir stratejik avantajdır. Örnek olarak, Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) boru hattının yapımında Türkiye çelik boru üreticilerinin başarılı bir şekilde yer alması sektör üreticilerinin uluslararası alanda tanınırlığını ve güvenilirliğini artırmış, teknik bilgi birikiminin artmasına fayda sağlamış ve ticari anlamda da başarılı bir sonuç doğurmuştur. Halihazırda gündemde yoğun bir şekilde yer alan projelerde de, Türkiye boru üreticilerinin yer alması sektörün Akdeniz Havzası ve Orta Doğu'daki en önemli üretici konumuna gelmesine yardımcı olacaktır. Söz konusu hedefe ulaşabilmesi için (i) Hâlihazırda gündemde olan tüm uluslararası boru hattı projelerinin Türkiye bölümüne düşen kısmının, ihracat sayılan satış ve teslimler faslından, sadece Türk çelik ürünleri kullanılarak gerçekleştirilmesini sağlayacak yönde düzenlemelerin yapılması, (ii) Yurtdışındaki üreticilere teşvik imkânlarının kaldırılması ve yurtiçindeki üreticilerden tedarik edilecek ürünlerde, yerli girdi kullanım koşulunun aranması (iii) Bu tür projelerde yer alacak üreticiler için Eximbank kredi imkânlarının en az 1 yıla çıkartılması gerektiği görülmektedir.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.10	Düşük fiyatlı ve kalitesiz ithal ürünlerin, benzer ürünü üreten Türkiye'deki yerli üreticilerin üzerinde yarattığı fiyat esaslı baskının bertaraf edilmesini teminen, ithalata konu çelik ürünlerinin standartlara uygunluklarının akredite laboratuvarlar ile sıkı bir şekilde denetlenmesi; ithal ürünler ile ilgili olarak, iç piyasa standartlarının oluşturulması yoluyla, kalitesiz ve haksız rekabete konu ürünlerin ülkemize girişinin engellenmesi,	Ekonomi Bakanlığı Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı TSE	Bazı ülkelerden ülkemize giriş yapan ikinci kalite ürünler, ülkemize değişik yollardan getirilmekte ve üzerlerinde yapılan basit talaşlama ve dilme işlemleri vasıtasıyla, hiçbir gümrük vergisine tabi olmadan yurdumuza sokulduğu uzun yıllardan bu yana bilinmektedir. Vergi kaybının ötesinde, getirilen söz konusu kalitesiz ürünler, yerli üretime karşı haksız rekabet ortamı oluşturmaktadır. İthal ürünlerde, Türkiye'nin ikinci kalite ürünlerin rahatlıkla girebildiği bir ülke konumundan uzaklaşması gerekmektedir. İkinci kalite ürünlerin Ülkemize rahatlıkla girebiliyor olması, yerel üretim yanında, çelik tüketicisi sektörlerin üretim kalitelerini de olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca, başta Rusya ve Ukrayna, olmak üzere, üçüncü ülkelerden yapılan düşük fiyatlı, kalitesiz ve devlet desteği ile üretilen ürünlerin ithalatı sektörün üretimini olumsuz yönde etkilemektedir. Türkiye'ye değişik şekillerde ithal edilen ürünler dikkate alındığında, gerek miktar, gerek kalite ve gerekse gizli ve dolaylı desteklerle düşük fiyata mal edilerek üretilen demir-çelik ürünlerinin ülkemizde yol açacağı haksız rekabetin önlenmesine yönelik anti-dumping önlemleri, mütekabiliyet prensibi çerçevesinde gündeme alınmalı ve gümrük mevzuatı ile kontrol yönetmelikleri uygun şekilde revize edilmelidir. Söz konusu ürünlerin belirli yanıtma yöntemleri kullanılarak ülkemize sokulmasını önlemek üzere; • Gümrük mevzuatında ihtiyaç duyulan değişikliklerin gerçekleştirilmesi ve burada yer alan koşulların gümrüklerde "etkin" olarak uygulanmasının sağlanmasına yönelik prosedürel düzenlemelerin yapılması,• Bahsi geçen "uygunsuz" ve "kalitesiz" ithalat uygulamalarının önüne geçmek üzere, iç piyasa standartlarının oluşturulması ve ithal edilen ürünlerin iç piyasada geçerli standartlara uygulununun tespitini yapabilecek denetim mekanizmasının kurulması gerekmektedir.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.11	Çelik tüketicisi sektörlerle verilecek teşviklerde, yerli çelik ürünleri tüketiminin, destek koşulu olarak yer alması,	Ekonomi Bakanlığı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı Kamu İhale Kurumu	Özellikle, yerli sanayi ürünlerin, ülke içerisinde yapılmakta olan yatırımlarda kullanılmasının teşvik edilmesi ve desteklenmesine yönelik yaklaşımlar, ABD başta olmak üzere, Dünya’da birçok ülkede, değişik formatlar altında uygulanmaktadır. Ülkemizde de, 2023 vizyonu kapsamında hali hazırda 11.000 km olan demiryolu ağının 22.000 km’ye çıkarılması ve otoban ağının geliştirilmesi gündemdedir. Ekim 2012 itibarıyla başlayan ve 20 yıl sürmesi planlanan Kentsel Dönüşüm çalışmaları çerçevesinde yapılacak inşaatlarda, bu çalışmaların Türkiye ekonomisine 500 Milyar Dolar tutarında katkıda bulunacağı hususu da dikkate alınarak, yerli inşaat malzemelerinin kullanılmasının teşvik edilmesine sektörün büyümesine katkıda bulunacaktır. Yurtiçi yatırımlarda, yerli üretim ürünlerinin kullanılmasının teşviki ve desteklenmesi, iç piyasada ciddi bir tüketim potansiyeli oluşturacağı değerlendirilmektedir.
1.12	Ukrayna ve Rusya ile yapılacak Serbest Ticaret Anlaşmalarında, demir çelik sektörü için, uzun süreli geçiş dönemleri istenmesi,	Ekonomi Bakanlığı	Ukrayna ve Rusya, demir çelik üretiminde kullanılan girdilerde karşılaştırmalı üstünlükleri yanında, ucuz enerji ve düşük işgücü maliyetlerine sahip bulunmaktadır. Tüm bunlara ilave olarak, çelik sektörünün doğrudan ve dolaylı uygulamalar ile devlet tarafından desteklenmesi, söz konusu ülkelerdeki üreticilerin son derece düşük maliyetlerle üretim yapmalarına imkân sağlamaktadır. Yapılacak olan Serbest Ticaret Anlaşmalarında demir çelik sektörü için uzun süreli geçiş dönemlerinin talep edilmesi önem taşımaktadır.
1.13	Kamu yatırımlarında yerli girdi kullanımının teşvik edilmesi,	Kamu İhale Kurumu Kalkınma Bakanlığı İçişleri Bakanlığı DSİ Genel Müdürlüğü Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Kamu ve resmi ihalelerde yerli üretim desteklenmelidir. İhale Kanununun düşük teklif bağlayıcılığına son verilmelidir. Tüm kamu ihalelerinde ve yatırımlarında, özelleştirme yatırımlarında, yerli üretim ve yurt içinde istihdam yaratıcı yatırım şartları getirilmeli ve uygulamaya konmalıdır. Fiyat listelerinde yüzde 15 oranında yerli malı kullanım avantajı uygulanmalıdır. AB ülkelerinde yapılan kamu ihalelerinde yerli üretim desteklenmektedir. Bu çerçevede, Türkiye’nin de AB ile mütakabiliyet çerçevesinde, benzer uygulamaları hayata geçirmesinde fayda mülâhaza edilmektedir.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.14	Kalitesiz ve teknik mevzuata uygun olmayan ithal ve yerli ürünler için, iç piyasada daha etkin denetimlerin yapılması,	Ekonomi Bakanlığı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Gümrük ve Ticaret Bakanlığı TSE	Başta inşaat demiri ve inşaatlarda kullanılan boru ve profil gibi diğer ürünler olmak üzere, can ve mal güvenliği açısından, demir-çelik ürünlerinde piyasa gözetimi ve denetimi artırılmalıdır. Özellikle kamu alımlarında teknik düzenlemeye (yoksa standardına) uygunluğu belgelenmiş ürünler tercih edilmelidir.
1.15	Rüzgâr enerjisi yatırım sözleşmelerinde, yerli girdi kullanımının teşvik edilmesi,	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı EPDK Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Rüzgâr türbinlerinde, başta sfere döküm ve yassı çelik ürünleri olmak üzere net katma değeri artıracak şekilde yerli girdi kullanım şartı aranmalıdır. Rüzgâr enerjisi üretim tesislerinin kurulumundaki en önemli noktalardan birisi kule imalatıdır. Bu kuleler Türkiye’de imal edildiği takdirde devlet tarafından satılan her kWh enerji için 0,8 \$ sent teşvik verilmektedir. Kule imalatı hâlihazırda yurtdışında yapılmaktadır. Üretim prosesi çelik levhaların bükülüp hale haline getirilmesini takiben kaynaklanarak birleştirilmesinden ibarettir. Bu nedenle de katma değeri düşüktür ve maliyetin önemli kısmını satın alınan levhalar oluşturmaktadır. Üreticiler levhaları tek noktadan kaynak yapmak zorunda olduklarını bahane ederek, kalite standartlarını karşılayan yerli levhaları kullanmamakta ve zorunlu ithalat belgesi alarak yurtdışından gelen malzemelerle üretim yapıp teşvik alabilmektedirler. MW başına yaklaşık 50 ton levha tüketildiği ve 2023’e kadar 20.000 MW rüzgar santrali hedefi göz önünde bulundurulduğunda bu hususun önemi daha net anlaşılmaktadır (20.000 x 50 = 1 milyon ton ithalat). Bu nedenle, Türkiye’de kurulacak rüzgar enerjisi üretim tesislerinin imalatında, yerli girdi kullanım zorunluluğunun getirilmesi veya özendirilmesi, çelik sektörüne de olumlu yansıtacaktır. Diğer taraftan, Savunma sanayi yatırımları için uzun süredir yürürlükte olan off-set, ihracat sayılan satış ve teslimler benzeri desteklerden de yararlanmalıdır.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.16	Her türlü yerli imalatta ihtiyaç duyulacak olan demir-çelik ürünlerinin, “yerlileştirme oranları”nı arttırmak üzere, girdi ve ara mamullerin yerli kaynaklardan sağlanmasını ekonomik yönden (yasaklayıcı olmayan) teşvik edecek bürokratik ve prosedürel düzenlemelerin yapılması,	Kamu İhale Kurumu	Günümüz itibariyle, özellikle otomotiv sanayinde ve kısmen de makine imalat sanayinde ihtiyaç duyulan çelik aksamların, bir bütün olarak getirildiği ve Türkiye’de ağırlıklı olarak sadece “montaj” işlerinin yapıldığı görülmektedir. Bazı yarı-mamuller ise, (özellikle kaporta vb. parçalar), “Dahilde İşleme Rejimi” kapsamında getirilmekte ve yerli imalat sanayimizde arzu edilen katma değer yaratılmamaktadır. Dünyada bugün, ana sanayinin ithal malzeme oranı, yüzde 1 (Güney Kore) ile yüzde 18 (İngiltere) aralığında değişirken, Türkiye’de yüzde 60 seviyesindedir. Bir aracın neredeyse tümünü üretebilecek yetkinlikte olan ülkemizde sanayide uygulanacak “yerlileştirme” politikaları çerçevesinde, demir-çelik ürünlerinin, “yerlileştirme oranları” artırılmalı; yerli kaynaklardan girdi teminini, ekonomik yönden teşvik edecek (yasaklayıcı olmayan) bürokratik ve prosedürel düzenlemeler yapılmalıdır.
1.17	Mevcut durum itibariyle yüzde 18 seviyesinde bulunan demir çelik ürünlerindeki KDV oranının, kentsel dönüşüm projelerinde kullanılan ürünlerde düşürülmesi,	Maliye Bakanlığı	Kentsel dönüşüm projelerinde kullanılacak demir çelik ürünleri üzerindeki KDV oranının düşürülmesi, tüketimi teşvik ederken, kentsel dönüşüm maliyetlerini de azaltacaktır.
1.18	Yurtiçi hurda toplama faaliyetlerinin kolaylaştırılması,	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bazı Tehlikesiz Atıkların Geri Kazanımı Tebliğine göre, metal hurda toplama/ayırma tesislerinden, ergitme tesislerine doğrudan hurda temini engellenmiş, devreye ıslah/geri kazanım tesisleri alınmıştır. Bu durum, hurdanın en büyük tüketicisi ve geri dönüştürücüsü olan demir çelik sektörünün, hurdaya doğrudan erişimini engellemekte, yerli hurda tedarikini sınırlandırmakta ve tedarik maliyetlerini arttırmaktadır. Demir çelik sektörü, söz konusu Tebliğ kapsamında çıkarılmalı, hurda toplama şartlarını kolaylaştırıcı tedbirler alınmalıdır.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.19	Hurda tedarikinin daha kontrollü bir şekilde gerçekleştirilebilmesi ve yurtiçi tedarik imkânlarının artırılabilmesi için, çelik üreticisi olmayan hurda ithalataçlarına ithal izni verilirken, ithal edilen hurdaları yurtiçinde prosese tabi tuttuktan sonra satma ve yurtiçinden de hurda tedariki yapıyor olma koşullarının getirilmesi,	Ekonomi Bakanlığı	Demir çelik üreticileri dışındaki, yeterli altyapıya sahip olmayan firmaların, yurtdışından hurda ithal ederek, ithal edilen hurdaları herhangi bir prosese tabi tutmadan satışı yapmaları sorunlara yol açmaktadır. Bu nedenle, yalnızca hurdayı prosesinde kullanabilecek firmaların hurda ithal etmelerine izin verilmeli ve hurda ithaline proses şartı getirilmelidir. Ayrıca, hurda ithalat izninin verilirken, ilgili firmaların yurtiçinden de hurda tedarik ediyor olmaları koşulu aranmalıdır.
1.20	Girdi Tedarik Stratejisi (GİTES) çalışmaları çerçevesinde öngörülen hedeflere ulaşılabilmesini teminen, Strateji Belgesi'nin süratle uygulamaya aktarılması,	Ekonomi Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı tarafından hazırlanmış bulunan ve 2013-2015 dönemini kapsayan Girdi Tedarik Stratejisi Yatay Eylem Planları ile Demir Çelik Sektörü Girdi Tedarik Stratejisi belgesinde yer alan sektörel eylem planlarının hayata geçirilmesi, yurtiçin hurda arzının artırılması, hammadde tedarikinde güç birliği ve sinerjinin değerlendirilmesi, hurdaya alternatif kaynakların değerlendirilmesi, hammaddelerde ithalata bağımlılığın azaltılması ve yurtiçinde üretimi bulunmayan yada yetersiz olan hammaddelerde yatırımların hayata geçirilmesi ve bu yönüyle hem cari açığın azaltılması hem de sektörün rekabet gücünün artırılması açısından büyük önem taşımaktadır.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.21	Demir-Çelik ve Demir Dışı Metaller Sektörü Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nın süratle uygulamaya aktarılması,	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından, 2012-2016 dönemini kapsayacak şekilde hazırlanmış bulunan Demir-Çelik ve Demir Dışı Metaller Sektörü Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nın süratle uygulamaya aktarılması, sektörün rekabet gücünü zayıflatan yüklerin hafifletilerek rekabet gücünün artırılması, girdi tedarikinin güçlendirilmesi, iç satışlarının artırılması, yatırım ve üretim imkânlarının kolaylaştırılması ve desteklenmesi, dış ticarete aksayan yönlerin giderilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.
1.22	Kok üretiminde kullanılan, başka hiçbir malzeme ile ikamesi olmayan ve kokuşma sırasında yanma olmadığı için, kökürt emisyonları açısından çevreye zararı olmayan koklaşabilir taş kömüründeki, kökürt ve uçucu madde oranlarına ilişkin analiz zorunluluğunun kaldırılması,	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	2011/4 sayılı İthal Katı Yayımlar Tebliğinde koklaşabilir kömürdeki kökürt ve uçucu madde limitleri, çevrenin korunmasına hiçbir katkı sağlamamakta, buna karşılık sektöre ciddi yükler getirmektedir. Söz konusu limitlerin kaldırılması, sorunu çözecektir.
1.23	Demir cevheri ithalatında uygulanmakta olan CIF bedelin yüzde biri oranındaki gümrük vergisinin kaldırılması,	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Yurtiçinde yeterli üretimin bulunmadığı dikkate alınarak, demir cevheri ithalatına uygulanan gümrük vergisinin kaldırılması, sektörün rekabet gücünün artırılması açısından büyük önem arz etmektedir. Demir cevheri ve cevher türevleri (HBI, pik demir, DRI, pelet) ithalatına uygulanan yüzde 1 oranındaki gümrük vergisi kaldırılmalıdır.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.24	Çelik sektörünün sürekli yenilenme ve yatırım ihtiyacı içerisinde olduğu dikkate alınarak, yatırımların önündeki çevre mevzuatı, arazi tahsis ve izinler gibi süreçlerin, yatırımları teşvik edecek şekilde kolaylaştırılması ve hızlandırılması,	Ekonomi Bakanlığı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı	Demir-Çelik tesisi yatırımda, “nakliye + enerji + doğalgaz” erişiminin önemi dikkate alındığında, üretim tesislerine sahil ve/veya demiryolu bağlantısının sağlanması büyük önem taşımaktadır. Mevcut durum itibarıyla, yeni yapılması söz konusu olan demir-çelik yatırımlarına, farklı coğrafyalarda “uygun” yer gösterilemediği gibi, mülkiyeti daha önceden alınmış olan sahalara da yatırım izini verilmemektedir. Yeni demir çelik üretim yatırımları için “yer tahsis” yapılması ve “müsaade” verilmesi işlemlerine kolaylık getirilmesi ve/veya yol gösterilmesine yönelik bürokratik ve prosedürel değişiklikler yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.
1.25	Yılın çok sıcak ve çok soğuk dönemlerinde, aşırı enerji tüketimi nedeniyle enerji arzında yetersizlik olduğunda, yalnızca ve öncelikle demir çelik tesislerinden enerji (doğalgaz ve elektrik) tüketimlerini azaltmalarının istenmesi uygulamasına son verilerek, elektrik enerjisi kesintilerinin tüm sanayi kuruluşlarına eşit seviyelerde dağıtılması ve enerji kesintisinin yol açtığı zararların tazmin edilmesi,	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı EPDK	Enerji tüketiminin yüksek olduğu dönemlerde, ilk önce demir çelik sektörüne sağlanan enerjide kesinti yapılmaktadır. Ayrıca, sözkonusu kesintiler, plânlama yapılmasına imkân sağlayacak makul bir süre verilmeden, kesintiden hemen önce ve genellikle resmi bir tebligat yapılmadan gerçekleştirilmektedir. Bu durum, yüksek seviyedeki tesis duruş maliyetleri yanında, sektörün üretim ve satışları ile uluslararası piyasadaki itibarını da olumsuz yönde etkilemektedir. Yaşanan aksaklıkların giderilmesi için, elektrik enerjisi üretim kapasitesi, en çok tüketim yapılan zamanlara göre ayarlanmalı ve her şeye rağmen kesinti yapmak mecburiyetinin gündeme geldiği durumlarda, kesintiler tüm tüketiciler arasında adil ve dengeli bir şekilde dağıtılmalı ve kesintilerin yol açtığı çok yönlü zararlar tazmin edilmelidir.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.26	Demir-çelik sektörünün, kendi enerji ihtiyacını karşılamak üzere yapmakta ve işletmekte olduğu veya yapmayı planladığı enerji yatırımlarının ve işletmelerinin teşvik edilmesi; bu çerçevede sektörün elektrik ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurduğu termik santrallere verilen teşviklerin kapsamının genişletilmesi; teşviklerin sadece yatırım dönemini değil, işletme dönemini ve bu dönemde gerçekleştirilen hammadde alımlarını da kapsayacak şekilde revize edilmesi; sözkonusu teşviklerde kredi faiz indirimi, işçilik, vergi indirimi (kurumlar, KDV, DV) gibi desteklerin verilmesi,	Ekonomi Bakanlığı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Sektörün ihtiyaç duyduğu enerjiyi üretmesi, geçmiş yıllarda hükümet politikaları çerçevesinde talep edilmekte idi. Bu doğrultuda ve ayrıca ortaya çıkan ihtiyacı karşılamak üzere, sektör tarafından enerji yatırımları yapılmış ve yapılmaya devam etmekte olduğu bilinen bir gerçektir. Ancak, gerek yatırım ve gerekse işletim esnasında karşılaşılan ağırlıklı olarak çevresel uygulamalardan kaynaklanan bürokratik engeller sektör üzerinde çok ciddi olumsuzluklar yaratmaktadır. Yapılmış ve yapılmakta olan enerji yatırımlarına yönelik olarak; 1. Yatırım imkânının ve uygulamasının önünü açacak ve destekleyecek şekilde, ihtiyaç duyulan bürokratik ve prosedürel düzenlemelerin yapılması,2. Başta 'halkın katılımı' uygulaması ve idari yargı ile ilgili hususlar olmak üzere, gerek yatırım ve gerekse işletim esnasında karşılaşılan engellemeleri, Dünya örnekleri dikkate alınarak, makul ve kabul edilebilir bir seviyeye çekmek üzere, gerekli düzenlemelerin yapılması,3. İşletim esnasında kullanılacak olan kömür gibi hammadde girdilerinin sağlanmasında, en azından navlun ve bürokratik işlemler konusunda kolaylık sağlayacak ve destek verecek düzenlemelere gidilmesi yatırımların gerçekleştirilmesini hızlandıracaktır.
1.27	Afrika ve Orta Doğu gibi riskli ülkelere yönelik ihracatta, politik önlemler yanında, ihracat kredi sigortası uygulamasının ve finansman desteğinin sağlanması,	Hazine Müsteşarlığı	Önümüzdeki yıllarda ihracatın gelişmiş ülkelere, gelişmekte olan ülkelere yöneleceği hususu da dikkate alınarak, bankacılık sistemi ile ödeme güvence mekanizmaları yeterince gelişmemiş ülkelere yönelik ihracatta EXIMBANK tarafından ihracat kredi sigortası ve diğer finansman desteklerinin uygulaması başlatılmalıdır. Eximbank'ın, kredi desteği verdiği yurtdışı projelerde, Türkiye menşeli çelik ürünlerinin kullanılması şartı getirilmelidir.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.28	İhracatın sürdürülebilir bir temele oturtulabilmesini teminen, sektörün pazar çeşitlendirmesi stratejisinin desteklenmesi,	Ekonomi Bakanlığı	Demir çelik sektörü, özellikle 2008 yılında ortaya çıkan global finans krizi ve sonrasında dönemde temel ihraç pazarlarının zayıf seyrini sürdürmesi nedeniyle, pazar çeşitlendirmesi çalışmalarına ağırlık vermiş ve son yıllarda, Latin Amerika, Orta ve Güney Afrika ve Uzak Doğu bölgelerine ihracatını artırma gayreti içerisinde bulunmuştur. Sektörün alternatif pazarlara yönelme esnasında karşılaştığı, hukuki, finansal, lojistik vb. engellerin aşılmasında devlet desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye'nin ihracatının geliştirilmesi ve ödemeler dengesi açığının kapatılması için, pazar çeşitlendirmesi faaliyetlerine yönelik destekler artırılmalıdır.
1.29	Üreticilerini korumak amacıyla veya başka amaçlarla Türkiye menşeli çelik ürünlerinin ithalatına ekstra vergi uygulayan ülkelerde, çelik ürünleri ihracatına vergi indirimi sağlamanın yollarının aranması,	Ekonomi Bakanlığı Dışişleri Bakanlığı	Türk çelik üreticilerinin ihracatına karşı, sübjektif gerekçelerle korunma önlemi alınmaması veya vergi artışı yapılmasının önüne geçilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye'nin çok yönlü iyi ilişkiler geliştirdiği KİK ülkelerinin, kendi aralarındaki ticarete vergi avantajı sağlayan uygulamama Türkiye'nin de dahil edilmesi sağlanmalı, bölge ülkelerinin artan demir çelik ürünleri tüketiminden Türkiye'nin daha fazla pay almasını mümkün kılacak çok yönlü tedbirler alınmalıdır.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.30	Çevre, AR-GE, ürün geliştirme (UR-GE) ve istihdamı destekleyici teşviklerin uygulanması,	Ekonomi Bakanlığı Çevre Ve Şehircilik Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı EPDK	Ulusal ve uluslararası mevzuat ve standartlara uymanın getireceği yatırım yükü ile ilgili teşvikler yeterli değildir. Çevre yatırım maliyetlerinin desteklenmesi ile ilgili tebliğde belirtilen teşvik ve benzeri tedbirlerin kapsam ve miktarlarının artırılarak uygulanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bertaraf, atık minimizasyonu ve geri kazanımı için harcanan yatırım ve enerji bedelleri, AB’de olduğu gibi desteklenmelidir. Atık yok etme işleminde kullanılan makine ve ekipmanlarda teşvik uygulanmalı ve bu tesislerde kullanılan enerji, teşvik kapsamına alınmalıdır. TBMM’de onaylanan Kyoto Protokolüyle birlikte demir çelik ve demir dışı metal sanayi sektörlerine yönelik ek yükümlülüklerin doğmasının uluslararası piyasada sektör firmalarının rekabet edebilirliğini etkileyecek olumsuz durumların giderilmesine, bu konuda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı koordinasyonunda bir çalışma grubu oluşturularak etki analizinin yapılmasına ve sektörün uluslararası çevre düzenlemelerine hazırlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Çevre katkı payı uygulaması yerine, sektör kuruluşlarına, söz konusu tutarların çevre yatırımlarına tahsis yükümlülüğünün getirilmesi, sektörün çevre performansının geliştirilmesi yanında, bu uygulamaya ilişkin sorunun çözümüne katkıda bulunacaktır.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.31	Çevresel Etki Değerlendirmesinde, çevreyi korumaya katkısı olmadığı gibi, istismara açık olarak gerçekleşen 'halkın katılımı' sürecinin gözden geçirilerek daha mantıklı ve rasyonel bir yapı geliştirilmesi; ÇED raporu hazırlanan tesislerle ilgili yatırımlarda, idari mahkemelere gidilmesinin, yatırımları yavaşlatmasını önleyici tedbirlerin alınması ve çevre mevzuatının, yeni yatırımların önüne geçmesinin engellenmesi,	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bugüne kadar edinilen tecrübeler, ÇED sürecinde yer alan "halkın katılımı" uygulamasının gerçek kişi veya gruplara verilen "ÇED süreci ve/veya belgesine karşı dava açma hakkı"nın, çok ciddi anlamda istismar edildiğini göstermektedir. Özellikle bu uygulamanın, kişisel menfaata sağlamak, siyasi çıkar elde etmek, rakibin önünü kesmek veya rakibe bir şekilde zarar vermek amacıyla, etkin ve başarıyla kullanıldığı görülmektedir. ÇED mevzuatında yer alan halkın katılımı uygulaması, popülist yaklaşımları engelleyecek şekilde düzenlenmelidir. ÇED raporu hazırlanan tesisler ile ilgili olarak, sübjektif gerekçelerle, İdari Yargı'ya gitmenin önü kapanmalıdır.
1.32	Uygulamada bulunan çevre mevzuatında yer alan kontrol kriterlerinin tekrar gözden geçirilmesi ve dünyada kabul gören değerler çerçevesinde yeniden revize edilerek, yatırım yapmaya imkân verecek şekilde düzenlenmesi,	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Çevre mevzuatımızda yer alan "kabul kriterleri", ağırlıklı olarak, AB uyum mevzuatı çerçevesinde tercüme edilmiştir. Bu şekilde belirlenmiş olan sınır değerler, üretici kuruluşlar üzerine, taşınması çok fazla yükler getirmekte ve gereksiz maliyetlere yol açmaktadır. Tercüme işlemleri sırasında birçok değer, bilinçsizce ve aşırı seviyede düşük değerlere çekilmesinden kaynaklanan sorunlar defalarca gündeme getirilmiş, ancak bir çözüm elde edilememiştir. Çevre mevzuatında yer alan kabul ve değerlendirme kriterlerinin, bilimsel ve gerçekçi yönden tekrar ele alınmasına ve Dünya'da genel kabul gören seviyelere çekilmesinin sağlanmasına yönelik çalışma ve düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.33	Çevre konularında gerekli teknik bilgi ve donanıma sahip İhtisas Mahkemeleri'nin kurulması,	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	ÇED izin sürecinde, Danıştay'a gidilmesi, İhtisas Mahkemesi'nin bulunmaması nedeniyle, yatırımları yavaşlatıcı etki yaratmakta ve ciddi aksaklıklara yol açmaktadır. Pek çok teknik konuda, idari yargının verdiği kararların, konunun gerektirdiği teknik bilgiyi ve işin büyüklüğüne ilişkin hassasiyeti yansıtmadığı görülmektedir. Bu nedenle, çevre konularına vakıf çevre ihtisas mahkemelerinin kurulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.
1.34	Çelikhane cürufunun dünya literatüründe inert atık olarak geçmesine ve yan ürün olarak yaygın kullanım alanı olmasına rağmen, Türkiye'deki farklı uygulamaların dünya ile uyumlu hale getirilmesi ve cürufun karayolları, liman dolgusu gibi alanlarda kullanılabilmesini teminen, ilgili kamu kuruluşlarıyla ortak mevzuat çalışması yapılması,	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Ülkemizde çelikhane cürufunun geri kazanımına ilişkin çalışmalarda, cürufun inert atık olduğu, depolandığı yerde, su ile temasa geçtiğinde, çözünen maddeleri alıcı ortama taşıyarak, sorun yaratmayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan, çelikhane cürufunun, karayollarında agrega kullanımı ile ilgili standartlarda yan ürün sınıfında değerlendirilerek, ekonomiye kazandırılması mümkün görülmektedir. Bu sebeple, cürufun 17 Haziran 2011 tarihinde yürürlüğe giren 'Bazı Tehlikesiz Atıkların Geri Kazanımı Tebliği'n, kapsamından çıkartılması gerekmektedir.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.35	İşletmelere, çevre izin veya çevre izin ve lisansının e-başvuru sürecini tamamlamaları için verilen 6 aylık sürenin, kuruluşların yükümlüklerine göre kademelendirilmesi, büyük ölçekli tesislerde en az 1 seneye çıkartılması,	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	“Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik”in Madde 8’in, 1. ve 3. Fıkrasında yer alan, “işletmelerin, geçici faaliyet belgesinin alınmasından itibaren en geç altı ay içerisinde çevre izin veya çevre izin ve lisansının e-başvuru sürecini tamamlamaları zorunludur” hükmü, kurum ve kuruluşların kapasiteleri, yükümlükleri ve Mevzuat kapsamı dikkate alınarak yeniden düzenlenmelidir. Entegre demir-çelik kuruluşunda 45-50 arasında baca bulunduğu düşünüldüğünde baca gazı analizleri, bu analizlere bağlı atmosfer havası ölçümleri, modelleme çalışmaları ve raporun hazırlanması sürecinin tamamlanması için 6 aylık süre yeterli olmamaktadır. Ayrıca ölçümlerin yapılabilmesi için arazi durumlar, hava şartlarının uygun olmaması, emniyet tedbirleri gereğince günde 2 bacadan fazla ölçüm yapılamaması gibi nedenlerden dolayı da 6 aylık sürenin yeterli olmayacağı düşünülmektedir
1.36	Geçici Faaliyet Belgesi (GFB) müracaatında yapı kullanma izninin istenmesi uygulamasının kaldırılması,	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bu uygulama şirketlerin önünü tıkamakta ve bağlı oldukları belediyeler tarafından sıklıkla istismar edilmektedir. Yapı kullanma izninin GFB ile ilgili hiçbir bağlantısı bulunmamaktadır. GFB müracaatında bu uygulama kaldırılmalıdır.
1.37	Strekli Emisyon Ölçüm Sistemleri Tebliğinin uygulamaya geçmesi için 1 yıl ilave süre verilmesi,	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Tebliğ kapsamında yaptırılması istenen doğrulama ve kalibrasyonların yapılacağı akredite laboratuvar sayısı çok sınırlıdır. Ayrıca işletmelerin; sistemlerin tam olarak düzgün çalışıp çalışmadığından emin olununcaya kadar bu sistemlerin ölçüm sonuçlarından sorumlu tutulmaması gerekmektedir.
1.38	Demir cevheri üzerindeki yüzde 18 oranındaki Katma Değer Vergisi’nin, hurdada olduğu gibi sıfırlanması,	Maliye Bakanlığı Ekonomi Bakanlığı	Düşük tenörlü yerli demir cevheri, ithal demir cevheri ile rekabet etmekte güçlük çekmektedir. Demir cevheri üzerindeki yüzde 18 oranındaki KDV’nin kaldırılması, yerli cevherin ithal cevher ile daha etkin rekabet edebilmesine ve yerli cevher kullanım miktarlarının artmasına imkân sağlayacaktır.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.39 Enerjiyi etkin kullanan, hammadde-proses-ürün zincirinde sıcak şarjı sağlayan yeni nesil teknolojilerin kurulmasında AR-GE ve tesis kurulum desteğinin sağlanması,	Ekonomi Bakanlığı	EAO ile çelik üretiminde ve özellikle de yassı çelik üretiminde, sürdürülebilirliğin sağlanması için, cari açığa neden olan hammaddeleri yerli kaynaklarla üretimini sağlayacak anlamlı çözümler ve proses entegrasyonları gerçekleştirilmelidir. Özellikle yassı çelik üretimi için hurdaya alternatif kaynaklar yaratılmalıdır. Hammadde kaynaklarımız incelenerek, uygun bulunacak bölgelerde, kaynaklarımızın özelliklerine uygun olacak proseslerde, Elektrik Ark Ocağına demirli şarj malzemesi üretilmelidir. Bu konularda enerjiyi etkin kullanan, hammadde – proses – ürün zincirinde sıcak şarj ile üretimi sağlayacak şekilde uygun stratejiler doğrultusunda geliştirilecek tümeşik proseslerin kurulumuna ve konu ile ilgili AR – GE çalışmalarına destek sağlanmalı ve böylece tenorleri düşük, geleneksel yolla kullanıma uygun görülmeyen cevher kaynakları ekonomiye kazandırılmalıdır. Türkiye’de cevhere ve kömüre dayalı çelik üretimi yeni nesil teknolojilerle yeniden öne çıkarılmalıdır. Çelik üretiminde metalürjik koksuz üretim yapmak yıllar öncesinden beri değişmeyen ana hedeftir. Metalürjik koksuz üretim yapma konusunda yapılan teknolojik çalışmalarla yıllar öncesinde “alternatif prosesler” olarak tanımlanan prosesler, ülkemizin koşullarına uyarlanarak kurulmalı ve bu çalışmalara gerekli destekler sağlanmalıdır.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.40 Çeşitli proseslerden çıkan atıklarda demiri (ve diğer kıymetleri) geri kazanmak amacıyla yapılacak AR-GE çalışmaları ve tesis kurulumuna destek sağlanması,	Ekonomi Bakanlığı	Çelik üretim sanayinin üretim sürecinde baca tozları, cüruf, hadde tufali gibi atık çıktıların geri kazanılması için çok yönlü teşvikler sağlanmalıdır. Çevre sorununu azaltmaya ve hammadde ve kaynak sağlamaya yönelik olan bu aktiviteler için araştırma ve yatırım teşvikleri sağlanmalıdır. Yüksek fırınli proseslerin baca tozları, demir ve kömür gibi prosesin temel bileşenlerini bulundururken, elektrik ark fırını baca tozları kullanılan hurdanın özelliğine bağlı olarak çinko, kurşun, kadmiyum gibi düşük sıcaklıklarda buharlaşabilen demir dışı metalleri içerisinde barındırmaktadır. Bu maddelerin yeniden kazanılarak ekonomi ve sanayinin kullanımına sunulması için, gerekli teşvikler ve kolaylıklar sağlanmalıdır. Demir çelik üretim proseslerinde oluşan cüruflara, gerekli standartlar çerçevesinde kullanım alanları sağlanmalıdır. Çelik üretiminde sürekli döküm ve haddeleme ünitelerinde ortaya çıkan tufal, önemli bir demirli kaynaktır. Üretilen çeliğin bileşimini oluşturan elementlerin oksitleri olan hadde tufali, bulundurduğu yüksek demir (oksit olarak) oranı ile kazanılması gereken önemli kaynaktır. Çelik üretiminde yüzde3 oranlarında ortaya çıkan tufalin yıllık miktarı, günümüzdeki çelik üretim miktarı dikkate alındığında, yıllık 600 bin ton civarında olduğu hesaplanmaktadır. Tufalin demir çelik üretimine geri kazandırılması yanında, katma değeri yüksek ürüne (hammaddeye) dönüştürülmesi de önemli görülmektedir. Bunların dışında çelik kullanan ve işleyen birçok sanayi kollarında ve birçok diğer sanayi kollarında kirleticiler bulaşmış veya bulaşmamış, ana bileşeni demir olan toz özellikli atıklar ortaya çıkmaktadır. Kirletici bulaşmış olanlar kirleticilerden arındırılarak ve aglomere edilerek demirli hammadde olarak geri kazanılmalıdır. Atıkların geri kazanılmasına ve çevrenin korunmasına hizmet edecek bu tür projeler desteklenmelidir.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.41	Gemi söküm tesislerinin Türkiye'de kurulmasının desteklenmesi ve yaygınlaştırılması,	Ekonomi Bakanlığı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	İthal hurda bağımlılığının azaltılabilmesi için, dünya genelinde hurda gemilerin söküm işlemlerinin Türkiye'de yapılmasının teşvik edilmesi çerçevesinde, Aliğa'daki mevcut tesis yanında, İskenderun, İzmit, Tekirdağ, Zonguldak ve Samsun'da da gemi söküm tesisleri oluşturulmasının teşvik edilmesi, yurtdışı hurda arzının artırılması açısından önem taşımaktadır.
1.42	Karadeniz sahili ve çevresindeki demir çelik sanayinin gelişmesine katkıda bulunacak olan Filyos Limanı Projesi'nin hayata geçirilmesi,	Ulaştırma, Haberleşme ve Denizcilik Bakanlığı	Ağırlıklı bir şekilde denizyolu ile ihracatını gerçekleştiren demir çelik sektörü için limanlar büyük bir önem arz etmektedir. Hazırlık çalışmaları yapılmış ve alt yapı çalışmaları büyük oranda bitirilip ihale safhasına getirilmiş olan Filyos Vadisinde kurulması planlanan Filyos Liman Projesi'nin ivedilikle hayata geçirilmesi, yalnızca bölge çelik sektörünün gelişimi açısından değil, diğer sanayi kollarının büyümesi açısından da önem taşımaktadır.
1.43	Türkiye'de metal borsalarının geliştirilmesini teminen, mevzuatta gerekli altyapının oluşturulması,	Ekonomi Bakanlığı	Metal borsalarının oluşturulmasının, diğer ülkelerdeki benzerlerinden de görülebildiği gibi, uzun vadeli işlemler yapılabilmesi açısından önem taşıdığı değerlendirilmektedir.
1.44	Sektör kuruluşlarının yeni pazarlara yönlendirilmesini ve sektörün mevcut pazarlardaki payının artırılmasını teminen, UR-GE mevzuatının sektörün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde revize edilmesi,	Ekonomi Bakanlığı	Sektörün geleneksel pazarlarda yaşadığı sıkıntılar ve büyümesini sürdürebilmesi için, ihracatını arttırmaya devam etmesi gerektiği hususları dikkate alındığında, sektörün yeni pazarlara açılımının hızlandırılması ve hedef pazarlardaki payını artırması açısından, Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi (UR-GE) mevzuatının, daha esnek bir yapıya kavuşturulacak şekilde revize edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

1.45	4857 sayılı İş Kanunu'nun 30. Maddesinde "İşverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç özürülü çalıştırmakla yükümlüdürler" denilmektedir. Aynı madde içerisinde yer alan "Yeraltı ve su altı işlerinde özürülü işçi çalıştırılmaz" istisnasına, ağır sanayi olarak kabul edilen demir çelik sektörünün üretim hattında çalışan kişilerin de ilave edilmesi,	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	İstihdam maliyetini arttıran buna karşılık amaca ulaşma yönünde katkı sağlamayan söz konusu uygulamaya tümüyle son verilmesi ve Ağır ve Tehlikeli İşler Tüzüğü ile yasaklanan alanların, zorunlu istihdamın hesaplanmasında, kapsam dışı bırakılması, önem taşımaktadır. Bu durum, demir ve demir dışı metaller sektöründe özürülülerin üretim hatlarına çalıştırılmaması nedeniyle, idari kadroda özürülü çalışan ağırlığının yüksek seviyelerde bulunmasına neden olmaktadır.
1.46	Anti-dumping soruşturmaları kapsamında, devletin sağladığı avukatlık, danışmanlık ve lobi faaliyetleri gibi desteklerin arttırılması ve kapsamının genişletilmesi,	Ekonomi Bakanlığı	Uzun ürünlerde, zorunlu olarak ihracat yapmak durumunda bulunan Türk çelik sektörü, sıklıkla anti-dumping soruşturmaları ve önlemleri ile karşı karşıya kalmaktadır. Önlem kararı alınmasa dahi, sözkonusu soruşturmaların açılması, sektörün ilgili pazara yönelik ihracatının durma noktasına gelmesine neden olmaktadır. Bu durum da, anti-dumping soruşturmalarının zaman zaman, "ithalata karşı rahatlatma dönemi elde etmek" amaçlı olarak da kullanılmasına neden olabilmektedir. Anti-dumping soruşturmaları kapsamında, devletin sağladığı destekler arttırılmalı ve kapsamı genişletilmelidir.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

TEMELAMAÇ VE POLİTİKALARA DÖNÜK EYLEMLER VE UYGULAMA STRATEJİLERİ			
2.	KURUMSAL DÜZENLEMELER		
EYLEM		SORUMLU/ İLGİLİ KURULUŞ	
EYLEM		AÇIKLAMA	
2.1	Tesislerin demiryolu hatları ile entegrasyonunu sağlayacak yatırımların desteklenmesi ve demiryolu nakliye maliyetlerinin düşürülerek, yatırımları kolaylaştırıcı önlemlerin alınması,	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı TCDD	Tesislerin demiryolu hatları ile entegrasyonunu teminen gerekli kolaylıkların gösterilmesi, yurtiçi nakliye giderlerinin azaltılarak, yerli çelik ürünlerinin iç piyasaya daha makul nakliye maliyetleri ile ulaşmasına ve yurtiçinden tedarik edilen hurda, demir cevheri gibi girdilerin kullanım oranlarının artmasına katkıda bulunacaktır.
2.2	Yerli cevher üreticilerinin desteklenmesi ve arzın artırılması,	Ekonomi Bakanlığı Hazine Müsteşarlığı	Yerli üretim kapasitesinin ihtiyacı karşılamak üzere artırılması için çalışmalar yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle, yerli cevher üretiminde, istihdam üzerindeki vergi ve sigorta kesintilerinin azaltılarak, istihdamı teşvik edici ve maliyetlerin düşürülmesini sağlayacak tedbirler alınmalıdır.
2.3	Demir cevheri zenginleştirme tesisi yatırımları ile düşük tenörlü cevherden üretim yapmaya dönük teknolojilerin geliştirilmesine ve uygulanmasına yönelik yatırımların desteklenmesi,	Ekonomi Bakanlığı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü TÜBİTAK	Türkiye'nin bilinen madenlerindeki demir cevheri rezerv miktarı 113,3 milyon tondur. Ekonomik olarak işletilebilir demir kaynaklarımız, ülkemiz cevher talebini ancak 10 yıl karşılayabilecek düzeydedir. Öte yandan, sektörün ihtiyacına yönelik kaliteli cevher potansiyeli oldukça sınırlıdır. Arz açığı nedeniyle, ülkemizde her yıl yaklaşık 1 milyar dolar civarında demir cevheri ithalatı yapılmaktadır. Düşük tenörlü ve/veya zararlı içerikli demir cevheri yataklarının işletilebilmesi için yüksek maliyetli zenginleştirme tesislerinin kurulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.
2.4	Sektörün önümüzdeki dönemdeki yatırım ihtiyaçlarına ve gelişme hedeflerine paralel olarak, enerji arzı ve dağıtımının planlanması,	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Demir çelik sektörü, yeni kapasite ve tesis yatırımı yaptığında, enerji arzı ve dağıtım konusunda sorunlar ile karşı karşıya kalmakta ve yatırımların ekonomiye katkıda bulunmaya başlayabilmesi için, dağıtım/iletim hatlarının sektörün büyüme eğilimi dikkate alınarak önceden planlanmasının yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

TEMELAMAÇ VE POLİTİKALARA DÖNÜK EYLEMLER VE UYGULAMA STRATEJİLERİ	
3. ÖNEMLİ PROJELER	
EYLEM	SORUMLU/ İLGİLİ KURULUŞ AÇIKLAMA
3.1 Hurda toplamada ilkel yöntemlerden (vahşi toplama) Mahalli İdareler aracılığıyla teşvik edilen modern bir sisteme geçilmesinin sağlanması,	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Ekonomi Bakanlığı İçişleri Bakanlığı (Mahalli İdareler Gn.Müd.) Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu (Hurda İşletme Müdürlüğü) Ülkemizde hurda toplama işleminin daha organize hale gelmesi, izlenebilirliğinin sağlanmasının yanı sıra ayrıştırma oranını ve hurda jenerasyonu önemli ölçüde arttıracaktır. Mahalli İdareler aracılığı ile tüm Türkiye genelinde, evsel atıkların bünyesindeki metal hurdaların daha etkin bir şekilde geri kazanılabilesini mümkün kılacak teşvik mekanizmaları oluşturulmalıdır.
3.2 Hurdaya alternatif kaynakların (sünger demir (DRI) ve sıcak briketlenmiş demir (HBI) vb.) ülkemizde üretilmesine destek verilmesi,	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Ekonomi Bakanlığı Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü Çelik sektörü, hurda tüketimine dayanan Elektrik Ark Ocağı ağırlıklı olarak büyümektedir. Yerel kaynaklardan hurda tedarikinin sınırlı seviyede kaldığı hususu da dikkate alındığında, önümüzdeki dönemde Türkiye'nin hurda ithalatı da artmaya devam edecektir. Ancak uluslararası piyasalardan hurda tedariki, gerek ihracatçı ülkelerin sınırlamaları ve gerekse artan talep nedeniyle, her geçen yıl daha da zorlaşmaktadır. Bu nedenle, çelik sektörünün, ithal hurda ihtiyacının azaltılabilesini teminen, iç piyasadan hurda tedarikinin artırılmasını mümkün kılacak önlemler yanında, hurdaya alternatif girdilerin üretilmesine destek verilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Yerli doğal kaynakların değerlendirilebilmesinde, Orta Anadolu'da yer alan düşük tenörlü cevherlerin peletlenmesi ve direk redüksiyon ile DRI elde edilmesinin bu konuda çözüm sunabileceği değerlendirilmektedir. Hurdaya alternatif DRI üretiminde kullanılacak olan doğal gaz ve diğer girdilerin tedarikinden vergi alınmaması gibi, uygulamayı kolaylaştırıcı imkânların sağlanmasına yönelik düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

3.3	Demir ve demir dışı cevher aramalarına önem verilmesi ve maden aramalarının desteklenmesi,	Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü	MTA tarafından arama faaliyetlerine hız verilmesi, yeni bulunacak işletilebilir yataklarda, süratle madencilik faaliyetinin başlatılması, yerli girdi tedarik imkânlarının arttırılması ve hızla büyümekte olan dış ticaret açığımızın kapatılması bakımından hayati önem taşımaktadır. Maden arama çalışmalarının teşvik edilmesi için, mevcut hukuki düzenlemelerin yeniden gözden geçirilmesine destek verilmelidir.
3.4	Demir-çelik sektöründe, enerji verimliliğinin artırılmasına yönelik proje ve çalışmalara destek verilmesi; mevcut destek miktarlarının arttırılması,	Ekonomi Bakanlığı Çevre Ve Şehircilik Bakanlığı	Demir çelik sektöründe enerji, hammaddeden sonra ikinci en büyük maliyet kalemi olarak ortaya çıkmaktadır. Ark ocaklı tesisler başta olmak üzere demir-çelik sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde enerji yoğunluğunun düşürülmesine yönelik potansiyel tedbirlerin hayata geçirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.
3.5	Hammadde ve cevher üretimine ilişkin yurtdışı şirket alımlarının desteklenmesi,	Ekonomi Bakanlığı	Ülkemizdeki demir cevheri rezervleri düşük tenörlü olduğundan etkin bir şekilde kullanılmamakta ve sektör ihtiyacının yüzde 50’den fazlasını ithalat yolu ile karşılamaktadır. Sektör, hurda ve ferro alyaj gibi girdilerde de ithalata bağımlı üretim yapmaktadır. Yurtdışında, hammadde üretimi yapan şirketlerin satın alınması, sektörün hammadde tedarik güvenliği ve daha düşük maliyetlerle girdi tedarik edebilmesi açısından önem taşımaktadır.
3.6	Dünyadaki büyük hammadde ve hurda tedarikçisi şirketler ile organik ortaklıklar kurulmasının teşvik edilmesi,	Ekonomi Bakanlığı	Türk çelik sektörünün hurda tüketiminin artmaya devam ettiği ve yurtiçinden tedarik edilen hurda miktarının yetersiz kaldığı hususundan hareketle, büyük hurda ihracatçısı ülkelerde, hurda firmalarını satın alma ve birleşme çalışmalarının desteklenmesi, sektörün uzun vadede hammadde tedarikinin sürdürülebilir bir temele oturtulmasına katkıda bulunacaktır.
3.7	Elektrod, kalsiyum florür, alyaj grubu (FeSi, FeSiMn), antrasit, refrakter malzeme, rulman vs. ithal edilen malzemelerin yurtiçinde üretiminin teşvik edilmesi,	Ekonomi Bakanlığı Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Sözkonusu girdilerde, ihtiyacın büyük oranda ithalat yolu ile karşılanma zorunluluğunun bulunması ve zorlaşan tedarik koşulları sektörün büyüme hızını yavaşlatmaktadır. Bu girdilerin yurtiçinden tedarik imkânlarının araştırılmasına yönelik çalışma ve projelere destek ve teşvik verilmesi, sektörün büyümesinin daha sürdürülebilir bir temele oturtulması ve Türkiye’ nin dış ticaret açığının azaltılması bakımından önem taşımaktadır.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

3.8	Komşu ülkelere yapılacak olan ihracatı kolaylaştırıcı önlemlerin alınması ve demiryolu taşıma altyapısının iyileştirilmesi yönünde gerekli adımların atılması,	Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Maliye Bakanlığı TCDD	Özellikle Irak, Suriye ve İran gibi komşu ülkelere yönelik ihracatta, sektör yurtiçinden sınıra yönelik sevkiyatlarda sıkıntı yaşanmakta, karayolu ile yapılan sevkiyatlar ihracatımızı olumsuz yönde etkilemektedir. Komşu ülkelerden en fazla ihracat yaptığımız Irak, İran ve Suriye'ye demiryolu taşımacılık imkânlarının sağlanması, mevcutların geliştirilmesi ve özel firmaların vagon işletmelerinin önünün açılması, sadece ihracatın değil, komşu ülkelerle turizm ve bavul ticaretinin de gelişmesine ve bölgesel ekonominin oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.
3.9	Karayollarında beton yol uygulamasına geçilmesi,	Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Karayolları Genel Müdürlüğü	Karayollarında beton yol uygulamasına geçilmesi, yalnızca karayollarının kalitesinin artırılması açısından değil, demir çelik ürünlerinin tüketimi açısından da önem taşımaktadır.
3.10	Demir-çelik sektöründe çevre kirliliğinin azaltılmasına ve atıkların değerlendirilmesine yönelik projelerin desteklenmesi,	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Başta geri kazanım yatırımları olmak üzere, metal sanayinin çevre konusundaki eksikliklerini gidermeye yönelik yatırımlar öncelikle desteklenmeli, ÇED süreci hızlandırılmalı ve atıkların geri dönüşümünü sağlayacak tesis yatırımlarının önündeki engeller kaldırılmalıdır.
3.11	Atıkların analizini yapacak laboratuvarların sayı ve niteliğinin artırılması,	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı TÜBİTAK	Çevre analizleri için akredite laboratuvarlar eksiktir. Sadece TÜBİTAK ve birkaç özel kuruluşta limitli analiz yapılabilmekte ve bu analizler çok uzun sürmektedir. Yeni laboratuvarların kurulması teşvik edilmeli ve bu arada, üniversite laboratuvarlarının yapılacak analiz sonuçları da ilgili Bakanlıklarca kabul edilmelidir.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

3.12	Üniversite-sanayi işbirliğinin sektörün gelişimini destekleyecek şekilde geliştirilmesini mümkün kılabilecek tedbirlerin alınması,	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı TÜBİTAK YÖK	Üniversitelerin çelik sektörüne yönelik inovatif projeleri TÜBİTAK tarafından desteklenmeli, sektöre yönelik eğitim programlarının geliştirilmesi teşvik edilmelidir.
3.13	Çelik sanayine hizmet eden mühendislik firmalarının, çelik sektörünün yüksek nitelikli ve katma değerli ürünlere geçişini hızlandırabilecek şekilde geliştirilmesi ve desteklenmesi,	Ekonomi Bakanlığı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Son yıllarda Türk çelik sanayi hızlı bir gelişme göstermiş olmasına rağmen, çelik sanayine yönelik mühendislik alanlarında önemli bir gelişme gözlenmemektedir. Bu durum çelik sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli mühendis sayısının yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Çelik sektörünün sürdürülebilir büyümesi açısından, mühendislik firmalarına çok yönlü destek verilmesi önem taşımaktadır.
3.14	İnşaat, otomotiv, beyaz eşya, makine, mobilya gibi çelik tüketicisi sektörler ile ortak çalışmalar yapılarak, çelik üretiminin tüketicisi sektörlerin ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirilmesinin sağlanması,	Ekonomi Bakanlığı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Çelik sektörünün iç piyasadaki tüketicilerin ihtiyaçları doğrultusunda üretimlerini şekillendirmeleri veya planlayarak gerekli yatırımları yapmaları, sektörün iç piyasadaki talepten azami ölçüde yararlanmasına katkıda bulunacaktır. Bu durum, ithalatın azalmasına ve dış ticaret açığının kapatılmasına da fayda sağlayacaktır. GİTES çerçevesinde, çelik üreticileri ile tüketicileri bir araya getirecek toplantı ve çalışmalar düzenlenmeli ve yurtiçinden girdi temini cazip hale getirilmelidir.

DEMİR-ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU EYLEM PLANI (devam)

TEMEL AMAÇ VE POLİTİKALARA DÖNÜK EYLEMLER VE UYGULAMA STRATEJİLERİ			
4 İNSAN KAYNAKLARI			
EYLEM		SORUMLU/ İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA
4.1	Sektörün nitelikli çalışan, teknik eleman ve mühendis istihdamını arttırabilmesi için, liselerden başlayarak, üniversitelere kadar sektörün ihtiyaçlarına cevap verebilecek alanlarda eğitim programlarının oluşturulması,	YÖK	Endüstri Meslek Liseleri, sektöre nitelikli eleman istihdamı sağlayacak şekilde organize edilmeli; Endüstri Meslek Liseleri'nin ilgili bölümlerinden mezun olan öğrencilerin, üniversitelerin ilgili bölümlerinde uzmanlaşmaları sağlanmalıdır.
4.2	Üniversitelerin Metalürji Mühendisliği bölümlerinin son sınıflarında, demir çelik alanında uzmanlaşma imkânının oluşturulması,	YÖK	Üniversitemizin Metalürji Mühendisliği bölümlerde uygulanan eğitim programları, tüm metalleri kapsamaktadır. Bölümün son sınıfında, öğrencilerin demir çelik, alüminyum, bakır vb. alanlarda uzmanlaşmasını sağlayacak spesifik dallara yönelmelerine imkân sağlanmalı ve sektörün yoğun olarak faaliyet gösterdiği bölgelerdeki Üniversitelerin Mühendisliği bölümleri, ile sektör kuruluşları arasında yakın işbirliği imkanları geliştirilmelidir.
4.3	Üniversitelerin yüksek lisans ve doktora programlarında, metalürjiden ayrı olarak, demir çelik odaklı programlar uygulanması,	YÖK	Sektördeki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin yakından takip edilebilmesini teminen, Metalürji Mühendisliği bölümünün Yüksek Lisans ve Doktora programlarında, sektör spesifik çalışmalar yapılmalı ve bu çalışmaların uygulamaya aktarılmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.

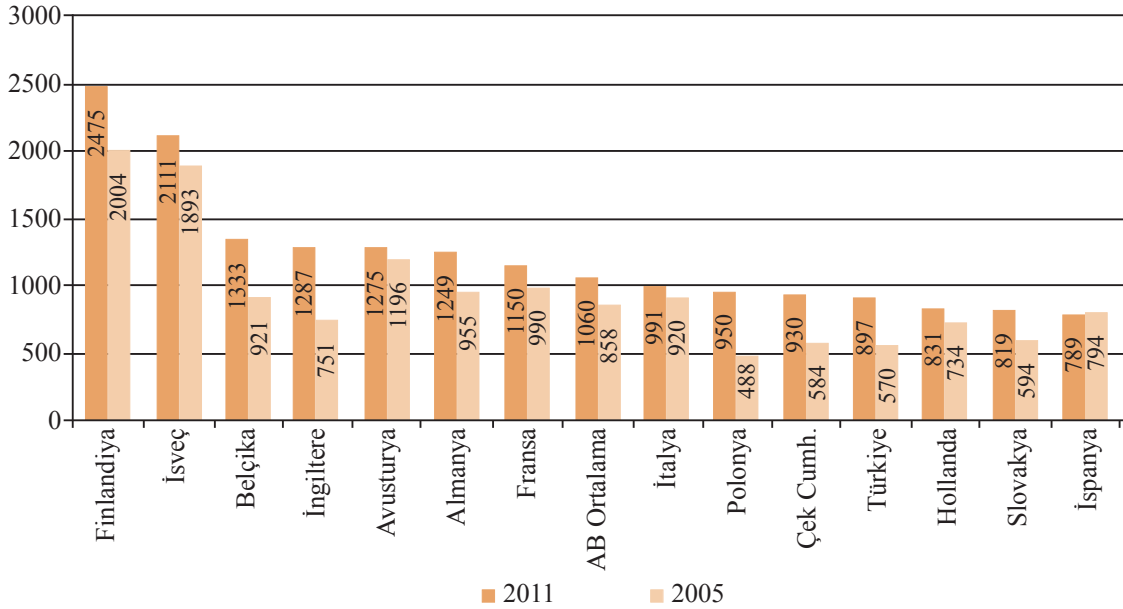
6. SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

2012 yılında 17 milyar dolar tutarında çelik ürünleri ihraç eden Türk demir çelik sektörü, 2018 yılında 34 milyar ve 2023 yılında 55 milyar dolar ihracat seviyesine ulaşmayı hedeflemektedir. İç piyasanın artan tüketimi, ithalattaki düşüş eğilimi nedeniyle, giderek artan ölçülerde üretiminin önemli bir bölümünü iç piyasaya sunduğu hususu da dikkate alındığında, sektörün Türk ekonomisinin büyümesinde sahip olduğu önemli yer, net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu cümleden olarak, plân döneminde sektörün, üretim miktarını arttırmanın yanında, ‘katma değeri yüksek ürünlerin üretimine geçme’ vizyonu ve “rekabet gücünü arttırmak ve sürdürülebilirliğini sağlamak” genel amacı çerçevesinde, yassı ürün üretimini arttırması, yassı ve vasıflı çelik ürünlerinde daha fazla işlem görmüş ürünlere yönelmesi, paslanmaz çelik üretimine geçmesi, vasıflı ve yapısal çelik üretimini arttırması beklenmektedir. Her ne kadar 2012 yılı itibariyle, sektörün yassı çelik üretim kapasitesi iç talebin üzerine çıkmış ise de, önümüzdeki yıllarda yassı çelik tüketiminin artmaya devam edeceği ve kapasitenin de tüketime paralel olarak yükseleceği değerlendirilmektedir.

Demir çelik ürünlerinin tüketiminin ekonomik gelişmeye paralel hareket etmesi nedeniyle, çelik sektörü de ekonomik krizlerden doğrudan etkilenmekte ve çelik piyasaları yüksek dalgalanmalara sahne olmaktadır. Talebin daraldığı dönemlerde, arz fazlalığı oluşmakta ve rekabet gücü yüksek olan üreticiler küçülen pazardan azami ölçüde pay alabilmektedir. Bu açıdan büyüme eğiliminin devam edebilmesini ve rekabet gücünün arttırılabilmesini teminen, sektörün üzerindeki rekabet gücünü sınırlandıran her türlü yükün kaldırılmasına, yeni kapasite ve ürün yatırımlarının önündeki bürokratik engellerin hafifletilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Global piyasalarda ihracatın hem miktar hem de değer açısından arttırılabilmesi için ise, üretim hacmindeki artış yanında, ürün çeşitliliği ve katma değeri yüksek ürünlerin üretimi ön plâna çıkmaktadır. 2011 yılı itibariyle, 897 dolar seviyesinde gerçekleşen Türkiye’nin ortalama ton başına çelik ihracat değeri, Finlandiya (2475 \$/ton), İsveç (2111 \$/ton), Belçika (1333 \$/ton), İngiltere (1287 \$/ton), Avusturya (1275 \$/ton) ve Almanya (1249 \$/ton) gibi ülkelerin ve 1060 \$/ton olan AB ortalamasının gerisinde seyretmektedir. Ancak, 2005-2011 yılları arasındaki dönemde birim ihraç fiyatlarını 570 \$/ton seviyesinden, 897 \$/ton seviyesine yükselten Türkiye, yüzde 57 oranındaki artışı ile, Polonya, İngiltere ve Çek Cumhuriyeti’nin ardından, birim ihracat değerinde sağlanan artışta, en iyi performansı gösteren dördüncü ülke olmuştur. Bu durum da, katma değeri yüksek ürünlerin üretiminin arttırılması konusunda son yıllarda ciddi bir ilerleme sağlamış bulunan Türk çelik sektörünün, hâlen önünde geliştirilmesi gereken ciddi bir potansiyel bulunduğunu ve üretim miktarı yanında, katma değeri yüksek ürünlerin üretimine yönelik çalışmaların devam etmekte olduğunu ortaya koymaktadır.

Grafik 45: Bazı Ülkelerin Ortalama Birim Çelik İhraç Fiyatları, 2005-2011 (\$/ton)

Kaynak: DÇÜD, EUROFER

Doğal kaynak açısından yeterli zenginliği bulunmayan Türkiye'nin, 2023 yılında dünyanın en büyük 10 ekonomisi içerisinde yer alabilmesi ve 500 milyar dolarlık ihracat hedefine ulaşabilmesi için, sanayisini büyütmekten ve daha fazla üretmekten başka seçeneği bulunmamaktadır. Demir çelik sektörü, otomotiv, makine, beyaz eşya, savunma sanayi, elektrik elektronik gibi ekonomiyi oluşturan büyük sektörlerle girdi veren konumu ile, ekonominin sağlıklı bir şekilde büyümesinde önemli rol üstlenmektedir. Pek çok sanayi koluna girdi sağlayan konumu nedeniyle 'stratejik sektör' olarak ele alınması gereken demir çelik sektörünün, önümüzdeki dönemde göstereceği performans da, diğer sanayi kollarının gelişiminde belirleyici bir rol üstlenecektir.

500 milyar dolar ihracatın hedeflendiği 2023 yılında, demir çelik sektörü için belirlenmiş bulunan 55 milyar dolar ihracat, 85 milyon ton/yıl kapasite ve 70 milyon ton/yıl üretim hedefine ulaşılabilmesi ve bu yönüyle, Türkiye ekonomisinin hedeflerine ulaşmasında üzerine düşen katkının sağlanabilmesi için, sektörün katma değeri yüksek ürünlere yönelik daha fazla yeni kapasite yatırımı yapabilmesi, yatırımların ve üretimin sürdürülebilir bir temele oturtulabilmesi gerekli görülmektedir. Bu cümleden olarak, AKÇT ile Türkiye arasında imzalanmış bulunan Serbest Ticaret Anlaşması'nın, yatırımlarda devlet yardımlarını kısıtlayan hükümlerinin, özellikle katma değeri yüksek ve büyük ölçüde ithalat yolu ile karşılanan ürünlerin üretimine yönelik yeni yatırımlarda devlet desteği verilebilmesini mümkün kılacak şekilde revize edilmesi ve sektörün üzerindeki ilave vergi, fon gibi yüklerin hafifletilerek, rekabet gücünün artırılması büyük önem taşımaktadır.

6.1 Temel Amaç, Politika ve Eylemlerin Dönüşüm Alanına Göre Tasnifi

Sektör için belirlenmiş bulunan 2018 ve 2023 hedefleri, önümüzdeki yıllarda sektörün kapasitesinin ve üretiminin istikrarlı bir şekilde her yıl ortalama yüzde 6 civarında yükseltilmesini, rekabet gücünün artırılmasını, üretim ve kapasite artışı devam ederken, katma değeri yüksek ürünlerin üretimine geçişin teşvik edilmesini, bu bağlamda sektörün yeni yatırımlarının önündeki engellerin kaldırılmasını, sektördeki yeni ihrac pazarlarına yönelişin desteklenmesini ve ihracatının önündeki sorunların giderilmesini gerekli kılmaktadır. 2012 yılında sektörün kapasite kullanım oranının yüzde 75 seviyesinde kalması, yaklaşık 7 milyar dolar civarında ilave değer üretebilecek olan 13 milyon tonluk kapasitenin atıl durumda kaldığına işaret etmektedir. 2013 yılında kapasite kullanım oranının yüzde 75 civarında sabit kalacağı öngörülmektedir.

Sektörün büyüme eğilimini sürdürebilmesi ve milyarlarca dolar yatırımla kurduğu ve kuracağı kapasiteleri ülkemiz ekonomisine azami ölçüde katkı sağlayacak şekilde kullanılabilmesi için, ürettiği ürünleri iç ve dış piyasalarda rekabetçi fiyatlarla tüketicisine ulaştırması gerekmektedir. Bu nedenle, sektörün rekabet gücünü sınırlayan her türlü yükün ve unsurun ortadan kaldırılmasına, iç piyasada ithal ürünler ile haksız rekabete maruz bırakılmamasına ve yeni yatırımlara tam destek verilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Çelik sektörü, büyümesinin önündeki engellerin kaldırılması halinde, belirlenen hedeflerin de üzerine rahatlıkla çıkabilecek potansiyele sahip bulunmaktadır.

Sektörün belirlenen hedeflere ulaşabilmesi için

- Maliyetlerin düşürülmesini ve rekabet gücünün artırılmasını
- İç satışların artırılmasını
- Girdi tedarikinin güçlendirilmesini
- Yatırım ve üretim imkânlarının kolaylaştırılmasını ve desteklenmesini
- Dış ticarete aksayan yönlerin giderilmesini
- Çevre alanındaki olumsuzlukların giderilmesini

sağlayacak politikaların uygulamaya aktarılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

6.1.1 Maliyetlerin düşürülmesi ve rekabet gücünün artırılması

• Sanayide yüksek elektrik enerjisi maliyetleri ve maliyetler üzerindeki ilave fon ve kesintilerin, demir çelik sektörünün uluslararası piyasada rekabet gücü üzerindeki olumsuz etkisinin giderilmesi

• 5491 sayılı Çevre Kanunu'nun 13. maddesine göre, "İthaline izin verilen kontrole tabi yakıt ve atıkların CIF bedelinin yüzde biri ile hurdaların CIF bedelinin binde beşi oranındaki fiyatlardaki artışa paralel olarak önemli ölçüde artış gösteren tutarın çevre katkı payı olarak tahsil edilmesi" uygulamasına son verilmesi,

- Dahilde İşleme Rejiminin (DİR) suni bir şekilde büyümesine yol açan, sektörün kredi ve ithalat uygulamalarını olumsuz yönde etkileyen ve sektöre ekstra yük getiren KKDF'nin, hurda, demir cevheri ve kömür gibi Türkiye'de yeterli miktarda bulunmayan hammaddelerin ithalatında kaldırılması

- Demir-Çelik ve Demir Dışı Metaller Sektörü Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nın süratle uygulamaya aktarılması,

- Kok üretiminde kullanılan, başka hiçbir malzeme ile ikamesi olmayan ve koklaşma sırasında yanma olmadığı için, kükürt emisyonları açısından çevreye zararı olmayan koklaşabilir taş kömüründeki, kükürt ve uçucu madde oranlarına ilişkin analiz zorunluluğunun kaldırılması,

- Demir cevheri ithalatında uygulanmakta olan CIF bedelin yüzde biri oranındaki gümrük vergisinin kaldırılması,

- Yılın çok sıcak ve çok soğuk dönemlerinde, aşırı enerji tüketimi nedeniyle enerji arzında yetersizlik olduğunda, yalnızca ve öncelikle demir çelik tesislerinden enerji (doğalgaz ve elektrik) tüketimlerini azaltmalarının istenmesi uygulamasına son verilerek, elektrik enerjisi kesintilerinin tüm sanayi kuruluşlarına eşit seviyelerde dağıtılması ve enerji kesintisinin yol açtığı zararların tazmin edilmesi,

- Demir-çelik sektörünün, kendi enerji ihtiyacını karşılamak üzere yapmakta ve işletmekte olduğu veya yapmayı planladığı enerji yatırımlarının ve işletmelerinin teşvik edilmesi; bu çerçevede sektörün elektrik ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurduğu termik santrallere verilen teşviklerin kapsamının genişletilmesi; teşviklerin sadece yatırım dönemini değil, işletme dönemini ve bu dönemde gerçekleştirilen hammadde alımlarını da kapsayacak şekilde revize edilmesi; sözkonusu teşviklerde kredi faiz indirimi, işçilik, vergi indirimi (kurumlar, KDV, DV) gibi desteklerin verilmesi,

- Demir cevheri üzerindeki yüzde 18 oranındaki Katma Değer Vergisi'nin, hurdada olduğu gibi sıfırlanması,

- Karadeniz sahili ve çevresindeki demir çelik sanayinin gelişmesine katkıda bulunacak olan Filyos Limanı Projesi'nin hayata geçirilmesi,

- Türkiye'de metal borsalarının geliştirilmesini teminen, mevzuatta gerekli altyapının oluşturulması,

- Sektör kuruluşlarının yeni pazarlara yönlendirilmesini ve sektörün mevcut pazarlardaki payının arttırılmasını teminen, UR-GE mevzuatının sektörün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde revize edilmesi,

- 4857 sayılı İş Kanunu'nun 30. Maddesinde "İşverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç özürlü çalıştırmakla yükümlüdürler" denilmektedir. Aynı madde içerisinde yer alan "Yeraltı ve su altı işlerinde özürlü işçi ça-

lıştırılmaz“ istisnasına, ağır sanayi olarak kabul edilen demir çelik sektörünün üretim hattında çalışan kişilerin de ilave edilmesi,

- Demir-çelik sektöründe, enerji verimliliğinin arttırılmasına yönelik proje ve çalışmalara destek verilmesi; mevcut destek miktarlarının arttırılması,

- Üniversite-sanayi işbirliğinin sektörün gelişimini destekleyecek şekilde genişletilmesini mümkün kılacak tedbirlerin alınması,

- Çelik sanayine hizmet eden mühendislik firmalarının, çelik sektörünün yüksek nitelikli ve katma değerli ürünlere geçişini hızlandırabilecek şekilde geliştirilmesi ve desteklenmesi,

- Sektörün nitelikli çalışan, teknik eleman ve mühendis istihdamını arttırabilmesi için, liselerden başlayarak, üniversitelere kadar sektörün ihtiyaçlarına cevap verebilecek alanlarda eğitim programlarının oluşturulması,

- Üniversitelerin Metalürji Mühendisliği bölümlerinin son sınıflarında, demir çelik alanında uzmanlaşma imkânının oluşturulması,

- Üniversitelerin yüksek lisans ve doktora programlarında, metalürjiden ayrı olarak, demir çelik odaklı programlar uygulanması

6.1.2 İç Satışların Arttırılması

- Bölgesel enerji boru hatlarının projelendirilme ve uygulama aşamalarında, yurtiçi katma değeri azamiye çıkaracak şekilde yerli sac kullanılarak üretilen boruların ve yerli girdi ile üretilen diğer yerli malzemelerin kullanımına öncelik verilmesi,

- Çelik tüketicisi sektörlerine verilecek teşviklerde, yerli çelik ürünleri tüketiminin, destek koşulu olarak yer alması

- Kamu yatırımlarında yerli girdi kullanımının teşvik edilmesi

- Kalitesiz ve teknik mevzuata uygun olmayan ithal ve yerli ürünler için, iç piyasada daha etkin denetimlerin yapılması,

- Rüzgâr enerjisi yatırım sözleşmelerinde, yerli girdi kullanımının teşvik edilmesi,

- Mevcut durum itibariyle yüzde 18 seviyesinde bulunan demir çelik ürünlerindeki KDV oranının, kentsel dönüşüm projelerinde kullanılan ürünlerde düşürülmesi,

- Tesislerin demiryolu hatları ile entegrasyonunu sağlayacak yatırımların desteklenmesi ve demiryolu nakliye maliyetlerinin düşürülerek, yatırımları kolaylaştırıcı önlemlerin alınması,

- Karayollarında beton yol uygulamasına geçilmesi,

- İnşaat, otomotiv, beyaz eşya, makine, mobilya gibi çelik tüketicisi sektörler ile ortak çalışmalar yapılarak, çelik üretiminin tüketici sektörlerin ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirilmesinin sağlanması,

6.1.3 Girdi Tedarikinin Güçlendirilmesi

- Her türlü yerli imalatta ihtiyaç duyulacak olan demir-çelik ürünlerinin, “yerlileştirme oranları”nı arttırmak üzere, girdi ve ara mamullerin yerli kaynaklardan sağlanmasını ekonomik yönden (yasaklayıcı olmayan) teşvik edecek bürokratik ve prosedürel düzenlemelerin yapılması,

- Yurtiçi hurda toplama faaliyetlerinin kolaylaştırılması,

- Hurda tedarikinin daha kontrollü bir şekilde gerçekleştirilebilmesi ve yurtiçi tedarik imkânlarının arttırılabilmesi için, çelik üreticisi olmayan hurda ithalatçılara ithal izni verilirken, ithal edilen hurdaları yurtiçinde prosese tabi tuttukten sonra satma ve yurtiçinden de hurda tedariki yapıyor olma koşullarının getirilmesi,

- Girdi Tedarik Stratejisi (GİTES) çalışmaları çerçevesinde öngörülen hedeflere ulaşılabilmesini teminen, Strateji Belgesi'nin süratle uygulamaya aktarılması,

- Gemi söküm tesislerinin Türkiye'de kurulmasının desteklenmesi ve yaygınlaştırılması,

- Yerli cevher üreticilerinin desteklenmesi ve arzın artırılması,

- Demir cevheri zenginleştirme tesisi yatırımları ile düşük tenörlü cevherden üretim yapmaya dönük teknolojilerin geliştirilmesine ve uygulanmasına yönelik yatırımların desteklenmesi,

- Sektörün önümüzdeki dönemdeki yatırım ihtiyaçlarına ve gelişme hedeflerine paralel olarak, enerji arzı ve dağıtımının plânlanması,

- Hurda toplamada ilkel yöntemlerden (vahşi toplama) Mahalli İdareler aracılığıyla teşvik edilen modern bir sisteme geçilmesinin sağlanması,

- Hurdaya alternatif kaynakların (sünger demir (DRI) ve sıcak briketlenmiş demir (HBI) vb.) ülkemizde üretilmesine destek verilmesi,

- Demir ve demir dışı cevher aramalarına önem verilmesi ve maden aramalarının desteklenmesi,

- Hammadde ve cevher üretimine ilişkin yurtdışı şirket alımlarının desteklenmesi,

- Dünyadaki büyük hammadde ve hurda tedarikçisi şirketler ile organik ortaklıklar kurulmasının teşvik edilmesi,

- Elektrod, kalsiyum florür, alyaj grubu (FeSi, FeSiMn), antrasit, refrakter malzeme, rulman vs. ithal edilen malzemelerin yurtiçinde üretiminin teşvik edilmesi,

6.1.4 Yatırım ve Üretim İmkânlarının Kolaylaştırılması ve Desteklenmesi

- Sektörün ihracat hedeflerine ulaşabilmesi ve dış ticaret açığının kapatılmasına olan katkısının arttırılabilmesi için katma değeri yüksek ürünlerin üretimine yönelmesi gerektiği hususundan hareketle, paslanmaz çelik, vasıflı çelik ve dikişsiz boru gibi katma değeri yüksek ürünlerin üretimine geçişine imkân sağlayacak AR-GE, inovasyon ve ürün geliştirme çalışmalarının desteklenmesi,
- Çelik sektörünün sürekli yenilenme ve yatırım ihtiyacı içerisinde olduğu dikkate alınarak hareketle, yatırımların önündeki çevre mevzuatı, arazi tahsisi ve izinler gibi süreçlerin, yatırımları teşvik edecek şekilde kolaylaştırılması ve hızlandırılması,
- Çevre, AR-GE, ürün geliştirme (UR-GE) ve istihdamı destekleyici teşviklerin uygulanması,
- Enerjiyi etkin kullanan, hammadde-proses-ürün zincirinde sıcak şarjı sağlayan yeni nesil teknolojilerin kurulmasında AR-GE ve tesis kurulum desteğinin sağlanması,
- Çeşitli proseslerden çıkan atıklarda demiri (ve diğer kıymetleri) geri kazanmak amacıyla yapılacak AR-GE çalışmalarına ve tesis kurulumuna destek sağlanması,

6.1.5 Dış Ticarete Aksayan Yönlerin Giderilmesi

- İthal edilen ürünlerin yurtiçinde üretilmesine yönelik yatırımların, cari açığa olumlu etkisi de dikkate alınarak teşvik edilmesi; teşvik edilecek yeni yatırımlarda, ithal ikamesinin aranması; arz fazlalığının bulunduğu ürünlerde yeni yatırımlara destek verilmemesi; Katma değeri yüksek ileri teknoloji ürünlerin üretilebilmesini ve yerli girdi tedarik imkânlarının arttırılabilmesini teminen, AB ile aramızdaki STA'nın devlet yardımlarını kısıtlayan hükümlerinin daha esnek bir çerçeveye oturtulması ve STA kapsamına, ülkemizde üretilebilen diğer ürünlerin de dahil edilmesi yönünde girişimlerde bulunulması,
- Dahilde İşleme Rejimi mevzuatının, başta yassı ürünler olmak üzere, kapasitedeki artış da dikkate alınarak, yerli ara mamul kullanımını teşvik edecek şekilde revize edilmesi,
- Son 4 yıl içerisinde, yassı çelik üretim kapasitesinin tüketim seviyesinin üzerine çıktığı hususu da dikkate alınarak, sektörün kapasite fazlalığına sahip olduğu uzun ve yassı ürünlerde ithal ürünler ile karşılaştığı haksız rekabet unsurlarının önlenmesine yönelik tedbirlerin alınması,
- DİİB kapsamında İkincil İşlem Görmüş Ürünlere ilişkin uygulamaların bürokrasiyi asgariye indiren bir çerçeveye oturtulması,
- Düşük fiyatlı ve kalitesiz ithal ürünlerin, benzer ürünü üreten Türkiye'deki yerli üreticilerin üzerinde yarattığı fiyat esaslı baskının bertaraf edilmesini teminen, ithalatta konu çelik ürünlerinin standartlara uygunluklarının akredite laboratuvarlar ile sıkı bir

şekilde denetlenmesi; ithal ürünler ile ilgi olarak, iç piyasa standartlarının oluşturulması yoluyla, kalitesiz ve haksız rekabete konu ürünlerin ülkemize girişinin engellenmesi,

- Ukrayna ve Rusya ile yapılacak Serbest Ticaret Anlaşmalarında, demir çelik sektörü için, uzun süreli geçiş dönemleri istenmesi,
- Afrika ve Orta Doğu gibi riskli ülkelere yönelik ihracatta, politik önlemler yanında, ihracat kredi sigortası uygulamasının ve finansman desteğinin sağlanması,
- İhracatın sürdürülebilir bir temele oturtulabilmesini teminen, sektörün pazar çeşitlendirmesi stratejisinin desteklenmesi,
- Üreticilerini korumak amacıyla veya başka amaçlarla Türkiye menşeli çelik ürünlerinin ithalatına ekstra vergi uygulayan ülkelerde, çelik ürünleri ihracatına vergi indirimini sağlamanın yollarının aranması,
- Anti-damping soruşturmaları kapsamında, devletin sağladığı avukatlık, danışmanlık ve lobi faaliyetleri gibi desteklerin arttırılması ve kapsamının genişletilmesi,
- Komşu ülkelere yapılacak olan ihracatı kolaylaştırıcı önlemlerin alınması ve demiryolu taşıma altyapısının iyileştirilmesi yönünde gerekli adımların atılması,

6.1.6 Çevre Alanındaki Olumsuzlukların Giderilmesi

- Çevresel Etki Değerlendirmesinde, çevreyi korumaya katkısı olmadığı gibi, istismara açık olarak gerçekleşen ‘halkın katılımı’ sürecinin gözden geçirilerek daha mantıklı ve rasyonel bir yapı geliştirilmesi; ÇED raporu hazırlanan tesislerle ilgili yatırımlarda, idari mahkemelere gidilmesinin, yatırımları yavaşlatmasını önleyici tedbirlerin alınması ve çevre mevzuatının, yeni yatırımların önüne geçmesinin engellenmesi,
- Çevre mevzuatında yer alan kontrol kriterlerinin tekrar gözden geçirilmesi ve dünyada kabul gören değerler çerçevesinde yeniden revize edilerek, yatırım yapmaya imkân verecek şekilde düzenlenmesi,
- Çevre konularında gerekli teknik bilgi ve donanıma sahip İhtisas Mahkemeleri’nin kurulması,
- Çelikhane cürufunun dünya literatüründe inert atık olarak geçmesine ve yan ürün olarak yaygın kullanım alanı olmasına rağmen, Türkiye’deki farklı uygulamaların dünya ile uyumlu hale getirilmesi ve cürufun karayolları, liman dolgusu gibi alanlarda kullanılabilmesini teminen, ilgili kamu kuruluşlarıyla ortak mevzuat çalışması yapılması,
- İşletmelere, çevre izin veya çevre izin ve lisansının e-başvuru sürecini tamamlamaları için verilen 6 aylık sürenin, kuruluşların büyüklüklerine göre kademelendirilmesi, büyük ölçekli tesislerde en az 1 seneye çıkartılması,
- Geçici Faaliyet Belgesi (GFB) müracaatında yapı kullanma izinlerinin istenmesi uygulamasının kaldırılması,

- Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri Tebliğinin uygulamaya geçmesi için 1 yıl ilave süre verilmesi,
- Demir-çelik sektöründe çevre kirliliğinin azaltılmasına ve atıkların değerlendirilmesine yönelik projelerin desteklenmesi,
- Atıkların analizini yapacak laboratuvarların sayı ve niteliğinin artırılması,

6.2 Sektörün Ülkemizin Gelişmesine Katkısı

Demir çelik sektörü, inşaat, otomotiv, makine, beyaz eşya, elektrik elektronik sektörleri başta olmak üzere, ekonominin her alanına girdi veren niteliği ile pek çok ülke tarafından stratejik bir sektör olarak konumlandırılmaktadır. Diğer ülkelerdeki rakip üreticiler, stratejik sektör olarak değerlendirildiğinden, doğrudan ve dolaylı devlet yardımlarından yararlandırılmakta ve sektörün üretim ve ihracatının artırılabilmesi için, çok yönlü destekler sağlanmaktadır. Türk çelik sektörü ise, Avrupa Kömür Çelik Topluluğu (AKÇT) ile 1996 yılında imzalanmış bulunan Serbest Ticaret Anlaşması nedeniyle, hiçbir şekilde devlet yardımlarından yararlanamıyor olması nedeniyle, tüm yatırımlarını kendi kaynaklarından gerçekleştirmektedir. Buna rağmen, çelik sektörü 2000 yılından sonra son derece yüksek bir performans göstermiş ve dünyada, Çin ve Hindistan'ın ardından üretimini en hızlı arttıran ülke konumunu elde etmiştir. 2011 ve 2012 yıllarında da sektör, büyük üreticiler arasında üretimini en hızlı arttıran ülke konumunda bulunmaktadır. Sektörün kendi gayretleri ile elde ettiği bu başarıların sürdürülebilmesi ve belirlenmiş bulunan 2018 ve 2023 yılı hedeflerine ulaşılabilmesi için, kamu politikaları tarafından da desteklenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Mevcut durum itibarıyla, sektörde 30 ham çelik üreticisi firma faaliyet göstermekte ve söz konusu firmalarda 38.000 kişi istihdam edilmektedir. Çelik sektöründe faaliyet gösteren haddeci, servis merkezi, boru tesisleri vb. gibi diğer tesisler de dikkate alındığında, sektördeki doğrudan çalışan sayısı 65.000 civarına ulaşmaktadır. Sektörün sağladığı dolaylı istihdam da dikkate alındığında, toplam istihdamın 200.000 kişiye ulaştığı tahmin edilmektedir. Bu yönüyle, çelik sektörü yüksek istihdam kapasitesi ile Türkiye ekonomisine önemli bir katkı sağlamaktadır.

Demir çelik sektörü, 2012 yılında Türkiye ihracatının yüzde 11,2 oranındaki kısmını gerçekleştirerek, toplam ihracatta yüzde 12,55 oranında paya sahip olan otomotiv endüstrisinden sonra, en fazla ihracat yapan ikinci sanayi sektörü konumunda bulunmaktadır. Sektörün doğrudan çelik ihracatı yanında, Dünya Çelik Birliği verilerine göre, 2011 yılında 5,2 milyon ton seviyesinde bulunan dolaylı ihracatının da, 2012 yılında 6 milyon ton civarına ulaştığı tahmin edilmektedir.

Demir çelik sektörü, dış ticaret açığı ve cari açığın kapatılmasına katkıda bulunan bir sektör konumunda bulunmaktadır. Girdide büyük ölçüde ithalata bağımlı bulunan demir çelik sektörünün, son yıllarda gösterdiği yüksek performans, diğer ülkelerdeki rakip üreticiler tarafından da takdirle karşılanmakta ve bu performansı ile örnek gösterilmek-

tedir. Girdi temini konusundaki tüm imkânsızlıklara ve zorluklara rağmen, demir çelik sektörü devletten hiçbir destek almadan büyümesini hızla sürdürmektedir.

2012 yılı verilerine göre, demir çelik sektörü girdi ve ara mamuller de dahil olmak üzere, üretiminde kullanmak amacıyla, toplam 14,9 milyar ABD Doları tutarında ithalat gerçekleştirmiştir. Aynı yıl, çelik sektörü, 17,2 milyar dolar tutarında çeliği ihraç etmenin yanında, 18 milyar dolara yakın çeliği de iç piyasasına tedarik etmiştir. Çelik tüketicisi sektörler tarafından 5 milyon ton civarında çeliğin de dolaylı olarak ihraç edildiği hususu dikkate alındığında, çelik sektörünün dış ticaret ve cari açığın kapatılmasına net katkısının 24 milyar dolar seviyesine ulaştığı anlaşılmaktadır.

Çelik sektörünün büyümesi ve gelişmesi, çelik tüketicisi sektörler de büyüme zeminini sunmaktadır. Türk çelik sektörünün, üretim kapasitesinin ve ürün çeşitliliğinin artması, geçmişte girdisini ithalat yolu ile temin etme zorunluluğu nedeniyle yatırımları fizibl görmeyen yatırımcıların, kullanacağı girdinin yurtiçinde üretilmeye başlanması ile yatırım yapmasını da kolaylaştırmaktadır. Türkiye’de son yıllarda artan yassı ürün kapasitesi ile üretilen ürün çeşitliliğinin, ağırlıklı olarak üreticilerin faaliyet gösterdikleri bölgelerde olmak üzere, yeni boru, çelik servis merkezleri, beyaz eşya vb. üretim tesislerinin kurulmasını hızlandırdığı gözlenmektedir. Bu açıdan bakıldığında, çelik sektöründe yapılan yatırımların, çarpan katsayısı ile ülke ekonomisinin ve sanayisinin büyümesine imkân sağladığı gözlenmektedir. Çelik tüketicisi sanayi sektörleri tarafından üretilen ürünler içerisinde kullanılan ve ihraç edilen çelik ürünleri, bu sayede ülkemize daha fazla katma değer sağlayacak şekilde ülke ekonomisine kazandırılmaktadır. Üretim kapasitesi ve ürün çeşitliliğinin artması ile sektörün 5 milyon ton seviyesinde bulunan dolaylı çelik ihracatının, sanayisi gelişmiş ve hızla gelişmekte olan ülkelerin seviyesine yükselebileceği değerlendirilmektedir.

Çelik sektörü, 2023 yılı için belirlenmiş bulunan hedeflere ulaşılmasının mümkün olduğuna, özellikle son 10 yılda gösterilen performansın devam ettirilmesi halinde, hedefin de üzerine çıkılabileceğine inanmaktadır. Ancak bu hedeflere ulaşılabilmesi için, çelik sektörümüzün rekabet gücünü sınırlandıran bazı uygulamalara son verilerek, sektörün yeni yatırımlarını, uluslar arası piyasadaki rekabet gücünü ve ihracatını sınırlandıran şartların iyileştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Önümüzdeki yıllarda, yatırımların önündeki engellerin kaldırılması, sektörün ürün çeşitliliğine ve katma değeri yüksek ürünlerin üretimine yöneliminin teşvik edilmesi ile, sektörün ürün çeşit ve kalitesinin artması beklenmektedir. Bu durumun, Türkiye’de çelik tüketicisi sektörler için yatırımların hızlanmasına ve Türk çelik sektörünün, doğrudan çelik ihracatından daha fazla dolaylı çelik ihracatı gerçekleştiren ABD ve Çin gibi ülkelerde olduğu gibi, dolaylı ihracat hacmini arttırarak, daha fazla katma değeri yurtiçinde bırakmasına imkan sağlayacağı değerlendirilmektedir.